د مجاهدینو

خپلمنځي

جګړې

د حکمتیار او مسعود تر منځ ستونزې او جګړې، د ډاکټر نجیب الله او احمدشـــاه مســـعود وژنه، د کابل جګړې، خلقیان له حکمتیار او پرچمیان له مسـعود سره، د شـورای نظار او روسـانو ترمنځ تړون، د شـمال ټلوالې او امریکایانو ملګرتیا، د حکمتیار صـدارت او د اسـتاد رباني حکومت، د طالبانو پیدایښـت او کابل نیول او ډیر نور مسـایل

انجنیر نظرمحمد مطمئن

د مجاهدينو
خپلمنځي
جګړې

لیکوال: **نظرمحمد مطمئن**

خپرندوی: **د سبا فکر ټولنه**

د کتاب خپرېدل: **د ثور ۸مه ۱۴۰۱ - ۲۸ اپریل ۲۰۲۲**

چاپچاري: **د سبا فکر ټولنه**

یادونه: همدا کتاب د اووم څپرکي په ګډون د زمری میاشت ۱۳۹۹ - اګست میاشت ۲۰۲۰ کې بشپړ شوی و، د امنیتي ستونزو له کبله یې چاپ ستونزمن و، د امریکا/ناټو پوځیانو بشپړ وتلو او د طالبانو لخوا د کابل تر نیولو وروسته اتم، نهم او لسم څپرکی هم په ډېر لنډون سره پکې زیات شول.

کابل - افغانستان

nazarmutmaeen@gmail.com

د چاپ او ژباړې ټول حقونه له لیکوال سره خوندي دي.

لیک لړ **مخګڼه**

سریزه ۵
لومړی څپرکی ۹
د مجاهدینو اوه ګونې تنظیمونه - پېښور ۱۰
له رباني او احمدشاه مسعود سره د حکمتیارستونزه ۲۱
شورای نظار ۲۹
د شورای نظار او روسانو تر منځ پټې اړیکې ۳۹
دوهم څپرکی ٤۹
د کابل نیول او کورنۍ جګړه ۵۰
حضرت صبغت الله مجددي ۵۷
استاد برهان الدین رباني ٦٤
خلقیان له حکمتیار او پرچمیان له مسعود سره ملګري شول ۷۰
د مسعود د واک انحصار ۸۵
درېیم څپرکی ۱۰۱
د سولې او جوړې هڅې ۱۰۲
د حکمتیار کابل ته راتګ ۱۱۷
د حکمتیار دویم ځل کابل ته راتګ ۱۲۰
څلورم څپرکی ۱۲۷
د طالبانو پیدایښت ۱۲۸
استاد سیاف ته لومړی ځل د طالب مشرانو پیغام ۱۳۷
استاد سیاف ته دویم ځل د طالب مشرانو پیغام ۱۳۹
د طالبانو له خوا د کابل نیول کېدل ۱۵۰
د طالبانو په لاس د کابل د سقوط ځینې لاملونه ۱٦۲
د ملا بورجان اخوند وژل کېدل ۱٦۵
د ډاکټر نجیب الله وژل کېدل ۱٦۷
د ډاکټرنجیب الله د وژلو پړه ۱۷۳

پنځم څپرکی ۱۸۱
شمال ټلواله ۱۸۲
د احمدشاه مسعود مرګ ۲۰٤
شپږم څپرکی ۲۱۳
د امریکا او شمال ټلوالې ملګرتیا ۲۱٤
د استاد رباني دویم ځل حکومت ۲۳۳
اووم څپرکی ۲۳۵
د کرزي او غني حکومت کې د شمال ټلوالې ونډه ۲۳٦
د حامد کرزي حکومت ۲۳۸
د ډاکټر غني ګډ حکومت ۲٤۱
د ډاکټر غني دویمه دوره ۲٤۸
اتم څپرکی ۲۵۵
د امریکا متحده آیالاتو او طالبانو مذاکرات ۲۵۷
د ۱۱ پړاوه خبرو لنډیز د طالبانو له خولې ۲٦۲
نهم څپرکی ۲٦۵
د حکومت او طالبانو مخامخ خبرې ۲٦٦
لسم څپرکی ۲٦۹
د کابل نیول ۲۷۵
د نوي اسلامي حکومت کابینه ۲۸۱
د لیکوال پېژندنه ۲۸۳

سریزه

بسم الله الرحمن الرحيم

د الله ﷻ ډېر زيات حمد او ثناء وايم، د الله ﷻ پر نازولي پېغمبر محمد ﷺ باندي درودونه وايم چې د يو بل مهم تاريخي كتاب ليكلو وس يې هم زما په برخه كړ.

له ډيرې مودې راهيسې مې په همدې كتاب ليكلو كار وكړ، غوښتل مې په وخت سره يې لوستونكو ته وړاندې كړم. د جهادي مشرانو له ځينو پېژندل شوو څېرو سره مې مركې وكړې، د ډاكټر نجيب الله د وخت پخواني پرچميان مې پيدا كړل، د هغوی نظريات مې را واخيستل او ډېره لټه مې وكړه تر څو د عيني شاهدانو له خولې د مهمو پېښو اړوند واورم.

د ځينو كتابونو څخه مې مهم ټكي په اختصار سره را واخيستل او هڅه مې وكړه چې د انجنير احمدشاه مسعود له ورور احمدولي مسعود او يا هم احمدضيا مسعود سره مركه وكړم، خپله ټوله هڅه مې وكړه، ولي ونه توانېدم او جنرال عتيق الله امرخيل هم كلكه ژمنه وكړه چې د احمد ضيا مسعود سره به د ناستې زمينه برابره او د كتاب د محتوياتو اړوند به يې مركې ته چمتو كړي، ولي بيا هم موږ ونه توانېدلو.

داچې د مجاهدينو تر منځ ولي جګړې پيل شوې، لاملونه يې څه وو، د انجنير حكمتيار [1] او انجنير احمدشاه مسعود تر منځ ولي اختلافات ژور شول، د حكمتيار او

---

[1] انجنير ګلبدين حكمتيار: د اسلامي نهضت له مخكښانو او لومړيو مشرانو څخه دی، د سردار داوود خان د حكومت پر مهال پېښور ته ولاړ، د حكومت ضد هڅې يې پيل كړې، د حزب اسلامي ګوند مشر و، له پخواني شوروي اتحاد سره د جهاد پر مهال دده ګوند تر ټولو ستر او قوي و، له روسانو او افغان كمونستانو سره يې سختې جګړې وكړې، خپله حكمتيار هم د جګړې كرښو ته كله ناكله تلی.

له پخواني شوروي اتحاد سره د جهاد پر مهال، د حزب اسلامي مجاهدينو د جمعيت اسلامي او حركت انقلاب اسلامي له مجاهدينو سره جګړې كولې.

استاد برهان الدین رباني تر منځ د نظر کوم اختلاف وو چې د حزب او جمعیت + شورای نظار تر منځ خبره جګړو ته ورسېدله، د همدې کورنۍ جګړې د لاملونو پېداکولو اړوند مې د بېلابېلو پخوانیو مجاهدینو نظریات را ټول کړي.

دلته دا موضوع هم څېړل شوې، چې ولې خلقیان له حکمتیار او پرچمیان له مسعود سره یوځای شول او د کابل د جګړو پر مهال یادې ډلې د همدوي تر څنګ ولې ودریدلې.

د حکمتیار د صدارت په دوره کې کومې ستونزې وې چې هغه ونه شوای کولای په کابل کې پاتې شي او انجنیر مسعود په رښتیا هم د واک انحصار غوښت، همدغه مسایل او د دوی ترمنځ د سولې او جوړې هڅې هم په کتاب کې را نغښتل شوې.

د طالبانو د پیدایښت اړوند بېلابېل نظرونه شتون لري، همدارنګه څه ډول طالبان

د مجاهدینو د لومړي لنډمهاله حکومت (۱۹ جون ۱۹۸۸) پر مهال چې راولپنډۍ کې جوړ شو، د حکمتیار د ګوند برخه د بهرنیو چارو وزارت و، قاضي نجي الله یې یادې دندې ته معرفي کړ.

کله چې د ډاکټر نجیب الله حکومت ړنګ شو، احمدشاه مسعود کابل ته ننوت او حکمتیار ونه شوای کولای چې د کابل ډیرې سیمې تر واک لاندې راولي، په چهار اسیاب کې یې مرکزیت جوړ او له مسعود سره یې سختې او ډیرې درنې جګړې وشوې.

د حکمتیار وسلوالو له طالبانو سره په کندهار، غزني، میدان ښار او چهار اسیاب کې لږ او ماتې خوړونکي جګړې وکړې.

حکمتیار د استاد رباني له حکومت سره د ماهیپر تړون (جون ۱۹۹۶) وکړ، کابل ته د لومړي وزیر په توګه ننوت. کله چې طالبانو کابل ونیو، حکمتیار مزار شریف ته ولاړ او له هغه ځایه ایران ته.

کله چې امریکا پر افغانستان برید وکړ، حکمتیار یې په ضد جهاد اعلان کړ، تر مئ ۲۰۱۴، حکمتیار پټ او بیا یې د ډاکټر غني له حکومت سره سوله وکړه، د مئ پر ۴مه ۲۰۱۴، کابل ته راغی. حکمتیار د ۲۰۱۹ ولسمشرۍ ټاکنو لپاره نوماند و، مګر کمې رایې یې تر لاسه کړې.

وتوانېدل چې کابل ونیسي، په داسي حال کې چې حکمتیار په څلورو کلونو کې ونه شوای کولای له مسعود څخه کابل ونیسي، همدا مسایل په تفصیل سره څېړل شوي.

د ډاکټر نجیب الله د مرگ اړوند ډول ډول راپورونه په رسنیو کې ورکول کیږي، په دي اړه ډېرې لیکنې شوې، چې ډاکټر نجیب الله چا او ولي يې وواژه، همدا موضوع هم په مناسب تفصیل دلته راوړل شوي.

همدا رنگه د احمدشاه مسعود د وژلو اړوند، چې هغه له عربو سره د جهاد پر وخت او یا هم د کورنۍ جگړې پر مهال ستونزې درلودلې او ولي د عربو له خوا په نښه او له منځه یوړل شو.

د کتاب په پای کې د شمال ټلوالې او امریکا یو له بل سره مرستې او انډیوالي او د حامد کرزي او ډاکټر غني د حکومتونو پر مهال په حکومت کې د شمال ټلوالې ونډې ته ځغلند نظر شوی.

کله چې د ملي امنیت له خوا زنداني (۳۱ جولای – ۱۴اکتوبر ۲۰۱۷) شوم، زما یوه هیله دا وه چې همدا کتاب بشپړ او لوستونکو ته وړاندي کړم، ولي امنیتي شرایطو ته په کتلو، همدا کتاب لا زیات وځنډیدی.

د دې کتاب لیکلو او چاپ څخه مې موخه داده چې د کورنۍ جگړې لاملونه راتلونکي نسل ته ور په گوته شي، چې په کورنۍ جگړو کې کومې ډلې او هغوی څه وکړل، چې بالاخره موږ د ډاکټر نجیب الله د حکومت تر سقوط وروسته ۲۸ نور کلونه (۱۳۷۱ تر ۱۳۹۹ل. کال) هم په جگړو کې ولي پاتې شوو؟

تصویر: افغان مهاجر د ډیورنډ کرښې ها خوا اوړي

ستنګر توغندی چې جیټ الوتکه په نښه کوي

لومړی څپرکی

د مجاهدینو خپلمنځي اختلافات

د مجاهدینو اوه ګونې تنظیمونه - پېښور

۱۳۶۰ ل کال کې څلور ګوندونه (جمعیت اسلامي، حزب اسلامي، اسلامي حزب او اتحاد اسلامي) یا څلورګوني اتحاد یو لور ته او درې ګوندونه (حرکت انقلاب اسلامی، محاذ ملی اسلامی، نجات ملی اسلامی) یا درې ګوني اتحاد بل لورته وو، څلور ګوني اتحاد کې یې سخت دریځه رهبران او مجاهدین وو[2].

۱۳۵۴ ل کال په دوبی کې پنجشیر، لغمان، ارګون، کنړ او د بدخشان کشم کې حکومت ضد حملې وشوې. له همدې جګړو وروسته د ولسمشر داود خان له خوا د اسلامي نهضت مشر غلام محمد نیازی بندي شو او بیا وروسته د جوزا ۹مه ۱۳۵۸ کې د افغانستان د خلق ډیموکراټیک جمهوریت مشر او د انقلابي شورا د رئیس نور محمد تره کي [3]له خوا له ځینو نورو مسلمانو مبارزینو سره یو ځای د پلچرخې زندان کې اعدام کړل شول.

"په ۱۳۵۴ کال کې نږدې ۳۰۰ تنه د نهضت جوانان اسلامي بندیان وو، په مولوي حبیب الرحمن، دکتور محمد عمر، خواجه محفوظ منصور د اعدام حکم وشو.

---

[2] حزب اسلامي افغانستان (حکمتیار)، جمعیت اسلامي افغانستان (استاد برهان الدین رباني)، اتحاد اسلامي افغانستان (استاد عبد رب الرسول سیاف)، اسلامي حزب (مولوي خالص بابا)، حرکت انقلاب اسلامي افغانستان (مولوي محمد نبي محمدي)، محاذ ملي افغانستان (پیر سید احمد ګیلاني) او نجات ملي افغانستان (پروفیسور صبغت الله مجددي).

[3] نور محمد ترکی د خلقیانو رهبر او مشر و، خلقیانو د ثور ۷مه ۱۳۷۵، د سردار داوود خان پر ضد کودتاه وکړه، داوود خان یې له کورنۍ سره په ارګ کې وواژه او ترکی د انقلابي شورا مشر او د خلق ډیموکراټیک جمهوریت ولسشمر اعلان (۳۰ اپریل ۱۹۷۸ تر ۱۴ سپټمبر ۱۹۷۹) شو. د خلقي حفیظ الله امین له خوا ووژل شو، واک امین په لاس کې واخیست.

د سردار داودخان [٤] او پاکستان ترمنځ د ډیورنډ مسئلې زور اخیستی و، کله چې استاد برهان الدین رباني او انجنیر گلبدین حکمتیار پېښور ته ولاړل، د پاکستان د لومړي وزیر ذوالفقار علي بهټو [٥] له خوا یې تود هرکلی وشو." [٦] جنگ های کابل ۳۶مه او ۳۹ مه پاڼه.

" استاد برهان الدین رباني پېښور کې په لومړیو وختونو کې د اوسیدو پر مهال قوي نه و، د حزب اسلامي قومندانانو، ادم خان، زاهد، رسول او ځینو نورو بدمعاشي کوله، تر دې چې د استاد رباني د وژلو هوډ یې درلود، بیا استاد رباني درې میاشتې په سعودي عربستان کې تیرې کړې، په پېښور کې ورته گوزاره سخته وه، د استاد رباني یو پلوي انجنیر جان محمد کونړی و، هغه حزبیانو (مولوي سرفراز، حاجي دین محمد او وحیدالله سباوون) په دې تور مړ کړ چې د سردار داوود خان حکومت ته جاسوسي کوي، ژوندی یې له پیشوگانو سره په گونۍ کې اچولی و، چې ته د رباني او داوود ترمنځ جاسوسي کوې [٧].

---

[٤] سردار داوود خان د جولای ۱۷مه ۱۹۷۳ د خپل اکا د زوی پاچا ظاهرخان پر ضد سپینه کودتا وکړه، سلطنت یې ختم او جمهوریت یې اعلان کړ. د داوود خان پر ضد د اپریل ۲۷مه ۱۹۷۸ کمونسټانو کودتا وکړه، یوه ورځ وروسته د کورنۍ له غړو سره د کمونسټانو له خوا په ارگ کې ووژل شو.

[٥] ذُوالفِقار علي بهټو د پاکستان لومړی وزیر (اگسټ ۱۹۷۳ – ۵ جولای ۱۹۷۷) و، د جنرال ضیاء الحق له خوا کودتا وربانديي وشوه او اعدام شو.

[٦] د جنرال سید عبدالقدوس کتاب (جنگ های کابل) ۳۶ او ۳۹مه پاڼه. له دې وروسته یاد اخځلیک (جنگ های کابل) لیکل کیږي.

جنرال سید عبدالقدوس د بدخشان ولایت د بهارستان ولسوالۍ کې پیدا شوی. هیواد کې دننه، هند او پخواني شوروي اتحاد کې یې نظامي زده کړې کړې. د افغان پوځ په هوایې او ځمکني قواوو کې یې دنده لرلې، د حزب وطن د مرکزي شورا د سیاسي او تربیتي د اردو (پوځ) د رهبري په څانگو کې یې کار کړی . اوس مهال المان کې اوسیږي.

[٧] موثق معلومات دادي چې انجنیر جان محمد یو تکړه او مسلمان مجاهد و، هغه جاسوس نه و، بلکې د هیواد لوړې گټې ورته تر بل هر څه مهمې وې.

په استاد رباني باندې هم د حزب اسلامي د مشرانو له خوا تور لګول کیدی چې غواړي د داوود خان له حکومت سره پټې اړیکې ولري او یا خو ورسره جوړه وکړي[۸].

استاد برهان الدین رباني مخکې له دې چې د اسلامي نهضت ځوانان پاکستان ته ولاړ شي، په ځینو مجلسونو کې یې د اسلامي نهضت مشرانو ته ویلي وو، چې ښه به وي که د داوود خان سره سیاسي معامله وشي او د هغه په حکومت کې ورسره یوځای شي[۹].

مولوي سرفراز وروسته له پخواني شوروي اتحاد سره د جهاد پر مهال د حزب اسلامي د جنوب لویدیځې حوزې (کندهار، هلمند، زابل، ارزګان، فراه، نیمروز، هرات، بادغیس) ولایتونو د دفتر رئیس شو.

حاجي دین محمد د مولوي خالص د ګوند مرستیال شو، د مجاهدینو د لنډمهاله حکومت دفاع وزیر و. پر افغانستان د امریکا تر برید وروسته د ننګرهار والي، وروسته د سولې عالي شورا مرستیال مشر و.

وحیدالله سباون د حزب اسلامي له برخې د استاد برهان الدین رباني د حکومت پر مهال دفاع وزیر شو. له طالبانو سره د جګړې پر مهال له شمال ټلوالې سره ملګری و.

پر افغانستان د امریکا له برید وروسته د ولسمشر حامد کرزي سلاکار وزیر و، دارنګه د ډاکټر غني په لومړۍ دوره کې د هغه سلاکار و.

۸ که استاد رباني او نورو د مجاهدینو د هغه وخت د ګوتو په شمار سړو چې پېښور کې اوسېدل، له ولسمشر داوود خان سره یې روغه او جوړه کړې وای، موږ به د جګړې له دومره لوی ناورین او بدبختي سره نه وای مخ شوي او نه به افغان کمونستان په دومره اسانۍ سره واک ته رسیدلي وای. زه په ډاډ وایم چې د داوود خان د نظام څخه ۴۰ کاله وروسته د انجنیر حکمتیار روغه او جوړه د ډاکټر اشرف غني له حکومت سره په مراتبو ذلیله ده او د داوود خان نظام په مراتبو د ډاکټر غني له نظام څخه په مذهبي، اداري، اصلاحي او اقتصادي برخه کې بهتر وو.

۹ استاد محمد زمان مزمل هم همدا خبره تائید کړه، هغه وویل که هغه وخت د غلام محمد نیازي نظر تائید شوی وای او ځوانانو یې مخالفت نه وای کړی، ممکن هیواد دومره د بدبختۍ لور ته نه وای تللای.

د استاد رباني سره دوه نور کسان په پېښور کې وو، يو بلال مسعود او بل استاد ياسر چې اصلي نوم يې زمرک دی، بيا يې همدا دواړه هم د حزب اسلامي له ويري او ګواښ څخه له ځانه لرې ساتل وغوښتل، په لومړي وخت کې مولانا مودودي صاحب لورته ولاړل[۱۰]، هلته يې ختې او مزدوري کوله بيا وروسته دواړه سعودي عربستان ته ولاړل او هلته يې د مدينې پوهنتون ووايه[۱۱].

کله چې پاکستان ته افغانان مهاجر شوو، د استاد رباني ډله هم قوي شوه، ځينې نور پښتانه هم ورسره ملګري شوو، انجنير احمد شاه احمدزی وايې:" زه په سعودي عربستان کې وم، د پوهنتون استاد وم، استاد رباني راڅخه وغوښتل چې پېښور ته راشم، ورته راغلم، عربو د پوهنتون د استادي معاش په پېښور کې هم تر نږدې شپږ کلونو پوري راکاوی، کابل کې د داوود خان نظام چپه او د کمونستانو حکومت وو، زه د استاد رباني مرستيال شوم. په وروسته وختو کې پاکستان د جمعيت اسلامي

[۱۰] ابو الاعلی مودودي په بريتانوي هند کې د جماعت اسلامي بنسټ (۲۶ اګسټ ۱۹۴۱) ايښودونکي و، هغه تر مارچ ۱۹۴۴ پوري د ګوند مشر او له ده وروسته ميا طفيل محمد د جماعت اسلامي مشر (مارچ ۱۹۴۴ – ډسمبر ۱۹۶۵) و. جماعت اسلامي د اسيا په کچه تر ټولو لوی سياسي ګوند دی، مرکزيت يې پاکستان کې دی، په هند، بنګله ديش او ځنيو نورو هيوادو کې هم ياد ګوند فعال او پيروان لري. مودودي صاحب د ۷۵ کلو په عمر د سپټمبر ۲۲مه ۱۹۷۹ کې وفات شو.

[۱۱] استاد ياسر وروسته د مجاهدينو د اتحاد اسلامي (اسياد سياف) مرستيال شو، کله چې امريکا پر افغانستان بريد وکړ، استاد ياسر د طالبانو ملاتړ او له طالبانو سره يوځای شو، د طالبانو د فرهنګي کميسون مشر وټاکل شو. د پاکستان د حکومت له خوا ونيول او افغان حکومت ته وسپارل شو، د پلچرخي زندان کې بندي و.

طالبانو د مارچ پر ۵مه ۲۰۰۷ کې په لښکر ګاه کې ايټالوی خبريال ډانيل ماسترو جياکومو ونيوی او د نيول شوې ايټالوي خبريال په بدل کې طالبانو د خپلو زرګونو بنديانو له جملې څخه يوازي ۵ نفره (استاد ياسر د طالبانو د فرهنګې کميټې مشر، ملا عبداللطيف حکيمي د طالبانو ويناند، ملا اختر محمد منصور د ملا دادالله ورور، ملا حمدالله او ملا عبدالغفار) طالب بنديان د افغان حکومت له باګرام او پلچرخي زندانو څخه وغوښتل او د مارچ پر ۱۸مه تبادله شول.

سره مرسته کوله، دا ډول يې د محاذ ملي او نجات ملي ګوندونه هم په پاکستان کې رسمي کړل.[۱۲] "

استاد محمد زمان مزمل وايي:" انجنير حکمتيار او استاد رباني ته د جمعيت اسلامي مشر مودودي صاحب ويلي وو چې بيرته خپل هيواد ته ولاړ شئ، په پردي هيواد کې تر ازادي په خپل هيواد کې زندان بهتر دی[۱۳]. "

---

[۱۲] د افغانستان د پخواني لومړي وزير انجنير احمدشاه احمدزي سره زما (ليکوال) مرکه (د اکتوبر ۹مه ۲۰۱۴). د کتاب په راتلونکو برخو کې د ده د يادې مرکې پر مهال څرګندونو سره يواځې "انجنير احمد زی" ليکل کيږي.

له پخواني شوروي اتحاد سره د جهاد پر مهال، انجنير احمدزی په لومړي وخت کې د جمعيت اسلامي (استاد برهان الدين رباني) مرستيال و، وروسته د اتحاد اسلامي ګوند (استاد سياف) مرستيال و، پېښور کې د مجاهدينو د موقت حکومت رئيس او کله چې کابل د مجاهدينو له خوا ونيو شول، د استاد برهان الدين رباني د حکومت پر مهال د کورنيو چارو وزير او لومړی وزير و.

د طالبانو د واکمنۍ پر مهال له هيواده بهر اوسيدی، پر افغانستان د امريکا تر حملې وروسته کابل ته راغی، د ملي اقتدار ګوند يې جوړ کړ، دارنګه د بهرنيو اډو پر ضد د ملي يووالي جبهې مشر و. انجنير احمدشاه احمدزی د اکتوبر ۱۷مه ۲۰۲۱ په اسلام اباد کې په روغتون کې وفات، پر سبا يې په کابل کې جنازه او دفن مراسم و.

[۱۳] د حزب اسلامي د پخوانۍ اجرايه شورا غړي استاد محمد زمان مزمل سره زما (ليکوال) مرکه ۲۱ جنوري ۲۰۱۸. د کتاب په راتلونکو برخو کې د ده د يادې مرکې پر مهال څرګندونو سره يواځې "استاد مزمل" ليکل کيږي.

استاد مزمل د حزب اسلامي افغانستان د اجرائيه شوار پخوانی غړی، د سياسي کميتې مشر، د سولې فعال، ليکوال او شاعر دی. د شاه نواز تنې تر کودتاه وروسته له ځينو نورو مهمو د حزب اسلامي غړو سره يو ځای له حزب اسلامي څخه ولاړ او د حزب اسلامي پر ځينو تګلارو يې نيوکې درلودلې.

کله چې مجاهدينو کابل ونيو، استاد مزمل او ځينو نورو مخورو مجاهدينو د حکمتيار او مسعود + استاد رباني تر منځ د سولې هڅې کولې.

همدا خبره مولوي جميل الرحمن او نورو ورسره ملگرو علماوو ته مفتي محمود صاحب هم کړي وه چې تاسې ډېر غلط کار کړی چې د خپل هیواد پر ضد پاکستان ته راغلي یاست. بیرته خپل هیواد ته ولاړ شئ او هلته د داوود خان له حکومت سره گوزاره وکړئ، دلته پاکستان کې د انگریز قانون دی، خو بیا هم موږ د پاکستان علماء گوزاره کوو او ستاسي ملک (افغانستان) کې خو اسلامي قانون دی[۱۴].

د اپریل ۲۷مه ۲۰۱۷ د کابل بگرامي، د ضعیف صاحب کور کې د کونړ یوه عالم ما (لیکوال) ته وویل:"د داوود خان د حکومت پر مهال چې کله ځینې افغانان پاکستان ته ولاړل، د مولوي جمیل الرحمن سره یوځای ۵ نور کسان هم مفتي محمود چې د هغه وخت د پارلمان غړي و، ورغلي وو، یوه تن یې ماته دا خبرې وکړي چې کله موږ د داود خان د حکومت په وخت کې پاکستان ته ولاړو، هغه وخت مفتي محمود د پاکستان د پارلمان غړی و، موږ مشوره وکړه چې هغه ووینو او مرسته ورځخه وغواړو، موږ مولوي جمیل الرحمن چې خپل نوم یې مولوي یوسف و، له هغه سره د خبرو لپاره وټاکی. کله چې اسلام اباد ته ورغلو، مفتي محمود ته انتظار او چې له پارلمان څخه هغه راووتی، په موټر کې سپور و، شیشه یې کښته کړه، مولوي جمیل الرحمن ورته وویل چې موږ غواړو د داود خان په ضد پاڅون وکړو، تاسي له موږ سره مرسته وکړئ.

استاد په کابل کې د بهرنیو اډو پر ضد د ملي یووالي جبهې مرستیال مشر و، هغه د سولې برخه کې څو ځله په قطر کې د طالب مشرانو سره ناستې کړي.

د کابل د امام ابو حنیفه عالي دارالعلوم څخه فارغ او لوړي زده کړي یې په مکه مکرمه کي کړي. د کابل ولایت د ده سبز ولسوالی اوسیدونکی دی، اوسمهال کابل ښار کې استوگن دی.

[۱۴] مولوی جمیل الرحمن سلفي مجاهد مشر و، د حزب اسلامي له خوا په کونړ کې ووژل شو.

مفتي محمود د جماعت علماء اسلام – پاکستان بنسټ ایښودونکی او مشر و، د مفتي صاحب له مړینې وروسته یې زوی مولانا فضل الرحمن د یا گوند مشر شو.

مفتي محمود ورته وويل چې هلته (افغانستان) کې قضاء شته، هلته عدالت شته، هلته اسلامي نظام دی، هلته د عدالت ازاده اسلامي اداره شته، زموږ په هیواد (پاکستان) کې چې د انګریز عدالت / قانون دی، هم موږ له حکومت سره ګوزاره کوو او نور یې مولوي جمیل الرحمن ته غصه پیل کړه، ډیرې سختې خبرې یې وته وکړې، ویې ویل چې ځئ بیرته ولاړ شئ، خپل نظام مه خرابوئ، بیا به همدا اوسني (د داوودخان) نظام هم نه شئ جوړولای."

"په لومړي وخت کې حزب اسلامي د انجنیر ګلب الدین حکمتیار او جمعیت اسلامي د پروفیسور برهان الدین رباني په رهبري په پېښور کې فعالیت درلود، ونه توانیدل چې دواړه ګوندونه ګډ کار وکړي، د مولوي سدوزي اغا او مولوي عبدالله ذاکري په مشرې د علماوو په منځګړیتوب؛ د مجاهدینو دواړو مشرانو ژمنه وکړه چې مولوي محمد نبي محمدي به د ټولو مجاهدینو د مشر په توګه مني[15]. د حرکت انقلاب اسلامي تر نوم لاندې اتحاد (لیندۍ ١٣٥٧ ل) وشو او مشر یې مولوي محمد نبي محمدي شو.

---

[15] مولوي محمد نبي محمدي د پاچا ظاهر د واکمنۍ پر مهال (١٩٦٥ تر ١٩٦٨) د ولسي جرګې غړی و، کله چې افغان کمونستانو کودتاه وکړه، مولوي محمد نبي محمدي د ډیورنډې هغې غاړې کوټې ښار ته ولاړ، د حزب اسلامي او جمعیت اسلامي ګډ مشر شو، وروسته د حرکت انقلاب اسلامي ګوند مشر پاتې شو، د مولوي محمد نبي محمدي د قوماندانانو او حزب اسلامي قوماندانانو ترمنځ په هلمند ولایت کې سختې او ځینې نورو ولایتو کې جګړې وشوې.

پېښور کې د مجاهدینو د لنډمهاله حکومت د کورنیو چارو وزارت دده برخه و، مولوي محمدشاه فضلي یې یادې دندې ته معرفي کړ.

د مجاهدینو تر بریالیتوب وروسته قضاء او محاکم مولوي محمدنبي محمدي ته وسپارل شول، مګر هغه کابل ته رانغی، پر ځای یې مولوي محمد شاه فضلي د سترې محکمې مشر و.

له طالبانو څخه یې خپل ملاتړ اعلان کړ او د مرګ تر وخته (٢١ اپریل ٢٠٠٢) د طالبانو پلوي پاتې شو.

مولوي خالص بابا او مولوي جلال الدين حقاني چې دواړه عالمان وو[١٦] او د داوود خان د نظام مخالف خلک وو، له حکمتيار او استاد رباني سره يو ځای پېښور ته تللي وو، د مجاهدينو ځينې مشران وايي چې دوی د مجاهدينو رهبري خپل حق گڼه، داچې مولوي محمد نبي محمدي له کوټې ښار څخه پېښور ته راوستل شو او د مجاهدينو مشر اعلان شو، مولوي محمد يونس خالص بابا او مولوي جلال الدين حقاني چې د حزب اسلامي د اجرائيه شورا غړي وو، دواړه له دغه اتحاد سره ملگري نه شول او مولوي خالص بابا د اسلامي حزب تر نوم لاندې گوند جوړ کړ.

شپږ مياشتې وروسته د استاد رباني او انجنير حکمتيار تر منځ د اختلافاتو له امله بيا هم د مولوي محمدي په مشرۍ د مجاهدينو اتحاد مات او مولوي محمدي د حرکت

---

[١٦] مولوي محمد يونس خالص بابا د اسلامي حزب مشر، د پخواني شوروي اتحاد پر ضد يې په لومړي وخت کې جهاد پېل، د مجاهدينو ترمنځ د کورنۍ جگړې پر مهال په کور کيناست، خالص بابا هغه څوک و چې کله د استاد برهان الدين رباني د حکومت پر مهال، د القاعده ډلې مشر اسامه بن لادن او ملگري يې افغانستان ته راوستل شول، په جلال آباد کې خالص بابا د هغوی کوربه او ځای يې ورکړ.

د طالبانو د تحريک ملاتړ يې وکړ، زوی يې انوارالحق مجاهد له طالبانو سره ملگري او د لوړو زده کړو وزارت کې يې لوړه دنده درلوده.

په افغانستان د امريکا د حملې پر وړاندې مولوي خالص بابا د جهاد فتوی ورکړه، هغه بيا ځل له هيواده هجرت وکړ، د هجرت پر مهال وفات شو، د مدينې منورې په نبوي مسجد کې يې د جنازې لمونځ (١٩ جولای ٢٠٠٦) اداء او په جنت البقيع کې دفن شو.

مولوي جلال الدين حقاني هم له طالبانو سره ملگری او د سرحدونو او قبايلو چارو وزير و، پر افغانستان د امريکا تر حملې وروسته يې هم د طالبانو تر چتر لاندې زوی سراج الدين حقاني د خپلو وسلوالو مشرې کوله، په لويديځو رسنيو کې د حقاني شبکې په نوم د دوی ډله ياديده. سراج الدين حقاني د طالبانو دواړو مشرانو "ملا اخترمحمد منصور او شيخ هبة الله اخوندزاده) دويم مرستيال و.

انقلاب اسلامي په نوم د ګوند مشر پاتې شو. د اتحاد له برکته د دوو ګوندونو (حزب اسلامي او جمعيت اسلامي) پر ځای د مجاهدينو ډلې په څلورو وويشل شوې.

د دې لپاره چې روحاني او د طريقت خلک هم په جهاد کې فعاله ونډه ولري، د پير سيد احمد ګيلاني[17] په مشري د محاذ ملي اسلامي ګوند او د حضرت صبغت الله مجددي[18] په مشرۍ د نجات ملي اسلامي ګوند هم د پاکستان له خوا رسمي او نړيوالو ته ور وپېژندل شول.

کله چې استاد عبد رب الرسول سياف د کابل له پلچرخې زندان څخه خلاص شو، پېښور ته ولاړ، د مجاهدينو رهبرانو ورته ډېرې هيلې او اميدونه درلودل، د

---

[17] پير سيد احمد ګيلاني: له پخواني شوروی اتحاد سره د جهاد پر مهال د محاذ ملي اسلامي مشر (۱۹۷۹) و، د مجاهدينو د لنډمهاله حکومت د لومړۍ دورې مشر و. د کورنۍ جګړې پر مهال يې په جګړه کې برخه نه درلوده. پر افغانستان د امريکا تر حملې وروسته يې د حامد کرزي د حکومت ملاتړ وکړ، له افغانستان سره د امريکا امنيتي او دفاعي تړون سرسخت او جدي ملاتړی و، هغه د سولې عالي شورا (۲۱ فبروري ۲۰۱۲ – ۲۱ جنوري ۲۰۱۷) مشر و، د ۸۵ کالو په عمر د جنوري ۲۱مه ۲۰۱۷، په کابل کې ومړ.

[18] حضرت صبغت الله مجددي په پېښور کې د نجات ملي اسلامي ګوند (جولای۱۹۷۸) جوړ کړ. له پخوانی شوروي اتحاد سره د جهاد پر مهال يې په جهاد کې فعاله ونډه درلوده، پېښور کې د مجاهدينو د لومړي لنډ مهاله حکومت مشر و، کله چې مجاهدينو کابل ونيوی حضرت مجددي د دوو مياشتو لپاره (۲۸ اپريل – ۲۸ جون ۱۹۲) ولسمشر و. پر افغانستان د امريکا/ناټو تر حملې وروسته د بيا پخلاينې رئيس و، له امريکا سره د افغانستان د امنيتي تړون سخت او جدي ملاتړی و. د فبروري ۱۱مه ۲۰۱۹ د ۹۲ کالو په عمر کابل کې مړ شو. پر افغانستان د امريکا تر حملې وروسته يې د حامد کرزي د حکومت ملاتړ وکړ، د ملي پخلاينې او يو ځای کيدو بهير مشر و، د مشرانو جرګې مشر (ډسمبر ۲۰۰۵ – ۲۹ جنوري ۲۰۱۱) و، د طالبانو له خوا مرګونی بريد ورباندې وشو، سخت ژوبل او درملنه يې په ترکيه کې وشوه. د مرګ تر ورځې د شخړو او منازعاتو د حل کميسون د مشرۍ پر دنده پاتې و.

ځینو مخلصو مجاهد مشرانو او علماوو په وساطت د مجاهدنیو ۵ گوندونو د استاد سیاف په مشرتوب اتحاد وکړ[۱۹].

[۱۹] استاد سیاف په ۱۳۵۳ل کال کې د داوود خان د حکومت له خوا ونیول شو، د حکومت ضد څرگندونو له امله ٦ کاله زنداني شو، د حفیظ الله امین د حکومت پر مهال په ۱۳۵۸ ل کال کې خوشی او پېښور ته ولاړ. ویل کیږي چې د حفیظ الله امین او استاد سیاف مورگاني خویندي وي، له همدې امله حفیظ الله امین د هغه د خوشي کیدو امر کړی و.

وحید مژده وایې:" چې کله حفیظ الله امین ووژل شو، د هغه کورنۍ سره تړلي او هغه ته ځینې نږدې دوستان او د ارگ اشپز یې د ببرک کارمل د حکومت له ویرې پېښور ته ولاړل، اسلام اباد کې د استاد سیاف له خوا د اوسیدو زمینه ورته مساعده او بیا بهر ته واستول شول."

د استاد سیاف د کاکا زوی حاجي محمد عمر هاشمي وایې:" کله چې استاد سیاف له بند څخه خلاص شو، د لوی باري موټر (لارۍ) په واسطه مې هغه د تورخم هغې غاړې ته وا ړاوو او په لاره کې ولاړو افغان ځواکونو ته مو ویل چې د موټر چلونکی دی او د موټر ستیرینگ ته د پلټنو پر مهال همدی استاد سیاف ناست و."

هغه زیاتوي چې د حفیظ الله امین د ترونو ځینو کورنیو ته یې استاد سیاف په جلوزو کیمپ کې ځای ورکړی او د هغوی ښه ساتنه یې کوله.

زما (لیکوال) د څیړنې په پایله کې، استاد سیاف چې د کابل پوهنتون نوموتی استاد و، د لوړو زده کړو لپاره د امریکا متحده آیالاتو له خوا سکالرشیف ورته منل شوی و، په ۱۹۷۴ ز کال کې یې غوښتل چې امریکا ته د تحصیل لپاره ولاړ شي، مگر د کابل په هوایي ډگر کې د سردار داوود خان د حکومت د امنیتي کسانو له خوا ونیول او زنداني شو، د نورمحمد تره کي او حفیظ الله امین کمونسیتي رژیمونو پر مهال هم په زندان کې و، کله چې د جدې پر ٦مه ۱۳۵۸/ ۲۷ ډسمبر ۱۹۷۹، د ببرک کارمل له خوا کودتاه وشوه، هغه د ببرک کارمل لخوا، ټولو بندیانو ته د عمومي عفوې په جریان کې له پلچرخې زندان څخه خوشی، مخامخ پېښور ته ولاړ او هلته د مجاهدینو نورو رهبرانو پرې باور وکړ، هغه یې د مجاهدینو د هغه وخت د ټولو ډلو مشر ومانه.

سعودي عربستان کې د سفر پر مهال د استاد سیاف [۲۰] کړنو او د هغه لیدنو له سعودي پاچا او لوړ رتبه سعودي چارواکو سره؛ پرته د مجاهدینو له نورو رهبرانو څخه، انجنیر حکمتیار ډیر غوسه کړي و، کله چې د سعودي عربستان له سفر څخه بیرته را وګرځېدل، په پېښور کې بیاځل د مجاهدینو اتحاد مات او استاد سیاف د اتحاد اسلامي په نوم د ګوند مشر پاتې شو، چې له ٦ څخه د اتحاد له برکته ۷ ګوندونه شول." استاد مزمل.

[۲۰] عبد رب الرسول سیاف په ۱۳۵۳ل کال کې د داوود خان د حکومت له خوا ونیول شو، د حکومت ضد څرګندونو له امله ٦ کاله زنداني شو، د حفیظ الله امین د حکومت پر مهال په ۱۳۵۸ ل کال کې خوشي او پېښور ته ولاړ. هلته د مجاهدینو د ۵ګوني اتحاد (جمعیت اسلامي،حرکت انقلاب اسلامي، محاذ ملي اسلامي، نجات ملي اسلامي او اسلامي حزب - خالص بابا) مشر وټاکل شو، حزب اسلامي - حکمتیار ور سره یوځای نه شو، نورو ته یې وښودله چې حزب اسلامي په یوازي هم د نورو ټولو ګوندونو په پرتله زور او ځواک لري. د یاد اتحاد له ړنګېدو وروسته، استاد سیاف د اتحاد اسلامي ګوند مشر پاتې شو. او د ٦ ګوندونو پر ځای د مجاهدینو ۷ ګوندونو له پاکستان، سعودي عربستان، متحده عرب اماراتو، امریکا او نړۍ سره اړیکې پیدا کړي.
د مجاهدینو د لومړي لنډمهاله حکومت پر مهال د استاد سیاف مرستیال انجنیر احمدشاه احمدزی لومړی وزیر و. او د مجاهدینو تر بریالیتوب وروسته یې د استاد رباني او احمدشاه مسعود ملاتړ اعلان کړ، د هغه مرستیال انجنیر احمدشاه احمدزی د کورنیو چارو وزیر او لومړی وزیر و، په حکومت کې یې غوښنه برخه درلودله.
په کابل کې یې د استاد عبدالعلي په مشرۍ د اهل تشیع ګوند حزب وحدت سره بې رحمه جګړې وشوې، کله چې طالبانو کابل ونیو، استاد سیاف د شمال ټلوالې په جوړښت کې د طالبانو پر ضد جګړه کوله.
پر افغانستان د امریکا د حملې پر مهال له امریکایانو سره ملګری او کابل ته یې وسلوال ننوتل. استاد سیاف په ۷ ډسمبر ۲۰۰۵ کې د ولسي جرګې غړی شو، د ولسي جرګې د ریاست لپاره یې له یونس قانوني سره سیالي وکړه، مګر یونس قانوني زیاتې رایې واخیستي. استاد سیاف تر ٦ ډسمبر ۲۰۱۰ د ولسي جرګې غړی و، دوېمه دوره کې بیا ځل (۲۷ فبروري ۲۰۱۱) د ولسي جرګې غړی شو، هغه د ۲۰۱۴ ولسمشرۍ ټاکنو ته نوماند او له ولسي جرګې یې استعفی ورکړه، مګر د ولسمشرۍ ټاکنو کې یې ډیرې کمې رایې تر لاسه کړې.

له رباني او احمدشاه مسعود سره د حکمتیارستونزه

" د احمد شاه مسعود [۲۱] ستونزه له حزب اسلامي سره شخصي او عقیدوي نه وه، په لومړیو وختونو کې دا خبره نه وه، ده هم جهاد کاوه او د حزب اسلامي مجاهدینو هم جهاد کاوه.

کله چې احمدشاه مسعود، د داوود خان پر ضد د زمري ۱۳۵۴ ل کال له ناکام قیام وروسته پاکستان ته ولاړ، ځینې راپورونه داسي دي چې نصیرالله بابر پټ هغه ته ویلې و چې حکمتیار تاسي (مسعود) وژلئ، مگر ما خلاص کړلئ، بیا نو مسعود پنجشیر ته راغی، دلته یې قوي جبهه جوړه کړه.

د حزب اسلامي قومندان سید جمال د احمد شاه مسعود د شورا نږدې ۳۵ غړي د خپل شخصي مشکل له امله په ۱۹۸۹ ز کال کې ووژل، دا د گوند په سطحه اختلاف نه و، بیا احمد شاه مسعود سید جمال د اسلامي حزب تکړه قومندان له ډېرو ملگرو سره یو ځای په تخار کې وواژه، چې دغه ډول وژنو ددوی ترمنځ اختلافات ډیر کړل او دغه خلک چې دواړو خواوو ته ووژل شول دا ټول پښتانه نه وو، تاجک زیات وو[۲۲]."

---

[۲۱] انجنیر احمدشاه مسعود له لومړنیو مجاهدینو څخه و چې پېښور ته ولاړ، له استاد برهان الدین رباني سره و، د انجنیر حکمتیار له خوا د مرگ له ویرې بیرته پنجشیر ته ولاړ، په لنډه موده کې د جمعیت اسلامي د نوموتي قومندان په توگه را ښکاره شو، وروسته یې د نظار شورا جوړه کړه، له روسانو سره یې پر یو بل د نه برید تړون لاسلیک کړ.
د پخواني شوروي اتحاد سره د جهاد پر مهال؛ د حزب اسلامي او مسعود ترمنځ جگړې پیل او تر هغه وخته یې دوام وکړ تر څو حکمتیار کابل ته د لومړي وزیر (جون ۱۹۹۶) په توگه ننوت. د مجاهدینو د حکومت پر مهال مسعود د دفاع وزیر و. کله چې طالبانو کابل ونیو، د طالبانو پر ضد یې شمال ټلواله جوړه کړه، له طالبانو سره یې سختې او درنې جگړې وکړې، طالبانو تر پایه ونه شوای کولای چې د پنجشیر دره له مسعود څخه ونیسي. پر مسعود د سپټمبر ۹مه ۲۰۰۱، د دوو عربانو له خوا مرگوني برید وشو او مسعود مړ شو.
[۲۲] د وتلي لیکوال او د سیاسي چارو کارپوه احمد وحید مژده سره زما لیکوال مرکه (۳۰ سپټمبر ۲۰۱۴). د کتاب په راتلونکو برخو کې د ده د یادې مرکې پر مهال څرگندونو سره یواځې "وحید مژده" لیکل کیږي.

د احمدشاه مسعود او حزب اسلامي د قومندانانو جګړې په لغمان کې د قومندان طارق (جمعیت) او عبدالله جان (حزب اسلامي)، په پروان، تخار، بدخشان، هلمند او کندهار کې هم یادولای شو.

حکمتیار چې په پېښور کې ډېر قوت درلود، د جهاد په لومړیو وختونو کې یې استاد رباني او احمدشاه مسعود ته د مجلسونو پر مهال په سپکه سترګه کتل.

دوه داسي پېښې هم شوې چې په یوه کې استاد برهان الدین رباني او په بله کې په احمدشاه مسعود باندي د حکمتیار له خوا د دوی د تهدید هڅه شوې وه.

یوه خبره اړینه ده چې احمدشاه مسعود په پېښور کې د انجنیر حکمتیار په شتون کې د خپل ځان لپاره ځای نه لیدی او یو ډول ویره او اندېښنه یې هم درلودله، چې

وحید مژده د جهاد پر مهال، پېښور کې د حزب اسلامي ګوند فرهنګي کمیټه کې کار کاوو، وروسته یې د شهید عبدالله عزام په دفتر کې کار کاوو. کله چې مجاهدینو کابل ونیو، د بهرنیو چارو وزرات کې یې دنده وه، د طالبانو د واکمنۍ پر مهال د بهرنیو چارو وزارت د کونسلي چارو ریاست مشر و.

د حامد کرزي د حکومت په لومړیو وختونو کې د سترې محکمې ویاند و، له دندې یې استعفی ورکړه، په وروسته وخت کې د بهرنیو اډو پر ضد د ملي یووالي جبهې ویاند و.

د کابل پوهنتون د اقتصاد پوهنځي فارغ، د بغلان ولایت د مرکزي بغلان د فابریکې سیمې اوسیدونکی دی، مګر په کابل ښار کې استوګن و.

د نومبر ۱۸مه ۲۰۱۹، چهار شنبه، د ماښام لمانځه تر اداء کولو وروسته د مسجد مخکې پر مژده صاحب برید او شهید شو.

د جون پر ۱۰مه ۲۰۲۰، طالبانو د داعش وسلوالې ډلې نیول شوې کس (عنایت الله دعزت الله زوی، د لوګر ولایت د پل عالم اوسیدونکي) رغیز پیغام خپور کړ، چې هغه منلې وه چې د ملي امنیت"په ځانګړې ډول د ملي امنیت پخواني رئیس رحمت الله نبیل" سره د همکارانو " ډاکټر ضیاء الدین او د رحمت الله نبیل د تره زوی حاجي ابراهیم " له خوا د وحید مژده د ترور پلان ورکول شوې او دوی هغه د مسجد مخې ته شهید کړی.

له امله یې بیا مسعود خپل ځان مجبور وګاڼه تر څو له روسانو سره تړون وکړي او په شمال کې د حکمتیار قوت کمزوری کړي.

استاد رباني ته یې قناعت ورکړ چې د ده (مسعود) تر مشرۍ لاندې د جمعیت اسلامي قومندانان منسجم شي، وسلې او نظامي تجهیزات په شمال کې د جمعیت اسلامي مجاهدینو ته د ده (مسعود) له لارې وویشل شي. او همدغه جریان بیا د شورای نظار په نوم ونومول شو، چې مشر یې احمد شاه مسعود و[۲۳].

" ۱۳۵۶ ل کال کې د یوې ناستې پر مهال د حزب اسلامي دریو کسانو استاد رباني د مجلس په وخت کې ډېر توهین کړ، ورته ویل یې چې ته (رباني) د څه شي رهبر یې، دروغجن رهبر یې. هغه ځوانانو په بد نیت نه توهین کاوه، هغوی فکر کاوه چې استاد رباني په غلطه روان دی او ولې له پاچا ظاهر سره اړیکې نیسي. کیدای شي درې ځله د استاد رباني ډېر توهین د حزب د ځوانانو له خوا شوی وي. دا هم له امکان څخه لرې نه ده چې ځینو به د استاد رباني د له منځه وړلو هڅه هم کړې وي.

د حزب اسلامي او جمعیت اسلامي تر منځ لاندې درې ټکې د اختلاف لامل وو:

۱ –استاد رباني له پېښوره څخه له پخواني پاچا ظاهر سره اړیکه ونیوله چې د داوود خان پر ضد ګډه سیاسي جبهه جوړه کړي. دا په حزب اسلامي ښه ونه لګیده د حزب مشر هغه وخت کې قاضي امین وقاد و.

۲ – کله چې د ځینو ولایتونو په مختلفو ولسوالیو کې د ۱۳۵۴ ل کال جګړیېز عملیات ناکام شول، له هغه وروسته استاد رباني د داوودخان له حکومت سره تفاهم

[۲۳] د مسعود دغه پلان و چې جمعیت اسلامي ګوند یې قوي کړ او په مقابل کې بیا حزب اسلامي خپل قوي قومندانان کمزوري او ډېر واکونه یې نه ورکول چې بیا وروسته د کورنۍ جګړې په مهال د حزب اسلامي ډېری کوچني قومندانان هم د احمدشاه مسعود په څنګ کې د بېلابېلو نورو لاملونو له کبله ودریدل.

پېل کړ، چې احمد شاه مسعود او انجنير جان محمد [۲٤] هم پکې رول درلود او حزب اسلامي له داوود خان سره د تفاهم مخالفت کاوه.

۳ – استاد رباني او ملګرو يې د داوود خان پر ضد د نظامي عملياتو مخالفت کاوه او د حزب اسلامي ځوانانو بيا نظامي عملياتو ته بيړه درلودله." استاد مزمل

"د سيد قطب رح اخښی کمال الدين سنانيري چې پخوا په مصر کې نږدې ۱۸ کلونه بندي و، پېښور ته راغی، هغه غوښتل چې د اخواني ګوندونو (حکمتيار، استاد رباني، استاد سياف او خالص بابا) منځ کې اتحاد راولي، استاد رباني په ښکاره د مجاهدينو له نورو ګوندونو سره د اتحاد کولو هوکړه وکړه، زه هغه وخت د جمعيت اسلامي مرستيال مشر وم، مګر راتلونکي د جمعيت اسلامي په اجرائيه شورا کې همدا د اتحاد کولو خبره اجنډا کې نه وه نيول شوې، استاد رباني ته مې وويل چې تاسي د سنانيرې سره ژمنه کړې وه چې له نورو مجاهدينو ګوندونو سره به اتحاد کوئ، مګر نن هغه مهمه موضوع ولي اجنډا کې نه ده نيول شوې، استاد رباني وويل، هغه مهمه موضوع نه ده، په اجرائيه شورا کې بحث کول پري اړين نه دی، هدف يې دا وو چې اتحاد نه کوي، له همهغه اجرائيه شورا مجلس څخه زه (احمدزی) ولاړ شوم او له جمعيت اسلامي څخه ووتلم او بيا د اتحاد اسلامي ګوند مرستيال مشر شوم. " انجنير احمدزی

---

[۲٤] مزمل صاحب وايي: انجنيرجان محمد په پېښور کې حزب اسلامي ونيو، د حزب کسانو ويل چې هغه ومنله چې د داودخان د حکومت لپاره کار کوي، مګر زما (مزمل) باور نه راځي. هغه ډير عزيز او پخوانی مسلمان شخص و. په دي پېښه (کيس / دوسيه) کې انجنير احمدشاه مسعود هم و، مګر په خپله طريقه پکې د حزب اسلامي څخه بچ شو. او کيدای شي له همدې ځايه يې د حزب اسلامي په اړه ډيره عقده اخيستي وي. کيدای شي چې مسعود هم پکې له منځه تللی وای. زما د معلوماتو پر بناء چې هغه وخت د حزب امير حکمتيار نه وو، مګر خلکو دا کار د حکمتيار ګاڼه، ما (مزمل) له حکمتيار څخه پوښتنه کړي، هغه خپله هم د انجنير جان محمد د مرګ په اړه متاسف و، مګر د ځوانانو ګروپ همدا چې له دولت سره تفاهم يې جاسوسي ګڼله، هغوی انجنير جان محمد هم وژلی وو.

"انجنير حكمتيار راته وويل چې استاد سياف ته زما له خوا ورشه، كه حزب اسلامي ته راځي هم زمونږ مشر ده او كه دوه درې ګوندونه قانع كړي چې د ده په مشرۍ اتحاد وكړي هم يې منم. حكمتيار په استاد سياف ډير حساب كاوه او ويل به يې چې مونږ ورڅخه مطمئن يو. د سيد قطب رح د اخښي كمال الدين سنانيري سره ځينو ګوندونو د اتحاد كولو خبره ومنله، خو جمعيت اسلامي ونه منله او استاد سياف خپلو ملګرو انجنير احمدشاه احمدزي، استاد ياسر، بلال او ځينو نورو ته وويل چې له جمعيت څخه راووځئ، هغوی هم استاد سياف ته ورغلل او جمعيت اسلامي تجزيه شو. بيا هم مونږ له سياف سره ودريدو تر څو په وروسته وخت كې د اوه ګوني اتحاد رئيس او مبايع مشر مو كړ. خلكو بيعت ورسره وكړ، دا مرحله د جهاد د وخت تر ټولو هسكه څوكه وه او له مبايع اتحاد عرب هيوادونه او نړۍ متاثره شوه، ډيرې زياتې مرستې مجاهدينو سره وشوې او په داخل كې مجاهدينو قوي روحيه واخيستله. " استاد مزمل

د مجاهدينو د موقت حكومت پر مهال روسيې ته د استاد برهان الدين رباني سفر سره هم حكمتيار كلک مخالفت درلود، ولي استاد رباني روسيې ته سفر او ويل كيږي هلته يې پټې ليدنې او له روسانو سره د ښو اړيكو لپاره د خپل ځان او ګوند په ګټه كار وكړ، چې له دې وروسته د جمعيت اسلامي او حزب اسلامي تر منځ واټ ته د رسيدو پر سر سخته سيالي پيل شوه.

"استاد رباني چې د جمعيت اسلامي مشر او د مجاهدينو د موقت حكومت د بهرنيو چارو سرپرست وزير ؤ د ده په مشري ماسكو ته هيئت وټاكل شو، ځينې ګوندونو يې مخالفت وكړ چې څرګند پكې حكمتيار او استاد سياف ؤ.

د هيئت مطبوعاتي كانفرانس په اسلام اباد كې ۱۸ عقرب ۱۳۷۰ كال، لس بجې د هالي ډې هوټل كې و. او استاد رباني وويل:" ټول مجاهدين په دې ټكي موافق دي چې هيڅكله به د ډاكټر نجيب الله او د هغه له مزدور حكومت سره مذاكره ونه كړي، د ډاكټر نجيب الله حكومت غير قانوني دی او په افغانستان كې د شوروي پوځيانو د شرمناک تجاوز ثمره ده."

استاد رباني، آیت الله محمد اصف محسني، مولوي محمد نبي محمدي، قاضي محمد آمین وقاد، ډاکټر حشمت الله مجددي، سید حامد ګیلاني، مولوي محمد شاه فضلي، مسعود خلیلي، سید محمد هادي، عمادالدین وثیق، فضل الرحمن، محمد آمین منصف، عبدالحمید منهاج، حاجي محمد اکبر عزیزي او عبدالکریم مستعین، چې ټول ۱۵ تنه ؤ، ماسکو ته د هیئت غړي وو.

جدي ته له رسیدو وروسته، د مطبوعاتي غونډې پر مهال بیا ځل استاد برهان الدین رباني وویل: "موږ د ډاکټر نجیب الله د مزدور حکومت سره مذاکره او خبرې نه کوو، موږ غواړو چې له روسانو سره مخامخ خبرې وکړو، هغوی زموږ په خاوره تجاوز کړی دی."

په سفر کې د پاکستان د آی ایس آی دوه نفره کرنیل طارق او بل تن هم ؤ، مګر په مجلسونو کې یې شرکت نه درلود.

د مجاهدینو هغه هیئت چې له ایران څخه راغلی ؤ له هغوئ سره هم درې تنه د ایراني استخباراتو کسان وو.

د نومبر پر ۸مه ۱۹۹۱، د مجاهدینو پلاوی ماسکو ته ورسید، د مجاهدینو د موقت حکومت د بهرنیو چارو وزیر استاد رباني د روسیې د بهرنیو چارو وزیر بوریس پانکین [25] سره په لومړي ناسته کې، هغه ته وویل:" تاسي د کابل له رژیم سره د

---

[25] بوریس پانکین Boris Dimitrievich Pankin د لنډ مهال لپاره د پخواني شوروي اتحاد د بهرنیو چارو وزیر (۲۸ اګسټ تر ۱۹ نومبر ۱۹۹۱) و.

اډوارډ شوارډناډزي Eduard Ambrosiyevich Shevardnadze د پخوانۍ شوروي اتحاد د بهرنیو چارو وزیر (۲ جولای ۱۹۸۵ تر ۲۰ ډسمبر ۱۹۹۰) و. کله چې د افغانانو د جهاد له برکته پخوانی شوروي اتحاد ړنګ شو، شوارډناډزي د ګرجستان د پارلمان رئیس (۴ نومبر ۱۹۹۲ تر ۲٦ نومبر ۱۹۹۵) و او له دې وروسته د ګرجستان انتخابي ولسمشر (۲٦ نومبر ۱۹۹۵ تر ۲۳ نومبر ۲۰۰۳) و.

ډيالوګ خبره وکړه، موږ صريحاً وويل، د ملګرو ملتونو مشر ته مو هم ويلي دي، چې هيڅ مسلمان افغان حاضر نه دی چې داسي ډيالوګ چې يو طرف يې د نجيب رژيم وي اشتراک وکړي او له نجيب سره ډيالوګ امکان نه لري.

تاسي روسانو د اګست مياشتی کودتاه کوونکي "افغان کمونستان "د محاکمي ميز ته کش کړي؟ موږ څه ډول د خپل ملت له قاتل سره خبرو ته کښينو. دا مسئله نه عدالت قبلوي او نه تاسي او نه موږ.

نجيب يونيم ميلون انسانان وژلي موږ څه ډول کولای شو هغه په خپلو اينده تصاميمو کې شريک کړو؟

داچې تاسي واياست شوروي په دي باره کې کوم کار نه شي کولای، موږ وايو چې د رژيم جنايتونه ستاسي په مرستو پورې تړلي دي.

هر سکاډ چې زموږ په کليو توغول کيږي روسيه يې مسؤليت لري، موږ له نجيب سره خبرې نه کوو، ښه لاره داده چې نجيب باندي فشار راوړل شي چې کابل پريږدي، نور استبداد ته ادامه ور نه کړي او دغه د سولې تر ټولو لنډه لار ده[۲۶]. "

"ماسکو کې په يوه جلا ناسته کې د خلق ډيموکراتيک ډلې پخواني غړي، د کورنيو چارو پخواني وزير سيد محمد ګلاب زوی هم په پټه يوازي له استاد رباني سره په هوټل کې دننه ليدنه وکړه، ګلاب زوی له ډاکټر نجيب الله څخه شکايت درلود چې د ولس د منافعو خلاف کارونه کوي. "مجاهدين در ماسکو

شوارډناډزي د جنوري ۲۵مه ۱۹۲۸ په ګرجستان کې زيږدلي او د جولای ۷مه ۲۰۱۴، د ۸۶ کلو په عمر مړ شو.

[۲۶] مجاهدين درماسکو (مذاکرات با روسها)، ليکوالان: فضل الرحمن فاضل او فيض الرحمن وثيق.

دواړو ليکوالو د ماسکو سفر کې د مجاهدينو له پلاوي سره يوځای، د شورويانو او مجاهدينو په عمومي ناستو کې يې ګډون درلود.

" ماسکو کې د پخواني شوروي اتحاد د هغه وخت ولسمشر ګورباچوف د مجاهدینو د موقت حکومت د بهرنیو چارو وزیر استاد برهان الدین رباني ته وویل: موږ تیروتنه وکړه چې د افغانانو سره په جګړه کې ډیر وخت بوخت پاتې شوو، موږ غواړو چې له افغانانو سره ښه ګاونډیتوب ولرو او موږ ته دا فرق نه لري چې تاسي (استاد رباني) او یا ډاکټر نجیب الله په واک کې وي. غواړو چې له افغانستان سره ښه ګاونډیتوب وساتو.

کله چې ډاکټر نجیب الله ته د ګورباچوف او استاد رباني ترمنځ د خبرو جزئیات ورسیدل، ډاکټر نجیب الله په احساساتي ډول د کابل راډیو او ټلویزون د لارې اعلان وکړ چې د دلوي ۲۶مه ۱۳۶۷ - ۱۵ فبروري ۱۹۸۹ د روسانو څخه د ازادي ورځ ونومول شوه.

ډاکټر نجیب الله چې پوه شو چې ګورباچوف یې له ملاتړه په شا شو، د پخواني شوروي اتحاد پر ضد یې ځینې څرګندونې پیل کړي، چې بالاخره روسانو د ببرک کارمل اړوند پرچم ډلي سره کار وکړ او د مزار شریف ښار ته یادې ډلي د جمعیت اسلامي ډلي سره یو ځای سقوط ورکړ، چې بیا وروسته په ګډه د نظار شورا د مشر مسعود سره د ایتلاف نتیجه کې کابل ته ننوتل.

کټ مټ همداسي کار مخکینې ولسمشر حامد کرزي هم وکړ[۲۷]، کله چې د ۲۰۱۴ ز کال د ټاکنو وخت را نږدې شو، کرزي امریکایانو ته وویل چې زه خو د دریم ځل ټاکنو لپاره نوماند کیدو حق نه لرم، دا ځل به زما ورور قیوم کرزی او یا هم زما د کورنۍ کوم بل غړی نوماند او واک ته ستاسي په مرسته ورسیږي، امریکایانو هغه ته جواب ورکړ، چې نور نه کرزی او نه یې د کورنۍ کوم غړی د ولسمشر په توګه غواړي، له همدې وروسته مخکېني ولسمشر کرزي په احساساتي ډول د امریکا ضد څرګندونې پیل کړي. " ۱۲ مئ ۲۰۱۸. حاجي سید داوود اغا

[۲۷] د جهاد پر مهال د حضرت صبغت الله مجددي د ګوند غړی، د استاد رباني د حکومت پر مهال د لنډ وخت لپاره د بهرنیو چارو مرستیال وزیر و.

په افغانستان د امریکا ترحملې وروسته په بُن کې د لنډ مهاله حکومت مشر، وروسته د انتقالي دورې رئیس او دوه ځله انتخابې ولسمشر (۲۲ ډسمبر ۲۰۰۱ – ۲۹ سپټمبر ۲۰۱۴) و.

شورای نظار

" استاد برهان الدین رباني ډېر حوصله لرونکی سړی و، احمدشاه مسعود فکر کاوه چې استاد څه نه شي کولای، د شورای نظار په نوم يې په ۱۳۶۲ ل (۱۹۸۳ ز) کال کې تشکیلات جوړ کړل، استاد رباني هم مسعود غښ کړ، زیات نظامي تجهیزات او واکونه يې ورکړل، مسعود وتوانیدی چې په پنجشیر کې د حزب اسلامي مهم قومندان محمد قسیم فهیم [۲۸] هم له ځان سره ملگری کړي، هغه څه چې مسعود کول هغه شورای نظار وه، جمعیت اسلامي د استاد رباني او شورای نظار د مسعود او پنجشیرانو وو." انجنیر احمدزی.

په ۱۳۵۴ ل. کال کې چې د پنجشیر د قیام پلان [۲۹] د ډیورنډ هغې غاړې ته جوړیده، هغه وخت احمدشاه مسعود او جلال الدین حقاني دواړه د نظام په

---

[۲۸] محمد قسیم فهیم د پنجشیر اوسیدونکی، د شورای نظار دویم نمبر نظامي قومندان و، د استاد رباني د حکومت پر مهال د استخباراتو عمومي رئیس و، له طالبانو سره يې سختې جگړې وکړي. د احمدشاه مسعود تر مرگ وروسته د شمال ټلوالې مشر و.

پر افغانستان د امریکا تر حملې وروسته دفاع وزیر (۱۹ سپټمبر ۲۰۰۱ تر ۱ ډسمبر ۲۰۰۴)، وروسته د ولسمشر حامد کرزي لومړی مرستیال (۱۹ نومبر ۲۰۰۹ تر ۹ مارچ ۲۰۱۴) و، د ناروغي له امله یو ناڅاپه په خپل کور کې، د مارچ ۹مه ۲۰۰۱۴ کې مړ شو.

[۲۹] مجاهدین په ۱۳۵۳ ل. کال کې پاکستان ته ولاړل، په ۱۳۵۴ کال کې یې د داود خان پر ضد او بیا په ۱۳۵۷ کال کې یې د افغان کمونستانو پر ضد جگړه کوله، چې وروسته بیا د پخواني شوروي اتحاد سرو لښکرو پر افغانستان یرغل وکړ او مجاهدینو ورسره جهاد کاوه.

د یادولو ده چې ذکر یې وکړو، جنرال عتیق الله امرخیل په دې نظر دی چې:" د داودخان لویه تیروتنه داوه چې کله یې د خلقیانو مشران ونیول، په کار وه چې کابل ښار کې یې امنیتي تدابر او احظارات نیولي وای، مگر مغروره سړی و، امنیتي ستونزو ته یې توجه ونه کړه، غوښتل یې په سبا د خلقیانو د مشرانو برخلیک خلکو ته وښيي، چې په شپه کې حفیظ الله امین وتوانیدی، له خپلو خلقي ملگرو سره د کودتاه پلان ترتیب، قوای ۴ او قوای ۱۵

مخالفت کې د ډیورنډ هغې غاړې ته تللي وو، د احمدشاه مسعود او په ټوله کې د پنجشیر د قیام مشري خواجه محفوظ منصور په غاړه درلودله، چې بیا ونیول شو او د داوود خان له خوا ووژل شو[۳۰].

"مسعود ته روسانو او فرانسې زیات رشد ورکړ، فرانسې له دې کبله چې مسعود په فرانسوې ژبه پوهیدی، کابل کې یې استقلال لیسه لوستي وه، د فرانسې له ژورنالستانو سره په فرانسوي یې خبرې کولې، ځکه د فرانسې ډیره توجه ورته واوښتله او هغه مجاهدین مشران چې په عربي پوهیدل هغوی ته عربو زیاته توجه کوله لکه جلال الدین حقاني او استاد سیاف ." وحید مژده

"احمد شاه مسعود نظر آی ایس آی او سې آی اې ته له روسانو او فرانسې سره ښه روابط لرل، استقلال لیسه یې ویلي وه او په فرانسوې پوهیده، روسانو خپلو راتلونکو موخو ته د رسیدو لپاره د پاکستان او امریکا په سیالۍ کې د مسعود ملګرتیا کوله، د مسعود ملګرتیا له سي آی اې او آی ایس آی سره کمزوري وه، ولې د حکمتیار ملګرتیا له آی ایس آی سره ډیره ټینګه وه. " انجنیر احمدزی

"روسانو په خپلو کورنیو مطبوعاتو کې مسعود ډیر قوې او غټ مجاهد او ډله معرفې کوله[۳۱]، هغوی د مسعود په غټ معرفت کې خپله ګټه او هدف درلود، دهمدې له پاره روسانو ډیر کار وکړ، عام روسان په دې قانع وو چې د افغانستان په

ته یې هدایت ورکړي و، په هوایې ځواک کې یې هم خپلو کسانو ته د کودتاه کولو لارښونه کړې وه او په سبا یې د کودتاه پروګرام عملي او کامیاب شو."

[۳۰] خواجه محفوظ منصور د بغلان ولایت د پلخمري اوسیدونکی، د کابل پوهنتون د ساینس پوهنځي محصل و. په ۱۳۵۴ لمریز کې د هغو عملیاتو قومنده د ده په لاس کې وه چې په پنجشیر کې ترسره شول، د عملیاتو پر مهال ټپي او ونیول شو، وروسته د سردارد داوود خان د حکومت له خوا اعدام شو.

[۳۱] ۱۹۸۲ز کال کې مسعود له روسانو سره د دوستي تړون وکړ او مسعود د روسانو په نظر کې د راتلونکي افغان حکومت لپاره یو بل معادل مشر شو. جنګ های کابل ۲۷ مه پاڼه.

شمال کې احمدشاه مسعود یو تر ټولو مهم قوماندان او لویه ډله لري، مهمه داده چې روسانو د شمال له پاره ډېر ژور پلان درلود، نو ځکه یې په مسعود سرمایه ګذاري له لومړۍ ورځې پېل کړه.

روسانو وغوښتل چې له احمدشاه مسعود سره اړيکې ټینګې کړي، وتوانیدل او د مسعود سره یې د نظامي اوربند تړون لاسلیک کړ، همدغه تړون روسانو خپلو ملتونو ته داسي وښود، چې دوی لویه لاسته راوړنه لرله، ځکه د مجاهدینو له یوه مهم مشر او ډلې سره یې داسي تړون کړی چې د روسانو په کاروانونو او پوځیانو به حمله نه کوي او مزاحمت به ورته نه جوړوي [۳۲]. روسانو په تړون کې منلي وه چې کوم خوراکي او نور مواد د سالنګ د لاري کابل ته وړي په هغوی کې د مسعود ځانګړې برخه وه او په سالنګ کې به د مسعود کسانو ته دهغوی برخه ورکول کیدله.[۳۳]

[۳۲] د روسانو د تلفاتو شمیر د کمښت یو علت د مسعود او روسي استخباراتو مداوم روابط وو، ځکه روسانو د شمال دلاري کابل ته تګ راتګ کاوه. جنګ های کابل ۴۷ مه پاڼه.

[۳۳] د مسعود او روسانو ترمنخ لومړی قرارداد پنجشیر کې په ۱۹۸۲ ز کال کې لاسلیک شو، جنرال ګروموف د ۴۰م لښکر مشر خپل کتاب (سرې لښکري افغانستان کې) دا خبره لیکلي چې له مسعود سره تړون بیا تر اخره همداسي موفقانه پاتې و. تړون کې راغلي و چې مسعود به په شمال کې د روسانو په کاروان حمله نه کوي، روسان به ورته وسلې، غذايې مواد، مهمات او د حزب اسلامي په مقابل کې د مسعود مرسته کوي. د مسعود شرطونه له پنجشیر څخه د روسانو وتل او حکومتي ځواکونو قطع کیدل وو. جنګ های کابل ۴۹مه پاڼه.

د مسعود او روسانو تر تړون وروسته، هر وخت به سرپوښ لارۍ موټر چې مهمات او تجهیزات به پکې وو، د شورویانو له کنډک څخه دمسعود لورته تللي او چورلکې به هم ورتلي، د مسعود ساحه د افغان پوځ له سیمې ۵ کلیومتره لرې وه.

مسعود به د روسانو په کاروان او پوستو برید نه کاوه، خو په افغان حکومتي پوځیانو به یې حملې کولي. جنګ های کابل ۵۴ مه پاڼه.

" د پنجشیر پیشغور کې د حکومت ۴۴۴ نمبر لوا وه، عبدالخالق یې قوماندان وو، اوسمهال د امنیت شورا غړی له دي مخکې د دفاع وزارت مرستیال وزیر و، دوی هلته اوسیدل او د مسعود د وسلوالو له خوا پرې ډز نه کیدی." جنرال امرخیل

د نظار شورا له آی ایس آی سره هم رابطه لرله، دغه تماسونه دې حد ته ورسيدل چې د پاکستان د لوی درستيز ميرزا اسلم بيګ په غوښتنه احمد شاه مسعود پاکستان ته (لړم ۱۳٦۹ ل - نومبر ۱۹۹۰ ز کال) سفر وکړ. "وحيد مژده.
"د روسانو او مسعود تر منځ اړيکې او تړون و، د دفاع وزارت يوه کارکونکې ما (امرخيل) ته کيسه وکړه، هغه وويل:" زه نوکريوال وم او د پنجشير څخه د قطعې قومندان راته ټيليفون وکړ چې د روسانو يو نظامي کاروان زموږ د قطعې (د پنجشير – پيشغور سيمې) څخه تيريږي او د مسعود د وسلوالو په لور ور روان دی، موږ څه وکړو. کله چې مې له لوړو مقاماتو څخه هدايت وغوښت، هغوی وويل چې د روسانو کاروان ته د ې د قطعې له خوا مزاحمت نه کيږي، پرې دې ږدې چې تير شي."

جنرال امرخيل وويل: يوځل احمدشاه مسعود د افغان ځواکونو له خوا په پنجشير کې محاصره شو، نږدې وو چې مسعود ژوندی ونيول شي، روسانو مداخله وکړه او بيا مسعود له هغه محاصرې ژوندی و ايستل شو. [۳٤] " جنرال امرخيل

" کله چې احمدشاه مسعود ته پاکستان د ورتګ (نومبر ۱۹۹۰ز) بلنه ورکړه، مسعود د چترال ها خوا ګرم چشمې سيمې ته ورغی، هلته يې د پاکستان د پوځ لوی درستيز اسلم بيګ او د امريکا سفير اوکلي تود هرکلی وکړ[۳۵]، په چورلکه کې اسلام اباد ته ولاړل، ويل کيږي په دغه وار له احمدشاه مسعود سره پاکستان ډيره زياته مرسته وکړه، د پاکستان له لوري ورته ديرش ميليونه پاکستانۍ کالداري او تر ٦۰ زياتې ۴x۴ قوي ډادسنې / موټر ورکول شول، له دې سره سره احمد شاه مسعود ته

---

[۳٤] د ډاکټر نجيب الله د واکمنۍ پر مهال د هوايي قواوو قومندان (۱۳٦۸ – ۱۳۷۱ ل. کال) جنرال عتيق الله امرخيل سره زما (ليکوال) مرکه (۲٦ فبروري ۲۰۱۸). د کتاب په راتلونکو برخو کې د ده د يادې مرکې پر مهال څرګندونو سره يواځې "جنرال امرخيل" ليکل کيږي.

[۳۵] ميرزا اسلم بيګ Mirza Aslam Beg د پاکستان د پوځ لوی درستيز (۱۷ اګسټ ۱۹۸۸ تر ۱٦ اګسټ ۱۹۹۱) و، هغه د پاکستان پوځ کې (۱۹۵۰ تر ۱۹۹۱) پوري دنده اجراء کړي. روبرت بي اوکلي Robert Bigger Oakley په اسلام اباد کې د امريکا سفير (۱۸ اګسټ ۱۹۸۸ تر ۲۹ اګسټ ۱۹۹۱) و.

سي آی اي هم د پاکستان د استخباراتي شبکې او د مجاهدینو د نورو ډلو په پټه نقد ډالر او وسلې ورکولې.

له اسلام اباد څخه وروسته احمدشاه مسعود د پېښور ښار ته څېرمه د څمکنۍ په سیمه کې د جمعیت اسلامي په دارالایتام کې څو ورځې اوسیده او ملاقاتونه یې کول، دارالایتام چې د استاد رباني شخصي ملکیت و، په لویه ودانۍ کې دننه څو نورې ښکلې او موډرنې ودانۍ هم وې، د کابل ارګ ته یې ورته والی درلود، په یاده ودانۍ کې په زرګونو کسانو او په سلګونو واړه د جمعیت قومندانانو د مسعود د لیدو انتظار کاوه .

په هغه وختونو کې مولوي عبدالله ذاکري د پاکستان له کوټې ښار نه پېښور ته راغی، حکمتیار او مسعود یې په ښکاره سره پخلا کړل[۳۶]."

"مسعود په دولت کې د روسانو سره د تړون له امله ډیر خلک درلودل، د دولت له منځه به مسعود ته راپورونه ورکول کیدل، د دولتي پوځیانو هغه ځای چې وسلې او تجهیزات به یې کم شول، په بد حالت کې به وو، د مسعود جاسوسانو به د پوځ له دننه مسعود ته خبر ورکاوو، مسعود به حمله وکړه او د دولت پوځیان به یې تسلیم کړه او یا به یې ووژل، په پنجشیر کې عامو ساده خلکو ویل چې مسعود ولي (الله ﷻ ته ډیر نږدې سړی) دی، پټې وینې، ځکه هر وخت چې به حکومت په پنجشیر د بمبارد پریکړه وکړه، د مسعود جاسوسانو به د دولت له دننه هغه ته خبر ورکړ چې په پلانۍ نیټه د پنجشیر په پلانۍ سیمه بمبارد کیږي، مسعود به خپلو خلکو ته وویل چې له کلي ووځئ، نور به یې هیڅ هم نه ویل، کله چې به په کلي بیا وروسته بمبارد وشو، خلک به پکې نه وو، نو د پنجشیر خلکو به ویل چې احمدشاه مسعود ولي دی." وحید مژده

---

[۳۶] د جهاد پر مهال د افغان نشراتي مرکز مشر حاجي سید داوود اغا سره زما (لیکوال) مرکه (د اکتوبر ۲مه ۲۰۱۴). د کتاب په راتلونکو برخو کې د ده د یادې مرکې پر مهال څرګندونو سره یواځې سید داوود لیکل کیږي.

"یوه مسئله مهمه وه د شمال ولایتونو ته امکانات او تجهیزات رسول سخت وو، فاصله ډیره وه، د کمونستانو له خوا کمینونه [۳۷] نیول کېدل، تګ راتګ به په کال کې یو ځل کیده، کله کله به داسي وو، چې تر یو ځل زیات به مجاهدین خپلو سیمو ته له پیښور څخه تللي وي. ځکه جوزجان، تخار، شبرغان ته تګ راتګ مشکل وو.

له همدې امله مسعود په دی فکر شو چې باید ځینې کارونه وشي:

د پېښور په ځای پنجشیر کې د مجاهدینو د روزني (ټریننګ) مرکز جوړ شي، ځکه د ده ځینې مجاهدین / قومندانان چې به پېښور ته ولاړل، وسلې [۳۸] به یې خرڅي کړي [۳۹]، ودونه به یې وکړل او په بیرته ورتګ کې به یې ځنډ رامنځته کېده.

په ۱۳٦۲ ل . کال کې مسعود د شمال د نظار شورا جوړه کړه، د مجاهدینو ټریننګ یې داخل کې کړ، وسله به یې له دي ځایه (پنجشیر) څخه وېشله او نورو سیمو ته استوله، تر څو د غلا او وخت د ضیاع مخه ونیول شي.

بیا ډیر ژر مسعود متوجه شو چې د شمال کلیمه د روسانو د خوښې کلیمه ده، د روسانو مقدمه وه چې که مرکز (کابل) ته لاسرسی سخته شي بیا به شمال ته مرکز وړي او مزار ښار به مرکز کوي، مسعود دې ته متوجه شو چې دا دروسانو د پروګرام کلیمه ده بیا یې شمال نوم ورڅخه لیری کړ." سید داوود اغا

[۳۷] د هغه مهال افغان حکومت په لومړیو وختونو کې د مسعود پر کسانو سخت بریدونه هم کول. افغان حکومت هغه وخت ډیر نهیلی شو، چې کله له احمدشاه مسعود سره روسانو مخامخ تړون لاسلیک کړ.

[۳۸] د جهادي ګوندونو د نظامي کمیسون له خوا مجاهدینو ته د وسلو ویش او ورکړه په پېښور او کوټه کې کېدله.

[۳۹] مجاهدینو ته وسلې په پېښور کې ورکول کیدي، نه یواځې د جمعیت اسلامي بلکې د ځینو نورو ګوندونو قومندانانو هم چې وسلې به یې په پېښور او یا کوټه کې د خپلو ګوندونو له دفترونو څخه ترلاسه کړي، ځینو به یې یوه اندازه وسلې په ازاد بازار کې خرڅولي.

بیا وروسته چې کله کورنۍ جګړه پېل شوه، د همدې موخې له پاره چې که اړتیا وي نو مزار شریف د شمال جنګیالي خپل مرکز اعلان کړي او افغانستان وویشل شي، ایران او روسانو په ګډه د شمال ټلوالې قومندانان مجبور کړل چې ایتلاف وکړي او په ګډه د طالبانو مقابله وکړي.

کله چې احمدشاه مسعود، ګلبدین حکمتیار، استاد برهان الدین رباني، استاد سیاف او ورسره د نورو ډلو مشران له کابل څخه و تښتېدل او کابل د طالبانو لاسته ولوید، دارنګه د ځینو نورو ډلو مشران (استاد کریم خلیلی، استاد محمد محقق [٤٠] او عبدالرشید دوستم) هم له بېلا بېلو ولایتونو څخه مزار ښار ته ورغلل، استاد برهان الدین رباني د خپل حکومت مرکز مزار ښار وټاکه او هلته یې خپله نوي کابینه هم اعلان کړه، چې ښاغلی حکمتیار ورڅخه جلا او نور ورسره پاتې شوو.

"کله چې د شورای نظار بنسټ کیښودل شو، احمدشاه مسعود د بدخشان، کندز، فاریاب او شمال کې ځینو نورو ولایتونو قومندانانو ته وسلې ورکولې، ځینو قومندانانو ورسره مخالفت درلود، بصیرخان بدخشان کې، قاري رحمت الله کندز کې، چې د دوی مستقلې اړیکې او لیدنې احمدشاه مسعود له استاد رباني سره نه غوښتلې او بیا یې خپل منځ کې اختلافات پیدا شوو، هغوی د ځان له پاره سپکاوی ګاڼه چې له مسعود څخه وسلې واخلي.

د جمعیت د کندز مشهور قومندان قاري رحمت الله او یوه ډله نور قومندانان پېښور ته استاد رباني ته ورغلل، هغه ته یې وویل چې موږ اخوانیان او پخواني قومندانان یو،

---

[٤٠] استاد محمد محقق: کله چې عبدالعلي مزاري مړ شو، خلیلي د حزب وحدت ګوند د یوې شاخې مشر او استاد محقق د بلې شاخې مشر شو، وروسته دواړه یو ځای او د طالبانو ضد یې جګړې وکړې. پر افغانستان د امریکا د حملې پر مهال دواړه له امریکا سره ملګري شول. د کابل تر نیولو وروسته دواړه سره جلا او هر یو د بېل بېل ګوند مشران شول.

د حامد کرزي د موقت حکومت پر مهال استاد محقق د ولسمشر مرستیال او د پلان وزیر، د ولسي جرګې دوو دورو غړی (۷ ډسمبر ۲۰۰۵ تر ۲۰۱۴)، د اجرائیه رئیس ډاکټر عبدالله عبدالله دویم مرستیال (۱۳ اکټوبر ۲۰۱۴ تر ۲۴ جنوري ۲۰۱۹) و.

موږ ته شرم دی، چې له مسعود څخه وسلې اخلو، دغه خلک ډیر وخت هلته پاتې او له استاد رباني سره خفه شول. مګر استاد رباني ورته وویل چې بله لاره نه لرئ، مجبوره شوو او بیرته د مسعود تر قوماندي لاندي خپلو سیمو ته ولاړل.

قوماندان فهیم ګدا، قوماندان پنا او یو شمیر نور علمي کسان مسعود له ځان سره ملګري او سیمې ته راوستل، د مسعود هر کار نړیوال پوښښ درلود، د لندن او فرانسې څخه بهرنیان پنجشیر ته ورتلل، فرانسویان هلته په پنجشیر کې وو او روغتیایې کومکونه یې کول، مسعود پیښور کې هم له پوهو او د زده کړو لرونکو کسانو سره رابطه ونیوله، هغوی یې تشویق کړل چې د ده سره کار وکړي. " سید داوود اغا

" ۱۹۹۱ ز. کال کې د روسانو او شورا نظار ترمنځ د بدخشان په اشکاشم کې مذاکرات وشوو، هوکړه وشوه چې د یو او بل تر کنټرول لاندي سیمو کې به لاسوهنه او جګړه نه کوو.[٤١] "

" د اګست ۱۲مه ۱۹۹۱ ز کال کې د پخواني شوروي اتحاد د بهرنیو چارو وزیر انډري کوزیروف Andrey Vladimirovich Kozyrev (۱۱ اکتوبر ۱۹۹۰ تر ٦ جنوري ۱۹۹٦) سره د مجاهدینو ځینو مشرانو د مولوي محمد نبي محمدي په مشري په اسلام اباد کې ولیدل، استاد ربانی یو روسی بندی هم د روسانو هیئت ته په تحفه کې وسپاره.

د ډسمبر ۲۱مه ۱۹۹۱ز کال کې د مجاهدینو ځینو مشرانو د صبغت الله مجددي په مشرۍ بیا ځل د روسیې د ولسمشر د مرستیال الکسانډر روتسکوی[٤٢] په مشرۍ د

---

[٤١] د (حوادث تاریخي افغانستان) کتاب چې د (جمیل الرحمن کامګار) له خوا لیکل شوی. د کتاب په وروستنیو برخو کې دغه اخځ لیک یواځې (حوادث تاریخي) لیکل کیږي.

[٤٢] الکسانډر روتسکوی Alexander Vladimirovich Rutskoy د پخواني شوروي اتحاد د ولسمشر بوریس یلتسین مرستیال (۱۰ جولای ۱۹۹۱ تر ۴اکتوبر ۱۹۹۳) و او (۲۲ سپټمبر ۱۹۹۳ تر ۴اکتوبر ۱۹۹۳) پوري د روسیې سرپرست ولسمشر و.

پخواني شوروي اتحاد له هیئت سره په اسلام اباد کې ولیدل. د بندیانو د تبادلې اړوند خبرې یې وکړې، ولي حکمتیار، سیاف او خالص بابا له روسي هیئت سره لیدنه رد کړه. " حوادث تاریخي

" ۱۹۹۱ ز کال کې چې شوروي اتحاد د ړنګیدو په درشل کې و، بوریس یلتسین واک ته رسیدلی و، کوشش یې کاوه چې افغانستان کې داسې اسلامي حکومت وي چې منځنۍ اسیا پولو او د روسانو ګټو ته ګواښ نه وي.

پلان داوو چې د مجاهدینو دموقت حکومت د مشر صبغت الله مجددي په مشري هیئت ماسکو ته ولاړ شي، مګر هڅې وشوې چې د استاد رباني (احمدشاه مسعود یې مهم قومندان و) په مشري هیئت ماسکو ته ولاړ شي. د مجاهدینو هیئت د نومبر ۸مه ۱۹۹۱ / ۱۷ عقرب ۱۳۷۰ د سعودي عربستان د جدې ښار څخه ماسکو ته ورسیدل.

د مجاهدینو او روسانو تر منځ یو توافق لیک لاسلیک شو، مجاهدین د غراماتو له غوښتلو، صریحاً تیر، د روسانو تجاوز او جنګي جنایات نه محکوم کیدل، د روسانو د منافعو تداوم په افغانستان کې او د روسانو له خوا توافق چې د ډاکټر نجیب الله د حکومت سره د مرستو قطع کول او د مجاهدینو اسلامي دولت منل وو.

د مجاهدینو د هیئت سفر ماسکو ته د ډاکټر نجیب د حکومت او مجاهدینو د ځینو ډلو له خوا وغندل شو، حکمتیار اعلامیه خپره او د روسانو سره رسمي معاهده یې له جهاد سره خیانت، جهاد ته سپکاوی او روسانو ته یې د تسلیمي په معنی یاده کړه." جنګ های کابل ۱۱۰ - ۱۱۱ مې پاڼې.

محمد ابراهیم ورسجي چې د جمعیت اسلامي غړی دی، جهاد افغانستان وجنګ سرد ۴۱۵مه پاڼه کې لیکي چې د مجاهدینو د هیئت تګ ماسکو ته دملګرو ملتونو له خوا د سولې پروسې ته محکمه ضربه وه او د نجیب حکومت لپاره د زهرو په معنی وو. "

" احمدشاه مسعود په سیاسي، فرهنګي، نظامي او روغتیا برخه کې او دارنګه په دولت (خاد / استخباراتو، پولیس او اردو) کې کسان درلودل. دا ډول یې پر دولتي

ځایونو د روابطو په واسطه حمله کوله، چې د بدخشان ولایت د کران او منجان ولسوالۍ باندی حمله یې نمونه یادولای شو.

۱۹۸۹ ز. کال کې د حزب اسلامي قومندان سید جمال د احمدشاه مسعود نږدې ۳۵ قومندانان د یو کمین په ترخ کې له منځه یوړل، وروسته بیا سید جمال د احمدشاه مسعود له خوا ونیول او په دار وځړول شو [۴۳]. له دي وروسته د احمدشاه مسعود اعتبار په کور دننه او دباندي لا نور زیات شو." سید داوود اغا

د ډاکټر نجیب الله د حکومت پر مهال د ټانک قطعي مشر علي محمد خان ځدراڼ (د پکتیکا د اومنې ولسوالۍ اصلي اوسیدونکی) وایې چې له احمدشاه مسعود سره له روسانو سربیره په وروسته وختو کې افغان دولت هم قراردادونه درلودل، هغه وایې چې کله به موږ پنجشیر دري ته تلو، پر موږ ډز نه کیده او موږ ته به د کورنیو چارو وزارت له خوا یو شفر او یوه پرزه خط راکول کیده چې هغه به مو د مسعود وسلوالو ته ښکاره کاوه او هغوی به مزاحمت نه کاوه، موږ ته به د حکومتي جنرالانو له خوا ویل کیدل چې که د مسعود د وسله‌والو مرمیو، وسلو او یا هم نورو نظامي تجهیزاتو ته اړتیا وه، هغه باید ورکول شي، کله چې به د مسعود کسانو ته موږ مرمۍ، وسله او یا نور نظامي توکي ورکړل، د هغوی له خوا به موږ ته تسلیمي خط راکول شو، همهغه د مسعود د وسلوالو تسلیمي خط د کورنیو چارو وزارت کې په رسمي ډول منل کیدی.

[۴۳] ۱۸ سرطان ۱۳۶۸کې د حزب قومندان سید جمال د مسعود قومندانان د تخار ولایت، فرخار تنګي کې د کمین په ترخ کې مړه کړل، بیا مسعود سید جمال ژوندی ونیوي او په تالقان کې یې په عام محضر کې اعدام کړ.

۱۳۷۰ ل کال په اوایلو کې په کنړ کې د حزب اسلامي او مولانا جمیل الرحمن ترمنځ جګړه وشوه، جمیل الرحمن پکې ووژل شو.

د شورای نظار او روسانو تر منځ پټې اړيکې

"کله چې په ۱۳۶۱ ل کال کې له مسعود سره روسانو قرارداد وکړ او دولتي قوتونه له پنجشير څخه ووتل، د پنجشير د خولې ۱۲ کليومترۍ د عنابه سيمه کې د روسانو يوه قطعه ځای په ځای شوه، د مسعود لپاره يې د محافظتي قراول او گارد حيثيت درلود، نظامي او مالي امکانات يې هغه ته ورکول، د مسعود د مخالفينو حزب اسلامي په ټکولو کې يې ورسره مرسته کوله، له دي وروسته د روسانو او مسعود ترمنځ نږدې رابطه ايجاد شوه، د روسانو استخباراتي ادارې کې جي بي KGB کسانو د مسعود په ډله کې نفوذ وکړ." جنگ های کابل ۶۷ مه پاڼه.

" د ترکستان شبه نظامي عملياتي گروپ چې په ۴۰م نمبر اردو کې يې دنده وه، وايې چې د شوروی اتحاد د سفير يوري ام . ورسنوف او د دفاع وزارت د عملياتي نظامي گروپ قومندان جنرال وي. آی. وارنيکوف له مسعود سره ليدنه وکړه. له هغه يې وغوښتل چې له افغان حکومت سره تړون وکړي چې دکابل - حيرتان لاره وساتي او يا يې په يواځې ډول حفاظت وکړي. هغه تړون چې لاسليک شو

۱ - د نظامي عملياتو بنديدل په جنوبي سالنگ، د کابل –حيرتان لاري شاوخوا سيمې، هر ډول ډز د جمعيت اسلامي تر کنټرول لاندي سيمو او افغان حکومت تر کنټرول لاندي سيمو کې بند دی.

۲ - د پنجشير مسلح قوتونه د تاجکو په سيمه کې د لارو د ساتلو مسؤليت لري، د ډز بندي، غلا او يا هم د شوروي او يا حکومت پر پوځيانو د حملو مخه به نيسي.

۳ - شوروي اتحاد به لازم اندازه مواد او تجهيزات، عاجل او اړين مواد او نور ضرورتونه دا ډول مادي مرسته د پنجشير سيمه او د سالنگ په اوږدو کې د مسعود د وسلوالو کوي.

۴ - د نورو گوندونو وسلوالو ته اجازه نه ورکول کيږي، چې د تړون شوې سيمې ته داخل او د نفتو پايپ ته زيان ورسوي، که بيا هم نورو ډلو هڅه کوله چې ستونزې

پیداکړي، د شوروي اتحاد هوایی او توپخانه قوتونه به د پنجشیر د قوتونو په غوښتنه ورسره مرسته کوي. تر څو د نورو ډلو خلک له منځه یوړل شي

٥ – د معلوماتو او مرستې شریکول چې په یاده سېمه کې د شوروي او افغان حکومت کسان ورک شوې دي.

٦ – په بېړنیو حالاتو کې چې اندیښنې موجود وي، مجلسونه او غونډې چې د نظامي عملیاتو څخه مخنیوی وشي‌او سوله تامین شي.

٧ – د تړون ساحه د تاجکو په ټوله سېمه کې د تیر شوې سړک دواړو لورو ته ٣٠ کیلومتره اعتبار لري، په همدې پولو کې د شوروي اتحاد او پنجشیر مسلح قوتونه حق لري چې د نورو ګوندونو د هغو کسانو په ضد نظامي عملیات وکړي چې د شوروي پوځیانو او پنجشیر وسلوالو په ضد خپل عملیات نه قطع کوي.

٨ - دا تړون تر لاسلیک وروسته سمدستی‌د تطبیق وړ دی."

منبع: په افغانستان کې د شوروي اتحاد نظامي‌عملیاتي‌ګروپ - ډسمبر ١٩٨٨.

لاسلیک د جنرال بي، وي.ګروموف، افغان دفاع وزیر شاهنواز تني او احمدشاه مسعود.

شیبارشین، دستان، مسکو. پاڼه ١٧٧ – ٢١٤

د یاد سند یادونه جنرا ل عبدالقدوس هم په خپل کتاب (جنګ های کابل) ٥٩مه او ٦١مه پاڼه کې کړي.

" روسانو د لارو په اوږدو کې د مجاهدینو د ګروپو سره تړون درلود او خپلې پوستې یې هم درلودلې، پرته له ستونزو یې نفت او مواد باګرام ته رسیدل او سالنګ کې ورته ستونزې نه وي. افغان دولت هم ٢ فرقې په جبل السراج کې د سرې تپې سېمه کې درلودلې چې دا لاره د حکومت لپاره حیاتي وه.

د غنډ مرستیال ډګرمن عبدالمجید د سالنګ پر لاره د مسعود او شوروي ترمنځ اړیکو څخه داسي یادونه کوي:

٢٨ اسد ١٣٦٧ شپه وه، نظامي کاروان په همدې شپه له حیرتان څخه را روان وو، سهار د ازادي او د افغان اردو د تاسیس ورځ وه.

جنوبي سالنګ کې امنيت له هيجان تر فلاتک د شوروي قواوو او له فلاتک څخه تر جبل السراج د افغان قواوو په غاړه وو.

د ۲۱۵ غنډ نقليه کاروان چې له حيرتان څخه کابل ته روان وو، د سالنګ څخه له وتلو او د شوروي قواو د امنيت له سيمي (فلاتک) وروسته تر حملې لاندي راغلی وو.

موږ يې په سهار مرستې ته ورغلو، د سړک شمالي لوري تامين ما(ډګرمن عبدالمجيد) ته راکول شو، خپل کسان مې لوړو څوکو ته سوق کړل، ټولو بيرته خبر راکړ چې ځای په ځای شوې، ۱۲ کسيز ګروپ چې دوه افسران هم پکې وو، له هغوی سره تماس قطع شو، يو ساعت وروسته د چپ لوري پوستې خبر راکړ چې هغوی د احمدشاه مسعود مجاهدينو کمين کې ولويدل او ونيول شول.

د فرقي قومندان جنرال خدايداد خان (د مجاهدينو د حکومت په مهال د دولتي امنيت / استخباراتو وزير، د کرزي د حکومت پر مهال له نشيې توکو سره د مبارزي وزارت معين او وروسته وزير و) ته مې خبر ورکړ، هغه وويل که د افرادو په اړه سم راپور او دخلاصون کوشش ونه کړئ، سر له نن ورځې به محکمې ته معرفي کيږي. ډير خفه وم، د احمدشاه مسعود د ۱۳۶۴ کال، پنجشير کې د چاه اهو [٤٤] پيښه مې ياده شوه چې د مسعود کسانو د دولت ۸۹ نفره بنديان ونيول او ټول يې ووژل.

---

[٤٤] مرکزي قول اردو ۱۵ نفري هيئت د سرطان مياشت ۱۳۶۴ کې د جنرال ارکانحرب احمدالدين خان تر مشري لاندي پنجشير ته واستاوی، هيئت ډير ژر د پنجشير د پيشغور ګارنيزون کې د مسعود د کسانو تر بريد لاندي راغی، د لوړپوړی هيئت غړي او د مرکزي قول اردو افسران د مسعود له خوا ونيول شول . دولت د بنديانو د تبادلې وړانديز وکړ، مسعود ونه مانه، دولت د خپلو زنداني افسرانو د خوشي کيدو لپاره عمليات پيل کړل، له هوا او ځمکې د اردو کسان ورته ورسيدل، په چاه اهو کې چې د مسعود زندان ته ننوتل، هلته يې د خپلو افسرانو مړي وليدل، ټول وژل شوي وو. مخکې له دي چې د مسعود کسان له دي ځايه تيښته وکړي، د ۱۰ افسرانو په ګډون، ټول ټال يې د دولت ۸۹ کسان وژلي‌وو او د ځينو جسدونه يې د پنجشير رود ته غورځولي وو. (دغه شمير د دفاع وزارت اوپراتيفي شعبې ورکړي). جنګ های کابل ۷۵ مه پاڼه.

په همدې سوچو کې وم چې د شوروي قواوو یو زرهپوش ټانک راغی، پر سر یې ډګرمن نجم الدین تاجک د شوروي پوځیانو د سالنګ میشت قطعي د اوپراسیون امر ناست و، هغه چې زما خراب حالت ولید، پوښتنه یې وکړه، ومې ویل چې ۱۲ کسان د مسعود خلکو نیولي دي، هغه مکث وکړ، ویې خندل، سګریټ یې ولګاوو، ویې ویل چې شهرت یې، د وسلو او مخابري نوعیت یې راته راکړه،وبه ګورو چې څه کولای شم. بیرته شاته وګرځید، کاروان خلاص شو، ترانسپورتي او تجاراتي ګاډي هم روان وو، ۴ ساعته وروسته ډګرمن نجم الدین د روسانو د قطعيد اوپراسیون امر له خپل زرهپوش سره موږ ته راورسیدی، دا ځل یې ټانک ډک وو، هغه ۱۲ تنه ورسره وو، مګر وسلې او د مخابرې دستګاه ورسره نه وه، د روسانو په غوښتنه د مسعود له مجاهدینو څخه ازاد شوې وو." جنګ های کابل ۶۲ - ۶۶ مه پاڼه.

جنرال عبدالقدوس په خپل کتاب (جنګ های کابل) ۷۱مه پاڼه کې د محمد اعظم سیستاني (کودتاه ثور وپیامد های ان در افغانستان) په حواله لیکي: په پنجشیر کې د دولت او روسانو مشترک عملیاتو په ترڅ کې یوه کلا محاصره شوه، چې افغان عسکرو ډیر تلفات هم ورکړل، کلا ته ورسیدل، محاصره شوه، احمدشاه مسعود په کلا کې دننه وو، افغان افسرانو غوښتل چې کلا ته ننوځي او مسعود ونیسي، په همدې وخت کې د شوروي قواوو د مشر له خوا ورته هدایت وشو چې نور عملیات به د شوروي اتحاد کماندویان کوي، افغان افسران سخت له دي کاره نا خوښ شوو.

د شوروي کماندویانو چورلکي راغلي، کلا ته کماندویان داخل شول، ۵ او یا ۶ نفره چې خپله مسعود هم پکې و، په چورلکو کې یې ورسره سپاره کړل، مګر د نیول کیدو پر ځای د مسعود د تیښتې او ژوندي پاتې کیدو خبر د پنجشیر له بلې سیمې څخه ورکول شو.

"د فراه د ۲۱ میکانیزه لواء قومندان (ډګروال ارکانحرب محمد هاشم خان د ګل محمد زوی، د نیازبیګ، کابل اوسیدونکی، ۶۱ او ۶۲ کلونو کې د لواء قومندان و) چې په فراه کې د ښار د باندي د شوروي پوځیانو قطعه موجوده وه، د هغوی اکمالات له تورغونډۍ څخه کیدل، چې تر تورغونډۍ پورې لاره دښتونه او صحرا

ده، د هرات ولایت سیمې دي، د اسماعیل خان مجاهدین هلته وو، د شوروي پوځیانو قطار چې دوو زرهپوش ټانکو نو به یې بدرگه کوله او اکمالات به یې له تورغونډۍ کول، بیا به بیرته له فراه تلل، هیڅ ډول مشکل سره نه مخ کېدل، یو زرهپوش ټانک د قطار په سر او بل ټانک به په اخر کې وو.

د افغان لواء لپاره بیا د تورغونډۍ په لاره هر وخت قطار تر برید لاندې راتلی، روسي جنرال څخه مې پوښتنه وکړه چې ولې مجاهدین ستاسي په قطار برید نه کوي، هغه د ښي لاس درې گوتې ونیولې، چې موږ ورسره رابطه لرو (یعني پیسې ورکوو) او تاسي هم ورسره روابط جوړ کړئ.

عبدالقدوس خان وایې چې د حزب وطن په مرکزي شورا کې مې دنده درلودله، د ملي مصالحې سیاست اړوند مې ولایتونو ته ډېر سفرونه درلودل، د ۱۳٦٦ څخه تر ۱۳٦۷ ل کال پوري مې څو ځله د کاپیسا ولایت مرکز گلبهار ته سفرونه کړي.

زه به گلبهار ته د چورلکې په واسطه تلم، کله به کارونه عاجل وو، چورلکه به د هواء د خرابي له امله په وخت نه راتله، دوه ځله د ولایتي کمیټي منشي د شوروي لښکرو له کنډک چې د گلبهار په سیمه کې و، د مرستي غوښتنه وکړه چې تر جبل السراج پوري ورسیږم.

اول ځل د شوروی پوځیانو یو زره پوش ماته راغی، د ترجمان لومړی خبره داوه چې د زره پوش داخل کې به ارام ناست یې، که چیرته د نظار شورا او جمعیت مجاهدینو د زره پوش داخل ته راوکتل او تاسي یې ولیدلئ، بیا ستاسي لپاره خطر دی او له خطر څخه د خلاصون تضمین موږ نه شو کولای. ما ومنله او ومي ویل چې جبل السراج ته ورسیږم.

د زره پوش داخل کې کیناستم، تر کلکین مې کتل، د بازار او دوکانو او دریاب هغه غاړه چې د جبل السرج په لور روان وو، مجاهدین مې لیدل چې ږیرې یې لرلې او چترالي پکولونه یې په سر او څلور خانه یې دسمالونه یې په غاړو کې وو، چای به یې څښلي او یا سگریټ به یې څکول، د ټانک پر سر ترجمان ته به یې لاسونه ښورول.

د بازار په اخر کې یوه مجاهد چې نږدې یو چای خانه کې مسلح کسان ناست وو، زموږ زره پوش ته لاس ورکړ او ویې دراوو، ترجمان د ټانک داخل ته راوکتل او ماته یې په روسي وویل چې تاسي ارام اوسئ، دا ټول زموږ خپل خلک دي.

مجاهد ترجمان ته وویل (ولادیه) چې وعده دي کړې وه، څنګه شو، راوړې دي دي که نه؟ ترجمان وویل دا ځل مې عجله وه، ونشو، په همدې اونۍ کې یې حتماً راوړم. هغه مجاهد وویل که زه نه وم، د چایخانې مالک ته یې ورکړه، ماته رسیږي.

ترجمان ورته وویل چې تا خپله وعده څنګه کړه؟ راوړې دي دي که نه؟ مجاهد د خپل جمپر له جیب څخه په کاغذ کې پیچل شوي چرس ورکړل، او وعده شوې روسي ودکا / شراب به ترجمان بیا ورته راوړي. زه سم سلامت جبل السراج کې د دویمې فرقې قرارګاه ته ورسیدم." جنگ های کابل ۸۷ - ۹۰ مه پاڼه.

۲۱ اکتوبر ۲۰۱۷، ما (لیکوال) ته ډګروال امان الله خان صدیقي، د پغمان اوسیدونکی، اوس مهال د امریکا په ویرجینیا ایالت کې اوسیږي، هغه وویل:"دفاع وزارت کې د ۲۰۶ اوپراتیفي او اجنتیوري (څارګري) قطعي قومندان وم، یو ځل موږ د ډاکټر نجیب الله د حکومت په وخت کې له دفاع وزیر جنرال شاه نواز تني سره په نږدې پنځه زریپوښ ټانکونو کاروان کې د ځمکې د لارې مزار شریف ته روان وو، کله چې سالنګ سېمې ته ورسیدو، هلته یوه امنیتي کس د خپل پیکا میل د ټانک څخه پورته کړ، چې کومه امنیتي ستونزه پېښه نه شي، کله چې د دفاع وزیر ورته پام شو، هغه ته یې وویل چې ژر دې د پیکا مېل بیرته ټانک ته داخل کړه، زموږ امنیت ډاډمن دی او زموږ د امنیت مسؤلیت احمدشاه مسعود په خپله غاړه اخیستي، هیڅ ډول اندېښنه نشته، هغه ساتونکي همداسې وکړل او موږ په ډېر ډاډمن او امنیتي حالت کې مزار شریف ته د ځمکې د لارې ورسیدو."

"د فراه د میکانیزه لواء قومندان (۱۳۶۳ ل کال) جنرال ارکانحرب محمد هاشم خان وایي چې د شوروي یو مهم او واکمن مشاور جنرال لارین چې د حوزه جنوب غرب مسؤلیت یې په غاړه درلود، وویل چې ۴۰۰ میله کلاشینکوف چمتو کړه. ومي ویل چې دومره وسله د لواء په ډیپو کې نشته، روسي جنرال وویل چې زه

امر کوم، ومې ویل چې تاسي زما آمر نه یاست، زما آمر د دفاع وزیر جنرال عبدالقادر دی. زه تاسي ته یوه مرمۍ هم د وزیر له امر پرته نه شم درکولای، تاسي د شوروي قطعي چې زموږ په څنګ کې ده، له هغوی څخه سلاح وغواړئ.

بالاخره جنرال لارین د پولیسو قوماندانی تر فشار لاندي راووړه، له هغوی څخه یې ځیني وسلي او باقي یې د شوروي له دیسانټ قطعي چې د فراه میدان هوایي کې وه، تر لاسه او د چورلکو په واسطه یې د ګلستان او پرچمن ولسوالي کې د تورن اسماعیل د جمعیت اسلامي اړوند مجاهدینو ته ولیږلي. او زه بیا د همدې جنرال په غوښتنه له وزارت دفاع څخه تقاعد ته مجبوره کړل شوم. وروسته دفاع وزارت زما تقاعد بیرته مسترد او په احتیاط بست کې ونیول شوم." جنگ های کابل، ۱۰۳مه پاڼه.

د جون ۱۷مه ۲۰۱۷، استاد محمد زمان مزمل د تاج محمد وردګ [٤٥] له خولې ما(لیکوال) ته وویل:" د کابل پخوانی والي اسماعیل خان وردګ (د پاچا ظاهرخان وخت کې والي وو) د روسانو د تجاوز وخت کې چې ډیر په تن کمزوری او ضعیف شوی و، کابل کې سوړ ماښام و، واوره وریدلي وه، والي اسماعیل خان واوري ته د باندي ولاړ و، زه (تاج محمد وردګ) له پلچرخې تازه را خوشی شوی وم او زما د تیریدو لاره همدا وه، چې والي اسماعیل خان مې د کور مخکې واورې ته ولاړ ولید، ورڅخه پوښتنه مې وکړه، چې ولي د بدن په دي ضعیف حالت کې دې سړې هواء او واورې ته ولاړ یې؟

والي اسماعیل خان وویل: تودې بخارۍ ته ناست وم، یاد مې شول هغه مجاهدین، چې نن شپه به په همدې سړه هواء کې په غرونو کې شپه تیروي او د یرغلګرو روسانو مقابله کوي، له همدې امله چې خپل محبت له مجاهدینو او د هیواد له ازادي ګټونکو سره د خدای ج په وړاندي وښیم، له ګرمې بخاري را ولاړ شوم او د

[٤٥] تاج محمد وردګ د پاچا ظاهر خان پر مهال د بدخشان والي و، پر افغانستان د امریکا له برید وروسته، د حامد کرزي د واکمنۍ پر مهال د خوست والي او د لنډ وخت لپاره د کورنیو چارو وزیر و.

مجاهدینواو هیواد ازادي ګټونکو په محبت کې څو شیبې همدلته سرې هواء او واورې ته دریږم."

تبصره نه کوم، یواځې دومره وایم چې والي اسماعیل خان وردګ او د حق د لاري سپیڅلي مجاهدین دي الله جل جلاله وبخشي، د هغوی روحونه دي الله ج خوشاله لري، چې خبر نه شي، چې هغه د پخوانیو مجاهدینو ډیرى خپله او یا خو یې زامن نن په امریکایې شوبلو او رنجرو کې سپاره او زموږ له افغان ولس سره په جګړه بوخت او خپل ولس وژني.

" د جګړیېزې قطعې وسلوال زموږ په چورلکو کې زابل ولایت ته ولاړل او په قلات کې پیاده شول، د دې لپاره چې څارنه وکړم، زه په ان ۳۲ الوتکه کې قلات ته ولاړم؛ غوښتل مې وګورم چې چورلکې په سم ډول افغان ځواکونه خپل نښه شوو ځایونو ته رسوې او یا کومه ستونزه خو به نه وی، په دې وخت کې زه د هوایې قواوو قوماندان وم، ګورم چې دوه جیټ الوتکې زما له الوتکې څخه مخکې تیرې شوې، ولي ما ولیدل چې هغوی بمونه د قلات ښار د باندې په یوه لویه دښت کې وغورځول، او ما دا هرڅه په خپلو سترګو ولیدل، د جګړې ډګر کې یې بمبارد ونه کړ او ما یې هم بیا هیڅ پوښتنه له پیلوټانو څخه ونه کړه، چې ولي یې دا کار وکړ. " جنرال امرخیل

د جنوري ۲۶مه ۲۰۱۸، استاد محمد زمان مزمل موږ (ذاکر جلالي، شاکر جلالي او مطمئن) ته وویل:"قوماندان عبدالقادر چې د کابل سرای خواجه کې یې اطاق درلود، هغه به خپلو مجاهدینو ته ویل چې ماته به قهرمان او یا زړور نه وایاست، قهرمان او زړور هغه روسی دی چې له شوروي خاورې څخه راغلی، دلته د خپل وطن د ګټو لپاره زموږ سره جګړه کوي. هغوی (روسان) په پردۍ خاوره (افغانستان) کې چې مصنوعي غذایې خوراک ورته ورکول کیږي، جګړه کوي او موږ په خپله خاوره کې چې تازه انګور او طبعي خوراک راته رسیږی، د دفاع لپاره یې جګړه کوو، له دې امله روسی قهرمان ګڼم.

مزمل صاحب وایي چې قوماندان عبدالقادرخان تر پایه په کابل کې له روسانو او افغان کمونستانو سره جګړه وکړه، هغه به د ځان او ملګرو لپاره ۴۰ کفنونه چمتو

گرځول او د روسانو سره يې جهاد کاوه، تر څو چې ژوندی و د دوی کلي ته د روسانو او حکومت پوځيان ور داخل نه شول."

ملا نيک محمد اخوند چې د کندهار ولايت د سنگيسار سيمه کې يې د سرو لښکرو په وړاندي جهاد کاو، د هغه وخت نور مجاهدين او د ملا نيک محمد ملگري وايې چې په يواځي سر به د سرو لښکرو لويو قواوو ته د جگړې لپاره ور وتی او ملا نيک محمد اخوند په سيمه کې د طالبانو د جبهې مشهور او پيژندل شوی مجاهد و.

هغه به له ځان سره راکټ، پيکا او خفيف ماشيندار درې واړه گرځول، يوه مهمه خاطره چې ما (مطمئن) له ښاغلي ضعيف صاحب څخه د ډسمبر ۲۰مه ۲۰۱۷ واوريده: " يو ځل ملا نيک محمد اخوند د مستو ټوکرۍ (د يو ډول لښتو څخه جوړه شوې) په ختو لړلي وه، د سړک پر غاړه د روسانو د لومړي ځارونکي ټانک لپاره يې کمين نيولی و، د سړک په غاړه يې په همدې ختو لړلي ټوکرۍ کې ځان پټ کړی و، کله چې هغه ځارونکی ټانک ورته را ورسيد، له ټوکرۍ څخه په چالاکۍ سره ور ووتی او په ټانک يې د راکټ ډز وکړ، ټانک يې وسوځاو. ضعيف صاحب وويل؛ ملا نيک محمد خپلو مجاهدو ملگرو ته ويلي وو که زما سر له تن څخه جلا شوی و، نو تاسي پوه شئ چې زه شهيد يم او بل دا که زه شهيد شوم، ما به همدلته په سنگيسار کې ښخوئ، بل ځای به مې نه وړئ. ضعيف صاحب وايې: رښتيا هم چې کله ملا نيک محمد اخوند شهيد شو، د هغه سر له تن څخه جلا شوی و، سر يې نه و، د ټانک په مرمۍ لگيدلی و.

د ملانيک محمد وروڼو غوښتل او ټينگار يې کاوه چې شهيد ملا نيک محمد اخوند خپلې سيمې (تيري – ارزگان) ته يوسي. هر څومره چې مجاهدينو هغوی ته وويل چې د شهيد ورور وصيت يې داو چې هغه بايد همدلته ښخ شي، مگر د هغه وروڼو نه منله.

د هغه وخت قوي موټر (آهو – سيمرغ) ته يې د شهيد ملا نيک محمد اخوند جسد ور پورته کړ، په دې وخت کې لږ باران شوی و، کله چې آهو موټر حرکت وکړ، سليفونه يې پېل کړل او حرکت يې نه شو کولای، مجاهدينو بيرته ورڅخه د شهيد

جسد کښته کړ، موټر یې ټېله کړ، موټر حرکت وکړ، روان شو، بیا یې د شهید ملا نیک محمد اخوند جسد مبارک هغه موټر ته ور پورته کړ، چې موټر ته یې حرکت ورکړ، په همدې سمه دمه ځمکه یې دومره زیات سلیفونه وکړل، چې هیڅ حرکت یې نه شو کولای، بیا یې ورونو ومنله او د الله ج په وړاندې یې توبې وکښلې. مجاهدینو ملا نیک محمد اخوند په سنګیسار کې ښخ کړ، د سنګیسار سیمې هدیره کې د هغه مزار اوس هم شته.

ښاغلی ضعیف وایي چې شهید ملا نیک محمد اخوند د کندهار له مشهورو او نوموتو مجاهدینو څخه و، ځینې وختونه به د روسانو سره د جنګ پر مهال ملا نیک محمد، ملا محمد عمر مجاهد [٤٦] او ملا معاذ الله اخوند سره ملګري وو.

دا رنګه شهید ملا فداء محمد اخوند او شهید ملا خواص هم د خپل وخت تکړه مجاهدین وو.

---

[٤٦] ملا محمد عمرمجاهد د کندهار ولایت د خاکریز ولسوالۍ د چاه همت کلي کې په ۱۹۶۰ ز.کال کې زیږیدلی دی، د طالبانو د اسلامي تحریک بنسټ ایښودونکی، د طالبانو روحاني او معنوي مشر، دیني زده کړې یې د ارزګان ولایت د دهراود ولسوالي د شهرکهنه سیمې دینې مدرسې کې کړي دي.

د پخواني شوروي اتحاد د سرو لښکرو پر ضد جهاد یې د ارزګان د دهراود ولسوالۍ څخه پیل او بیا په ۱۹۸۳ ز. کال کې کندهار ته د جهاد لپاره ولاړ هلته یې د میوند، ژړی، پنجوایي او ډنډ ولسوالیو په مربوطاتوکې د شوروي او افغان کمونسټ پلوه قواوو په ضد د حرکت انقلاب اسلامي اړوند جبهو کې جهاد کاو.

په اکتوبر ۱۹۹۴کال کې یې د خپلسرو وسلوالو پر ضد د طالبانو د اسلامي تحریک تر نوم لاندې جګړه پیل کړه، د ۱۹۹۶ د اپریل پر ۴مه د ۱۵۰۰ علماوو له خوا د "امیرالمؤمنین" لقب ورکړل شو. د ۱۹۹۶ز. کال د سپتمبر پر ۲۷مه نیټه طالبانو کابل تر خپل واک لاندې راوستی او د ۲۰۰۱ د نومبر پر ۱۳ مه، د امریکا او ناټو قواوو د برید په پایله کې د طالبانو نظام ونړیدی، کابل یې له لاسه ورکړ.

ملا محمد عمرمجاهد د طالبانو د سرچینو په حواله، په ۲۰۱۳ د اپریل په ۲۳مه د زابل ولایت د سیوري ولسوالۍ په یوې لرې پرتې سیمې، د عمرزو په کلي کې له نړۍ څخه سترګې د تل لپاره پټې کړې.

دویم ځپرکی

د کابل نیول او کورنۍ جګړه

د کابل نیول او کورنۍ جګړه

" د تڼي کودتا [47] د ژورو اختلافونو زیږنده وه، شا نواز تڼي خپل استازې پېښور کې د حزب اسلامي او جمعیت اسلامي خلکو ته استولې وو، د دواړو ډلو مشرانو منلې وه چې د تڼي د کودتا ننګه به کوي، کله چې استاد رباني خبره له مسعود سره شریکه کړه، مسعود وویل چې موږ باید د تڼي له کودتا څخه ننګه ونه کړو، چې کودتا وشوه، حزب اسلامي یې ننګه وکړه او جمعیت اسلامي پټه خوله پاتې شو[48].

کله چې د ډاکټر نجیب او رشید دوستم تر منځ اختلافات زیات شول، د روسانو او ایران په مستقیم دخالت دوستم او مسعود سره یوځای شوو او د کابل حکومت ته یې د جبل السراج د تړون له مخې سقوط ورکړ." احمد وحید مژده

" د مارچ ۲۴مه ۱۹۹۲ ز کال کې د دوستم ملیشو د احمد شاه مسعود او عطاء محمد نور [49] له مجاهدینو سره مرسته وکړه او د مزار شریف ښار د مجاهدینو لاسته ولوید او د اپریل ۱۵مه د باګرام هوایې اډه هم مجاهدینو ونیوله.

---

[47] د خلقیانو او پرچمیانو ترمنځ اختلافاتو له امله، خلقي دفاع وزیر شاه نواز تڼي د دولت مشر پرچمي ډاکټر نجیب په ضد ناکامه کودتاه (۱۶ کب ۱۳۶۸ / ٦ مارچ ۱۹۹۰) وکړه.. او له کورنۍ سره یوځای په چورلکه کې پاکستان ته وتښتید.

[48] د جولای ۱۹مه ۲۰۱۷، پغمان کې استاد سیاف موږ ته وویل:"د تڼي کودتاه کې یو لوري ته خلقیان (د حزب اسلامي سره) او بل لورته پرچمیان (د جمعیت اسلامي) سره ملګري شول."

مګرحفیظ منصور په خپل کتاب بهای ازادي ۲۰ مه پاڼه کې لیکي:"د ډاکټر نجیب، تڼي او حکمتیار ترمنځ د قومې اړیکو له کبله په دفاع وزارت کې له احمد شاه مسعود سره یو شمیر مهم کسان ملګري او د ډاکټر نجیب د حکومت د سقوط لامل وګرځیدل، د وزارت دفاع مرستیال نبي عظیمي، لوی درستیز اصف دلاور، د ۵۵مې لواء قومندان بابه جان، د حیرتان د ۷۰مې لواء قومندان جنرال مؤمن د شورای نظار سره په ٦مه ناسته (ثور ۱۳۷۰ ل کال) کې لاس یو کړ."

[49] عطامحمد نور د جمعیت اسلامي د بلخ ولایت مشهور پخوانی جهادي قومندان و. په شمال کې یې له طالبانو سره سختې جګړې وشوې. پر افغانستان د امریکا له حملې وروسته د بلخ والي (۲۰۰۴ – ۲۵ جنوري ۲۰۱۷) و، اوسمهال د جمعیت اسلامي ګوند اجراییه مشر دی.

۱۶ اپریل ۱۹۹۲، ډاکټر نجیب الله مجاهدینو ته د واک د سولئیز انتقال په خاطر له خپلې دندې استعفی ورکړه. امریکا، پاکستان او ایران له مجاهدینو وغوښتل چې د کابل رژیم نور د زور د لارې سقوط ورنه کړي او موقت حکومت تشکیل کړي، ځکه د جنګ له لاري دکابل نیول د ملګرو ملتونو (د واک سولئیز انتقال) پلان له منځه وړي. " حوادث تاریخي

د حزب اسلامي له لوري د ډاکټر نجیب الله د استعفی غبرګون کې د شهادت ورځپاڼې په ۴۵۵مه ګڼه سرمقاله کې لیکل شوی و:"په هیواد کې د ننه د ناوړه اقتصادي حالت او د کابل رژیم سره د ماسکو د نه مرستو له کبله ډاکټر نجیب الله اړ شو چې له خپلې دندې استعفی ورکړي. حکومت په ولس کې ځای نه درلود، په شمال کې یې د ملیشو همکاري له لاسه ورکړې، له دې امله حکومت پرته له سقوط څخه بله چاره نه لرله[۵۰]. " ۵۶مه پاڼه، علل سقوط دولت اسلامي

مګر د جمعیت اسلامي مشر استاد رباني د کابل حکومت سقوط د مزار شریف له فتحې سره تړاو ورکاوو.

" ۱۸ اپریل ۱۹۹۲ز کال کې واک عملاً نبي اعظمي، اصف دلاور، جنرال مومن او جنرال بابه جان لاس کې واخیست، ولې لا هم ډاکټر نجیب الله په کابل کې و.

۲۲ اپریل ۱۹۹۲ د ملګرو ملتونو استازي بینن سیوان چاریکارو کې له مسعود سره ولیدل، د مسعود له خوا په کابل نه حمله یې وستایله، مسعود وویل که حکمتیار واک او زور درلود په کابل یې حمله کوله. او بیا دوه ورځې وروسته د اپریل په ۲۴مه د مسعود کسان پرته له وسلو کابل ته ننوتل او په کابل کې د پخوانیو پرچمیانو له خوا مسلح شول، په همدې ورځ د ماسکو څخه په دوو چورلکو کې نغدي افغانۍ کابل ته را ورسیدلې. " حوادث تاریخي

---

[۵۰] "علل سقوط دولت اسلامی افغانستان تحت قیادت استاد رباني درکابل" د استاد علام الدین اثیر کتاب. د کتاب په وروستنیو برخو کې دغه اخځ لیک یواځې "علل سقوط" لیکل کیږي.

" ډاکټر نجیب د ثور په ۵مه ۱۳۷۱ / د اپریل ۲۵مه ۱۹۹۲ کوشش کاوی چې له کابل څخه د هوا دلاري ووځي، د ۵۳ فرقي د پوځیانو له خوا چې د هوايي ډګر خواجه رواش کې وه، د ډاکټر نجیب الله له هیواده د وتلو ممانعت وشو، احمدشاه مسعود ویلی وو چې جنرال بابه جان پرینښود چې نجیب له هیواده ووځي، بیا نجیب د ملګرو ملتونو دفتر ته پناه یوړه." ۵۳مه پاڼه، علل سقوط

" ډاکټر نجیب الله په خپلو لیکونو کې یادونه کړي چې د شپې دوه بجې د بینن سیوان [51] دوه سیاسي او یو نظامي مرستیال په ارګ کې اول نمبر قصر ته راغلل، هغوی ویل چې بینن سیوان د کابل هوايي ډګر ته راغلی، الوتکه یې محاصره شوي او ده ته د کښته کیدو اجازه نه ورکول کیږي. ورته وايي چې بیرته پاکستان ته پرواز وکړي. ډاکټر نجیب لیکي چې د تلیفون لورته ورغلم، چې ګرده لاینونه قطع شوې. د ملګرو ملتونو په موټرو کې ورسره ووتلم، چې په څلور لاري کې د ټوپکوالو له ګواښ سره مخ شوو.ګارنیزون ته مې د ملګرو ملتونو له مخابري تماس ونیو، نبي عظیمي جواب راکړ، هغه ته مې وویل چې بینن سیوان ته ستونزه مه جوړوئ، سهار څلورنیمي بجې یې بینن سیوان هم د ملګرو ملتو دفتر اسکاپ ته راوست او له ما یې وغوښتل چې نور له دغه ځایه دباندي ونه وځم"

د نجیب په قلم نشر شوی لیک، وطن یا کفن جریدې، لومړی کال، دویمه ګڼه

"د جبل السراج د تړون [52] له امله و چې د ملګرو ملتونو طرحه یې ګډه وډه کړه، نورو ګوندونو ته یې په حکومت کې د وړ ونډې څخه ډډه وکړه، چې بالاخره کورنۍ

---

[51] بینن سیوان Binan Siwan د افغانستان لپاره د ملګرو ملتونو ځانګړي استازي و چې په ۱۹۹۲ کې یې د افغانستان سولې لپاره پنځه ماده ایزه طرحه باندي ډاکټر نجیب الله او مجاهدینو توافق وکړ، هغه هڅه کوله چې له ډاکټر نجیب الله څخه په سولیېزه توګه واک د مجاهدینو د لنډ مهاله حکومت مشر حضرت صبغت الله مجددي ته انتقال شي، مګر د احمدشاه مسعود او پرچم ډلې د ایتلاف له امله د ملګرو ملتونو د سولې طرحه عملي نه شوه.

[52] په جبل السراج کې د شورای نظار د مشر احمدشاه مسعود او پرچم ډلې ترمنځ هوکړه وشوه، چې د ډاکټرنجیب الله حکومت به نسکوروي او واک به په لاس کې اخلي،

جګړه لومړی د مسعود + دوستم او حکمتيار بيا د سياف او عبدالعلي مزاري (هزاره توکمه جهادي مشر)، له هغه وروسته دوستم کله له حزب اسلامي اوکله له مسعود سره، هزاره توکم له حزب سره او استاد سياف له مسعود سره چې ډيرې جګړې يې له هزاره ګيانو سره درلودلې، کورنۍ جګړه ورځ تربلې زياتيدله، روسانو، ايران، هند او پاکستان په دغه ناولي جګړه کې شکيلتيا درلوده.[53]

مسعود د کابل له نيول کيدو وروسته د حزب سره لومړی جګړه او بيا په وروسته وخت کې د هزاره قوم [54] سره هم سختې جګړې وکړې، غوښتل يې واک په خپل انحصار کې وساتي. " وحيد مژده

" د کابل د جګړو اسباب د ډاکټر نجيب الله د حکومت له سقوط څخه مخکې ايتلافونه ګڼلای شو، د پرچم ډلې کسان له مسعود سره يوځای او دا کار بيا حکمتيار کودتاه وګڼله. " سيد داوود

" د ډاکټر نجيب الله سره نبي عظيمي دګارنيزون قومندان، اصف دلاور لوی درستيز، سعيدي د ګارد قومندان، عبدالفتاح د مدافع هوايې لوی قومندان ډير زيات خيانت وکړ.

دوستم له ډاکټر نجيب الله سره ډيرې نږدې اړيکې درلودلې، مګر پورته کسانو غوښتل چې ببرک کارمل واک کې بيا ځل راشي، کله چې دوستم په ارګ کې له ډاکټر نجيب الله سره ليدنه درلوده، هغه وخت کې د دوی د ډلې کسانو د دوستم موټر کې

همداسي يې وکړل.

[53] د اګست ۳مه ۲۰۲۰، د هندي جاسوس يتيش يادو کتاب "را: د هندوستان د پټو عملياتو تاريخ" چاپ، يوه ورځ وروسته "د نيوز The News" پرې راپور چمتو کړ، کتاب کې ليکل شوي:"د هند استخباراتو (را) په افغانستان کې د احمد شاه مسعود به ګډون درې جنګسالاران ګومارلي و، چې دوه نور يې اوسمهال هم د افغانستان په سياست کې فعاله ونډه لري."

[54] د افشارو قتل عام د دلوې مياشت ۱۳۷۱ چې ۵۰۰۰ کسان پکې ووژل شول. جنګ های کابل، ۱۷ مه پاڼه.

بیکاره ماین ځای په ځای کړی و او بیا یې دوستم ته خبر ورکړ چې ډاکټر نجیب الله غوښتل تاسي له منځه یوسي، له همهغه وروسته د دوستم اړیکې له ډاکټر نجیب الله سره خرابې او د ببرک کارمل ډلې سره یې لاس یو کړ. " جنرال امرخیل

د جون ۲۹مه ۲۰۲۰، د ۱٦مې زرهدار فرقې قوماندان علي محمد خان ځدراڼ ما (لیکوال) ته وویل:"د ډاکټر نجیب ګارد ۱۲۰زره وسلوال وو او د ګارد د قوماندان تر امر لاندې څلور "د قرغې ۸مه فرقه، د جلال اباد ۱۱مه فرقه، د کنړ ۹مه فرقه او د ریشخورو ۷مه فرقه" فرقې وې هم وې.

د ډاکټر نجیب د ګارد عمومي قوماندان جنرال افضل الدین احمدزی و، هغه پرچمی و، خو د ډاکټر نجیب د ډلې سړی نه و. وروسته د ګارد قوماندان سید اعظیم وټاکل شو. داچې د ډاکټر نجیب میرمن شمالېواله وه، ځکه په ګارد کې هم ټول واک له شمالېوالو سره وو.

زما (ځدراڼ) سره فرقه کې ۱۳زره پوځیان وو، ۵۰۰ ټانکونه "۳۰۰ محاربوي ټانکونه کابل کې، ۱۰۰ جلال اباد او ۱۰۰ په کونړ کې" وو.

کله چې ډاکټر نجیب الله د ملګرو ملتونو استازي بینن سیوان ته د استعفی ورکولو هوډ درلود، هغه ته مې وویل چې استعفی مه کوه، موږ ۳۰۰ ټانکونه، د توپچي غونډ، د د اوراګانو غونډ او ۱۳زره پوځیان لرو، زه جګړه کوم، مګر ډاکټر نجیب ویل چې تاسي جګړه مه کوئ او زه استعفی ورکوم.

ډاکتر نجیب الله وویل، دوه پلانه روان دي:
لومړی: داچې زه استعفی ورکړم او د بینن سیوان طرحه عملي، وروسته وخت کې واک په سولئیز ډول بې طرفه "د پاچا ظاهر د ډلې عبدالستار سیرت" ته وسپارل شي[55].

[55] د ملګرو ملتونو د استازي بینن سیوان پلان داوو چې واک بې طرفه د پاچا ظاهر د ډلې کس پروفیسور عبدالستار سیرت ته وسپاري، مګر د مجاهدینو رهبرانو یې مخالفت کاوه او بالاخره بینن سیوان له مجاهدینو سره ومنله چې له ډاکټر نجیب الله څخه د موقت حکومت ولسمشر حضرت صبغت الله مجددي ته ولیږدوي، مګر د انجنیر احمدشاه مسعود له خوا دغه پلان ناکام او د ببرک کارمل پلوو پرچمیانو په ملګرتیا کابل ته په زور ننوت.

دویم: روسان غواړي چې واک استاد برهان الدين رباني او انجنير احمد شاه مسعود ته وسپاري، دوی غواړي چې د بينن سیوان طرحه ناکامه او کابل په زور ونيسي."

" محمد اسحق توخي د نجيب دستيار ليکي چې د ۱۹۹۲ جنوري مياشت په اوايلو کې د سويس د زيوريخ ښار کې د ۳ جهادي گوندونو او اروپا کې افغانانو سره د کيناستو زمينه برابره او يوه اونۍ هلته پاتي شوو.

په ناسته کې نجيب الله مجددي د صبغت الله مجددي استازي، سلجوقي د پير سيد احمد گيلاني استازي او شهناز احمدزی د مولوي محمد نبي محمدی استازي، دکتور جليل شمس په اروپاه کې د افغان روشنفکرانو په استازيتوب او د افغان حکومت په استازولي عبدالوکيل د بهرنيو چارو وزير، غلام فاروق يعقوبي د دولتي امنيت وزير، دکتور ضميرميهن پور د امنيت دولتي وزارت د سياسي کشف رئيس، زلمی شهباز په سويس کې د افغانسان شاژدافير گډون کړی وو.

د غونډې اجنډا، د جنگ توقف، د سولې تامين او د موقت حکومت تشکيل او د لويې جرگې تدوير وو. د ډاکټر نجيب استازو د پير گيلاني د استازي داخبره چې ظاهرشاه ته واک ورکول شي ومنله، د صبغت الله مجددې زوی مخالفت وکړ، ويې ويل چې حضرت صبغت الله ته بايد واک تسليم شي او ډاکټر نجيب منلي وه که ظاهرشاه راضي وي، واک ورته سپاري." جنگ های کابل ۳۲۳-۳۲۴مې پاڼې.

"۱٦ اپريل ۱۹۹۲ راپورونه ورکول شول چې امريکا، پاکستان او ايران له مجاهدينو وغوښتل چې د کابل رژيم ته سقوط ور نه کړي او موقت حکومت تشکيل کړي، ځکه د جنگ له لاري کابل نيول د ملگرو ملتونو د موقت حکومت پلان له منځه وړي."

د پېښور په گورنر هاوس (د والي کوټې) کې د اپريل ۲۵مه ۱۹۹۲، د مجاهدينو د مشرانو له خوا پريکړه وشوه، چې د دوو مياشتو لپاره به حضرت صبغت الله مجددي ولسمشر وي، له هغه وروسته به واک استاد برهان الدين رباني ته انتقال کيږي او هغه به د ۴ مياشتو لپاره د ولسمشري په موده کې ازادو ټاکنو ته لاره

هواروي، دا ډول پريکړه وشوه چې انجنير ګلبدين حکمتيار به د حکومت لومړی وزير وي او د هغه لپاره درې مرستيالان هم وټاکل شوو، پير سيد احمد ګيلاني چې د بهرنيو چارو وزير به هم وی، استاد سياف چې د کورنيو چارو وزير به هم وي (استاد سياف پر خپل ځای انجنير احمدشاه احمدزی يادو دندو ته معرفي کړ) او مولوي محمد يونس خالص چې د پوهنې وزير به هم وي.

مولوي محمد نبي محمدي د سترې محکمې رئيس وټاکل شو (په خپل ځای يې مولوي محمد شاه افضلي معرفي کړ[۵۶].

انځور: مولوي جلال الدين حقاني

[۵۶] د نومبر۱۵مه ۲۰۱۷، ما (ليکوال) ته استاد مزمل وويل چې د حزب اسلامي کانديد مولوي محمد نبي محمدي و، کله چې جمعيت اسلامي خبر شو، له سياف څخه يې مرسته وغوښتله، سياف مولانا فضل الرحمن راوست او هغه مولوي محمد نبي محمدي ته وويل چې له اخوانيانو سره دي ګوزاره نه کيږي، حضرت صاحب پريږده چې مشر شي، محمدي صاحب ته يې څه نقدي مرسته هم ورکړه، زموږ پروګرام يې راخراب کړ.

حضرت صبغت الله مجددي

۲۸ اپریل ۱۹۹۲ – ۲۸ جون ۱۹۹۲

" د لومړي وزير خالقيار له خوا د ثور ۸ مه ۱۳۷۱ ل کال کې د پرچم ډلې له خوا واک حضرت صبغت الله مجددي ته ولېږدول شو[57]، چې ځينې د کابينې غړو او لوړ پوړو نظامي کسانو هم شتون درلود، خو د ولس مشر ډاکټرنجيب الله مرستيالانو عبدالرحيم هاتف او جنرال محمد رفيع ګډون نه وو کړی. ځکه هغوی ويل چې دا حکومت مشروعيت نه لري او د ملګرو ملتونو د سولې پروسې سره سم نه، بلکې د کورنۍ جګړې دوام به وي." جنګ های کابل ۲۴۱مه پاڼه

حزب اسلامي ته چې د مجاهدينو د لنډ مهال حکومت د لومړي وزير چوکۍ ورکول شوی وه، د اپريل په ۲۸مه ۱۹۹۲ حکمتيار په خپل ځای استاد فريد لومړی وزير اعلان کړ."

د اپريل ۲۹مه احمدشاه مسعود د پروان د لاري څخه کابل ته ننوتی، په پروان کې چې ډيری د حزب اسلامي قوتونه پراته وو، هغوی د مسعود کابل ته د ننوتلو مخنيوی ونه کړ، د پروان ولايت د حزب اسلامي مهمو قوماندانانو ته د حزب اسلامي د اجرائيه شورا دوو پخوانيو غړو استاد محمد زمان مزمل او ډاکټر عبدالبصير انور په پټه احوال لیږلی وو چې د احمد شاه مسعود مخه ونه نيسي، هغوی ويره درلودله، که کابل ته د مسعود مخه ونيول شي، واک به د حکمتيار او پښتنو سره انحصار شي او قومي جګړې به پيل شي، دا هر څه هغه وخت سرچپه شوه، چې کله مسعود کابل کې خپل وسلوال ځای په ځای او له پرچم ډلې سره يې ايتلاف قوي پاتې شو، هغه خپله د تاجک – هزاره او تاجک- پښتون جګړو ته زمينه برابره کړه[58].

---

[57] مګر د جنګ های کابل کتاب په ۲۴مه پاڼه کې ليکل شوې:"دکتور عبدالواحد سرابي د ډاکټرنجيب الله مرستيال د ثور پر اتمه ۱۳۷۱ واک د مجاهدينو حکومت صبغت الله مجددي ته تسليم کړ."

[58] استاد محمد زمان مزمل ما (ليکوال) ته همدا خبرې څو ځله په تکراري بڼه کړي، اوس هغه وايي چې په ژوند که تر ټولو لويه او نه جبران کيدونکي تيروتنه مې همدا وه.

استاد محمد زمان مزمل وايې : "خالص بابا چې کابل ته راتلی، چې له پلچرخې راتيريده او ځنځير خلاص شو، هلته يې د جمعيت اسلامي بيرغ وليد، ويې ويل چې موږ جمعيت ته نه يو راغلي، بلکې کابل ته راتلو، بيرته ولاړی او په حکومت کې يې برخه وانه خيستله. او مولوي محمدي بيا خپل د اجرائيه مجلس غړو ته ويلي وو چې حکومت کې ملګرتيا سمه نه ده، مولوي محمد شاه فضلي ته يې وويل، که دا ژبکی (حکمتيار) نه وای، تاسي به ددي خرس (مسعود) کارونه ليدلي وای.

د حزب اسلامي د اجرائيه شورا ډيری غړو دا نظر وو چې حکمتيار له حرکت اسلامي او خالص بابا سره يو شي او دا دواړه حاضر وو چې له حکومت څخه ووځي، مګر انجنير وحيدالله سباوون وويل چې زه بيا ځل له دي پوستينو (مولوي محمد نبي محمدي او مولوي خالص بابا) سره نه شم جنګيدلای، ښه ده چې له ټولو سره په يوه وار خبره يوطرفه کړو. "

"د اپريل پر ۳۰مه ۱۹۹۲، د مجددي حکومت د سعودي عربستان، روسيې او چين له خوا په رسميت وپيژندل شو او د مئ پر ۵مه مجددي وويل د حکومت له پاره دوه مياشتي کافي نه دي، خلکو ورڅخه غوښتي چې دوه نور کلونه حکومت ته ادامه ورکړي، جهادي ګوندونو يې سخت مخالفت وکړ. " حوادث تاريخي

" کابل کې ګوندي جنګونه نه، بلکې يواځي د قدرت جنګونه وو، استاد رباني هيڅکله نه دي ويلي چې قومي جنګونه دي وشي، تر رباني په دي کې حکمتيار ښه و. " انجنير احمدزی

" د کابل په جنګ کې شورا نظار (احمدشاه مسعود)، جمعيت اسلامي (استاد رباني)، حزب اسلامي (حکمتيار)، اتحاد اسلامي (استاد سياف) او وحدت اسلامي (استاد عبدالعلي مزاري) د عبدالرشيد دوستم په ګډون ټول شکيل وو، کابل د همدغو يادو ګوندونو د جنګياليو له خوا په ګډه وران شوی دی، د کابل د وراني او جنګونو پړه په ګډه په غاړه لري، سخته ده چې سړی د کابل په جنګونو کې يو لوری او ګوند پړ وبولي، بلکې په ګډه يې دوی مسووليت په غاړه لري." وحيد مژده

حضرت صبغت الله مجددي د دوو میاشتو لپاره ولسمشر و، غوښتل یې خپله د واک موده ۲ کلنه کړي، ونه توانیدی، استاد رباني د ۴ میاشتو لپاره واک په لاس کې واخیست او بیا یې د اهل حل او عقد شورا د لاري د خپل واک موده دوه کلونه نوره اوږده کړه، له هغه وروسته یې هم دوه نور کلونه واک پرینښود او ۴کاله واک د استاد رباني او انجنیر احمد شاه مسعود په انحصار کي و.

د حزب اسلامي او جمعیت تر منځ سختې جګړې وشوي، عبدالرشید دوستم به کله له احمدشاه مسعود او کله هم له حکمتیار سره ملګری و[۵۹].

" ۹ فبروري ۱۹۹۳، مولوي نصرالله منصور د ده په موټر کې د ځای کړل شوي ماین د چاودنې له امله د پکتیا په ګردیز ښار کې په قتل ورسیدی. کابل یې مسوولیت په حزب اسلامي ور واچاو. " حوادث تاریخي

" مولوي منصور [۶۰] چې د استاد رباني په وخت کې د لویې پکتیا والي و، ځینې کسان د هغه وژل په حزب اسلامي پورې تړي، مګر د منصور صاحب د ګوند مهم

---

[۵۹] مسعود دفاع ازمردم کابل او حکمتیار کابل له ملیشو څخه پاکولو په نوم جګړه کوله. جنگ های کابل ۲۶ مه پاڼه

[۶۰] مولوی نصرالله منصور چې له پخواني شوروي اتحاد سره د جهاد پر مهال د حرکت انقلاب اسلامي (محمدي) مرستیال و، بېل ګوند یې یې جوړ کړ، چې د حرکت انقلاب اسلامي – منصور ډله یې بلله، تر ډیره یې مرستي له ایران څخه تر لاسه کولې.

د استاد رباني د حکومت پر مهال د پکتیا والي و، ۹ فبروري ۱۹۹۳ له کابل څخه ګردیز ته په لاره، په چهار اسیاب کې د حکمتیار د وسلوالو له خوا د لنډ وخت لپاره توقیف او سپکاوی یې وشو. له همدې پېښې وروسته، په ګردیز کې دده موټر کې چاودنه وشوه، هغه پکې مړ شو. د مرګ پړه یې حکمتیار پر مسعود او مسعود پر حکمتیار اچوله.

زوی یې سیف الله منصور له طالبانو سره ملګری شو، د قرغې فرقي قوماندان و، کله چې پر افغانستان امریکا حمله وکړه، د شاهی کوټ تاریخي معرکې مشرې مولوي سیف الرحمن منصور کوله، چې ډیر امریکایان پکې ووژل او ژوبل شول او د امریکایانو یو شمیر

غړې بیا وایې چې د منصور صاحب په مرګ کې د مسعود لاس و، همدغه لامل به و چې بیا استاد رباني د طالبانو د سولې د استازي په نوم کس له خوا ووژل (۲۰ سپتمبر ۲۰۱۱ ز کال) شو، د هغه په مرګ کې مولوي ارسلان رحماني او واحدیار داخل وګڼل شول[۶۱]، چې بیا مولوي ارسلان رحماني هم د کابل په ښار کې وویشتل (د مئ ۱۳مه ۲۰۱۲) او مړ شو، ویل کیږي چې د شمال ټلوالې وسلوالو ورته ویلي وو چې مور د خپل رهبر غچ اخلو او مولوی ارسلان یې په غچ کې وژنو." وحید مژده

" د دولت (استاد رباني، احمد شاه مسعود، استاد سیاف، پیر سید احمد ګیلاني، مولوي محمد نبي محمدي او عبدالرشید دوستم) د نفوذ ساحه مرکزي سیمې بالاحصار، د پلچرخي له خط څخه تر هودخیل، د باغ بالا څخه تر مکرریان، خیرخانه او دا ډول تر پغمان پوري ساحه وه. د حزب وحدت چې د حکمتیار متحدین وو، له دوی سره تایمنې او څو نوري څلور لاري او سیمې په واک کې وي.

دهمزنګ، کوته سنګي، کارته چهار، مهتاب قلعه، دارلامان د اهل تشیع حزب وحدت او اصف محسني [۶۲] د حرکت ګوندونو سره وي.

چورلکي هم د جګړې پر مهال نسکورې شوې. د امریکا ضد دغې جګړې کې بهرنیو مجاهدینو هم د سیف الرحمن منصور تر قوماندې لاندي جګړه کوله.

[۶۱] له پخواني شوروي اتحاد سره د جهاد پر مهال مولوي ارسلا رحماني د مولوي نصرالله منصور مرستیال و، د مجاهدینو د استاد رباني د حکومت پر مهال مرستیال لومړی وزیر، د لنډ وخت لپاره لومړی وزیر هم و، د طالبانو د واکمنۍ پر مهال رحماني د لوړو زده کړو مرستیال وزیر و. پر افغانستان د امریکا تر حملې وروسته، د حامد کرزي د حکومت پر مهال په مشرانو جرګه کې سناتور او د سولې عالي شورا غړی و.

واحد یار د مولوي نصرالله د ګوند د رهبري شورا غړی او د حامد کرزي د واکمنۍ پر مهال د سولې عالي شورا غړی و.

[۶۲] استاد اصف محسني د حرکت اسلامي افغانستان د شیعه تاجک او هزاره ډلې مشر و، له پخواني شوروي اتحاد سره د جهاد پر مهال په لومړیو وختو کې په ایران کې و، وروسته

کارته سه، جمال مېنه او کابل پوهنتون د مسعود د راکټونو تر برید لاندې سیمې وي.

د حکومت له جوړېدو وروسته هم په کابل ښار کې برق نه و، قومندانانو او مامورینو ته معاشونه نه دي رسیدلي، دبرق تارونه قطع کوي او خرڅوي یې د حکومت اوه میاشتي وتلي دي، د جنبش او مسعود جنګ، جنبش تر صدارت څلور لاري هم رارسیدلي وو.

د پښتون نیول هزاره سره او هزاره پښتون سره، دا ډول ځیني تاجک له هزاره او پښتون سره او هزاره او پښتون له تاجک سره نیول او په سخته سزا رسیدل.

حزب اسلامي چې یو وخت یې په شمال کې زیاتي جبهې درلودلي، هغه له مسعود سره یوځای شوې، مګر بیا هم د حزب څخه مسعود خطر احساس کاوه. او د حزب په قومندانانو یې ډیر باور نه درلود.

بغلان کې دوشي، پلخمري ښار د مزار تر دوراهي پوري د اسماعیلي مذهب سید کیان منصور نادري له خوا اداره کیدي[٦٣]، چې د دوستم طرفداره وو، سید جعفر د سید منصور

پاکستان ته ولاړ. اصف محسني د مجاهدینو په خپلمنځي او کورنۍ جګړه کې په لومړي وخت کې لړه برخه درلودله، وروسته له هیواده بهر میشت شو.

پر افغانستان د امریکا تر حملې وروسته یې د حامد کرزي د حکومت ملاتړ وکړ، په کابل کې یې د ایران په مرسته د خاتم النبین لویه مدرسه او پوهنتون جوړ کړ، د مرګ تر ورځې محصلینو ته په درس ورکولو بوخت و.

[٦٣]سید منصور نادري په افغانستان کې د اسماعیله فرقي مشر، د بغلان د کیان درې اوسیدونکی دی.

پر افغانستان د شوروي اتحاد یرغل پر مهال له کمونسټ پلوه افغان حکومتونو سره ملګری و. د استاد رباني د حکومت پر مهال لوړ پوړی چارواکی پاتې شوی او د مجاهدنیو د کورنۍ جګړې پرمهال له عبدالرشید دوستم سره ملګری و، دارنګه یې له طالبانو سره هم جګړې وکړې.

د کمونستانو د نظام پر مهال یې زوی جعفر نادري د قومي ملیشو مشر او وروسته د بغلان والي و.

نادري ځوی ددې ولایت والي وو، مرکز له بغلان څخه پلخمري ته انتقال شوی وو. بغلان صنعتي له مامور غیور او انجنیر بشیر د حزب اسلامي قومندانانو سره وو، مامور غیور والي و، نهرین ولسوالي د جمعیت قومندان حقجو اداره کوله." ۸۲مه پاڼه، علل سقوط

۲ جون ۱۹۹۲، د استاد سیاف او حزب وحدت عبدالعلي مزاري [۶۴] ترمنځ جګړه پیل شوه، مولوي جلال الدین حقاني غوښتل منځګړیتوب وکړي، د حزب وحدت وسلوالو ترحملې لاندې راغی، دوه نفره یې زخمیان شول.

"د جګړې انګیزه په ښکاره د جوزا لسمه ۱۳۷۱، د حزب وحدت د مرکزي شورا ۴ غړو او تکړه قومندانانو (سید اسماعیل حسیني، کریمي، چمن علي، ابوذر او وثیق) وژل کېدل ویل کیږي. چې د کابل سیلو سیمه کې وژل شوې وو، ولي ممکن د شیعه او وهابي خبره وي او یا داچې د سیمو د کنټرول په سر شخړه شوي وي.

منصور نادري د حامد کرزي د حکومت پر مهال د ولسي جرګې غړی (۷ ډسمبر ۲۰۰۵ تر ۶ ډسمبر ۲۰۱۰) و.

لور یې فرخنده زهرا نادري د ولسي جرګې (۲۷ فبروري ۲۰۱۱ تر جون ۲۰۱۵) غړې وه او د ډاکټر غني د حکومت پر مهال یې زوی سعادت منصور نادرې د کور او ښار جوړولو وزیر (۲۲ اپریل ۲۰۱۵ تر ۱۳ جون ۲۰۱۸) او لور یې زهرا نادري د ډاکټر غني سلاکاره وه.

[۶۴] استاد عبدالعلي مزاري: له پخواني شوروي اتحاد سره د جهاد پر مهال د اهل تشیع د اته ګوني اتحاد (حزب وحدت) مشر و. د مجاهدینو ترمنځ جګړو پر مهال د حزب اسلامي حکمتیار سره یو ملګری شو، د احمد شاه مسعود او استاد سیاف ضد یې په کابل ښار کې ډیرې جګړې وکړې.

له طالبانو سره یې د ملګرتیا ژمنه وکړه، مګر تر منځ یې سوء تفاهم راغی، د طالبانو له خوا د کابل ریشخورو فرقې سره نږدې ونیول او د مارچ ۱۳مه ۱۹۹۵، کندهار ته د چورلکې پواسطه لیږدول کیدی، په چورلکه کې د استاد مزاري د قومندان شفیع دیوانه له خوا پر طالبانو برید وشو، دوه طالبان یې ووژل، پیلوټان اړ کړل شول چې چورلکه د غزني په مقر سیمه کې کینوی، پر ځمکه د بلې ډلې طالبانو له خوا استاد مزاري له سیمې څخه د تیښتې پر مهال ووژل شو.

حزب وحدت یې په غچ کې د استاد سیاف په مشهور قومندان حاجي شیرعلم باندی د پل سرخ سېمه کې حمله وکړه، خپله ژوندی ووت او ساتونکی یې ووژل شو، د سیاف او مزاري جګړو شدت پیداکړ." جنګ های کابل ۲۹۶مه پاڼه

"ویل کیږي چې د حزب وحدت څلور قومندانان د احمدشاه مسعود وسلوالو مړه کړل تر څو د استاد سیاف او مزاري ترمنځ جګړه پېل شي. او سیاف د مسعود ملګرتیا ته تر ډیره وخته وتړل شی " جنګ های کابل ۳۰۰مه پاڼه

استاد عبدالعلیم د کندهار د سیاف قومندان ما (لیکوال) ته و ویل:" سیاف وارخطاء وو، موږ ورته له کندهار څخه راغلو، هغه د جګړې لپاره د مزاري کسانو د زخمي او مړي پر سر نقدي پیسي ټاکلي وي، ورته مې وویل چې د زخمیانو پر سر پیسې درڅخه نه غواړم، مګر د مړو پر سر چې کومه وعده کوي بیا به هغه پیسې راکوي، ډیر زیات هزاره ګان مو په کابل کې ووژل، استاد سیاف په پیسو راکولو پسې نه شو رسیدای او موږ ته یې د مړو په سر هم وعده شوې پیسي رانکولای شوای"

سره له دي چې په کابل کې جګړې په قوت سره رواني وي، بیا هم ۱۴ جون ۱۹۹۲ کې پیټر ټامسن کابل ته راغی، چې په ۱۹۸۹ کال کې د امریکا تړل شوی سفارت بیرته خلاص کړي.

د جون ۲۶مه ۱۹۹۲، د جمعیت اسلامي / شورای نظار او حزب وحدت ډلو ترمنځ په کابل کې جګړه پېل شوه، د دوی ترمنځ جګړې تر هغه وخت پوري دوام درلود، تر څو طالبان د کابل څنډو ته را نږدې او پر کابل یې بریدونه وکړل.

استاد برهان الدین رباني

۲۸ جون ۱۹۹۲ – ۲٦ سپټمبر ۱۹۹٦

د جون په ۲۸مه ۱۹۹۲ واک په رسمي ډول د مسعود د نظامي ځواک او فشار په نتیجه کې له صبغت الله مجددي څخه واخیستل شو او استاد رباني د افغانستان د اسلامي حکومت ولسمشر شو[٦٥].

عبدالرشید دوستم چې له احمدشاه مسعود څخه د واک د ویش پر سر خفه و، د جولای پر ۱۱مه یې سید جعفر نادري د بغلان والي مقررکړ، دوستم وویل چې جنبش اسلامي د فدرالي حکومت غوښتونکی دی.

۲۱ جولای ۱۹۹۲، د کابل امنیه قومندان عبدالحق [٦٦] له دندې استعفی ورکړه. ویې ویل حکومت د ناامني مسوول دی.

د سپټمبر پر ۷مه ۱۹۹۲، ۲۰ کاله وروسته په کابل ښار کې درې تنه د غلا او قتل په جرم په عام محضر کې اعدام شول.

" د مجاهدینو د خپلمنځي اختلافاتو نتیجه کې د فبروري ۱۳مه، ۱۹۹۳ کال کې ۱۵۰ تنه امریکایې کمانډو د افغانستان خاوري ته ننوتل، فکر کیدی چې د

---

[٦٥] کابل کې استاد رباني قیادي شورا جوړه کړه، د جمعې خطبو کې یې د مجاهدینو له کامیابي، د روسانو له ماتې، شرعي احکام او د حجاب اړوند به یې خبري کولي. جنګ های کابل ۲٦٦مه پاڼه

[٦٦] قومندان عبدالحق د حاجي قدیر او حاجي دین محمد ورور، له پخواني شوروي اتحاد سره د جهاد پر مهال د مولوي خالص بابا پېژندل شوی قومندان و، د مجاهدینو تر کامیابې وروسته د کابل امنیه قومندان و، له طالبانو سره د شمال ټلوالې د جګړو پر مهال پر کور ناست و. پر افغانستان د امریکا د حملې پر مهال، د امریکایانو په مرسته او هڅونه د ننګرهار ولایت حصارک غلجي ولسوالي ته؛ د طالبانو پر ضد ولسي پاڅون لپاره ولاړ، د طالبانو له خوا ونیول شو او د لوګر ولایت سنګ نویشته سیمه کې له خپل وراره سره یوځای ووژل شو.

مجاهدینو د مشرانو د وژلو لپاره او یا هم د عربو مجاهدینو د مشرانو د وژلو لپاره امریکايي کمانډو افغانستان ته داخل شوې." حوادث تاریخي افغانستان

هغه روسان چې په افغانستان کې یې ماتې خوړلې وه، هغوی بیا هم د مجاهدینو د خپلمنځي اختلافونو له کبله په افغانستان کې لاسوهنې کولي او د جولای ۱۸مه ۱۳۹۳، روسانو د تخار ولایت مختلفې سیمې په توپونو وویشتلي.

د نظام مرکزیت عملاً له منځه تللی وو، ختیځ کې واک د حاجي عبدالقدیر [٦٧] په مشرۍ د مشرقي شورا سره وو، په شمال کې د ځینو ولایتونو واک عملاً له دوستم [٦٨] سره و.

---

[٦٧] حاجي عبدالقدیر د مولوي خالص بابا قومندان، د مجاهدینو تر کامیابۍ وروسته د ننګرهار والي او د مشرقي شورا مشر و. له طالبانو سره د جګړو پر مهال له شمال ټلوالې سره یو ځای شو. پر افغانستان د امریکا له برید وروسته، د حامد کرزي د لنډ مهاله حکومت پر مهال د ولسمشر مرستیال او د ټولګټو چارو وزیر (۱۹ جون - ٦ جولای ۲۰۰۲) و. د جولای ٦مه ۲۰۰۲ کې د وزارت دروازې ته نږدې د ناپېژاندو وسلوالو له خوا ووژل شو.

[٦٨] ازبک عبدالرشید دوستم له پخواني شوروي اتحاد سره د افغان ولس د جهاد پر مهال له شوروي پوځیانو سره یو ځای د افغان ولس پر ضد جګړه کوله، قومي ملیشې یې درلودلې، د ډاکټر نجیب الله د حکومت پر مهال یې ډېر رشد وکړ، د ډاکټر نجیب الله پر ضد یې له شورای نظار / جمعیت اسلامي سره لاس یو کړ، ډاکټر نجیب یې پرینښود چې له هیواده بهر ووځي.

له احمدشاه مسعود سره تر اختلافاتو وروسته له حکمتیار سره یو ځای شو، وروسته یې په شمال کې خپله واکمنۍ اعلان کړه، ځینې ولایتونه یې تر واک لاندې وو، د افغانیو خپل بانک نوټونه یې چاپ کړل، چې د جنبشي افغانیو په نوم یادیدي.

له طالبانو سره یې سختې جګړې وکړې، ازبکستان او ترکیې ته وتښتید، پر افغانستان د امریکا د حملې پر مهال له امریکایانو سره ملګری شو، د حامد کرزي د لنډ مهاله حکومت پر مهال د ولسمشر مرستیال (۲۹ سپټمبر ۲۰۱۴ تر ۱۹ فبروري ۲۰۲۰) و. وروسته د ملي دفاع وزارت لوی درستیز، د سر اعلی قومندان مرستیال او د ډاکټر غني د حکومت لومړۍ دوره کې د ولسمشر لومړی مرستیال و.

په لویدیځ کې واک جمعیت اسلامي ته وفادار قومندان اسماعیل خان [٦٩] سره او په کندهار کې واک له ګل اغا شیرزي [٧٠] او د جمعیت قومندان ملانقیب اخوند [٧١]

د جولای پر ١٥مه ٢٠٢٠، په شبرغان کې د مراسمو په ترڅ کې د ډاکټر غني د فرمان (د فرمان شمیره ٢٩، ٢١ غبرګولي ١٣٩٩ / ١٠ جون ٢٠٢٠) له مخې، د ملي مصالحې د مشر او په حکومت کې د ٥٠ سلنې شریک لخوا، تر ټولو لوړه نظامي رتبه مارشالي په رسمي ډول ورکول شوه.

[٦٩] تورن اسماعیل خان د پخواني شوروي اتحاد سره د جهاد پر مهال په لویدیځ حوزه کې د جمعیت اسلامي قوي قومندان و. د مجاهدینو تر بریالیتوب وروسته د هرات والي و، له طالبانو سره یې سختې جګړې وکړې، په جګړو کې یې ماتې وخوړه، ایران ته وتښتیدی. د جنرال ملِک له خوا په چل او فریب کې ونیول شو، طالبانو ته وسپارل شو او د طالبانو له خوا په کندهار کې بندي و، د یو طالب پیره دار په مرسته له زندان څخه وتښتید، ایران ته ولاړ.

پر افغانستان د امریکا د برید پر مهال یې له امریکایانو سره مرسته کوله او د حامد کرزي حکومت په لومړیو وختو کې د هرات والي (٢٠٠١ تر ١٢ سپټمبر ٢٠٠۴) و. وروسته د اوبو او برېښنا وزیر (٢٠٠۴ تر اکتوبر ٢٠١٣) و، د حراست او ثبات شورا غړی و.

[٧٠] ګل اغا شیرزی د کندهار د مشهور مجاهد قومندان شهید حاجي عبداللطیف زوی، د مجاهدینو د حکومت پر مهال د کندهار والي و، له طالبانو سره یې جګړې وکړې. پر افغانستان د امریکا د حملې پر مهال له امریکایانو سره ملګری، په کندهار کې یې ډیر عرب مجاهدین شهیدان کړل.

وروسته د ټولګټو چارو وزیر او بیا د ننګرهار والي و، په ٢٠١۴ کې د ولسمشرۍ ټاکنو نوماند و او د ډاکټر غني د حکومت پر مهال د قبایلو او سرحدونو چارو وزیر و.

[٧١] ملا نقیب الله اخوند په کندهار کې د جمعیت اسلامي مشهور قومندان، له سرو لښکرو سره مخامخ جګړې یې کړي، د استاد رباني د حکومت پر مهال د کندهار فرقې مشر و. طالبانو ته یې فرقه تسلیم او په کور کیناست. پر افغانستان د امریکا د برید پر مهال طالبانو غوښتل چې کندهار ولایت ملا نقیب الله اخوند ته ور تسلیم کړي، ګل اغا شیرزي یې مخالف وکړ او ګل اغا شیرزي په زور د ولایت مقام ونیو. ملا نقیب الله اخوند د تلې ١٩مه ١٣٨٦ / د اکتوبر ١١مه ٢٠٠٧، د کوچني اختر په شپه له دې دنیا سترګې پټې کړې.

او د حزب اسلامي اړوند عطامحمد سرکاتب او د اتحاد اسلامي اړوند استاد عبدالعلیم او امیر لالي په لاس کي وو[٧٢].

په خوست کې واک له مولوي جلال الدین حقاني او په پکتیا کې د رباني له حکومت سره شریک مولوي نصرالله منصور سره و.

په شمال کې د ملي جنبش ګوند د مشر دوستم له خوا په ناقانونه ډول د افغانیو نوي بانک نوټونه چاپ او عملاً په بازاکې پرې راکړه ورکړه کېدله او د مرکزي حکومت د قانوني بانک نوټونو څخه یې ارزښت ٥٠ سلنه کم و.

ویل کیږي چې حزب اسلامي هم هڅه کوله چې ناقانونه د افغانیو بانک نوټونه چاپ کړي.

د استاد رباني حکومت ته له ماسکو څخه په کانټینرونو کې نوي د افغانیو بانک نوټونه راتلل او د پیسو مقابل کې یې هڅه کوله چې د نورو ډلو ځینې نظامي او جنګي مشران د خپل ځان په ګټه وکاروي[٧٣].

د استاد برهان الدین رباني د حکومت پر مهال د هیواد ملي بنسټونه ولړزیدل او د اسیا په کچه منل شوې مجهزه او قوي افغان اردو له بیخه له منځه یوړل شوه، چې کیدای شي ډیر لاس پکې د پاکستان هم و، ځکه هغه وخت د استاد رباني او پاکستاني چارواکو تر منځ اړیکې ډیرې ګرمې او استاد رباني د پاکستان د

---

[٧٢] درې واړه قومندانان د طالبانو ضد جګړه کې له شمال ټلوالې سره ملګري وو. پر افغانستان د امریکا له حملې وروسته، یوازې سرکاتب و چې له امریکایانو سره نه شو ملګری او په حکومت کې یې دنده وانه خیستله.

[٧٣] د ډاکټر نجیب الله د حکومت له سقوط وروسته څلور سوه میلیون ډالر بودیجه بانکونو کې احمد شاه مسعود او استاد رباني ته پاتې وه.

حضرت صبغت الله ٢ میلیونه ډالر او مسعود ٢ میلیونه او ٥٠ زره ډالر دخپلې ډلې د لګښتونو لپاره له مرکزي بانک څخه وایستل. جنګ های کابل ٢٦٧مه پاڼه

استخباراتو (آی ایس آی) مشر جنرال حمید ګل [٧٤] ته وړاندیز کړی و چې له ولسمشر رباني سره د سلاکار دنده ومني[٧٥].

جنرال عتیق الله امرخیل په دې نظر دی چې د تڼي له کودتاه وروسته د افغان اردو بنسټونه د ببرک کارمل او ډاکټرنجیب د پرچم ډلو ترمنځ د اختلاف له امله کمزوري او بیا له منځه ولاړه[٧٦].

---

[٧٤] د پاکستان د آی ایس آی (٢٩ مارچ ١٩٨٧ تر ۴ اکتوبر ١٩٨٩) مشر و، د مجاهدینو له ټولو رهبرانو، په ځانګړې ډول له حکمتیار، استاد سیاف او استاد برهان الدین رباني سره یې ډیرې نږدې اړیکې درلودلې.

تر يادې دندې مخکې (١٩٨٣ تر ١٩٨٧) هم د پاکستان د پوځي استخباراتو عمومي مشر و. جنرال حمید ګل د ٧٨ کالو په عمر د اګسټ ١٥مه ٢٠١٥ کې مړ شو.

[٧٥] دا سمه ده چې د مجاهدینو لومړي ولسمشر د دوو میاشتو لپاره حضرت صبغت الله مجددي و، ولي دفاع وزیر احمدشاه مسعود او واک په بشپړ ډول له مسعود سره و، د دوی د واکمنۍ او دفاع وزارت پر مهال د افغانستان اردو له منځه ولاړه، چې یو تاریخي تیروتنه یې ګڼلای شو. دا چې ولي د جمعیت ګوند او په ځانګړې ډول احمدشاه مسعود د اردو د منحل کیدو مخه ونه نیوله او د کومو موخو لپاره اردو له منځه ولاړه، په دې اړه د جمعیت اسلامي ګوند له خوا سپیناوي ته اړتیا لیدل کیږي.

[٧٦] ببرک کارمل د روسانو په مرسته د حفیظ الله امین پر ضد کودتاه وکړه (٦ جدې ١٣٥٨ / ٢٧ ډسمبر ١٩٧٩)، نږدې اوه کلونه په واک کې پاتې شو، د شورویانو له خوا مجبور شو چې له دولت مشرۍ استفعی (۴ مئ ١٩٨٦) ورکړي، ماسکو کې مړ شو، په مزار شریف کې یې مړی خاورو ته وسپارل شو، کله چې طالبانو مزار ښار ونیو، د ببرک کارمل قبر په بمونو والوزول شو.

ډاکټر نجیب الله د کمونسټ پلوه افغان رژیم وروستی ولسمشر (٣٠ سپټمبر ١٩٨٧ تر ١٦ اپریل ١٩٩٢)، مخکې له ولسمشر کیدو د مرکزي کمیټې (۴ مئ ١٩٨٦ تر ١٦ اپریل ١٩٩٢) مشر او له دې مخکې ١١ جنوري ١٩٨٠ تر ٢١ نومبر ١٩٨٥ د هغه وخت د استخباراتو (خاد) رئیس و. د اپریل ١٦مه ١٩٩٢ یې له دولت مشرۍ استعفی وکړه، د ملګرو ملتونو

" د تڼي د کودتاه تاثیرات په افغان اردو باندي زیات و، کله چې تڼي او ملګري یې له ناکامې کودتا وروسته پاکستان ته وتښتیدل، د ده ملګري او پلویان په اردو کې زیات وو او په ځانګړې ډول قواي زرهدار کې، هغوی هم پاکستان ته ولاړل او افغان اردو یوه غټه برخه له لاسه ورکړه. او د اردو ضعف و چې د پرچم ډلې او شورای نظار ترمنځ د اړیکو زمینه یې مساعده کړه.

اردو کې د پرچم ډلې مشران ځینې یې د ببرک کارمل او ځینې د ډاکتر نجیب الله ملګري شول او له همدې ځایه ستونزه زیاته چې بیا وروسته دوستم او د جمعیت اسلامي مجاهدینو ایتلاف وکړ او د ډاکټر نجیب الله حکومت ته یې سقوط ورکړ. "

حکمتیار، رباني، مزاري، ګیلاني، مجددي او سیاف

دفتر ته یې پناه یوړه، د سپتمبر ۲۷مه ۱۹۹٦، د طالبانو له خوا په کابل کې له خپل ورور شاپور احمدزي سره یو ځای اعدام شو.

خلقیان له حکمتیار او پرچمیان له مسعود سره ملګري شول

"د ډاکټر نجیب الله د حکومت له سقوط مخکې احمدشاه مسعود د حزب اسلامي له ځینو قومندانانو سره په غوربند، پروان، بغلان، تخار، کندز او ځینو نورو شمالي ولایتونو کې جوړه وکړه، مسعود له هغوی سره روابط سم کړل. دا ډول یې د ډاکټر نجیب الله په نظام کې د اصف دلاور، نبي اعظمي، جنرال بابه جان، جنرال مومن او دوستم سره د جبل السراج اتحاد جوړ او د ډاکټر نجیب الله حکومت ته یې له داخل څخه سقوط ورکړ[۷۷].

د احمدشاه مسعود او پرچمیانو ترمنځ تړون مخکې له جبل السراج څخه لومړی ځل د بغلان ولایت په دوشي ولسوالي کې وشو، چې بیا یې په تسلسل کې د جبل السراج تړون هم وشو او د ډاکټرنجیب الله د حکومت د نسکوریدو پلان جوړ شو.

کله چې د ډاکټر نجیب او ګورباچوف روابط سره خراب شول، مسعود د پرچمیانو سره رابطه ونیوله، هغوی له روسانو سره رابطه وکړه، روسانو په خاد / استخباراتو، پولیسو او اردو کې د پرچم ډلې کسانو ته د مسعود سره د یوځای کیدو خبره وکړه، ځکه مسعود نظر استاد سیاف، حکمتیار او خالص بابا ته د روسانو په نظر کې معتدل سړی و. دا ډول احمدشاه مسعود له ۱۳۶۱ ل. کال څخه له روسانو سره ځینې تړونونه درلودل." سید داوود اغا

---

[۷۷] په مزار شریف کې د مجلس ګډونوال جنرال محمد جمعه نظیمي د بلخ د ۱۸مې فرقې قومندان، جنرال ګل احمد نبي د ۷۱۷مې قطعې د ښاري انظباط او کابل ګارنیزون قومندان ته ویلي و. څو ځله د شپې مجلسونو ته خصوصي دعوت شوم، چې هلته دوستم، جنرال مؤمن، سید حسام الدین، خان اقا، هلال الدین د چورلکو د کنډک قومندان، ازادبیګ، د جمعیت اسلامي او حزب وحدت استازي او ځینو نورو ګډون درلود، مهم ټکي په دولت باندې د ملي او ژبني مسایلو اړوند نیوکې وې. چې وروسته دا خبرې قومي او ژبني تعصب ته واوښتې، کوشش کیدی چې د شمال خلک د قوم په نوم د جنوب د خلکو په وړاندې تحریک کړي. جنګ های کابل ۱۱۵مه پاڼه

." کله چې ډاکټر نجیب الله د ملي سولې داعیه د وطن گوند تر نوم لاندي اعلان کړه، ببرک کارمل او ملگرو یې له ډاکټرنجیب الله سره مخالفت درلود او هغوی د وطن گوند په ځای د حزب ډیموکراتیک افغانستان نوم کاراوو.

د ډاکټر نجیب الله په وخت کې سیاسي گوندونو (د سازا، سبزا، سپنجا، ستمیان، شعلیان او ځینې نورو ډلو) ته د فعالیت اجازه ورکول شوه، ځینو گوندونو خپل فعالیتونه پیل کړل، د هغوی ځینې مشران او غړي اوسمهال هم کابل کې شته، ځینې یې په ولسي جرگه، ځینې مشرانو جرگه او ځینې یې د حکومت لوړ پوړې کسان دي، مگر اوس دوی ځان د جمعیت اسلامي غړي معرفي کوي، ولي اصل کې دوی هم د ببرک کارمل او ډاکټر نجیب الله د واکمنۍ پر مهال په کابل کې وو او پرچمیان وو، مجاهدین نه وو. ." جنرال امرخیل

"د شمال د بغاوت پلان په حیرتان کې د روسیې د قونسل میخاییل او د کې جي بي غړي حارث شاه تاجیک له خوا مخکې وړل کیدی. د حیرتان د ۷۰مې لواء نظامي قومندان وایې چې قونسل به شمال ته ډیر زیات سفرونه په ښکاره کول او هلته به یې پټې لیدني کولي.د ۱۳۷۰ ل کال په جریان کې یې له احمدشاه مسعود سره په خنجان کې، له سید منصور نادري سره په کیان دره کې، له دوستم سره په جوزجان کې، د امو دریاب په غاړو کې د کلدار، قلعه زال او شورتپه ولسوالیو د جمعیت له قومندانانو سره وکتل.

وسلې او مهات او محاربوي ثقیل وسایط د روسیې د ترکستان له نظامي حوزي څخه راتلل او حیرتان کې جنرال مومن او خان اقا بیا وروسته خپلو متحدینو ته ویشل.

جنرال مؤمن له حیرتان څخه کابل ته د حکومت پریکړه؛ دده تبدیلي ځنډوله، وروسته سید حسام الدین د سید کیان زوم مجهزه قطعه حیرتان ته ولاړه، د مسعود ۲۵۰ کسان له وسلو او ۳ شتهنگر سره حیرتان ته ورسیدل. له حیرتان څخه د مالونو انتقال کابل ته قطع شو، چې دولت کمزوری شي.

په حیرتان کې د شمال د مشرانو ائتلاف ته ډیره اندازه نظامي تجهیزات لاس ته ورغلل: ۱۷۰ زره ټن پټرول او ډیزل، ۳۰ زره ټن مایع ګاز، ۷۵ فیره سکاډ راکټ، ۱٦ فیره لونا راکټ، ۷٦۰ زره کلاشینکوفونه، ۱۰۰۰ میله توپ، هاوان او مختلف راکټونه، ۳۵۰ نوي او جدید محاربوي ماشین او زره پوش ټانکونه، ۱۰۰۰ موټر او ټراکټور، په سلګونو زره خفیفه او ثقیله مهمات . " جنگ های کابل ۱۱٦ - ۱۲۰ مې پاڼې.

جنرال مؤمن لیکي:" د حوت ۲۸مه ۱۳۷۰ د مزار شریف ښار د نجیب د حکومت مخالفو پرچمیانو او جمعیت اسلامي مجاهدینو له خوا تر برید لاندي راغی، جنرال دوستم، زه (جنرال مومن) او د جمعیت اسلامي قومندانان علم خان، استاد عطاء محمد نور او مولوي علم، د کیان ۸۰ مې فرقې سره په ګډه، موږ مزار شریف ته سقوط ورکړ." (سفرها وخاطره ها - حامد علمي)، جنگ های کابل، ۱۲۴مه پاڼه.

"جنرال رفیع د ولسمشر مرستیال او د اعلی سرقومندان رئیس ارکان راته وویل چې مزار شریف ته ځو، ځکه حیرتان کې جنرال مؤمن بغاوت کړی دی، کله چې موږ مزار شریف ته ولاړو، جنرال رفیع له عبدالرشید دوستم سره اړیکې ونیولې او جوزجان ته ورغی، د دوستم په ګډون د هغه د قومندانانو په غونډه کې یې ګډون وکړو، دوستم ژمنه وکړه چې سبا مزار شریف ښار ته درځم او هلته به خبرې او پریکړې کوو.

جنرال رفیع ما (امرخیل) ته وویل چې جنګې الوتکې سبا هوا کې پورته نه شي، ځکه چې دوستم ته بیا کوم شک پیدا نه شي، مګر د ببرک ډلې پرچمیان مخکې له مخکې له دوستم سره اړیکه کې وو او خپل پلان یې عملي کاوه.

سبا ورځ چې سهار ۱۰ بجې د دوستم د راتګ وعده وه، هغه وځنډیدی، یولس بجې هم ونه لیدل شو، ایل ۳۹ الوتکې ته مې هدایت وکړ چې د جوزجان څخه تر مزار دښت وګورې چې ولې ناوخته شو، هغوی راپور راکړ چې د حیرتان په لور د زرهپوش ټانکونو او روسي جیپ موټرانو لوی کاروان روان دی، همدا راپور مې جنرال رفیع ته ورکړ او دوستم مزار شریف ته راننغی.

جنرال دوستم، جنرال مؤمن، سید منصور نادري او د احمد شاه مسعود استازو تر منځ حیرتان کې غونډه شوې وه او له مسعود سره یو ځای به د ترون له مخې مخکې ځي.

له موږ سره د کورنیو چارو وزارت مرستیال وزیر اغا سید هم تللی و، هغه جنرال رفیع ته راپور ورکړ چې د ببرک کارمل ډلې او مسعود ترمنځ اړیکو کې، مزار شریف کې د روسانو کونسل لاس لري، جنرال رفیع همدا خبره مخامخ په مزار شریف ښار کې د پخواني شوروي اتحاد له کونسل سره شریکه کړه، ولې روسی کونسل منکر شو. جنرال رفیع کونسل ته دا هم وویل چې میمنې ته تللي واست او هلته مو له دوستم او د هغه له قومندانانو سره ناسته کړي وه.

کله چې جنرال رفیع له مزار څخه را وګرځیدی، بیا ځل ماڼوکی منګل [78] مزار شریف ته ولاړ او زه (امرخیل) هم ورسره وم، هلته موږ ته څرګنده شوه چې دوستم مخامخ په کابل کې د سیاسي بیرو له ځینو غړو سره اړیکې لري. په مزار کې د استخباراتو مشر راپور ورکړ چې د دوستم ځواکونه د شپې مهال د بلخ اړوند دولت اباد ولسوالي باندي حمله کوي، داسي وخت و چې جمعه اځک په مزار شریف کې نه و، ما (امرخیل) د استخباراتو ولایتي مشر ته وویل چې تاسي د هوایې ضربې غوښتنه وکړئ، موږ به د دوستم قوتونه بمبارد کړو، مګر هغه وویل چې له مرکز (کابل) څخه هدایت غواړو. ولې په همدې ورځ ناوخته له کابل څخه نبي عظیمي هم مزار شریف ته را ورسیدی.

د نبې اعظمي سره مې تړوکه هم وشوه، نبې عظیمي وویل چې ای (امرخیل) والله که به اسرایل جان بته.

ما (امرخیل) ورته وویل: برو اګر مزار را تسلیم نه کدي باز د کابل که امدی، باز یک خوب نان (مهماني) میدهم" جنرال امرخیل

---

[78] ماڼوکی منګل د ډاکټر نجیب الله د حکومت پر مهال د سیاسي بیرو دایمي غړی و.

"د جمعیت اسلامي هدف داوو چې واک په لاس کې ونیسي، نور جهادي او غیر جهادي ګوندونه یو لور ته کړي، مزار شریف د چپي ګوند پرچم له پاره چې واک یې دلاسه ورکړی وو ښه قوي قومي مرکزیت وو، هغوی له مسعود سره یوځای شوو. ۹مه پاڼه

قاري عبدالستار سیرت [۷۹] د ډاکټر نجیب د وخت سناتور د وطن ګوند رئیس وویل کله چې مې کابل د اسلام اباد په لور پرېښودی، زما سره نږدې د ۳۰۰۰ مجاهدینو قومندانانو لسټ وو، کوچني او غټ قومندانان او سرګروپان وو؛ له ډاکټر نجیب او خاد سره یې رابطه درلودله، دغه لسټ مې استاد رباني ته په پېښور کې تسلیم کړ.

د احمدشاه مسعود، جنرال دوستم، مومن او نورو جنرالانو چې د کارمل پلویان وو ترمنځ چې مذاکرات او تړون له شوری نظار سره شوی و، چې د ډاکټر نجیب حکومت ته به سقوط ورکوي او حزب اسلامي به کابل ته نه پرېږدي، کله چې دغه کار وشو، مسعود په خپله وعده وفا ونه کړه، بیا حیرتان کې ببرک او جنرالانو مجلس وکړ چې مسعود وعده خلافي وکړه، باید جزا یې ووینې، دوی پوهیدل چې د دوی له همکاري پرته مسعود واک نه شي ساتلای." ۲۵مه او ۲۶مه پاڼه علل سقوط دولت

"دبینن سیوان پروګرام روان و، تر څو واک له ډاکټر نجیب الله څخه په سولئیز ډول مجاهدینو ته ولیږدول شي، مګر احمد شاه مسعود د خپلو پرچمي اتحادیانو سره یوځای او دوستم وتوانیدی چې ډاکټر نجیب الله له واکه لرې کړي او کابل ته د مسعود ننوتلو ته لاره هواره شي. د حزب اسلامي ځیني غړي وایي که د مسعود لاره په پروان کې د حزب مجاهدینو بنده کړي وای، مسعود کابل ته نشو ننوتلای،

---

۷۹ قاري سیرت د داوود خان د حکومت له وخته د ډاکټر نجیب الله د حکومت تر پایه کابل کې اوسیدلی، د ډاکټر نجیب د حکومت پر مهال سناتور و، د هغه د حکومت له سقوط لږ مخکې پاکستان ته ولاړ، اوس مهال امریکا ویرجینیا کې اوسیږي. قاري سیرت هغه مشهور پروفیسور عبدالستار سیرت نه دی چې د پاچا ظاهر په وخت کې د عدلیې وزیر، وروسته د پاچا ظاهر د دفتر مشر، اوس مهال د امریکا په کالیفورنیا کې اوسیږي.

ولي د حزب اسلامي قومندانانو ته د حکمتیار له خوښي پرته د حزب ځینو غړو ویلي وو چې مسعود ته کابل ته د ننوتلو لاره پریږدي[۸۰].

احمدشاه مسعود د ملګرو ملتونو دواک د سولئیز لیږد اړوند ویل چې ژنیو[۸۱](۱۹۸۸ ز. کال) کې د خبرو اړخونه، پاکستان، روسان او د کابل حکومت وو، هلته مجاهدین نه وو او نه هم د مجاهدینو استازو د هوکړې د عملي کیدو ژمنه کړي، له دې کبله یې د ډاکټر نجیب الله حکومت ته د حکومت له دننه سقوط ورکړ.

---

[۸۰] محمد زمان مزمل ما لیکوال ته وویل چې: " په ژوند کې مې لویه تیروتنه داوه چې پروان کې مې د حزب اسلامي ځینو قومندانانو (ممکن هدف یې حاجي الماس هم و) ته وویل چې د احمدشاه مسعود وسلوالو ته اجازه ورکړئ چې کابل ته ننوځي، ما فکر کاوه، که دا کار ونه شي او مسعود له کابل څخه د باندي پاتې شي، حکمتیار کابل ته ننوځي نو قومي جګړې به پیل شي او د هیواد د تجزیې ویره را سره وه. "

د فبروري ۲۶مه ۲۰۱۸، جنرال عتیق الله امرخیل ما (لیکوال) ته وویل : " جنرال رفیع چې د حکمتیار ملاتړی و، د خپل دفتر یو تن جنرال چې د باګرام اوسیدونکی و، هغه یې د حزب اسلامي اړوند قومندان حاجې الماس ته، چاریکار ته نږدې سېمي ته ور ولیږی، له هغه یې غوښتنه کړي وه چې د مسعود لاره کابل ته د ننوتلو لپاره بنده کړي، مسعود او ځواکونه یې کابل ته پري نه ږدي."

[۸۱] د اپریل ۱۴مه ۱۹۸۸ د ژنیو معاهده چې روسان به وځي او ګاونډي هیوادونه به مداخلي نه کوي، لاسلیک او د فیبروري په ۱۴مه ۱۹۸۹ وروستی روسي پوځی د امو دریاب د دوستي په پل واوښت او افغانستان یې په بشپړ ډول سره پریښود. جنګ های کابل ۹۴ مه پاڼه

"سرې لښکرې له افغانستان څخه په دوو لارو ووتل، د سالنګ د لارې تیر، د حیرتان پُل د لاري په امو دریاب واوښتل چې د روسې پوځیانو عمومې قومندان جنرال بوریس ګروموف هم ورسره و او بله ډله سرې لښکرې د تورغونډی د لارې له افغانستان څخه ووتل. " جنرال امرخیل

مسعود غوښتل چې کابل ته په ننوتلو سره ملګرو ملتونو ته وښئي چې مجاهدین له نظره غورځول په کار نه وو، پرته له مجاهدینو تاسي نه شئ کولای چې پریکړې وکړئ او نه هم ستاسي دا ډول پریکړې منل کیږي[۸۲].

د ملګرو ملتونو استازي بینن سیوان غوښتل چې موقت اداره جوړه شي، د مجاهدینو هر ګوند خلک معرفي کړي وو، پخوانیو کمونستانو ته هم په واک کې ځای ورکول کیدی، د ملګرو ملتونو پلان ناکام، د دوستم له خوا د ډاکټر نجیب الله د نیولو او بهر ته وتلو مخه ونیول شوه، ډاکټر نجیب الله، کابل کې د ملګرو ملتونو دفتر ته پناه یوړه او واک د احمدشاه مسعود ائتلاف کوونکي دوستم ته په لاس کې ورغی.

کله چې احمدشاه مسعود او د پرچم ډلې له ائتلاف وروسته دوی کابل ته ننوتل، د حزب اسلامي له ډلې سره د خلق ډلې اړوند جنرالان یوځای شول، یا که لږ په واضح ډول ووایو، له احمدشاه مسعود سره په حکومت کې دننه تاجک، ازبک او د ببرک ډلې پښتانه پرچمیان په بشپړ ډول ملګري شول، دا ډول په دولت کې د ننه هغه پښتانه چې خلقیان وو هغوی له حزب اسلامي سره ملګري شول[۸۳].

د حزب کسان چې پرته له وسلو کابل ته ننوتي وو او خلقیانو ورته د مرستې ټټر وهلی وو، هغوی په ارګ، کورنیو چارو وزارت او مرجان غونډۍ کې له ماتې سره مخ شول، پخواني خلقیان یې پړه چور او چپاول ګڼي، ولي داچې د کابل واک له

[۸۲] د جون ۱۷مه ۲۰۱۹، حاجي سید داوود اغا ما (لیکوال) ته وویل: په ۱۹۹۴ ز کال کې جبل السراج کې د احمدشاه مسعود سره ناست وم، له هغه مې پوښتنه وکړه چې خلک وایې تاسي (مسعود) د بینن سیوان د سولې بهیر ناکام کړ، هغه وویل:"هو ژنیو کې چې د روسانو د وتلو اړوند پریکړه کېده، هلته مجاهدین له نظره غورځول شوي او شتون یې نه درلود، له همدې کبله ما (مسعود) همدا کار وکړ، د بین سیوان د سولې بهیر مې ناکام کړ، چې ورته وښیم چې پرته د مجاهدینو له شتون څخه د ژنیو پریکړه نه شي عملي کیدای."

[۸۳] د فبروي ۲۸مه ۲۰۱۸، د حزب اسلامي پېژندل شوي قومندان مظفرالدین امین خان، چې وروسته د میدان وردګ والي شو، ما (لیکوال) ته وویل:"خلقیان په مجموع کې له حزب اسلامي او پرچمیان له جمعیت اسلامي سره یو ځای شول."

پرچم ډلې سره وو او هغوی له مسعود سره یوځای شوي وو، ممکن اصلي لامل د حزب د ماتې همدا وي. د حزب اسلامي وسلوال چهاراسیاب ته ولاړل، هلته یې خپل مرکزونه جوړ کړل.

ډاکټر نجیب الله هم د خپل واک په وروستیو کې هغه وخت خپله اندیښنه له خپلو پلویانو سره شریکه کړې وه چې کله د ۱۳۷۱ ل. کال د سخي صاحب جنډه [84] د وري میاشتې په لومړۍ نیټه په مزار کې د جمعیت او دوستم ډلو په ګډه پورته کړه، ویل کیږي چې ډاکټر نجیب الله خپل پلویان راوغوښتل په ارګ کې یې ورته وویل چې نور خبره بل لور ته روانه ده، په مزار کې د یادو ډلو د یوځای کیدو له امله له تاسي څخه کمیس وکښل شو او که غفلت وکړئ او حکمتیار ته کابل ته د راتګ زمینه برابره نه کړئ، نو پرتوګ به هم درڅخه وکښل شي [85]، همغسي وشول، کمیس او پرتوګ دواړه د ځینو ډلو د واک د انحصار له کبله له ځینو نورو څخه وکښل شول، چې همدا د جګړې د پیل او دوام سبب شو.

له ډاکټر نجیب الله سره په ۱۹۹۱ ز کال کې د عبدالرشید دوستم اړیکې خرابې شوې، له همدې څخه احمدشاه مسعود او پرچم (ببرک) ډلې ګټه پورته کړه، په ۱۹۹۲ مارچ میاشت کې سره یوځای شوو، دوستم د پرچمې ډلې له اړخه له مسعود سره روابط جوړ کړل، د پاکستان او حکمتیار ضد دریځ یې ونیوی، ایران، منځنۍ

---

[84] په مزار شریف ښار کې د سخي صاحب زیارت چې ځینې د شمال اوسیدونکې دا زیارت حضرت علي رض ته منسوبوي، د نوي لمریز کال په لومړۍ ورځ د لوړ پوړو چارواکو له خوا جنډه پورته کیږي او له نورو ولایتونو یې هم نندارې ته ګڼ شمیر خلک ورځي.

[85] ما (لیکوال) ته استاد محمد زمان مزمل وویل:"ډاکټر نجیب د ۱۳۷۱ وري میاشتې په لومړۍ نیټه په مزار کې د جنډې پورته کولو مراسمو کې د شمال د مشرانو تر ائتلاف وروسته قومي مشران ارګ ته غوښتي وو، هغوی ته یې ویلي وو چې همدا (د جنډې پورته کول) ستاسي کمیس و او درڅخه وایستل شو، حزب اسلامي سره که جوړه ونه شي او کابل ته رانه شي، نو پرتوګ مو هغه دی، که هغه هم درڅخه واخیستل شو، لوڅ لغړ پاتي کیږئ، کوشش وکړئ چې سوله وشي او حزب اسلامي کابل ته راوستل شي."

اسیا، هند او روس د دې ائتلاف په جوړولو کې لاس درلود او له دوی څخه یې ننګه کوله." سید داوود اغا

"یو ځل د کابل په نظامي هوایې ډګر کې چاودنې وشوې او ۱۳۰۰۰ د الوتکو بمونه پکې له منځه یوړل شول، دا د مجاهدینو له خوا راکټونه نه وو، بلکې د حکومت له دننه دغه پلان جوړ شوی وو چې چاودنه په نظامي هوایې ډګر کې وشي.

دا رنګه یو ځل د کابل بالاحصار کې اور ولګیدی، هغه هم د حکومت د ننه د مجاهدینو سره اړیکه لرونکو کسانو پلان و، د مجاهدینو کوم راکټ نه وو لګیدلی، بلکې همهلته اور له داخل څخه اچول شوی و." جنرال امرخیل

"جنرال عبدالرشید دوستم ته ډیر نږدې د اردو جنرال عبدالروف بیګي په خپل کتاب (افغانستان بعد از پیروزي انقلاب اسلامي) کې لیکي : ۲۶ حمل ۱۳۷۱ زه بیګې او عالم رزم له لس فروند الوتکو ان-۳۲ سره مزار ته ولاړو، دوستم سره مو مجلس وکړ، چې د احمدشاه مسعود سره په مشوره د جهادي تنظیمو او دوستم ۱۰۰۰ کسان کابل ته را ولیږي، د جنرال مجید روزي [۸۶] تر قوماندې لاندې ۷۰۰ نفر کابل ته راغلل، د کابل په مهمو نقاطو او هوایې ډګر کې ځای پر ځای شول. د دوستم د قواوو په راتګ حکمتیار ډیر عصباني شو، ځکه هغه مخکې هم ویلي و چې جنبش ملي اسلامي چې مزار کې جوړ شو، د نجیب د حکومت ځای ناستي او د سولې پروسې د تخریب لپاره د ځینې جهادي تنظیمونو او دوستم تر منځ ائتلاف دی.

د سیاسي بیرو د اجرائیه غړو په امر او غوښتنه الوتکې مزار شریف ته د دوستم د کسانو کابل ته د راوړلو لپاره تللي وي، ډاکټر نجیب الله کوشش کړی و چې ددې کار

---

[۸۶] مجید روزي د ډاکټر نجیب الله د حکومت پر مهال د عبدالرشید دوستم مرستیال قوماندان، د ډاکټر غني د حکومت پر مهال د هرات امنیه قوماندان او له حزب اسلامي سره د حکومت د سولې تړون مخالفت یې هغه مهال اعلان کړ.

مخه ونسي، ولي هغه وخت الوتکې بیرته له مزار څخه راګرځېدلي وي او د دوستم کسان په کابل کې د کودتاه لپاره را رسول شوې وو." جنگ های کابل، ۱۳۱مه پاڼه.

"د ۱۳۷۱ د ورې میاشت په دوېمه اونۍ کې د مدافع عمومي قومندان جنرال فتاح راته ټلیفون وکړ چې نبي عظیمي ته الوتکه ولیږه کابل ته راځي اوس په جوزجان کې دی، قومندان ته مې وویل چې عظیمي خو په مزار شریف کي و، هغه وویل چې نه! جوزجان ته تللی دی. الوتکه مې ورته واستوله، عظیمې له ځینو نورو جنرالانو سره کابل ته راغی.

کله چې عظیمي له الوتکې څخه کښته شو، زما سره د روغبړ پر مهال یې وژړل او ما (امرخیل) ته یې وویل: "دوستم مرا به لغت زد."

مگر دروغ یې ویل او دا خبره رښتیا نه وه. همداسي عظیمي صاحب د سیاسي بیرو غونډه کې هم ژړلې و او ویلي یې و چې دوستم مرا به لغت زد. تر څو له دوستم سره د هغه په اړیکو د سیاسي بیرو کسان شکمن نه شي.

یوه اونۍ وروسته د هوایې مدافع عمومي قومندان عبدالفتاح راته ټلیفون وکړ ویې ویل چې څو دانې الوتکې مزار شریف ته ولیږئ، د دوستم ملیشه دي راوړې چې هغه چهار اسیاب ته د حکمتیار د وسلوالو د مخنیوي لپاره لیږل کیږي.

د سیاسي بیرو له غړي او سیاسي رئیس ماڼوکې منگل سره مې اړیکه ونیوله، ځکه زما سره اندیښنه او شک وه، هغه راته وویل چې تاسي (امرخیل) دوستم باندي باور نه درلود، دادي اوس خپلې ملیشې د حکمتیار د وسلوالو د مخنیوي لپاره رالیږي چې چهار اسیاب ته یې ولیږو. ماڼوکې منگل ته مې وویل چې دوستم خاین دی، مگر هغه ویل چې د ډاکټر نجیب الله نږدې دوست دی. له ماڼوکې منگل څخه مې وغوښتل چې د دوستم کسان د کابل خواجه رواش هوایې ډگر کې راته پري نه ږدي، کله چې کابل ته را ورسیږی، باید له میدان څخه بل ځای ته نقل شي، دا خبره یې را سره ومنله، ویې ویل د کابل گارنیزون قومندان عظیمي ته امر کوم چې د دوستم کسان به له هوایې ډگر څخه وباسي.

ما (امرخیل) درې یا څلور الوتکو ته مزار شریف ته د لیږلو امر ورکړ، مګر زما له مشورې پرته د هوایي مدافع قوماندان امر کړی و چې ان ۱۲ او اِن ۳۲ الوتکې ټولې مزار شریف ته د دوستم د کسانو کابل ته راوړلو لپاره ور ولیږئ.

زما سره څکه شک و، کله چې به ښاغلی وکیل د بهرنیو چارو وزیر احمدشاه مسعود ته د خبرو لپاره تلی، هر ځل به دوستم له مسعود سره لیدل کیدی، همدا مې اندیښنه وه؛ چې کوم دلیل دی چې دوستم به د مجاهدینو سره جګړه وکړي؟

د دوستم ملیشې هوایي ډګر ته را ورسیدې، د شپې تر ۱۰ بجو هلته هوایي ډګر کې وم، بیا مې د هوایي مدافع قواوو نوکریوال جنرال نورالله ته ټلیفون وکړ، هغه ویل چې قوماندان عبدالفتاح راته امر کړي چې همدلته هوایي ډګر کې و اوسم، هغه هم له دوی سره په جریان کې و. جنرال نورالله ته مې وویل چې تاسې دلته موجود یاست، ماته اړتیا نشته. او زه د شپې لس نیمې بجې له هوایي ډګر څخه د کور په لور راووتلم، سهار مې له بي بي سي راډیو واوریدل چې ډاکټر نجیب الله نامعلوم لور ته وتلی دی.

سهار هوایي ډګر ته ورغلم، هلته د دوستم د قواوو رئیس ارکان مجید روزي د هوایي مدافع قوماندانې کې له ټانک سره نږدې ناست او د پرچم ډلې له نورو کسانو سره په خبرو بوخت و.

خپل دفتر ته ولاړم، د هوایي قواوو رئیس ارکان مې را وغوښت، هغه ته مې وویل چې نور هرڅه تاسې ته تسلیم دي او زه کور ته درڅخه ځم. کله چې د هوایي ډګر دروازې ته ورسیدم، یوه نوکریوال جګړن چې د لوګر و، زما موټر ته لاس ورکړ، موټر ورته ودرید، هغه ویل چې ماته امر شوی چې قوماندان امرخیل ته د وتلو اجازه مه ورکوئ او که مقاومت یې وکړ ویې وژنئ، جګړن ویل چې تاسې زما قوماندان واست او احترام درته لرم، څکه نو ستونزه نه درته جوړوم. زما موټر ته یې له هوایي ډګر څخه د وتلو اجازه ورکړه." جنرال امرخیل

"د بابه جان د ملیشو په نوم د مسعود پنځه سوه کسان د باګرام څخه د چورلکو او الوتکو په واسطه کابل هوایي ډګر ته راوړل شول، په وزیراکبرخان، مکریان دریم او څلورم، خواجه رواښ او بي بي مهرو کې ځای په ځای شول.

قومي رنګ ډېر غالب وو، د جبل السراج دويمه فرقه، د باګرام د هوايي قواوو څلوېښتمه فرقه، خواجه رواش، د جمهوري ګارد قطعات، حربي پوهنتون، د قرغې لومړۍ فرقه او د جنوب لويديځ لسمه فرقه شورای نظار او جمعيت ته تسليم شوې.

د کابل ګارنيزون ډېر مهم رول درلود، نبي عظيمي خپلو هملارو ته ويلي وو چې له شورای نظار او جمعيت سره يوځای شي". جنګ های کابل ۱۴۳مه پاڼه

" له حزب اسلامي سره د ثور په دويمه ۱۳۷۱ ل کال کې د کورنيو چارو وزارت اړوند پنځمه فرقه او د پوليسو اتمه لواء په لته بند کې ورسره يوځای شوې.

حزب اسلامي د لوګر له خوا تر چهار اسياب،، ريشخور، چهلستون، جنګدلګ او ګذرګاه. د ختيځ له خوا د ثور مياشت په دريمه د شينه سيمې، خوردکابل، هودخيل، مکرريان اول او د غرب له له خوا د ثور په لومړۍ نيټه تورن امان الله د ميدان ښار له لوري تحرکات درلودل. له دريو لورو حزب اسلامي کابل ته نږدې شوی وو، مګر جمعيت اسلامي له شمال لوري او داخل د کابل څخه د پخوانيو پرچميانو د ملګرتيا له امله قوي شوی وو. " جنګ های کابل ۱۴۷مه پاڼه

د مئ ۸مه ۲۰۱۷، انجنير حکمتيار په کابل کې د وينا پر مهال وويل:"د حزب اسلامي او ډاکټر نجيب الله د استازو تر منځ ليدنې په کابل، ننګرهار او هرات کې شوې وې، ډاکټر نجيب الله په ايتلافي حکومت جوړيدو باندي ټينګار درلود، خو په وروستي وخت کې يې ومنله چې د ملګرو ملتونو د طرحې مطابق واک په سوليز ډول سره مجاهدينو ته تسليم کړي، مګر د کي جي بي او سي آی اې د مشترک پلان له مخې د ډاکټر نجيب الله له خوا مجاهدينو ته په سوليز ډول د واک د انتقال مخه ونيول شوه[۸۷]. "

---

[۸۷] د فبروري په ۲۶مه ۲۰۱۸ جنرال امرخيل وويل:"جنرال رفيع ما (امرخيل) ته وويل چورلکه چمتو کړه، چهاراسياب ته ځم او له حکمتيار سره وينم، دوو چورلکو کې هغه او ځينې نور جنرالان چهار اسياب ته ولاړل، له حکمتيار سره تر ليدنې وروسته يې د کابل کانټيننټل هوټل کې خبرې ناسته درلودله او ويې ويل چې حکمتيار له ټولو اوسني سياسي حالاتو خبر او چمتووالی لري."

کله چې مسعود کابل ته ننوتی، له دوستم سره پر کړو ژمنو ونه دریدی، د وستم له حکمتیار سره په ائتلاف کې شامل شو.

"د حیرتان بندر کې د ببرک په مشرۍ جنرالانو قوت درلود، مجلسونه یې کول، مسعود دا فکر نه وو کړی چې که حزب اسلامي ماتې خوري نو دوستم او ملیشه به یې لازیات قوت پیداکوي، همهغه دوستم چې د حزب او نجیب په پرځولو کې یې له مسعود سره مرسته وکړه، اوس دده له پاره لوی سرخوږی وو.

دوستم له موقع څخه په استفاده تر مسعود هم زیاته فایده وکړه، په شمال او کابل کې ډیر نظامي مهمات لاسته ورغلل، ډیر قوي شو، په شمال کې دده اړوند ډیر مثبت تبلیغات وشول. دوستم چې ډیر امکانات درلودل، د مسعود او نورو ګوندونو د مجاهدینو په منځ کې یې د نفوذ کولو هڅې پیل کړي، مسعود هم ویره لرله داسي نه چې استاد رباني د مسعود پرځای په دوستم باندي پانګونه وکړي تر څو د مسعود له پاره بدیل او بلانس ولري.

دوستم وتوانیدی چې د حزب اسلامي پیاوړي او نفوذ لرونکی ازبک توکمه قومندان نسیم مهدي خپل لورته ودروي.

په کندز او تخار کې ازبک قومندانان او په بدخشان او تخار کې ځینې تاجک قومندانان هم له دوستم سره د مسعود سره د مخالفت له امله یوځای شول.
مسعود دخطر زنګ احساس کړ، دغو قومندانانو ته یې پېغام واستاوی چې څه ډول د جهادي سابقې سره سره د کمونسټ ملیشو له مشر دوستم څخه اطاعت او فرمانبرداري کوئ.
دوستم وپوهیدی چې هیڅکله به یې مسعود د مجاهدینو په لیکو کې ونه منی، هغه په شمال کې د خپلو شتو امکاناتو له مخې هڅه وکړه چې خپل ځان د جهادي رهبرانو په څیر او ګوند یې د جهادي ګوندونو په څیر اهمیت پیداکړي، له دي امله

د مجاهدینو د بریالیتوب ورځې (۸ غویې ۱۳۹۸ / ۲۸ اپریل ۲۰۱۹) په مناسبت، حکمتیار په ارګ کې د غونډې ګډونوالو ته وویل: "د ثور اتمه ۱۳۷۱ کودتاه وه، د مجاهدینو د بریا ورځ نه وه."

یې د جهادي ګوندونو په نسبتاً کوچنیو قومندانانو کار وکړ او ډېرې یې د پیسو او امتیازاتو په مقابل کې د ځان کړل. پرچمیان چې په مجموع کې د مسعود له چلند څخه ناخوښ ول ځانونه یې دوستم ته ورسول او ځینې خلقیان چې حزب اسلامي بې وسلې کړل[88]، ځای یې ور نه کړ، هغوی هم له دوستم سره یوځای شول. دوستم ډېر زیات قوي شو." ۶۹ او ۷۰مه پاڼه، علل سقوط

" انجنیر حکمتیار له احمدشاه مسعود څخه وغوښتل چې پخوانۍ پرچم ملیشي دي له کابل څخه وباسي، مګر د مئ ۷مه ۱۹۹۲، احمدشاه مسعود د حکمتیار غوښتنه رد، ویې ویل چې په کابل کې ملیشې شتون نه لري، پخوانیو افغان کمونسټ جنرالانو له مجاهدینو سره په حساس وخت کې مرسته کړې[89] او د دوی په مرسته

---

[88] په دې ډله کې د پرچم ډلې قهرمان جبارخان هم و چې د پښتو په حساب له حزب اسلامي سره یو ځای شو، هغه په کندهار کې د قومي ملیشو مشرې کوله، جنګیالي یې په کندهار، هلمند، زابل، خوست او نورو پښتون میشت ولایتونو کې د مجاهدینو پر ضد جنګېدل.

حکمتیار چې کله له هغه څخه نظامي تجهیزات تر لاسه کړل، هغه یې تش لاس پرېښود، وروسته له دوستم سره یوځای شو.

پر افغانستان د امریکا له برید وروسته د ولسي جرګې غړی شو، د ډاکټر غني د حکومت پر مهال د هلمند ولایت د جګړې پر مخ بیولو لپاره د وزارت دفاع له خوا د نظامي اوپراتیفي مشر په دنده وګمارل شو، په دنده کې ناکامه او بیرته ولسي جرګې ته ولاړ، د اکتوبر ۱۷مه ۲۰۱۸په لښکرګاه ښار کې، د ولسي جرګې لپاره دده په ټاکنیز دفتر کې د ماین چاودنې له امله ووژل شو.

[89] د جولای ۱۵مه ۲۰۲۰، د جوزجان مرکز شبرغان کې دوستم ته د مارشالي رتبې د رسمي مراسمو پر مهال هغه وویل:"ماته څکه باید مارشالي راکول شي، که جنرال دوستم نه وای، اسلامي انقلاب نه بریالی کیدی، حضرت صبغت الله راته د ستر جنرال رتبه راکړه، د خالد بن ولید لقب یې راکړ، هغه پوهیدی.

که د نجیب پر حکومت مې دروازې بندې کړې نه وای، مجاهدینو کابل نه شو نیولای."

يې کابل ته سقوط ورکړی، احمدشاه مسعود داهم وويل چې له حکمتيار سره د خلق ګوند اسلم وطنجار[۹۰]، جنرال پکتين، جنرال ماڼوکی منګل او نور يوځای دي.

د مئ پر ۸مه ۱۹۹۲، استاد سياف وويل: د حکومت جوړښت له کمونستانو سره د يوځای کيدو په معنی نه دی، اوسنی حکومت بايد د پيښور تړون ته ژمن وي، پرته له مسلمان ځخه حکومت کې بل چا ته دنده بايد ورنه کول شي، که داسي وشي اتحاد اسلامي له حکومت ځخه وځي." حواث تاريخي

د استاد رباني د حکومت پر مهال ډيري پخواني پرچميان په ملکي او نظامي مهمو او لوړو دندو پاتې او د احمدشاه مسعود سره ملګري او د حزب اسلامي په ضد يې جګړه کوله.

" د استاد رباني په وخت کې په مهمو چوکيو د پخوانی رژيم خلک پاتي شول، امنيت، مفتشين، څارنوالان او د معينانو په چوکيو کې دغه کسان بيا هم پاتي وو." ۵۸مه پاڼه، علل سقوط دولت.

---

[۹۰] اسلم وطنجارد پکتيا د زرملي اوسيدونکی، پر سردار داوود خان د ثور اومي ۱۳۵۷ کودتاه پر مهال يې لومړي په ارګ د ټانګ مرمۍ وويشتلي او له کابل راډيو يې اعلان وکړ چې نادري کورنۍ د تل لپاره له واکه ګوښه شوه.

د نورمحمد ترکي د حکومت پر مهال د مخابراتو وزير (۳۰ اپريل تر جولای ۱۹۷۸) و، دارنګه د کورنيو چارو وزير(۲۸ جولای تر ۱۳ سپټمبر ۱۹۷۹) و، کله چې حفيظ الله امين پر ترکي کودتاه وکړه، اسلم وطنجار له خپلو دوو نورو ملګرو (ګلابزوی او اسدالله سروري) سره تري تم شول.

د ډاکټر نجيب الله د حکومت پر مهال، چې کله د خلق ډلې مهم د کورنيو چارو وزير ګلابزوی د روسانو له خوا له دندې لرې کړل شو، پر ځای يې اسلم وطنجار (۱۵ نومبر ۱۹۸۸ تر ٦ مارچ ۱۹۹۰) وټاکل شو.

اسلم وطنجار وروسته د پرچم ډلې او د حکومت مشر ډاکټر نجيب الله نږدې ملګری شو او د خلق ډلې اړوند دفاع وزير شاه نواز تني د کودتاه په ناکامي کې يې مهم رول ولوباوه، د ډاکټر نجيب الله له خوا څلور ستوری مډال ورکړل شو او دارنګه د دفاع وزير وټاکل (٦ مارچ ۱۹۹۰ تر اپريل ۱۹۹۲) شو.

اسلم وطنجار د ۵۴ کلو په عمر د نومبر ۲۴مه ۲۰۰۰ کال، په اوکراين کې مړ شو.

د مسعود د واک انحصار

د حزب اسلامي ځینې مهم غړي او قومندانان وايې چې استاد رباني سوله غوښته مگر احمد شاه مسعود په جنگ ټینگار کاوه تر څو واک د ځان له پاره وساتي، مگر سیاسي شنونکې وايې چې استاد ربانی د مسعود له مشورې پرته هیڅ کار هم نه کاوه کله چې خبره د مسعود سره د مشورې کیږي بیا نو استاد رباني هم پدې ملامت بلل کیږي چې د خپل حکومت په وخت کې یې د سولې پر ځای جنگ ته ترجیح ورکړې وه.

"مسعود هیڅکله د کورنۍ جگړې پر مهال چمتو نه و چې واک کوم بل جهادي مشر ته وسپارل شي، هغه غوښتل چې واک له دوی سره وي او نور مجاهد رهبران په حکومت کې ورسره شریک کړي. جهادي رهبران او په ځانگړې ډول حکمتیار ټینگار درلود چې د جمعیت گوند باید له ولسمشرۍ او یا دفاع وزارت چوکۍ څخه تیر شي، مگر احمد شاه مسعود هیڅکله په سم ډول د حزب دغه غوښتنه ونه منله." وحید مژده

"د جمعیت د اجرائیه شورا غړو کوشش کاوه چې په کابل کې هم د جمعیت اسلامي د گوند د پېښور تشکیلات مراعت شي، تر څو د جمعیت مهم غړي په دولت کې هم مهم رول ولوبوي، مگر احمدشاه مسعود د دې کار مخالف و، ویل یې چې په گوند کې ډیر داسي کسان وو چې کار نه شي کولای او د پېښور د تشکیلاتو مخالفت یې وکړ. داچې نظامي واک له مسعود سره و نو د جمعیت د مهمو کسانو خواهش یې له خاورو سره خاورې کړ.

په دې کار سره مسعود وتوانیدی چې واک خپل او ډیرى جمعیتیانو وروسته فکر کاوه چې مسعود د جمعیت دویم نفر دی، له رباني ورسته همدی دی، مگر د وخت په تیریدو بیا د جمعیت اسلامي مهم خلک پوهیدل چې اصل کې لومړی سړی مسعود دی[۹۱] ، دویم استاد رباني دی، ځکه استاد رباني د مسعود له مشورې او

---

[۹۱] په دې معنی چې نظامي زور او واک له مسعود سره و، استاد رباني یوازې د حکومت د مشر په نوم کار کاوه او د احمدشاه مسعود له اجازې پرته یې په لویو او مهمو مسایلو کې

اجازې پرته هیڅ کار او عمل نه کاوه او نه یې وس درلود، جنګې ماشین د مسعود په لاس کې وو او په هغه وخت کې خبره د جنګ وه، که مسعود نه وای نو رباني هم پوهیدی چې بیا به دی هم نه وي.

مسعود په ګردو مهمو ادارو کې خپل ځانګړې کسان درلودل، دبهرنیو چارو وزارت، کورنیو چارو وزارت، دفاع وزارت، بانکونه، ښاروالي او نورو دولتي ادارو کې، هر یوه یې، هره ورځ د خپلو ادارو راپور مسعود ته ورکاوو. کله چې له دفاع وزارت څخه لرې شو هم په دغه حالت کې تغیر رانغی او مسعود بر لاس درلود."
۴۷ او ۴۸مه پاڼه، علل سقوط دولت

د جولای ۷مه ۲۰۱٦، د انجنیر احمدشاه احمدزي کور کې مجلس و، استاد محمد زمان مزمل وویل:"د ۱۳۷۱ ل کال د میزان میاشت کې، ابراهیم د سعودي عربستان د پاچا ملک فهد پیغام د تورخم سره نږدې شمشاد سیمه کې د استاد رباني د حکومت د اطلاعاتو او کلتور وزیر محمد صدیق چکري ته ورکړي و چې:

۱ – استاد برهان الدین رباني دي استعفی له حکومت څخه ورکړي.
۲ – یو له دوو شیخینو (مولوي خالص بابا او مولوي محمد نبي محمدي) څخه دي د دوو کلونو لپاره ولسمشر اعلان شي.
۳ – د مجاهدینو د مشرانو قوي او واک لرونکي شورا دي جوړه شي.
۴ – دوستم دي هم په حکومت او شورا کې شریک وي.
۵ – دوه کاله وروسته دي ټول یو ځای سعودي عربستان ته راشي او په اتفاق دي خپل راتلونکی مشر وټاکي.
کله چې یاد پیغام استاد رباني، استاد سیاف او احمد شاه مسعود ته ورسیدی، استاد سیاف وویل چې زه خو دښمن هیواد (سعودي عربستان) ته بیا نه ورځم. او له دوستم سره په هیڅ صورت یو ځای نه کښینم.

تصمیم نه شو نیولای، نو ځکه د جمعیت مهمو غړو ویل چې احمد شاه مسعود د جمعیت اړوند پریکړو او کړنو، دا ډول د دولت په کچه پریکړو کې لومړی واکمن سړی دی.

مسعود وویل چې اوس موږ ډیری دښمنۍ کړي، حکومت نه شو پریښودلای.

استاد رباني د سعودي وړاندیز مانه، خو مسعود او سیاف نه پریښودی."

استاد مزمل وویل:" یو ځل جبل السراج کې ناسته وه، استاد رباني غوښتل چې له ولسمشري څخه استعفی ورکړي، خو احمدشاه مسعود سترګې ورباندې را برګې کړې چې استعفی به نه ورکوي."

انجنیر احمدشاه احمدزي وایي:" د دوستم سره مسعود د دې له پاره یوځای شو چې حزب اسلامي مات کړي، مسعود په جنګ کې تکړه سړی و، ښه جنګي تاکتیک یې درلود، د هغه په وړاندې حزب اسلامي، حزب وحدت، دوستم او مزاري، ټول ونه توانیدل. حزب او جمعیت د یو بل ټکولو لپاره هغه دوستم ته لاسونه اوږده کړه چې په هیواد کې یې ډیر مسلمانان په شهادت رسولي وو، دوستم پغمان کې هم ډیري خرابۍ وکړي، ونې یې هم نه پریښودلې او قطع یې کړې.

استاد رباني د خپل حکومت په لومړیو وختو کې؛ چې دوستم له احمدشاه مسعود څخه خفه شو، ډیر کوشش وکړ، چېنې او تحفې یې دوستم ته ولیږلې چې موږ سره شه، د شمال علما یې ورته واستول، مګر دوستم ونه منله، ځکه چې له دوستم سره کومې وعدې مسعود کړې وې، هغه یې پر ځای کړې نه وې.

د تاجک مجاهدینو مشر عبدالله نوري ډیر ښه سړي او ډیر ښه مجاهدین ورسره وو، مسعود او رباني معامله وکړه، په تاجک کمونستانو یې خرڅ کړل، روسانو ورته وویل تاسي دوی مه تقویه کوئ، موږ به ستاسي سره کومک وکړو، پټه معامله یې وکړه، د تاجکستان مجاهدین یې خرڅ کړل، هغوی له دواړو (مسعود او رباني) اوس هم بد وړي، ایران کې مي څو کسان ولیدل، ډیر خفه دي[۹۲].

---

[۹۲] د اکتوبر ۱۲مه ۲۰۱۸، د روسیې اسپوتنیک اژانس راپور ورکړ: "د ګډ حکومت اجرائیه مشر ډاکټر عبدالله عبدالله تاجک خبریالانو ته نن ورځ وویل چې په افغانستان کې د تاجکستان د سولې موډل کار نه ورکوي، ځکه د طالبانو ملاتړ له بهرڅخه کیږي.

احمدشاه مسعود په ښکاره ډېر مؤدب او باادبه شخص و، مخامخ یې د هر چا ډېر زیات احترام کاوه، چالاکه او ماهر و، په وعده یې وفا نه کوله، په استاد رباني یې تنقیدونه درلودل، مخامخ یې نه ویل، ولي سړی پوهیدی.

استاد رباني له طالبانو سره مرسته کوله، تر څو هغوی قانع کړي چې د ده حکومت ومني، مسعود او رباني له قدرت څخه نه تیریدل، تګلاره یې نرمه وه، دوی عقیده نه درلوده چې طالبان به د حکومت کولو خلک وي، غوښتل یې چې په حکومت کې یې شریک کړي، وزیران شي، پیسي یې ورکړي هلې ځلي یې ډیري وکړي.

میدان ښارکي مسعود له طالبانو سره ولیدل[۹۳]، د حکومت کابینه کې یې دا خبره نه ده کړي، ویل کیږي چې له طالبانو سره یې مالي مرسته هم کړي وه، دا ډول استاد

د تاجکستان سوله کې استاد برهان الدین رباني او احمدشاه مسعود مهم رول درلود، دوی نه غوښتل چې حتی یوه ورځ نور یې په ګاونډې دوست هیواد کې جګړه دوام وکړي، له دي امله افغانستان واسطه شو چې په تاجکستان کې سوله راشي، که په تاجکستان کې جګړې دوام کاوه، پر موږ یې هم تاثیر کاوه. " ډاکټر عبدالله عبدالله د تاجکستان پایتخت دوشنبې کې د شانګهای د همکاری غونډې ته په همدې ورځ خپله وینا هم وکړه.

[۹۳] د طالبانو او مسعود د لیدني اړوند د ملا عبدالسلام ضعیف کتاب "طالبان له کندهاره تر مزاره – ۱۰۸مه پاڼه" کې لیکل شوې:"احمدشاه مسعود د کابل د قابضینو په مشوره د تحریك د مشرانو سره د خبرو او ملاقات غوښتنه وکړه. د رهبري مقام په هدایت سره ملا محمد (رباني) او شهید ملا بورجان اخوند د مسعود سره د خبرو کولو لپاره وټاکل سوه.

احمدشاه مسعود ۲۲ دلو ۱۳۷۳ ل.کال کې د لږ وخت لپاره د میدان ښار مرکز ته چې پخوا د حکمتیار تر کنټرول لاندي و ورغلی، هلته یې د مرحوم ملا محمد (رباني) او شهید ملا بورجان اخوند سره خبري وسوي. ملا محمد عمر مجاهد لا د وړاندي خپلو مجاهدینو ته هدایت کړی و، چي د مسعود ښه امنیت وساتي او د میلمه پالني احترام یې ورته په ځای کړي. نږدي څلور ساعته د دواړو غاړو ترمنځ خبري وسوي او تر خبرو وروسته مسعود بیرته په مصؤن ډول د میدان ښار څخه کابل ته ستون سو.

سیاف هم طالبانو ته کالي، کوټونه او بوټان ور ولیږل[۹۴]. چې راضي یې کړي تر څو له دوی سره جنگ ونه کړي.

مسعود او رباني فکر کاوه چې موږ خو دومره ناروا نه ده کړي لکه حزب اسلامي، نو تاسي طالبان ولي له موږ سره جنگ کوئ، طالبانو ویل چې تر څو ټول پخواني مجاهدین له صحنې لرې نه شي سوله نه راځي.

روس، هند او ایران له مسعود او رباني سره مرستې کولي، دوی غوښتل چې د تاجکو دغه نظامي او سیاسي ځواک دوامداره وساتي.

زه (احمدشاه احمدزی) په حکومت کې دویم سړی وم، صدراعظم وم، مگر مسعود د خورد ظابط په سترگه راته نه کتل، یو ځل مې ورته وویل چې ښه دي پېژنم، ماته په خوله صدراعظم وایې، مگر په زړه کې والله که ټکی احترام هم راته لري.

موږ او استاد رباني د مسعود لپاره په گډه طاهر بدخشي د سیاسي سلاکار په توگه معرفي کړ، هغه ډېر ښه سړی و، ولي په بامیان کې د هغه چورلکه ولویده او هغه پکې مړ شو[۹۵]."

د مسعود سره داسي فکر و چي طالبان به د استاد رباني اداره په رسميت وپيژني او همکاري به ورسره وکړي. د نوموړي دا توقع برعکس ثابته سوه."

[۹۴] د جولای ۱۹مه ۲۰۱۷، استاد سیاف موږ (انجنیر احمدشاه احمدزي، استاد مزمل، حاجي فرید) ته وویل:"امیرمحمد اغا کورته راغی، شپه یې را سره وکړه، کالي یې خیرن و، ویل یې چې خپل کور (کندهار) ته ځم، ۲۰ لکه افغانۍ مې جیب خرڅ ورکړي، د طالبانو لپاره جامې، کوټونه او بوټونه مې هم ورته ورکړل، د خدای پاماني وخت کې یې لاسونه را مچ کړل، زه په سهار جلال اباد ته په لاره روان وم، احوال راغی چې جگړه پیل شوې او قومندان یې امیرمحمد اغا دی."

[۹۵] ما (لیکوال) ته د جمعیت یو مهم غړي وویل چې په چورلکه کې ماینونو چاودنه وکړه او طاهر بدخشي پکې ووژل شو، ځکه مسعود ویره درلودله چې طاهر بدخشي استاد رباني ته نږدې کس دی.

انجنير احمدزی وايي:"ماته طاهر بدخشي وويل چې له مسعود سره کينه، په سبا يې موږ سره کيناستلو، مسعود له چاريکارو څخه راغی، ورته مې وويل چې په حکومت کولو نه پوهيږئ، زه د حکومت صدراعظم يم، مګر تاسي راته د خورد ظابط حيثيت باندی هم نه ياست قايل، مسعود وويل چې استغفرالله، تاته زه ډير زيات احترام لرم، ورته مې وويل چې والله که يوه زره احترام هم لري، کوم ډول چې ته دا نظام چلوي، دا حکومت داري نه ده، خلکو ته ازار ورکوئ.

مسعود ويل چې د دولت رئيس کمزوری شخص دی، ورته مې وويل چې کاشکي هغه رئيس دولت وای، ته خپله رئيس دولت او هر څه يې، کله څوک په حکومت کې پريږدئ چې صلاحيت او واک ولري.

احمدزی وايې؛ مسعود ته مې وويل چې ماته خلک راځي چې مسعود څنګه ووينو، مشرانو قومندانانو ته د ليدو وخت نه ورکوئ، چې د ټولي دنيا وزير دفاع شي بيا هم والله که پروان ته ستا د ليدو لپاره درشم، خلک ماته راځي او ستا په باره کې ستونزې بيانوي، هغوی ښکنځل کوي، ځينو قومندانانو ته د ورځي ۹ بجي وعده ورکوي او مازديګر ۵ بجو پوري درته انتظار وي، بيا چې کله بيرته راشي، هغوی بدې خبرې کوي، اخلاق دی سم کړه او په وعده وفاه کوه.

مسعود ته مې وويل چې د امنيت رئيس قسيم فهميم هم څوک نه شي ليدلای، تا هم څوک نه شي ليدلای، خلک [96] ماته راشي او شکايتونه کوي، کاشکي يو باډيګارډ / سکرټر دي وای چې زموږ خبره يې درته رسولای، که ته داسي فکر کوي چې زه به ستا دفتر ته درځم، په عمر کې هم دا کار نه کوم، ځکه ته تر ما کشر يې. مسعود به خلک د ليدو لپاره پروان ته غوښتل.

---

[96] د اتحاد اسلامي او غير جمعيتي قومندانان او مشران هدف دي، ځکه د شورای نظار کسانو د مسعود ليدلو کې ستونزه نه درلودله.

يوځل د ډيورنډ پولې د هغې غاړې کسان کابل ته راغلي وو، هغوی يې بنديان کړي وو، ورته مې وويل چې د کوم سند له مخې دي بنديان کړي، هيڅ يې ونه ويل، نظام يې شخصي وو، حکومت ته ورته نظام نه وو.

احمدزی وايي کله چې د کورنيو چارو وزير وم، خپل کار مې کاو، د مسعود لارښوونو ته نه منتظر کيدم، دفاع وزارت کې پرچيمان وو، هغه مسعود سره يوځای شوي وو او کورنيو چارو وزرات کې خلقيان وو، ټول مې راوغوښتل، ورته مې وويل چې د اسلامي ارزښتونو اړوند بده خبره وانه ورم، بيا تحمل نه لرم، د وزارت مرستيال چې پرچمی و، هغه مې راوغوښت، ورته مې وويل چې نور رخصت يې، ولاړ شه، نور مې هيڅ ډول بد چلند ورسره ونه کړ، هغه تاجکستان ته ولاړ، کله چې استاد سياف خبر شوی و، هغه ويل چې ډير لوی مجرم و.

د پاسپورټ اخيستو لپاره د انګيټ په نامه د ۱۶ حوزو تصديق ته اړتيا وه، د وزارت شاته دوکانو کې يو ساعت کې دا تصديق جعلي جوړيدی، کله چې خبر شوم، ما دا کار بند کړ، د بنديدو صلاحيت يې د ولسمشر و، مګر ما خپله داکار وکړ او تر اوسه هم هغه تصديق بند دی.

د پاسپورټ اخيستلو لپاره ډولي ښځې راتلي، خلکو به ويل چې کابل کې غربت دی، مګر ما به ويل چې دا ميرمنې ښنګه موډرنې جامې په تن کوي، پخواني کمونستيان ويريدل، د پاسپورټ اخيستلو لپاره راتلل او ما هم ورته ويلي وو چې که هرڅوک له هيواده بهر ځي، پاسپورټ ورته ورکوم او که پاتې کيږی له موږ سره دي کار کوي.

يونس قانوني[۹۷] يو ډير مفسد پرچمی چې ظاهر اکبر نوميدی، د کابل امنيه قومنداني د امنيت رئيس مقرر کړی و او له استاد رباني يې د هغه د مقررۍ احکام

---

[۹۷] يونس قانوني د نظار شورا غړی، د استاد رباني د حکومت پر مهال د کورنيو چارو وزير، له طالبانو سره يې جګړې کړي، پر افغانستان د امريکا تر حملې وروسته، د لنډ مهاله حکومت پر مهال د کورنيو چارو وزير، د انتقالي حکومت پر مهال د پوهنې وزير او په امنيتي چارو

اخیستي وو، قانوني ته مي وویل ولي دي دا سړی مقرر کړی؟، هغه ویل ولي؟ په ده کې څه مشکل دی؟ ومې ویل چې دا خو مرده ګاو، بداخلاقه او فاحش انسان دی، موږ او تاسي مجاهدینو ته شرم دی. قانوني وویل چې ته به شخصي مشکل ور سره لري.

د جمعیت ګوند غړی، د حج او اوقافو وزیر سخیداد فایض راغي ویې ویل خوله دي راکړه چې مچ یې کړم، دغه ډول خبري خو موږ نه شو کولای.

زما (انجنیر احمد شاه احمدزي) او قانوني ترمنځ خبره خرابه شوه، استاد رباني ته ولاړم، هغه د ناامني له امله، د ارګ پر ځای د خیرخانې بلنداژه سېمه کي کیناستی. ورته مې وویل چې استاد! ظاهر اکبر دي د کابل د امنیت د رئیس په چوکۍ ګمارلی، له دي خپلې سپینې ژیري دی حیا نه درتله، هغه ویل چې والله رښتیا وایې، ویې ویل قانوني بدبخت په ما د هغه احکام تیر کړي، استاد رباني کمزوری شخص و او ظاهر اکبر یې منفک نه کړ."

" اخلاقي فساد د رباني د حکومت لوړ پوړو چارواکو (وزیرانو) ته هم رسیدلي ؤ، ځینو وزیرانو اعتراف کاؤ چې کورونه یې دلته نشته، مجبوریت دی. داسي ویډیو ګانې د لوړ پوړو مجاهدینو پټې له کمونستانو سره وي چې کله یې فحشاء کوله شرم ؤ چې کوم بل مجاهد یې ووینې." علل سقوط ۲۶ مه او ۲۷مه پاڼه

محمد اسماعیل ورسجي د کورنیو چارو وزارت د جنایي جرمونو رئیس وایې:"د قالینو یو دوکان کې چې درې نفره ؤ، یوه میرمن ور ننوتله او هلته وځنډیله، کله چې دوکان ته داخل شوم، پرته له دي چې ښځه عذر وغواړي ویې ویل چې نفقه له کومه پیداکړم. له همدې لاري ورځنی خرڅ پیداکوم. هغه نفر چې له دې میرمن سره یې د بدکاري رابطه وه، ما خپلو کسانو ته وویل چې وزارت ته یې یوسئ، هغه نفر وویل تکلیف مه کوه، فایده نه کوي، کله چې یې وزارت ته یوړل، هغه نفر د

کې د ولسمشر سلاکار، د ولسې جرګې رئیس و. کله چې د ولسمشر کرزي لومړی مرستیال قسیم فهیم مړ شو، پر دنده یې قانوني وګمارل شو. د حراثت او ثبات ټولنې غړی و.

امنیت کس ؤ لږ وروسته د لوړ پوړو کسانو په سپاربښتنه خلاص شو، بیا زه ډیر شرمنده وم." ۶۳مه پاڼه، علل سقوط

د جولای ۷مه ۲۰۱۶، د انجنیر احمدشاه احمدزي کور کې مجلس وو، استاد محمد زمان مزمل وویل:"د کابل کارته نو سیمه کې یوه هلک د کوځې څخه پیغله نجلۍ وتښتوله، د سیمې خلکو د دوستم وسلوالو ته خبر ورکړ، د پوستې کسانو هغه نجلۍ وژغورله.

د سیمې خلکو ویل چې همدې ځوان به په اونۍ کې له کارته نو څخه دوې نجلۍ تښتولې او بیا به یې ورسره یوه یا دوې شپې تیرولې بیرته به یې خوشې کولې او دغه ځوان د استاد رباني وخت کې د کوم ریاست مرستیال و.

د کابل چهاردهي سیمې څخه د کورنۍ جګړې پر مهال تر ۳۰ زیاتې پیغلې نجونې په بیلابیلو وختونو کې تښتول شوې او بیا یې له شپو تیرولو وروسته پرې ایښې وې.

زه (مزمل) او ډاکټر انور (د ډاکتر غني د حکومت په لومړۍ دوره کې د عدلیې وزی) دواړه یو ځای استاد برهان الدین رباني (د مجاهدینو د حکومت مشر) ته ورغلو، هغه ته مو په کابل ښار کې د فحشا او بې ناموسي او د یادو پیښو څخه یادونه وکړه، استاد رباني په څرخي چوکۍ کې ایسته او دورې شو، ویې ویل (فکر میکدم که گف نو است)

زموږ خبرې ته یې هیڅ اعتنا ونه کړه او موږ دواړه ډیر خفه د هغه له دفتر څخه راووتلو."

مزمل صاحب وویل:"د ډاکټر نجیب الله د حکومت هغه ځای چې هلته به پکې شراب څښل کېدل، د مجاهدینو د مشرانو غونډه وه، په لومړیو ۶ میاشتو کې د مجاهدینو حکومت په ټلویزون کې په ښځینه ویندویانو بندیز لګولی و، دا وخت ښځینه ویندویانو ته اجازه ورکول شوې وه.

استاد سیاف د مجاهدینو د حکومت مشر استاد رباني ته وویل چې هغه ښځه (ویندویه) دي په ټلویزون کې بنده کړه، ما (مزمل) ورته وویل چې خیر، دا خو کوم شرعي ناوړه عمل نه دی، تاسي خپل وسلوال او کسان بند کړئ چې هغوی د خلکو په ناموسونو باندي تیری کوي، هره ورځ د کابل ښار څخه نجوني تښتوي او ناوړه

عمل ورسره کوي. له استاد سیاف سره زما خبره ګډه وډه شوه. او سیاف زما خبره په ځان ډیره بده ومنله."

مزمل صاحب زیاته کړه:"د کابل خلک عقدو نیولي وو، کله چې د طالبانو وخت کې په شمال کې څه وشول؟ دا طالب نه دي کړي، همدا د کابل خلک چې له طالبانو سره ملګري شوي وو، کیدای شيي د مجاهدینو له خوا په کابل کې له میرمنو سره د بد چلند غچ یې اخیستی وي."

" رحیم وردګ [۹۸] چې د محاذ ملي ګوند غړی و، لوی درستیز اعلان شو، لږ وروسته بیا کابل راډیو اعلان وکی چې رحیم وردګ سهوا لوی درستیز اعلان شوی، په عوض یې اصف دلاور (پرچمی) لوی درستیز دی (۵ مئ ۱۹۹۲).

د روسي جنرال پیټر شیریشوف په مشري هیئت له دوستم سره مزار شریف کې ولیدل چې د مسعود سره یې یوځای کړي، دوستم وویل کله چې طالبان کابل دروازو ته نږدې شول مسعود زما ګرده شرطونه ومنل کله چې طالبانو ماتې وخوړله، د مسعود سیاست تغیر وکړ (۲۸ جولای ۱۹۹۵). " حوادث تاریخي افغانستان

د ډاکټر نجیب الله د حکومت تر نسکورید وروسته ډیر نظامي تجهیزات مجاهدینو ته پاتې شول، ډیره برخه یې احمد شاه مسعود ته په کابل او شمال کې، تورن اسماعیل خان ته په هرات، مولوی جلال الدین حقاني ته په خوست او پکتیا، ملا نقیب الله ته په کندهار او فضل الحق مجاهد ته په ننګرهار کې په لاس ورغلي، چې بیا وروسته د نظامي

---

[۹۸] رحیم وردګ د جهاد پر مهال د ملي اسلامي محاذ ګوند نظامي مسؤل و. د استاد برهان الدین رباني د حکومت پر مهال د کابل ښار د امنیت ساتلو د کمیسون غړی، وروسته لوی درسیتز او د ملي دفاع وزارت مرستیال و.

پر افغانستان د امریکا تر برید وروسته، د حامد کرزي د حکومت پر مهال دفاع وزیر(۲۳ ډسمبر ۲۰۰۴ تر ۷ اګسټ ۲۰۱۲) و.

تجهیزاتو ډېره برخه کباړ او پاکستان کې په ټیټه برخه خرڅ شول. پاتې نظامي وسایل د مجاهدینو په خپل منځي جګړه کې تخریب او مصرف شول[۹۹].

د کندهار دهوایي رادار دستګاه، د ننګرها د ټلویزون دستګاه، د کابل او کندهار نساجي فابرکې د ماشینو انجنونه، د کابل د تاریخي موزیم اثار هم د مجاهدینو په نوم غلو په پاکستان او نړیوال تور بازار کې په ټیټه بیه وپلورل.

د افغانستان د مرکزي بانک د تقویې لپاره د سرو زرو پټې شوې خښتو او په ملي ارشیف کې د تاریخي او قیمتي سندونو د غلا کولو ناکامه هڅې هم د احمدشاه مسعود د وسلوالو له خوا وشوې.

---

[۹۹] پر افغانستان د امریکا له حملې وروسته، د حامد کرزي د حکومت پر مهال، بشپړه او جوړه روسي چورلکه د افغان امنیتي کسانو له خوا په تورخم کې ونیول شوه، چورلکه پاکستان ته قاچاق کېدله او پر پاکستاني پوځ خرڅه شوې وه. وروسته معلومه شوه چې یاده چورلکه له پنجشیر څخه قاچاق شوې وه.

ما (لیکوال) ته حاجي عبدالرزاق د ننګرهار ولایت د چپرهار ولسوالۍ اوسیدونکي وویل: "پنجشیر کې اوس هم دوې یا درې نورې جوړې روسي چورلکې شته، د پنجشیر له پخوانیو قومندانانو سره دي، غواړي چې پر پاکستان یې خرڅې کړي."

انجنیر ستانه ګل چې پنجشیر پوهنې ریاست کې (۲۰۱۲ تر ۲۰۱۴) کار کاوه، ما (لیکوال) ته یې وویل: "د پنجشیر په ځینو درو کې اوس هم د روسانو د وخت وسلې پخوانیو قومندانانو ذخیره کړي او لوی ډیپوګان شتون لري.

د جون ۲۹مه ۲۰۱۵، د پروان ولایت مرکز په چاریکار کې د امریکایي الوتکو له خوا د شمال ټلوالې د پیژندل شوې قومندان جان احمد خان د وسلو ډیپو بمبارد شو. قومندان په سلګونو وسلې او مهمات په خپل باغ کې تر ځمکې لاندې ذخیره کړي وې.

دوسلو په زیرمتون د بمبارد کولو په اړه د ناټو ویندوی ډګروال برین ټریبس وویل: "د مهماتو ډیپو د دې لپاره ویجاړه کړای شوه چې له دغو وسلو څخه په استفادې پر افغان او نړیوالو ځواکونو د حملې مخه ونیول شي."

د حامد کرزي د حکومت پر مهال، د مئ ۲مه ۲۰۰۳، د ارګ په یوه تهکوي کې ډېر شمیر د سرو زرو خښتې، چې ۹۰ میلیونه ډالر ارزښت یې درلود، پیدا شوې، ټولې د افغانستان بانک ته وسپارل شوې.

پاتې دي نه وي چې تر ټولو ډېره برخه د نظامي تجهیزاتو احمد شاه مسعود او دویم قدم کې عبدالرشید دوستم ته په واک کې په لوی لاس د روسانو او پرچم ډلې له خوا ورکول شول.

۱۳۷۰ ل. کال کې د افغانستان د اردو تجهیزات چې مجاهدینو ته پاتې شول، په لاندي ډول وو:

" ۲۵۰۰ بېلا بېل ماډل، لوی ټانکونه، بیردوم ټانکونه او محاربوي ټانکونه، ۳۰۰۰ زرهپوش ټانکونه، ۶۰۰۰ توپونه او هاوانونه، یو میلیون میل سپکه وسله، ۸ د سکاډ راکټ دستګاوي، ۵۰ فیره سکاډ، ۲۸۰۰۰ نقلیه ترانسپورټي وسایل، ۱۰۰۰۰۰ فیره ریاکټیف راکټونه، ۲۰۰ زره ټن مختلف مهمات، له ۳۰۰ څخه زیاتې نظامي الوتکي او چورلکي، ۱۰۰ زره میله سپکې وسلې (انګلیسی، ایتالیایی، فرانسوي، چیکې او امریکایې) په ډیپوګانو کې ذ خیره شوې وي.

۳ د اسلحو د ترمیم فابریکې، ۲۲۰ فیره رهبري شوي راکټونه چې پیچوراو دووینه و له دستګاوو سره، د ۵ میلیارد ډالرو په قیمت د وسلو پرزې هم موجودي وي[۱۰۰].

د حضرت صبغت الله مجددي په دوه میاشتني حکومت کې، د احمدشاه مسعود په مشرې او لاربښوونه د افغانستان مجهزه اردو منحل او ځای یې د مجاهدینو په نوم فاسدو ټوپکوالو ونیوی." جنگ های کابل ۳۳۰- ۳۳۲پاڼه

[۱۰۰] د سکاډ، لونا، چورلکو، ټانکونو او نورو مهمو نظامي وسایلو په ګډون همداسي جوړ یې بیا وروسته د استاد رباني د حکومت پر مهال د پاکستان لاسته ولویدل. او هغه سټنګر توغندي چې د امریکا له خوا مجاهدینو ته د روسي میګ جیټ الوتکو د ویشتلو لپاره ورکول شوي وو، هغه هم په کمه بیه د پاکستان او ایران لاسته ورغلل. هر څه د کباړ په بیه د مجاهدینو له خوا ډېر د پاکستان او لږ د ایران تور بازار ته وړاندي شول.

د جولای ۲۲مه، ۲۰۱۹، موږ (استاد محمد زمان مزمل، استاد احمد وحید مژده، دکتور فیض محمد ځلاند او مطمئن) ته د ببرک کارمل او ډاکټر نجیب الله د حکومتو پر مهال د کورنیو چارو وزیر سید محمد ګلابزوی [۱۰۱] وویل:"کله چې زه د کورنیو چارو وزیر وم، موږ د دوه لکه پنځه زره پولیسو لپاره د ۵ کلونو لپاره د ټولو اړتیاوو (وسلې، مرمۍ، ټانکونه، تېل، غذا او هرڅه) لپاره ذخیره درلودله، ګدامونه مو د اړتیا وړ شیانو څخه ډک وو او په بل حساب چې د جګړو پر مهال به ځینې پولس وژل کیږي او دا شمیر به ۲۰۵زره څخه را کښته کیږي، نو بیا موږ د نورو ۷ کلونو لپاره په ګدامونو کې هر څه چمتو درلودل."

د اپریل ۷مه ۲۰۲۰، ګلابزوی ما (لیکوال) ته وویل:"کله چې روسان له افغانستان څخه وتل، مخکې له وتلو یې موږ ته وویل چې د ۵ کلونو پلانونه جوړ کړئ چې کومو نظامي وسایلو او تجهیزاتو ته اړتیا لرئ چې موږ یې اوس درکړو، ځکه چې

---

[۱۰۱] سید محمد ګلابزوی د خوست ولایت د ځدرانو اوسیدونکی، په کابل کې د نورمحمد ترکي او حفیظ الله امین سره ډیر نږدې پاتې شوی، د خلق ډیموکراټیک ګوند غړی، کله چې د ثور کودتاه وشوه، ګلابزوی پکې زخمي، له روغتون څخه تر وتلو وروسته د نورمحمد تره کي یاور، وروسته د مخابراتو وزیر (۸ جولای ۱۹۷۸ تر ۱۵ سپټمبر ۱۹۷۹) و. کله چې حفیظ الله امین پر ترکي کودتاه وکړه، ګلابزوی، اسلم وطنجار او اسدالله سروري تري تم شول او پر حفیظ الله امین باندي کودتاه کې ګلابزوی مهم رول درلود، تر کودتاه یوه ورځ وروسته، د ببرک کارمل له خوا ګلابزوی د کورنیو چارو وزیر او ۹ کاله (۲۸ ډسمبر ۱۹۷۹ تر ۱۵ نومبر ۱۹۸۸ / ۷ مرغومی ۱۳۵۸ تر ۲۴ لړم ۱۳۶۷) پر یاده چوکۍ پاتې شو، ګلابزوی د سیاسي بیرو دایمي غړی و، کله چې یې له ډاکټر نجیب الله سره ستونزې پیدا شوې، هغه ماسکو ته د سفیر په توګه ولیږل شو، د شاه نواز تني تر ناکامه کودتاه وروسته، له سفارت څخه لرې او د ډاکټر نجیب الله د حکومت له خوا په اعدام محکوم، مګر روسانو ورته ونه سپاری.

پر افغانستان د امریکا تر برید وروسته د ولسي جرګې غړی (۷ ډسمبر ۲۰۰۵ تر ۶ ډسمبر ۲۰۱۰) و.

کله موږ له افغانستان څخه ووځو، بیا د ژنیو معادې پر اساس له تاسي (حکومت) سره مرستې نه شو کولای.

زه (ګلابزوی) د کورنیو چارو وزیر، شاه نواز تڼي د دفاع وزیر، غلام فاروق یعقوبي د امنیت وزیر[102]، درې واړه ماسکو ته ورغلو، هلته هر یوه د کورنیو چارو وزارت، دفاع وزارت او کې جي بي ادارې کې لېدنې درلودلې، بیا یې موږ ټولو ته د پخواني شوروي اتحاد له ولسمشر ګورباچوف سره ناسته چمتو کړي وه، هغه ته هم موږ خپل د ۵ کلونو پلانونه وړاندي کړل.

زما (ګلابزوی) پلان د ۵ کلونو و، خو په اصل کې دا د ۷ کلونو لپاره و، ځکه موږ ۲لکه پولیس درلودل او په څو کلونو کې موږ ۵۰ زره د پولیسو ضایعات (وژل کېدل، زخمې کیدل او له دندې تیښته) په نظر کې نیولې وو، داچې روسانو د ۵ کلونو لپاره موږ ته د ۲لکه پولیسو لپاره نظامي تجهیزات او امکانات په یو ځای راکول، نو د ۵ کلونو موده کې د ۵۰ زره تلف شوې پولیسو برخه هم د پاتې ۱۵۰زره پولیسو د دوه نورو کلونو لپاره کفایت کاوه.

ما (ګلابزوی) ۳۹ محاربوي ټانکونه غوښتې وو، هغه یې راته ۵۰ کړل او د الوتکو دوه کنډکونه یې راته ومنل، د تیلو لپاره یې لویې لویې ذخیرې راته جوړې کړي، چې په راتلونکو ۵ او زما په حساب ۷ کلونو کې د کورنیو چارو وزارت اړوند وسایط د تیلو له کموالي سره مخ نه شي.

که چیرته له ډاکټر نجیب سره زموږ خلقیانو (دفاع او کورنیو چارو وزیرانو) اختلاف نه وای راغلی، موږ کولای شوای چې د روسانو تر وتلو وروسته، تر ۵ او یا ۷ نورو کلونو پوري حکومت وساتو."

---

[102] شاه نواز تڼي د ثور له کودتا وروسته د ډاکټر نجیب الله د حکومت پر مهال لوی درستیز، دارنګه دفاع وزیر (مئ ۱۹۸۸ تر مارچ ۱۹۹۰) و.

غلام فاروق یعقوف د ډاکټر نجیب الله د حکومت پر مهال د دولتي امنیت / خاد وزیر (۶ ډسمبر ۱۹۸۵ تر ۱۶ اپریل ۱۹۹۲) و.

" کله چې د ډاکټر نجيب الله حکومت سقوط وکړ، هغه وخت ۵۸۰ الوتکې موږ درلودلې، ۸۰ تر ترميم لاندې او ۵۰۰ فعالې الوتکې وې.

تر ۲۰۰ زياتې جيټ الوتکې (ميگ ۲۱ او سو ۲۲) او پاتې يې (مي ۸ او مي ۳۵ محاربوي) چورلکې وې،

د چورلکو يو غونډ مزار شريف، يو غونډ په شنډنډ، يو مستقل کنډک په کندهار او دوه غونډه (يو مي ۸ او بل مي ۳۵ محاربوي) د کابل، په نړيوالو هوايي ډگرونو کې وو.

يو غونډ ان ۳۲، يو مستقل کنډک ان ۳۶ او يو مستقل کنډ ک د ان ۱۲ چورلکو هم وو. او له دې سربيره مو د کشف لپاره ان ۳۰ چورلکې هم درلودلې. دا رنگه مو ۴۰ دانې ان ۳۹ چورلکې د تعليمي غونډ لپاره درلودلې.

۱۲ دانې سو ۲۲ غتې الوتکې تازه او نوې له روسيې څخه مزار شريف ته راغلې او هلته دوستم ته ور پاتې شوې، چې بيا دوستم څه کړې؟" جنرال امرخيل

احمدشا مسعود

عام مجاهدین چې جګړې ته روان دي

استاد رباني او حکمتیار د پاکستان د ولسمشر فاروق احمد خان لغاري له خوا له

یو بل سره پخلا کول کیږي

درېيم څپرکی

د مجاهدينو ترمنځ د سولې او جوړې هڅې

د سولې او جوړې هڅې

د روسانو سره د جهاد پر مهال د مجاهدینو د خپلمنځي ستونزو له منځه وړلو او اتحاد لپاره د نورو اسلامي هیوادونو د علماو او مشرانو سربیره سعودي عربستان هم هڅې کولې چې افغان مجاهدین متحد شي.

د فبروري ۲۱مه ۲۰۱۸، زموږ کور کابل کې، مزمل صاحب چې استاد صمیم صاحب هم ناست وو، ویې ویل :"کله چې د مجاهدینو مشرانو په مکه مکرمه کې د اتحاد او یووالي لپاره تعهد او تړون وکړ، چې خپلمنځي ستونزې به شاته اچوي او په یووالي سره به مجاهدین کار کوي، د مجاهدینو د رهبرانو له ژمنې او هوکړې وروسته د سعودي عربستان چارواکو ټول رهبران او ځینې مشران مجاهدین د بیت الله شریفي د ننه بوتلل، زه (مزمل) هم په دې ډله کې وم، د کعبې د ننه موږ ګردو نفل لمونځونه وکړل او بیا استاد سیاف دعا پیل کړه، هغه د کعبې په منځ کې په عربي ژبه د مجاهدینو ترمنځ د تړون ټول مواد وویل او بیا یې وویل چې یا الله! زه ستا په کور کې درسره ژمنه کوم چې همدا تړون به عملي کوم او که کوم څوک دا تړون ماتوي، یا الله! ته خپله معامله ورسره وکړه، موږ یې تاته سپارو.

نورو رهبرانو او مجاهدینو د استاد سیاف دعا کولو پر مهال آمین ویل، ولې بدبختانه د مجاهدینو رهبرانو چې په بیت الله شریفه کې له رب العالمین سره کومه ژمنه وکړه، پر هغه ژمنه یې له خالق سره وفا ونه کړه او الله ج ذلیل کړل. "

" مولوي نصرالله منصور چې پکتیا ته روان و، یا داچې حکمتیار صاحب ته د مذاکراتو لپاره چهار اسیاب ته تللی و، ۹ فبروري ۱۹۹۳ د هغه موټر باندي بمې چاودنه وشوه، جمعیت اسلامي یې د مرګ پړه په حزب اسلامي واچوله او حزب پر جمعیت اچوله، دا د دواړو ډلو خپلمنځي اختلافات وو.

استاد رباني سوله غوښته مګر مسعود یې مخنیوی کاوه؟ د مسعود او رباني موضعګیري کې فرق وو، مسعود سره ځوانه طبقه او پخواني کمونستان ملګري وو، استاد رباني سره پخوانی مجاهدین وو.

دواړو دا ډول سوله غوښته چې د بل چا برتري یې پکې نه غوښته، داسي سوله چې دوی پکې واکمن وای، داسي سوله یې نه غوښته چې د بل چا مشرتوب پکې ومني، د بینن سیوان پروګرام یې هم له همدې امله ونه مانه چې دوی برتري غوښته، واقعیت کې دوی مشروط سوله غوښته لکه حامد کرزي چې غوښتله[۱۰۳].

همایون جریر د حکمتیار زوم چې د پنجشیر او د مسعود تربور دی، هغه له مسعود سره رابطه درلودله، د کابل د جګړو پر مهال یې د حکمتیار او مسعود تر منځ د پېغامونو تبادله کوله او کله چې شورای هماهنګي (حکمتیار، مزاري، دوستم او نجات ملي) جوړه شوه، جریر بیا هم له مسعود سره رابطه ساتله." سید داوود اغا

" ۲۱ مئ ۱۹۹۲ز کال کې د جمعیت اسلامي او حزب اسلامي ترمنځ د سولې تړون لاسلیک شو، چې د کابل امنیت به بې طرفه مجاهدین نیسي، دغه تړون په چهلستون کې د جنرال رحمت الله صافي له خوا وویل شو.

۲۵ مئ ۹۲ز کال کې حکمتیار او مسعود د کابل ختیځ بګرامي کې سره ولیدل، اوه ساعته مجلس یې درلود، توافق یې وکړ چې د دوستم ملیشې به له کابل څخه وځي، په ٦ میاشتو کې به ټاکنې کیږي، د مجددي حکومت به ۲ میاشتې دوام کوي." حوادث تاریخي

"د جوزا ۴مه ۱۳۷۱، د جنرال ضیاء الحق [۱۰٤] زوی اعجازالحق او جنرال حمید ګل په منځګړیتوب د شینه سیمه کې د احمدشاه مسعود او حکمتیار ترمنځ دویم

---

[۱۰۳] حامد کرزي، د خپل حکومت پر مهال، دارنګه د سولې عالي شورا او امریکایانو ویل چې طالبان دې له حکومت سره یوځای / تسلیم او یا هم په حکومت کې مدغم شي.

[۱۰٤] جنرال ضیاء الحق د پاکستان پوځ لوی درستیز (۱ مارچ ۱۹۷٦ تر ۱۷ اګسټ ۱۹۸۸) و، هغه د ذوالفقارعلي بهټو د حکومت ضد پوځي کودتاه وکړه او لس کلونه د پاکستان ولسمشر او ټولواک (۱٦ سپټمبر ۱۹۷۸ تر ۱۷ اګسټ ۱۹۸۸) پاتې شو. د جنرال ضیاء الحق د حکومت پر مهال پاکستان اټوم بم جوړ کړ.

ځل اوربند وشو او د سولې تړون وشوه. د سولې تړون مهم ټکي د جنګ قطع کول، له کابل څخه د دوستم مليشي ايستل، د پخواني رژيم قطعات منحل اعلانول، او له مهمو پوستو څخه لرې کول، په ٦ مياشتو کې انتخابات کول وو.

د جوزا ٦مه دوه ورځې وروسته د شينه معاهده ماته او بيا جګړې پيل شوې. د تړون د ماتولو پړه هرې ډلې پر بلې ډلې اچوله.

داچې مليشي به له کابل څخه وځي، مجيد روزي او دوستم د جواز په ٦مه وويل چې دې معاهدې ته ژمن نه دي. او د جواز په ۹مه مجددي هم وويل چې د حزب او جمعيت منځ کې تړون شوی، موږ يې نه منو. " جنګ هاى کابل ۲۹۰-۲۹۴مې پاڼې

" پغمان کې د استاد رباني او حکمتيار ناسته، د کابل له جګړې و روسته ددوی دا اولنۍ ناسته وه، محمدي او سياف هم حاضر وو، رباني ونشو کولای چې د ميرويس ميدان له لارې پغمان ته ولاړ شي، د حزب وحدت کسانو يې ممانعت وکړ.

۱۹ سپټمبر ۱۹۹۲، د حکمتيار او رباني ترمنځ توافق وشو چې له کابل څخه به مليشې وځي، د دوستم مليشو بمبارد دې د حزب اسلامي په ځايونو ودرول شي، د ننګرهار د سولې خبرو ته ژمن پاتې شي، د کابل امنيت دې جهادي مختلفو ګوندونو ته وسپارل شي، د حزب بنديان خلاص شي، د اهل حل او عقد شورا له پاره دوه دوه نفره له هرې سېمې څخه وټاکل شي.

۲۵ اکټوبر ۱۹۹۲، استاد رباني وويل چې حکومت او ټول اختيارات به د اکټوبر په ۲۸مه قيادی شورا ته سپاري.

جنرال ضياء الحق د هغه د سورلۍ په چورلکه کې د ځاى پر ځاى کړل شوې ماين د چاودنې له کبله د ٦۴ کلونو په عمر، د اګسټ پر ۱۷مه ۱۹۸۸ کې د پنجاب آيالت د بهاولپور په سېمه کې له ۳۱ نورو لوړ پوړو پاکستاني چارواکو سره يوځاى ووژل شو، په چاودنه کې د پوځ لوی درسيز جنرال اختر عبدالرحمن او په اسلام اباد کې د امريکا سفير ارنولډ رافيل هم ووژل شول. ډېری راپورونه داسې و چې ماين په چورلکه کې د سي آی اې له خوا ځاى په ځاى شوی و.

۳۱ اکتوبر، کابل راډیو اعلان وکې چې قیادي شورا د ستوري په قصر کي استاد رباني د یوې نیمې میاشتي له پاره نور وخت هم د دولت مشر وټاکی، رباني به په دي موده کې د حل او عقد شورا را غواړي.

په یاده غونډه کې استاد رباني، استاد سیاف، صبغت الله مجددی، سید احمد ګیلاني، د حزب اسلامي په استازولۍ عبدالهادي ارغندیوال[۱۰۵]، د حرکت انقلاب اسلامي په استازولۍ مولوي محمدشاه فضلي او د اهل تشیع استازو ګډون درلود، مولوي محمد یونس خالص بابا په غونډه کې اشتراک نه و کړی.

بیا هم د سولې جوړې په اړه د حزب اسلامي او احمدشاه مسعود+ استاد رباني ترمنځ اخلافات مخې ته راغلل او بالآخره د جدې ۹مه، ۱۳۷۱ (۳۰ ډسمبر ۱۹۹۲) د استاد رباني له خوا را غوښتل شوي اهل حل او عقد شورا رباني د دوه کلونو له پاره ولسمشر اعلان کړ[۱۰۶].
د استاد رباني دوه کاله نور په واک کې پاتې کیدو سره د مجاهدینو ۵ ګوندونو (حزب اسلامي، حرکت اسلامي، اسلامي حزب (مولوي خالص بابا)، محاذ ملي او نجات ملي) مخالفت وکړ او حکمتیار دغه انتخاب د جنګ اعلان وباله.

---

[۱۰۵] عبدالهادي ارغندیوال د جهاد پر مهال د حزب اسلامي د مالي کمیټې مشر، پر افغانستان د امریکا له برید وروسته یې په کابل کې د حزب اسلامي جلا څانګه جوړه او ارغندیوال یې مشر و. د حامد کرزي د حکومت په دویمه دوره کې د اقتصاد وزیر او د ډاکټر غني په دویمه دوره کې د مالیې وزیر و.

[۱۰۶] د ډسمبر ٦مه، ۲۰۱۸، استاد سیاف پغمان کې موږ ته وویل:"د استاد برهان الدین رباني وخت کې موږ د اهل عقد و حل شورا د دې لپاره را وغوښتله چې دا فکر احیاء شي، نیمګړتیاوي به وي، خو د فکر د احیاء په موخه مو دا کار وکړ، ولایتونو او ولسوالیو ته مو کسان ولیږل، ډیر داسي کسان بیا کابل ته راغلل چې همدا د اهل حل و عقد صفات یې درلودل، مګر ځینې به داسي هم وو چې د اهل حل و عقد شورا د غړو صفات به یې نه درلودل.

د پېښور ترون کې لیکل شوې و چې ۲ میاشتې به حضرت صبغت الله مجددي د حکومت مشر وي، بیا به ۴ میاشتي استاد برهان الدین رباني د حکومت مشر وي او له هغه وروسته به اهل حل و عقد شورا جوړیږي او هغوی به د حکومت مشر ټاکي.

۲۷ فبروري ۱۹۹۳، مولوي خالص بابا طرحه وړاندي کړه چې نوی حکومت داسي تشکيل شي چې شکيل جهتونه پکې نه وي، دفاع، داخله، خارجه او امنيت وزارتونه بېطرفه خلکو ته ورکړي، حکمتيار طرحه ومنله خو اضافه يې کړه چې استاد رباني بايد له ولسمشري څخه استعفی ورکړي، مګر د خالص بابا طرحه داوه چې استاد رباني دوه کاله حکومت پوره کړي.

قاضي حسين احمد [۱۰۷]، مولوي فضل الرحمن، جنرال حميد ګل او نور پاکستاني چارواکو د اطرافو ترمنځ د سولې له پاره څو ځله کابل ته سفرونه وکړل نتيجه يې ورنه کړه.

مولوي عبدالله ذاکري او مولوي جلال الدين حقاني هم خپلې هڅې وکړي هغوی هم نتيجه ورنه کړه، د مشرقي شورا د حاجي قدير په مشرتوب هم ورته هڅه وکړه مګر کامياب نه شول.

۴ مارچ ۱۹۹۳، د مجاهدينو مشران په اسلام اباد کې د نواز شريف [۱۰۸] په کور کې سره کيناستل، نواز شريف هڅه کوله د استاد رباني د پاتي ۱۸ مياشتې وخت له پاره د نورو ګوندونو د رهبرانو موافقه ترلاسه کړي.

---

[۱۰۷] قاضي حسين احمد له ميا طفيل محمد وروسته د جماعت اسلامي (۷ اکتوبر ۱۹۸۷ تر ۲۹ مارچ ۲۰۰۹) مشر و، د ۷۴ کالو په عمر په اسلام اباد کې د جنوري ٦مه ۲۰۱۳ کې وفات شو.

[۱۰۸] نواز شريف چې د جنرال ضياء الحق د حکومت پر مهال د پوځ له حکومت سره يوځای شوی و، د جنرال ضياء الحق تر وژنې وروسته د ټاکنو نتيجه کې د پاکستان لومړی وزير (٦ نومبر ۱۹۹۰ تر ۱۸ جولای ۱۹۹۳) شو.

نواز شريف دويم ځل لومړی وزير (۱۷ فبروري ۱۹۹۷ تر ۱۲ اکتوبر ۱۹۹۹) و،

نواز شريف د پوځ د لوی درستيز جنرال مشرف د ګوښه کېدو اعلان وکړ، مشرف له ... پاکستان ته پر لاره و، د کراچۍ په هوايي ډګر کې يې د جنرال محمود په مرسته الوتکې ناسته وکړه او د نواز شريف پر ضد يې سمدستي بريالی کودتاه وکړه. نواز شريف له واکه لرې او ونيول شو، وروسته د سعودي عربستان د پاچا په غوښتنه هغه هيواد ته واستول شو.

یوه ورځ وروسته ښاغلي حکمتیار د پېښور په نصرت مېنه پنډغالي کې وویل چې توافق ته نه دي رسیدلي. رباني غواړي مسعود وزیر دفاع وي، حکمتیار وویل دوه چوکۍ (ولسمشري او دفاع وزارت) نه شو ورکولای.

د حکمتیار له څرګندونو یوه ورځ وروسته د حزب وحدت مرستیال مشر محمد کریم خلیلي هم اعلان وکی چې دوه کلیدي چوکۍ یوه ګوند ته نه شو ورکولای.

بل خوا (۷ مارچ ۱۹۹۳) مسعود په کابل کې وویل چې د دفاع وزارت په اړه تصمیم نه دی نیول شوی، دا ډول له ناندریو ډک د حزب اسلامي او جمعیت اسلامي ترمنځ د سولې تړون اړوند څرګندونې کیدلي.

له ٦ ورځو خبرو وروسته د حکمتیار او رباني په ګډون د مجاهدینو د ګوندونو مشرانو د سولې تړون په اسلام اباد کې د پاکستان د لومړي وزیر نواز شریف په کور کې لاسلیک کړ.

هوکړه وشوه چې استاد رباني به ۱۸ میاشتي نور هم ولسمشر وي، حکمتیار به لومړی وزیر وي، دفاع وزارت به مشترک کمیسون ته ورکول کیږي (ځیني وایې په دي اړه واضح ماده نه وه).

نواز شریف دربم ځل لومړی وزیر (۵ جون ۲۰۱۳ تر ۲۸ جولای ۲۰۱۷) و

نواز شریف غوښتل چې څلورم ځل د عمران خان سره د لومړي وزیر چوکې ته نوماند شي، کله چې له لندن څخه پاکستان ته راغی، ونیول او د لنډې مودې لپاره بندي شو. د عمران خان د حکومت پر مهال نواز شریف ته د مالي فساد په تور لس کاله قید ورکول شو، وروسته په ضمانت خوشی او لندن ته ولاړ.

د یاد سولې تړون هوکړه د پاکستان د لومړي وزیر او چارواکو، د سعودي عربستان د استخباراتو مشر ترکي الفیصل او د ایران د بهرنیو چارو وزیر بروجردي په شتون کې د مجاهدینو د رهبرانو تر منځ وشوه[۱۰۹]." حوادث تاریخي

مز مل صاحب وایې:"زه او ډاکټر انور او د جمعیت اسلامي کسان چهار اسیاب کې حکمتیار صاحب ته ورغلو، هلته د استاد رباني استازو ډیرې خبرې وکړې چې استاد رباني تاسي (حکمتیار) ته احترام لري، ډیر ورته ګران او مهم شخصیت یاست او داسي نورې توصیفي خبرې یې وکړي.

حکمتیار ورته وویل چې په دي غوړو خبرو به یو بل نه غلطوو، خبره د واک د مساوي ویش او تعاد ل ده، تر څو چې د ریاست جمهوري او دفاع وزارت چوکۍ له جمعیت سره وي، سوله نه کیږي، دا خبرې هڅې بیځایه دي، راځئ په دي خبره وکړو چې واک څه ډول له انحصاره ووځي او مساوات په نظر کې ونیول شي."

د جون ۲۹مه ۲۰۱۵، انجنیر وحیدالله سباوون ما (لیکوال) ته وویل:"د چهار اسیاب جګړه له احمدشاه مسعود سره د ننګ او شرم خبرو له امله وه، مجبوریت و چې جګړه مو کړي وای، کومه عقیدوي جګړه نه وه. یوازي د شرم او ننګ له امله مجبوره وو چې جګړه ورسره وکړو[۱۱۰]. "

[۱۰۹] ترکي بن فیصل بن عبد العزیز آل سعود د سعودي عربستان د استخباراتو عمومي رئیس (۱۹۷۹ تر ۲۰۰۱) و، وروسته د امریکا لپاره د سعودي عربستان سفیر (۲۰۰۵ تر ۲۰۰۷) و.

علاوالدین بروجردي د اسیا او فارس خلیج چارو لپاره د ایران د بهرنیو چارو مرستیال وزیر (۱۳۶۸تر۱۳۷۶) و. او هغه مهال د ایران د بهرنیو چارو وزیر (۱۵ ډسمبر ۱۹۸۱ تر ۲۰ اګسټ ۱۹۹۷) علي اکبر ولایتي و.

[۱۱۰] هدف یې له احمدشاه مسعود سره د عبدالرشید دوستم یوځای کېدل او له هغوی سره د حزب اسلامي جګړې وي.

د ننگرهار جهادي شورا چې مشري یې د ننگرهار والي حاجي عبدالقدیر کوله، وتوانېدل چې د مجاهدینو ټول رهبران جلال اباد ښار ته وبلي او هلته یې مخامخ خبرو ته سره کېنوي.

د انجنیر حکمتیار او استاد رباني په گډون استاد سیاف، مولوي خالص، مولوي محمد نبي محمدي، مجددي او گیلاني هم موجود وو، ویل کیږي چې د ختیځ د مجاهدینو شورا له خوا پرېکړه شوې وه تر څو چې د مجاهدینو رهبران په خپلو منځو کې توافق ته ونه رسیږي، تر هغه وخت پورې به د جلال اباد ښار په قصر کې ساتل کیږي او کوم رهبر ته به له قصر څخه د وتلو اجازه نه ورکول کیږي[۱۱۱].

۲۰ مئ ۱۹۹۳، جلال اباد کې د حاجي دین محمد له خوا نوي کابینه اعلان شوه، د دې لپاره چې په راتلونکې کې د احمدشاه مسعود له خوا ستونزه جوړه نه شي، د ننگرهار جهادي شورا پرېکړه وکړه چې احمد شاه مسعود هم جلال اباد غونډې ته له کابل څخه بوځي.

۵ اپریل ۲۰۱۷، دکتور صفت الله قانت ما (لیکوال) ته وویل :" ټول اوه سره د مجاهدینو رهبران په جلال اباد کې حاضر وو او د ننگرهار د جهادي شورا له خوا تر هغه نه پرېښودل کېدل تر څو جوړه وکړي.

خبره نږدې وه چې حل شي، احمدشاه مسعود په کابل کې و، قومندان شمالي خان او انجنیر محمود کابل ته په مسعود پسې ولاړل چې هغه راولي.

استاد سیاف چې پوه شو که مسعود جلال اباد ته راشي، ستونزه په بشپړ ډول سره ختمیږي، له مکارتوب څخه یې کار واخیست، د حزب اسلامي قومندان فضل الحق مجاهد چې د ننگرهار د قول اردو قومندان و او قومندان استاد سازنور چې خپله د

---

[۱۱۱] زه (لیکوال) هغه وخت (۱۹۹۳ ز کال) د ننگرهار پوهنتون کې محصل وم، د یادې غونډې په ملاتړ موږ د ننگرهار پوهنتون محصلینو هم لاریون وکړ، د مجاهدینو له رهبرانو مو وغوښتل چې له خپلمنځي جگړو څخه لاس واخلي او په حکومت کولو باندي توافق ته سره ورسیږي.

استاد سیاف قومندان او د ننګرهار مرستیال والي و، دوی دواړو ته استاد سیاف وویل چې زه احمد شاه مسعود پیژنم، هغه نه راځي، تاسي له ماسره شیخ (حکمتیار) ته ولاړ شئ، که هغه ومنله چې زه په مسعود پسې ورشم او هغه جلال اباد ته راولم، دواړو (مجاهد او سازنور استاد) ساده ګې کړي وه، سیاف سرتور سر ولاړ شو، سازنور ورته وویل چې استاده! سر دي سرتور دی، سیاف ورته وویل چې همداسي سرتور شیخ (حکمتیار) ته ورځو چې ویې مني.

حکمتیار هم تیروتنه وکړه، سیاف سره یې ومنله چې د جلال اباد له قصر څخه ووځي او کابل ته ولاړ شي، سیاف له خدایه همدا غوښتل، په بیړه یې موټر تیار کړ او د کابل په لور یې حرکت وکړ.

قومندان شمالي خان او انجنیر محمود وروسته نورو مجاهد مشرانو ته ویلي وو، چې احمدشاه مسعود یې راضي کړی و، هغه تیاری نیوی چې د جلال اباد په لور حرکت وکړي، دموټرو کاروان یې چمتو کړی وو، چې په دي وخت کې استاد سیاف هم کابل ته راورسیدی او په بیړه یې د مسعود د لیدو لپاره تلوسه کوله، مسعود هم ورسره ولیدل، کله چې استاد سیاف او مسعود سره ولیدل، لږ وروسته موږ (شمالي خان او انجنیر محمود) ته مسعود وویل چې تاسي درځئ، زه او استاد سیاف هم په تاسي پسې وروسته در روانیږو، همهغه وو چې بیا مسعود هم کابل کې پاتې شو او استاد سیاف هم، د جلال اباد ټوله د سولې او امن پروسه ناکامه کړه.

قومندان شمالي او انجنیر محمود ویلي وو که چیرته موږ او مسعود حرکت کړی وای او په نیمه لاره کې سیاف را رسیدلی وای، هم ممکن بیرته مسعود نه وای ګرځیدلای، خو داچې حرکت مو له کابل څخه نه وو کړی، سیاف د مسعود مانع شو او دجلال اباد خبرې ناکامه پای ته ورسیدلې[۱۱۲]. "

۱۱۲ د مئ ۲۰مه ۱۹۹۳، په جلال اباد کې د حاجي دین محمد له خوا نوي کابینه اعلان شوه رباني او حکمتیا ر او نور رهبران هم ؤ. مګر بې نتیجې پاتې شوه

دکتور صفت الله قانت په همدې ورځ ما (لیکوال) ته وویل: " مولوي امین الله حلیم چې د استاد سیاف نږدې ملګری و، له سیاف څخه یې پوښتنه کړې وه چې ولې د احمد شاه مسعود او ګلبدین حکمتیار تر منځ جوړه نه کوي؟

استاد سیاف ورته ویلي و، پریږده چې یو بل سره ووهی، یو یې منافق مسلمان (احمدشاه مسعود) او بل یې کله شخ مسلمان (ګلبدین حکمتیار) دی.

ځینې داسې وایې چې ممکن استاد سیاف به فکر کاوه؛ که مسعود او حکمتیار سره جوړ شي، حکومت به د دوی شي او که دوی دواړه سره جوړ نه شي، نو د دوی د اختلاف له کبله به یوه ورځ د کابل حکومت د ده (سیاف) په برخه ورسیږی او صدارت عظمی خو هسې هم د حکمتیار په نه شتون کې د سیاف برخه و. [۱۱۳] "

" ۲ ډسمبر ۱۹۹۳، احمد شاه مسعود د الوطن عربې مجلې ته وویل، په حقیقت کې زه له پاکستان او ایران سره جنګیږم، نه له حزب اسلامي او حزب وحدت سره، هغه وویل که دوستم راسره ملګری وي حکمتیار به په قوت کې پاتې نه شي.

۲۵ جون ۱۹۹۴، مولوي خالص خپل ځان د موقت حکومت مشر اعلان کړ، هغه ویل هم عالم او هم مجاهد دی، غواړي دغه کشتی له غرقیدو بچ کړي، د خپل حکومت پروګرام یې هم اعلان کړ.

۲۶ جولای، د هرات شورا استاد رباني د دریو نورو میاشتو له پاره ولسمشر اعلان کړ.

---

[۱۱۳] په پېښور کې هم د حزب اسلامي او جمعیت اسلامي د اختلاف له کبله وو چې استاد سیاف کله د پلچرخي زندان (کابل) څخه خوشی شو، پېښور ته ولاړی، هلته د مجاهدینو د هغه وخت د ۶ ګوندونو مشر وټاکل شو او ټولو استاد سیاف د یوه مشترک رهبر په توګه ومانه، چې دغه ډول جوړښت د اتحاد اسلامي افغانستان په نوم یاد شو، چې کله بیا اتحاد مات شو، یاد جوړښت استاد سیاف همداسې وساتی او له عرب هیوادو څخه یې ډېر زیات مالي امکانات تر لاسه کړل.

۲۴ سپټمبر، نصيرالله بابر د پاکستان د کورنيو چارو وزير د يوه مهم پاکستاني هئيت په رائس کې افغانستان ته او بيا مرکزي اسياته ولاړ.

۲۴ اکتوبر ۹۴، نصير الله بابر د امريکا، انګلستان، چين، ايتاليا او جنوبي کوريا له سفيرانو سره د ليدنې له پاره هرات ته ولاړ، هلته يې تورن اسماعيل خان، بيا کندهار کې ګل اغا او ملانقيب وليدل، هغه وويل چې د تورغونډۍ او بولدک لارې د رغوني له پاره اته سوه ميليون ډالرو ته اړتيا ده.

طالبان د اکتوبر مياشتي په لومړۍ اونۍ کې راپيدا شول، د نومبر پر ۲مه يې د کندهار هوايي ډګر او د نومبر پر ۳مه ۱۹۹۴ کې يې کندهار ښار ونيو[114].

طالبانو ډير تيز پرمختګ وکړ [115]، د کابل په لور يې پرمختګ وکړ، ميدان ښار او چهار اسياب سيمې يې له حزب اسلامي څخه ونيولي.

۲۲ دلو ۱۳۷۳، احمد شاه مسعود چې له طالبانو سره په ميدان ښار کې وکتل او دواړه لوري د ليدنې ژمنو ته وفاداره پاتې نه شول، د مارچ ۸مه، ۱۹۹۵، د استاد رباني له خوا وړانديز وشو، چې موقت حکومت جوړ او د طالبانو استازي هم پکې وي، مګر طالبانو د استاد رباني وړانديز رد، د دولت او طالبانو تر منځ جګړه پيل شوه. " حوادث تاريخي

طالبانو د مارچ په ۹مه ۱۹۹۵، د لنندر او چهار اسياب له لوري د کابل د نيولو په موخه بريد وکړ، د جګړې پر مهال د مسعود ځواکونو له خوا د طالبانو د مشر ملا يارمحمد له نيولو وروسته د مارچ ۱۹مه، طالبانو ماتې وخوړله، د مسعود ځواکونو ريشخور، خيراباد او چهار اسياب سيمې تر خپل کنټرول لاندي راوستلي[116].

---

[114] طالبان له کندهاره تر مزاره، د ملا عبدالسلام ضعيف کتاب، ۳۴مه او ۴۸مه پاڼه.

[115] د طالبانو له خوا د ولايتونو نيول او تيز پرمختګ د ملا عبدالسلام ضعيف کتاب (طالبان – له کندهاره تر مزاره) کې مفصل معلومات شته. د چاپ کال يې نومبر ۲۰۱۷ دی.

[116] د طالبانو د وخت د معدن او صنايعو او بيا وروسته د برېښنا وزير مولوي احمد جان په قطر کې د فبروري پر ۲۳مه، ۲۰۱۷ د کابل د نيولو په اړه راته وويل.

کله چې احمدشاه مسعود له طالبانو سره جګړه پيل کړه، د حرکت انقلاب اسلامي مشر مولوي محمد نبي محمدي يوه ورځ وروسته (۱۰ مارچ ۱۹۹۵) له دولت سره مقاطعه اعلان او د طالبانو ملاتړ يې وکړ.

روسيې[۱۱۷] او په ځانګړې ډول د تاجکستان د ولسمشر امام علي رحمانوف له خوا د استاد رباني او مسعود د حکومت سره د مرستې په مقابل کې غوښتنه وشوه،

[۱۱۷] ۲۷ جون ۲۰۱۷، د بي بی سي فارسي راپور چې د تاجکستاني شنونکي نورعلي دولت له خوا ترتيب شوی، ليکل شوې:" په ۱۹۹۳ز کال کې چې په روسيې پوځيانو د اسلامي نهضت د جنګياليو له خوا حمله وشوه، کوم چې د تاجکستان او افغانستان ترمنځ پر پوله ځای په ځای شوې وو. همدا حمله د روسيې او تاجکستان حکومت له خوا د تاجکستان لپاره د کورنۍ جګړې د ويرې او انديښنې سبب شوه، له حملې دوه اونۍ وروسته د منځنۍ ختيځ پېژندونکی او د روسيې د بهرنيو استخباراتو مشر يوګني پريماکوف افغانستان ته ولاړ، تر څو له افغان حکومت سره د تاجکستان د کورنۍ جګړې او سولې ته رسيدو مسايلو باندي بحث وکړي.

پريماکوف د افغان حکومت له مشر برهان الدين رباني او دفاع وزير احمدشاه مسعود سره وليدل، د دوی ترمنځ توافق وشو، هرڅومره ژر چې کيدای شي بايد په تاجکستان کې سوله راشي، ځکه د جګړې ادامه نه د ماسکو او نه هم د کابل په ګټه ده.

د استاد رباني او احمدشاه مسعود په واسطه د پريماکوف او عبدالله نوري ترمنځ د ليدو زمينه برابره شوه او عبدالله نوري هم د مذاکرتو لپاره د چمتووالي اعلان وکړ. له دي وروسته پريماکوف تهران ته ولاړ او د ايران د ولسمشر هاشم رفسنجاني او بهرنيو چارو وزير علي اکبر ولايتي سره يې وليدل، د هغوی باور او د تاجکستان سوله کې مرسته يې هم تر لاسه کړه.

د تاجکستان د حکومت او تاجکستان د اسلامي نهضت لومړي د سولې مذاکرات د ۱۹۹۴ کال اپريل مياشت کې پيل او د جنوري ۱۹مه ۱۹۹۷ په تهران کې د ښکېلو اړخونو د مذاکراتو نتيجه کې د تاجکستاني تبنتيدلو (فراريانو) وسلوالو اړوند دوه مهم سندونه د تاجکستان او اسلامي نهضت ترمنځ لاسليک شول. همدارنګه د فبروري ۲۰مه ۱۹۹۷، د تاجکستان د پوځ مشر دولت عثمان تهران ته ولاړ او له عبدالله نوري سره يې د سولې اړوند درې نور سندونه هم لاسليک کړل. "

چې د تاجکستان د اسلامي نهضت مشر عبدالله نوري د تاجکستان حکومت له مشرانو سره خبرو ته کینوي او اړ یې کړي چې تاجک جنګیالي تاجکستان ته د تړون له مخې ورشي، همهغه و چې د مئ ۱۹مه، ۱۹۹۵ کې د امام علي رحمانوف او د تاجکستان د اسلامي نهضت د مشر عبدالله نوري لیدنه په کابل کې وشوه، پریکړه وشوه چې بیا ځل مذاکرات به د قزاقستان مرکز الماتا کې کیږي او بیا وروسته عبدالله نوري د افغان حکومت د فشار په نتیجه کې اړ شو چې د تاجکستان غوښتنې ومني او د یو له مجبوریته ډک تړون په نتیجه کې یې ومنله چې له خپلو تاجک جنګیالیو سره یو ځای تاجکستان ته ولاړ شي.

یو ځل بیا د ننګرهار جهادي شورا له خوا هڅه وشوه، که کورنۍ جګړه ختمه شي، د جون ٦مه ۱۹۹۵، د جګړې ټول اړخونه جلال اباد ته وغوښتل شول، د مجاهدینو د ځینو رهبرانو استازو او د طالبانو استازو په مذاکراتو کې ګډون وکړ، مګر استاد رباني او استاد سیاف ګډون ونه کړ، د ننګرهار جهادي شورا پرله پسې هڅې وکړې چې استاد رباني او استاد سیاف د سولې مذاکراتو ته وروولي، ونه توانیدل، د جون ۱۵مه، د ننګرهار جهادي شورا د جهادي رهبرانو جلسه فسخ اعلان او مذاکرات بیا هم پرته له نتیجې ناکام پای ته ورسیدل.

د جون ۹مه، ۱۹۹۵، د پاکستاني مشهور عالم، مولانا شیراني په وساطت چې په کندهار کې یې له طالب مشرانو او په کابل کې یې له استاد رباني، مسعود او سیاف سره لیدلي و، لس ورځې اوربند، د بندیانو تبادله او کابل ته ننوتې لارې خلاصې شوې.

"عبدالرشید دوستم په پټه د طالبانو سره د ملګرتیا غوښتنه وکړه او طالبانو ته د ښه نیت ښودلو په موخه یې د جون ۱٦مه ۱۹۹۵ په کابل او کندز کې د مسعود او رباني دولت پلوه وسلوالو باندي بمبارد وکړ.

۲۸ جولای ۱۹۹۵، د روسي جنرال پیټر شیریشوف په مشري هیئت په مزار ښار کې له دوستم سره ولیدل چې د مسعود سره یې یوځای کړي، دوستم روسانو ته وویل؛ کله چې طالبان کابل دروازو ته نږدې شول، مسعود زما ګرده شرطونه ومنل،

کله چې طالبانو ماتې وخوړله، د مسعود سياست تغير وکړ، په همدې ورځ د ملګرو ملتونو استازي محمود مستيري هم له دوستم سره وليدل.

روسانو له احمدشاه مسعود سره خپلو پوځي مرستو ته دوام ورکړ، تر څو طالبان وځپي، د اګست په ٦مه، ۱۹۹۵، په کندهار کې طالبانو دوه الوتکې د سلاح او مهماتو په شک کښته کړي، يوه الوتکه يې ژر بيرته پريښودله چې سلاح پکې نه وه، دويمه الوتکه چې د روسانو وه او حکومت ته يې وسله وړله، هغه يې په کندهار کې وګرځوله، چې بيا وروسته هغه الوتکه هم له کندهار هوايي ډګر څخه د روسي پيلوټانو په مرسته وتښتول شوه[۱۱۸].

د مجاهدينو د خپل منځي شخړو له کبله د سپټمبر ۵مه ۱۹۹۵ په کابل کې د پاکستان سفارت ته اور واچول شو، د سفير په ګډون، د سفارت ټول کارکوونکي يې زخميان او پاکستان له افغانستان سره د ډيورنډ پر کرښه د خلکو د تګ او راتګ بهير بند کړ.

۵ ورځې وروسته، د ډسمبر ۱۰مه، چې اسلام اباد وغوښتل؛ د مرکز کابل په ځای په جلال اباد ښار کې خپل سفارت پرانيزي، کابل ورسره سخت مخالفت وکړ." حوادث تاريخي

[۱۱۸] د اګسټ پر ۳مه ۱۹۹۵، د طالبانو د جيټ الوتکو له خوا په کندهار کې د روسي ټرانسپورټي الوتکې پيلوټان مجبوره کړل شول چې الوتکه کښينوي، تر يو کال پورې الوتکه او ۷ تنه عمله يې د کندهار په هوايي ډګر کې بنديان وو.

مګر يو ناڅاپه د اګسټ ١٦مه ١٩٩٦ کې، روسي پيلوټان د الوتکې په تيښته بريالي شول، لومړي عرب اماراتو ته الوتکه ولاړه او له هغه ځايه روسيې ته ستانه شول.

ځينې راپورونه وايي چې ممکن روسانو به طالبانو ته د خپلو روسي پيلوټانو او الوتکې د خوشي کېدو لپاره پيسې ورکړې وي.

د ډسمبر ۲مه ۲۰۱٦، په قطر د کې د طالبانو د سياسي دفتر مخکينې مشر سيد طيب اغا همدې موضوع ته اشاره وکړه چې طالبانو د روسي پيلوټانو او الوتکې د خوشې کيدو په بدل کې پيسې واخيستې.

طالبان د کابل په دروازو کې ودریدل، احمدشاه مسعود د کابل له ساتنې څخه سخته دفاع کوله، له مسعود سره روسیې، ایران او هند نظامي او مالي مرستې کولي، داچې د مسعود په وړاندي انجنیر حکمتیار، دوستم، حضرت مجددي او عبدالعلي مزاري هم مخکې له مخکې ایتلاف کړی وو، دوی ټول د مسعود او استاد رباني د حکومت مخالف وو، پاکستان وتوانېدی چې په اسلام اباد کې د یادو ډلو (حزب اسلامي، حزب وحدت، نجات ملي او جنبش) او طالبانو ترمنځ د مسعود په وړاندي د یوې قوي جبهې په موخه د دوی ترمنځ ناسته برابره او یو له بله سره مخامخ خبرې وکړی، تر څو په ګډه د مسعود په وړاندي وجنګیږي او کابل ته سقوط ورکړي.

" عبدالرشید دوستم مخکې وختونو کې هم پاکستان ته تللی و، دا ځل یې له طالبان سره د مذاکراتو لپاره جنرال مالک د جنبش ګوند په استازولي ولیږی، او د حزب وحدت په استازولي استاد محمد ناطقي د جنوري ۸مه ۱۹۹٦، اسلام اباد ته ورسیدل.

د جنوري په ۱۳مه د طالبانو او شورای هماهنګي د سولې خبرې وشوي، پرته له کومې مهمې پریکړې پای ته ورسیدي.

۱۱ فبروری ۱۹۹٦، پېښور کې بیا ځل د طالبانو او شورای هماهنګي ترمنځ مذاکرات وشول، په مذاکراتو کې د حضرت مجددی، عبدالرشید دوستم، استاد محقق، حکمتیار او طالبانو استازو ګډون درلود." حوادث تاریخي

د مجاهدینو د خپلمنځې جګړي او سولې ته نه رسیدو اړوند ښاغلي محمد زمان مزمل لیکي:"زه د خپل پروردګار او خپل ملت څخه د دې معذرت غواړم چې زما د جهاد ملګري د مسلمان ملت پر وژنه او د خپل هیواد په وراني را وګرځیدل، ځان یې تباه، اسلام یې بدنام او موږ یې د زماني ذلت ته وسپارلو." افغانستان چا وران کړ؟ ۲٦۸مه پاڼه.

د حکمتیار کابل ته راتګ

"استاد فرید [۱۱۹] چې د حکمتیار له خوا د اپریل پر ۲۸مه ۱۹۹۲ کې صدراعظم اعلان شوی و، په کابل کې و، د هغه له خبرتیا پرته حکمتیار له رشید دوستم سره ائتلاف وکی، په کابل یې حمله وکړه، چې د شمال د حزب اسلامي ډیری قومندانان د حکمتیار په دغه عمل خفه او بیا وروسته د طالبانو سره د جګړې پر مهال له مسعود سره ودریدل، هغوی چې مخکې یې په پروان کې د مسعود خلک نه پریښودل.

حکمتیار فکر کاوه چې د دوستم په مرسته به کابل ورځ دوه کې له مسعود څخه ونیسي او بیا به دوستم ته ډیر واک ورنه کړي، د دوستم سره ائتلاف به یې د کابل نیول تر سیوري لاندی راولي، مګر کله چې دوی ونه توانیدل کابل له مسعود څخه ونیسي، د حکمتیار له دوستم سره یوځای کیدل په عامه کچه د حزب اسلامي او نورو افغانانو له خوا وغندل شول. ځکه چې حکمتیار د دوستم په ضد د جهاد فتوا ورکړي وه او د جنګ اصلي لامل یې د دوستم د ملیشو شتون په کابل کې ګاڼه.

کله چې دوستم له مسعود او استاد رباني سره وو، دوی ورته د مجاهد نوم ورکړی وو، استاد رباني بهر ته د سفر پر مهال خپل ځای ناستي ټاکلی و، کله چې دوستم له حکمتیار سره یوځای شو، بیا استاد ربانی د دوستم پر ضد د جهاد فتوا ورکړه، چې دغه ډول فتواګانو افغان ولس په جهادي رهبرانو بې باوره کړ. استاد سیاف د حکمتیار سره د جګړې له پاره هم د جهاد فتوا حتی هر هغه څوک چې د استاد رباني د حکومت مخالف و هغه یې یاغی باله او د جهاد فتوا یې ورکړي وه. دا ډول

---

[۱۱۹] استاد عبدالصبور فرید کوهستانی په شمال کې د حزب اسلامي قوي قومندان و، کله چې مجاهدین کابل ته ننوتل، حکمتیار ته د لومړي وزیر چوکۍ په برخه کې ورسېده، حکمتیار پر خپل ځای استاد فرید لومړی وزیر (٦ جولای تر ۱۵ اګسټ ۱۹۹۲) معرفي کړ، یوه میاشت او یوه اونۍ وروسته حکمتیار له دوستم سره ائتلاف وکړ او استاد فرید له کابل څخه ووت.

پر افغانستان د امریکا تر حملې وروسته، استاد فرید د مشرانو جرګې غړی (ډسمبر ۲۰۰۵) شو، د مئ ۲مه ۲۰۰۷، په کابل کې د خپل کور مخې ته د نامعلومو وسلوالو له خوا په ډزو ووژل شو.

د کابل علماوو هم د استاد رباني مقابل کې جنګېدونکي د حزب غړي یاغي او باغي ګڼلي وو." وحید مژده

" صدارت عظمی کې د ودانۍ دننه اطاق کې نه کیناستم، په چمن کې به ناست وم، د حکمتیار راکټونه کابل کې لګېدل، یو سړی راغی او عریضه یې کړي وه چې کور کې څه نه لرم، ما ورته وویل چې پیسي نه لرم، دولت ډېر غریب دی، هغه سړي وویل چې صدراعظم صاحب! داچي د صدارت په دروازه او بیا دلته چا راته ونه ویل چې پس شو او ته مې خپله ولیدي همدا بس ده، هیڅ هم نور له تا څخه نه غواړم.

حکمتیار د صدراعظم په توګه کابل ته راتلی، سیاف راته وویل چې تر پل چرخي پورې مخې ته ورشه، هغه صدراعظم دی، ومي ویل چې صدارت ته رانئوځي هم والله که ورته جګ شم. دا مي له واکه نه ده چې پرون مې ورسره جنګ کاوه، اوس بیا مخې ته ورځم، یوه هفته په صدارت کې و ورنغلم، زه وزیر داخله هم وم، بیا وروسته ورغلم چې بس ده، سړي ماتې خوړلي، حکمتیار راته وویل چې خلک وایې ته ډېر ښه سړی یې، یوه هفته کیږي راغلی یم، مګر ته اوس راغلی، ومې ویل پخوانۍ کیسی به نه کوو. زما یو وراره د انجنیر افضل ورور وو هغه یې له ملګرو سره په ډېر ناځوانمردانه ډول د ماین په انفجار سره مړه کړل، دا خبره مې نور حکمتیار ته ونه کړه.

پنجشیریانو حکمتیار له دروازي د باندي ډېر ځله نه پریښودی. چې کله به له صدارت څه وتی دراوزه کې به یې ورته ویل برای شما اجازه نیست، د حکمتیار کسانو به ورته ویل چې صدراعظم است، دوی به ویل بري ما امر است که بیرون نه برایې، مسعود تر دي اندازي د حکمتیار سپکاوی کاوه.

نه مې هیریږي، زړه مې هم ورته بد شو، حکمتیار ویل اې وروڼو! ماته مې مور وویل چې دا کابل ته مه ځه، ما د مور خبره ونه منله او راغلم، اوس مي دا خلک (پنجشیریان) د دراوزي د باندي هم نه پریږدي، ما د حکمتیار طرفداري کوله، جمعتیانو اوازه ګډه کړه چې انجنیر احمدشاه حزب ته ولاړی، دوه کسان به هر وخت سیاف ماته رالیږل، سیاف به ورته ویل چې انجنیر ته ووایه چې د حکمتیار ملاتړ ونه کي. یو انجنیر وحیدالله سباوون او بل هم قوماندان مجاهد و، دوی دواړو سیاف او مسعود ته شیطانت کاوه. ما همدوی ته ویل چې تاسي ډېر بی غیرته خلک

یاست، دې سړي "حکمتیار" چې له ماسره کومه جفا کړې له تاسي سره یې نه ده کړي، اوس راغلي والله که یې پنجشیریانو ته یواځي پرېږدم.

سیاف به ویل انجنیره! په دې خبرو پسې مه ګرځه، دا سړي د انډیوالۍ نه ده، ورته مي وویل: والله که ستا هم ومنم، دا دواړه (سباون او مجاهد) ډېر خاینان دي، ډېر بې غیرته دي، د پښتو متل مې ورته تیر کړ چې :

"پښتانه وایې رادي وستم په سړي او ودي خوړم په سپي"

حکمتیار ته مي ډېر زړه بد شو چې ویل یې مور مې ویل چې کابل ته مه ځه، بیا وروسته حکمتیار وویل چې زه صدارت نه کوم، بل کس معرفي کوم، استاد فرید یې صدراعظم معرفي کړ، دی چهار اسیاب ته ولاړ، راکټونه یې پیل کړل، استاد فرید ورته وویل چې زه دي راوستلم، اوس راکټونه راولي، بیا استاد فرید هم صدارت پرېښود او ولاړی. صدارت بیرته ماته پاتې شو، معاونین مې جاوید هزاره او مولوي ارسلا وو.

د حکمتیار توهین د رباني، سیاف او مسعود له خوا قصداً کیدی، حکمتیار تېروتنه وکړه چې پرته له شرایطو کابل ته راغی، ویلي به یې وای چې تغیرات راولم بیا راځم، شرطونه به یې ایښي وای، بده دوره وه د شرم او ننګ خبرې دي، سړي یې نه شي کولای.

ما (احمدزي) به ورته ویل چې دا سړی (حکمتیار) مو راوست، اوس نو د صدراعظم په سترګه ورته وګورئ، دوی داکار نه کاوه، کابینه کې مي ورته وویل، چې د مسعود خلک ملامت دي، حکمتیار د باندي نه پرېږدي.

د کابینې غونډه په چهار اسیاب کې کیدله، مګر وزیران نه ورتلل. په ځانګړي ډول د جمعیت او اتحاد اړوند وزیران د حکمتیار غونډو ته نه ورتلل، او د مسعود د کسانو له خوا نه پرېښودل کیدل، حتی د نورو ګوندونو وزیران هم چې دارلامان ته ورښي، خبره د وزیرانو تر توهین پوري ورسیدله.

صدارت ما (احمدزي) په هغه غریبي کې تر اوه منزله جوړ کړ، تهکوي کې مي حکمتیار ته د کیناستلو او دفتر ځای جوړ او ورته مې پرېښود. حکمتیار احوال رالیږلي و چې داسي ځای کې راته دفتر جوړ کړئ چې د باندي له خوا راکټ پري ونه شي لګیدلای، له ځان سره مي ویل چې موږ به دلته چمن کې ناست وو او ستاسي راکټونه راتلل." انجنیر احمد شاه احمدزی

د حکمتیار دویم ځل کابل ته راتګ

" په ۱۹۹۶ ز. کال کې انجنیر حکمتیار د استاد رباني د حکومت صدراعظم او دفاع وزارت هم دوی ته ورکول شو، استاد رباني حزب اسلامي ته د جګړې تاوان ومانه، حزب ته یې نغدي پیسې ورکړې، جلال اباد او نغلو کې خبرې وشوې، ولې بیا هم نظامي ټول واک احمدشاه مسعود په خپل لاس کې نیولی وو، د حزب اړوند دفاع وزیر انجنیر وحیدالله سباون واک او ځواک نه درلود او له احمدشاه مسعود څخه یې لارښوونې ترلاسه کولې[۱۲۰]." سید داوود اغا

مخکې له دې چې ښاغلی حکمتیار کابل ته ننوځي، استاد رباني د مارچ ۱۸مه ۱۹۹۶، له امریکا وغوښتل چې د ده حکومت په رسمیت وپېژني او کابل کې سفارت خلاص کړي، ولې امریکا غبرګون ونه ښودی.

طالبان ورځ تر بلې قوي کېدل او په کابل یې د برید تابیا نیوله، د مئ ۳۰مه ۱۹۹۶، طالبانو له مولوي خالص، مولوي محمدي، پیرګیلاني او حضرت مجددي وغوښتل

---

[۱۲۰] د حزب اسلامي قومندان معلم میرولي چې په هلمند کې له طالبانو سره په جګړه کې تر ماتې وروسته له شمال ټلوالې سره یو ځای شوی و، په ۲۰۰۸ ز کال کې یې ما (لیکوال) ته وویل:"کله چې طالبانو جلال اباد ښار ونیو، د لغمان او کابل په لور یې پرمختګ کاوه، موږ له وریښمین تنګې ور ها خوا، لغمان لورته له طالبانو سره د جګړې لپاره تللي وو، ما کتل چې د حکومت وسلوالو ټانکونه د کابل په لور تښتي، له موږ سره یو ټانک پاتې شو، ومې کتل چې د طالبانو ډاټسن موټر له سپینو بیرغو سره موږ ته ډېر را نږدې شول، ملګرو ته مې وویل چې له دې ځایه ځو، موږ په تیښته را ووتو، لغمان او وریښمین تنګی هم طالبانو ونیو، ماهیپر کې دفاع وزیر سباوون ولاړ و، مسعود ته یې مخابره کې وویل:"په سرخرود کې له طالبانو سره سخت مقامت او جګړه روانه ده."

احمدشاه مسعود چې د جګړې له لومړیو کرښو معلومات درلود، سباوون ته یې وویل:"بسیار خوب و دقیق معلومات دارید؟ اینه امد، طالبا به کابل نزدیک شده."

له مسعود سره په مخابره کې تر خبرو وروسته، انجنیر سباوون هم د کابل په لور حرکت را وکړ."

چې کابل ته ولاړ او استاد رباني ته ووایې چې له واک څخه لرې شي، یواځې مولوي خالص کابل ته ورغی او استاد رباني ته یې د واک پریښودلو خبره وکړه.

د استاد رباني او حکمتیار تر منځ د ایران په وساطت چې د حکمتیار زوم همایون جریر پکې ډیر مهم کردار اداء کړ، د ماهیپر تړون وشو.

د سپټمبر ۱۸مه ۲۰۱۳، موږ (انجنیر احمد شاه احمدزي، استاد محمد زمان مزمل او حاجي احمد فرید) ته د حزب اسلامي د شوراگانو رئیس انجنیر قطب الدین هلال وویل:" تر ټولو مهمه داده چې له پاکستان آی اس آی سره خبره وشي، ماته معلومیږي چې هغوی څومره تاثیر پر طالبانو لري او پاکستان باید چې طالبان سره راټول کړي او خبرو ته یې کینوي.

که پاکستان وغواړي هر ځای او د هري کچې طالبان سره را ټولولای او کینولای شي، د طالبانو میخ هلته ډیر ټینگ ټکوهل شوی دی.

کابل لا هم د استاد رباني او مسعود په لاس کې و، د طالبانو مشران ملامحمد غوث اخوند او ملا جلیل اخوند د پاکستان د آی اس آی په وساطت د حزب اسلامي - حکمتیار، جنبش اسلامي – عبدالرشید دوستم، حزب وحدت اسلامي – عبدالعلي مزاري او مشرقي شورا له استازو سره په پېښور کې خبرو ته کناستل، موږ ټول پنځه واړه جهتونه دویمه ورځ موافقي "جمهوري ریاست او واک – طالبان، صدارت عظمی – حزب اسلامي، دفاع وزارت – مشرقي شورا، یو مهم وزارت حزب وحدت او بل مهم وزارت دوستم، نور پاتې وزارتونه - طالبان " ته ورسیدو.

کله چې توافق وشو، همدغه وخت کې همایون جریر ماته ټلیفون وکړ، ویې ویل چې په ایران کې ناسته ده، حزب اسلامي ته یې د گډون بلنه ورکړي، ډاکټر عبدالرحمن [۱۲۱] ایران کې دی، له حکومت سره خبري رواني دي.

---

[۱۲۱] ډاکټر عبدالرحمن د مجاهدینو تر بریالیتوب وروسته د استاد رباني په حکومت کې د کابینې وزیر و، کله چې طالبانو کابل ونیو، په شمال کې د استاد رباني د حکومت غړی و.

ما (هلال) جرير ته وويل: اوس موږ څه وکړو، موږ خو دلته (پېښور) کې پرون خبري پيل او نن توافق ته ورسيدو.

جرير وويل: تاسي خبري جاري وساتئ او زه ايران ته ځم.

همايون جرير ايران ته ولاړ، هلته يې له ډاکټر عبدالرحمن سره وليدل، د حکمتيار ذهن يې منحرف کړ، د پنجشير په ګټه يې خبره وکړه او د حزب اسلامي مشر يې وهڅاوو چې د طالبانو پرځای له احمدشاه مسعود سره ملګری شي؛ ځکه هغه دولت دی او هلته ډير امکانات دي او حزب اسلامي به ډير ژر واک په لاس کې واخلي.

له دي سره سره همايون جرير موږ ته ويل چې تاسي له طالبانو سره خبري جاري وساتئ، ومې ويل چې اوس خبره وروستی شوي، څنګه وکړم، پريکړه ليک امضاء کړم که نه؟ جرير له ايران څخه پر ټيليفون وويل؛ هو امضاء يې کړه.

همدا توافقنامه مې له دې مخکې حکمتيار صاحب ته ليږلې او له هغه سره شريکه کړي وه، هغه يې هم د اجراء او لاسليک اجازه کړي وه.

موږ د ټولو ګوندونو استازو پر تړون لاسليکونه وکړل، دا ټول مجلسونه مو د آی اس آی په دفتر کې وکړل، تر لاسليک وروسته، پريکړه ليک د آی اس آی مشرانو په فايل کې بند، ويې ويل چې پريکړه ليک په کانټيننټل هوټل کي اعلانوو، هلته به د ملګرو ملتونو استازي، د سياسي ګوندونو استازي او د نړيوالې ټولنې استازي ناست وي، ملګري ملتونه به له تاسي ۵ جهتونو څخه ددې ضمانت تر لاسه کوي چې په ګډه کار وکړئ."

هلال صاحب زياته کړه:"پريکړه وشوه، چې د همدي پنځه ګوندونو نظامي شورا به غونډه کوي او پر کابل د عملياتو له پاره پر پلان او وخت به بحث کوي.

پر افغانستان د امريکا تر حملې وروسته، ډاکټر عبدالرحمن د ملکی هوايی چلند اداري وزير و، د فبروري ۱۴مه ۲۰۰۲، د کابل په هوايي ډګر کې د شمال ټلوالې د قومندان جنرال جرائت د وسلوالو له خوا له الوتکې څخه را وغورځول او ووژل شو.

د یادو گوندونو نظامي کسان سره کیناستل او پریکړه یې وکړه چې د پروان او کاپیسا له خوا به حزب اسلامي، د چهار آسیاب له خوا طالبان، د کابل د جنوبي دروازې له خوا حزب وحدت او دا ډول دوستم به هم له داخل د کابل څخه د حکومت ضد عملیات کوي، پر کابل د عملیاتو نیټه یې هم تعین کړې وه.

سبا سهار چې گورم شهادت اخبار کې غټ لیکل شوي چې له طالبانو سره درې اړخیزه خبري کامیابي شوي، د شهادت اخبار مسؤل بشارت صاحب ته مې ټلیفون وکړ چې دا خبري پټې وي او موږ ژمنه کړې وه چې د مذاکراتو اړوند خبرې او معلومات به د باندی نه راباسو، پر دي خبرو له ما (هلال) او حکمتیار صاحب څخه پرته بل څوک نه وو خبر، تاسي ته چا وویل چې داخبر نشر کړئ.

بشارت صاحب وویل: ماته وویل شول چې خبر نشر کړم.

زه (هلال) پوه شوم چې حکمتیار صاحب ورته ویلي دي.

په مذاکراتو کې طالبان هیڅ ملامت نه وو، هغوی پر خپلو ټولو وعدو ودریدل، حزب اسلامی هغه مذاکرات او پریکړه شنډه کړه، چې په نږدې تاریخ کې به هم بیا هغه ډول پریکړه ونه وینو، که هغه وخت کې موږ هغه پریکړه منلي وای، نن به ستونزي نه وای او موږ به له طالبانو سره گډ حکومت درلود چې نړیوال ملاتړ به مو هم ترلاسه کړی وای."

هلال صاحب وویل:"وروسته خبره معلومه شوه چې د ایران په هڅو همایون جریر (دحکمتیار زوم) توانیدلی و چې د ښاغلی حکمتیار ذهنیت د احمدشاه مسعود سره جوړې او یوځای کیدو ته وگرځوي، همهغه و چې د ماهیپر تړون وشو او حکمتیار د لومړي وزیر په توگه کابل ته رانبوت."

د ښاغلي حکمتیار او مسعود تر جوړې او حکمتیار کابل ته ننوتلو درې میاشتې وروسته کابل طالبانو ونیوی. په ختیځ او شمال کې د حزب اسلامي ځیني قومندانان او ډیر وسلوال له طالبانو سره یوځای او د طالبانو په لیکو کې د شمال ایتلاف سره په جگړه بوخت وو.

٦ سرطان ۱۳۷۵ / ۲٦ جون ۱۹۹٦، ښاغلی حکمتيار د لومړي وزير په صفت کابل ته ننوت او د صدراعظم په توګه يې سوګند ياد کړ. استاد سياف او مسعود ښاغلي حکمتيار ته ښه راغلاست ووايه، ولې په هغه ورځ د طالبانو له خوا په کابل باندي راکټونه ويشتل کيدل، زه (ليکوال) هم د ننګرهار پوهنتون د محصلينو په ډله کې د ښاغلي حکمتيار سره په هغه موټريز کاروان کې وم چې کابل ته ننوتی.

ولسمشر استاد رباني د حکمتيار کابل ته راتګ څخه دوه ورځې وروسته (۲۸ جون ۹٦) په جلال اباد کې مولوي خالص، مولوي محمدي او پيرګيلاني وليدل، له هغوی څخه يې غوښتنه وکړه، چې په حکومت کې ورسره شريک شي، مګر يادو دريو د مجاهدينو رهبرانو د استاد رباني حکومت رد کړ او غوښتنه يې وکړه چې واک (دولسمشري چوکۍ) بايد مولوي خالص ته وسپارل شي.

طالبانو خپلو پرمختګونو او په کابل باندي حملو ته زور ورکړ، ښاغلي حکمتيار د سپټمبر ۹مه ۱۹۹٦، د هغه چا پر ضد د جهاد اعلان وکړ چې د حکومت په مقابل کې جنګ کوي.

۲۱ سنبله ۷۵ / ۱۱ سپټمبر۱۹۹٦، طالبانو جلال اباد ښار ونيو، زه (ليکوال) دوه ورځې وروسته جلال اباد ښار ته ورسيدم، د احمدشاه مسعود د هوايې ځواکونو له خوا په ښار باندي هوايې بمبارد روان وو.

طالبانو د کنړ او لغمان ولايتونو له نيولو سره همهاله د کابل په لور نظامي پرمختګ کاوه، د احمدشاه مسعود او حکمتيار د وسلوالو له ډير لږ مقاومت سره د کابل د نيولو پر مهال مخ شول او د ميزان ۵مه ۱۳۷۵ / د سپټمبر ۲۷مه ۱۹۹٦ طالبانو کابل تر خپل کنټرول لاندي راوست.

د طالبانو د مشر ملامحمد عمر مجاهد له خوا د کابل د امورو اداره کول د ملا محمد رباني په مشرۍ ٦ نفرو (ملا محمد حسن، ملا محمد عباس، مولوي سيد غياث الدين، ملا محمد غوث او ملا فاضل) ته وسپارل شول[۱۲۲].

زه (ليکوال) د کابل تر نيولو دوه ورځې وروسته کابل ښار ته راغلم، سړکونه له موټرو او خلکو خالي وو، ګڼه ګوڼه نه وه، خلکو لا هم ويره درلودله، چې کيداې شي د حزب اسلامي او شوراى نظار د جګړو په څير به په کابل کې د طالبانو د مخالفو وسلوالو له خوا راکټونه را وويشتل شي.

---

۱۲۲ ملا محمد رباني د جهاد پر مهال د مولوي خالص بابا تنظيم کې و، د پخواني شوروي اتحاد د لښکرو سره يې جګړې وکړي، پېښور کې د مجاهدينو د لنډمهاله حکومت د حج او اوقافو مرستيال وزير وټاکل شو، مګر هغه په کندهار کې جهاد ته ادامه ورکړه او همهلته و.

د مجاهدينو تر کاميابۍ وروسته په کور کيناست، د فساد پر ضد يې په خپله ولسوالۍ ارغستان – کندهار کې مبارزه کوله، چې وروسته له ملا محمد عمر مجاهد سره ملګرى او د هغه مرستيال و، کله چې طالبانو کابل ونيو، ملا محمد رباني اخوند د سرپرستي شورا رئيس / لومړى وزير (۲۷ سپټمبر ۱۹۹٦ تر ۱۳ اپريل ۲۰۰۱) و.

ملا عبدالسلام ضعيف چې هغه مهال پاکستان کې د افغانستان سفير و، ما (ليکوال) ته وويل:" موږ هڅه وکړه چې ملا محمد رباني اخوند متحده عرب اماراتو ته د درملنې لپاره يوسو، له ډيرو هڅو وروسته، بيا هم د متحده عرب اماراتو له خوا د هغه د درملنې او هلته وړلو اجازه تر لاسه نه شوه."

ملا محمد رباني د سرطان ناروغي له امله د اپريل پر ۱۵مه، د راولپنډۍ نظامي روغتون کې وفات شو.

انجنير ګلبدين حکمتيار او استاد عبد رب الرسول سياف

حکمتيار او مسعود د عرب او پاکستاني لوړ پوړو استخباراتوي چارواکو منځ کې

څلورم څپرکی

د طالبانو له خوا د کابل نیول او د ډاکټر نجیب الله وژل

د طالبانو پیدایښت

"د ۱۹۹۴ ز کال د اکتوبر په لومړۍ اونۍ کې د طالبانو تحریک د سنګسار کلي څخه چې د میوند ولسوالۍ (اوس مهال د ژړۍ ولسوالۍ) مربوط دی د ملا محمد عمر مجاهد په مشرۍ پیل سو، د سنګسار لوی کلی د کندهار –هرات د لویې لارې پر غاړه موقعیت لري. دغه اسلامي یون د حوض مدت په سپین مسجد کې د خپل فعالیت اغاز اعلان وکړ، د طالبانو د اسلامي تحریك او غورځنګ په نامه نه، بلکې د یوه سپیڅلي پاځون په حیث چې د فساد او لوټ مارۍ مخه ونیسي، په مسجد کې د تحریك په هدفونو او اړتیاوو باندې دعلماوو له خوا مفصلې خبرې وسوې، د ملا محمد عمر مجاهد او مولوي صاحب عبدالصمد په ټاکلو باندې د ګډونوالو څخه عمومي بیعت واخیستل سو.

ډیر ژر یې د کندهار –هرات د لویې لارې په اوږدو کې د عملي کار لپاره زنځیر (د موټرو د دریدو لپاره ځانګړی زنځیر چې چلوونکي وپوهیږي چې د دریدو او تلاشي ځای دی) واچاو، په همدې توګه تحریک د اول ځل لپاره د شرعي امورو د عملي تطبیق لپاره په ښکاره سره فعالیت پیل کړ.

د ۱۹۹۴ ز کال د اکتوبر میاشتې پر ۷مه ورځ باندې د تحریك د پیل اغاز وسو، د دغه پیل د رضاکارانه ګډونوالو تعداد تقریباً د پنځه دیرش کسانو په شاوخوا کې و، چې ټول زاړه مجاهدین او ډیری یې دیني طالبان وو، چې د روسانو او کمونستانو پر ضد یې په مختلفو جبهو کې جهاد کړی وو[۱۲۳]."

"د طالبانو په لومړیو وختونو کې استاد رباني، احمدشاه مسعود او استاد سیاف دهغوی د ښه والي او سولې د فرښتو خبره کوله، مګر بیا یې ورسره جنګ پیل کړ، استاد رباني د طالبانو سره د جنګ په وخت کې د مقاومت کلیمه کاروله، د طالبانو په ضد یې د جهاد فتوا د خپل ژوند تر اخره ور نه کړه او نه یې د هغه وخت خپلو وسلوالو مړو ته د شهید نوم کاراوی. ولې د طالبانو سره مقاومت یې په حقه باله، د خپلو حقوقو د ترلاسه کولو له پاره یې جګړه کوله. کله چې امریکا پر طالبانو حمله

[۱۲۳] د ملا عبدالسلام ضعیف کتاب (طالبان له کندهاره تر مزاره)، ۳۴مه او ۳۵مه پاڼه

وکړه، ويل کيږي چې دواړو استادانو (رباني او سياف) له امريکايې چارواکو غوښتل چې پر طالبانو لوی لوی بمونه وغورځوي.

استاد سياف د طالبانو او امريکايانو+افغان حکومت تر منځ د جګړې په ورستيو کلونو (۲۰۱۱ تر ۲۰۱۵) کې په لويو لويو غونډو کې د طالبانو سره جګړه جهاد وباله، طالبان يې واجب القتل وګڼل او د طالبانو له منځه وړل يې د حکومت دنده وګڼله. مګر د امريکايانو په اړه يې کومه څرګندونه نه ده کړي او د طالبانو سره جګړې ته خپله هم نه دی تللی، يواځې افغان امنيتي ادارو ته يې فتوا صادره کړه.

ولي په وروستيو وختونو کې د استاد سياف څرګندونې د طالبانو په وړاندي هغه وخت تغير وموموند چې کله په قطر کې د طالبانو له استازو څخه د ولسمشر اشرف غني تره قيوم کوچي وغوښتل چې استاد سياف په نښه او مړ کړي او طالبانو ورته وويل چې هغه د مجاهدينو رهبر پاتې شوی او کله به هم استاد سياف ونه وژني[۱۲۴].

---

[۱۲۴] په دوحه کې د پګواش غونډې ۲۳ او ۲۴ جنوري ۲۰۱۶) ګډونوال او د ولسمشر اشرف غني تره قيوم کوچی د خپل وراره له ډير صفت کولو وروسته او پر طالبانو له توندو نيوکو کولو سره سره يوه د زړه خبره هم وکړه، هغه طالبانو ته وويل:" تاسي ظالمان یاست، بې ګناه خلک وژنئ، بې ځايه جګړه کوئ، حکومت نه شئ نيولای، راشئ له حکومت سره يوځای شئ او زه په خپل وراره ویاړم چې په ډير مهارت سره يې له ډاکټر عبدالله سره ګډ حکومت جوړ کړ" .

ښاغلي کوچي وويل: "طالبان چې په کابل او نورو ځايونو کې بې ګناه عام افغانان وژني او غټ مجرمين نه وژني دا زموږ له پاره د منلو وړ نه ده، طالبان که رښتيا غواړي چې د افغانانو قاتلين او اصلي مجرمين ووژني نو مهرباني دي وکړي تر ټولو لومړی دي استاد سياف او د هغه هم مثله ووژني. ځيني ګډونوال وايي چې د استاد محقق نوم يې هم واخيست خو دغه نوم بيا نور ګډونوال نه تايدوي يواځي د استادسياف د وژلو غوښتنه د کوچي له خوا تايدوي".

د طالبانو د هيئت او قطر دفتر مشر ښاغلي شيرمحمد عباس ستانکزي د ښاغلي قيوم کوچي د استاد سياف د وژلو د غوښتنې اړوند ځواب کې ورته وويل:" موږ ټولو هغو مجاهدينو

د طالبانو د ډلې ملاتړ لومړی ځل، د هغه وخت ولسمشر استاد رباني اعلان کړ، ویې ویل چې دا د سولې فرښتې دي، باید ورسره همکارې وشي. لومړی ځل یې د مولوي شیرانې په لاس د طالبانو له پاره ۲ میلیارډه افغانۍ مرسته واستوله.کله چې طالبانو کابل ونیو د چارو په اداره کې یې هغه اسناد ولیدل چې د رباني د حکومت له خوا د طالبانو په نوم پیسې استول شوې وې، د طالبانو چارواکې ډیر حیران وو چې د استاد رباني حکومت څومره ډیره مرسته کړې.

کندهار کې لومړی ځل د فرقې مشر ملانقیب آخوند د جمعیت اړوند مشهور قوموندان ټوله فرقه له وسلو سره طالبانو ته وسپارله. د مسعود پروګرام داوو چې حزب اسلامي په طالبانو ختم کړي، بیا به طالبان له هزاره وسلوالو سره هم وجنګیږي، بالاخره به مسعود ته د جنګ له پاره غیر منظم او پاشل شوې طالبان پاتې شي، مسعود فکر کاوه چې د طالبانو له منځه وړل تر حزب اسلامي او هزاره وسلوالو اسان دي." وحید مژده

" طالبان د ۱۹۹۴ ز. کال اکتوبر کې په کندهار کې راپیدا، د کندهار نیولو کې ورسره ملا نقیب الله د استاد رباني په خوښه ملګرتیا وکړه، غزني کې ورته قاري

کشرانو او مشرانو ته په درنه سترګه ګورو چې پخواني شوروي اتحاد سره یې په جهاد کې برخه اخستي او کمونیزم یې د نړۍ له مخې ورک کړ. استاد سیاف د جهاد د رهبرانو څخه دی هغه له کمونستانو سره جهاد کړی، موږ به هغه څوک وژنو چې د شوروي د یرغل پر مهال دهغوی غلامان او دهغوی له پاره جنګیدل، په اوس مهال کې د امریکا غلامان او د امریکا د ګټو له پاره له افغان ولس سره جګړه کوي، موږ به د هغو سیکولر کسانو سره هم جګړه کو چې له لویدیځ څخه راغلي‌او په افغانستان کې د سیکولریزم له پاره مبارزه کوي. ښاغلی کوچی! موږ پوهیږو چې لویدیځ غواړي زموږ او مجاهدینو تر منځ اختلافات لا زیات کړي او غواړي موږ په مجاهدینو او د مجاهدینو مشران په موږ ووژني، موږ به هیڅکله د مجاهدینو د مشرانو وژلو له پاره د لویدیځ د دغي دسیسې ښکار نه شو" .

بابا مرسته ورکړه[۱۲۵] او ميدان وردگو کې د حزب اسلامي تورن امان الله خان [۱۲۶] لاره ورکړه.

تر څو چې طالبان ميدان ښار ته رسيدل، تر همدې وخت پورې د استاد رباني او استاد سياف اړيکې ورسره ښې وې. استاد رباني له اميد ورځپاڼې سره مرکه کې وويل چې طالبان د سولې پرښتې او پخواني مجاهدين دي.

---

[۱۲۵] تاج محمد قاري بابا د جهاد پر مهال د حرکت انقلاب اسلامي قوماندان و، په غزني کې تر ټولو قوي جبهه د همدوی وه، قوماندان خيال محمد حسيني يې مرستيال و. کله چې مجاهدينو کابل ونيو، قاري بابا د غزني والي شو او له جمعيت اسلامي سره يوځای شو.

ما (ليکوال) ته قوماندان خيال محمد په ۲۰۱۹ کې وويل:" زه د غزني ولايت مستوفي وم، قاري بابا نه غوښتل چې غزنی طالبانو ته تسليم کړي، مگر ما غوښتل چې له طالبانو سره جگړه ونه شي او قاري بابا پوهيدی چې پرته زما له ملگرتيا له طالبانو سره جگړه نه شي کولای."

قاري بابا له غزني وتښتيد او قوماندان خيال حسيني له طالبانو سره ملگری شو، چې د پکتيا مستوفي وټاکل شو.

پر افغانستان د امريکا له حملې وروسته، قاري بابا د فبروري ۱۱مه ۲۰۰۲ کې د غزني والي وټاکل شو او د ۲۰۰۲ کال په وروستيو کې له غزني ولايت څخه گوښه شو.

قاري بابار د مارچ ۱۸مه ۲۰۰۶، له خپلو ۴ ساتونکو سره يوځای په غزني کې د طالبانو له خوا وويشتل او ووژل شو، قوماندان خيال محمد د غزني د والي اسدالله خالد مرستيال، وروسته د زابل والي، د ولسي جرگې غړی، بيا ځل د زابل والي او دارنگه د ډاکټر غني سلاکار و.

[۱۲۶] ډگر جنرال امان الله خوږمن په ميدان ښار کې د حزب اسلامي تر ټولو قوي قوماندان او له احمدشاه مسعود سره يې سختې جگړې وکړې.

پر افغانستان د امريکا تر حملې وروسته پېښور ته ولاړ، له امريکا او افغان حکومت سره يې ملگرتيا ونه کړه، کله چې حزب اسلامي له افغان دولت سره سوله وکړه، ډگر جنرال امان الله خان بيا هم کابل ته رانغی، هغه د جنوري ۲۲مه ۲۰۱۵، پېښور کې مړ، جنازه يې د جنوري ۲۴مه، ميدان ښار کې په خپله پلارنۍ هديره کې خاورو ته وسپارل شوه.

ویل کیږي چې د پلچرخي قوای چهار څخه په دوه یا درو چورلکوکې افغانی طالبانو ته د حکومت له خوا ولیږل شوې، استاد سیاف له خپل لوري طالبانو ته افغانی واستولي[۱۲۷]، د دوی هدف د طالبانو په واسطه د حزب د جګړې لومړۍ کرښه ماتول وو." سید داوود اغا

" کله چې طالبانو تیز پرمختګ وکړ، حزب اسلامي او هزاره وسلوال یې له منځه یوړل، مسعود د طالبانو له مشرانو ملا مشر او ملا بورجان اخوند سره په میدان ښار کې ناسته او خبرې وکړي، یوه طالب غوښتل چې مسعود ووژني مګر د نورو طالبانو له خوا یې مخه ونیول شوه، ځکه طالبانو له مسعود سره معاعده کړي وه چې هغه ته به زیان نه رسیږي. کله چې مسعود د طالبانو غیر منظم او ګډ وډ حالت ولیدی، پرته له دي چې د هغوی سره د سولې او د کابل په اړه د تسلیمې خبره وکړي، ویلي یې و چې یو ځل خو له طالبانو سره هم زور ازمایې کوم.

مسعود له روسانو د مرستې غوښتنه مخکې لا کړي وه، روسانو خپل شرط ورته دا ښودلی وو چې د تاجکستان اسلامي نهضت د عبدالله نوري په مشري له تاجکستان سره بیرته یوځای کړئ او د استاد رباني حکومت د تاجکستان مسلمان جنګیالي اړ کړل چې له تاجک مشر امام علي رحمان سره سوله وکړي او ورته تسلیم یې کړي. استاد ربانی او مسعود د تاجکستان مشر امام علي رحمان او د تاجک جنګیالو مشر عبدالله نوري په کابل کې سره کینول، فشار یې وارد کړ چې عبدالله نوري جوړه وکړي، بالاخره همدا کار وشو." وحید مژده

د طالبانو د شریعت ورځپاڼې مسوول، د معادن او صنایع او بیا وروسته د بریښنا وزیر د میزان پر ۳مه او ۴مه ۱۳۹۵ ل. کال د طالبانو دمشرانو او احمدشاه مسعود د ناستې په اړه ما (لیکوال) ته په قطر کې وویل:"یو ځل طالبانو او احمد شاه مسعود

---

[۱۲۷] د استاد برهان الدین رباني د حکومت پر مهال د افغانیو ارزښت ډیر کم و، نو ځکه په بوجیو کې انتقال کیدي، هغه مهال یو سنټ امریکایې ډالر په ۵۲۵ افغانیو او یو امریکایې ډالر په ۵۲۵۰۰ افغانیو اخیستل کیدی.

په میدان ښار کې د جنګ په لومړۍ کرښه کې د تپې (کوتل) په سر کې د ۱۳۷۴ ل. کال په لومړيو کې سره ولیدل، د طالبانو د تحریک مرستیال ملا محمد رباني اخوند، ملا مشر اخوند او ملا بورجان اخوند له احمد شاه مسعود سره ناسته درلودله او احمد شاه مسعود د ملا سیف الله منصور [128] د مولوي نصرالله منصور د زوی له خوا په ضمانت هلته ورل شوی وو، احمدشاه مسعود ژمنه وکړه چې درنې وسلې به طالبانو ته تسلیموي؛ مګر هغه وخت چې د حزب اسلامي له خوا په دوی د برید ویره نه وي، طالبانو ته یې وړاندیز وکړ چې لومړی د حزب اسلامي سیمې ونیسئ او کله چې موږ د حزب اسلامي د برید له ویرې امن شو، لویې وسلې به زه (مسعود) طالبانو ته تسلیم کړم، دوو طالبانو غوښتل چې احمد شاه مسعود ووژني خو د غدر اجازه ورنه کړل شوه.

احمد شاه مسعود چې د طالبانو ګډ وډ حالت او دهغوی بې پروایې ولیدله، له طالبانو سره یې جګړې ته زړه ښه کړ او په خپلو ژمنو له طالبانو سره ونه دریدی. "

ځینې افغان سیاستوال او شنونکي وایې چې احمد شاه مسعود نه غوښتل چې له طالبانو سره جګړه وکړي، بلکې له هغوی سره د خبرو او مذاکرې لاره یې غوره ګڼله، خو د استاد سیاف له خوا وهځول شو چې له طالبانو سره جګړه وکړي.

د جولای ۲۰مه ۲۰۲۰، مولوي محمد عمر فاروقي چې د طالبانو د واکمنۍ پر مهال د سوداګرۍ مرستیال وزیر، وروسته د احوالو د ثبت او نفوس ادارې عمومي رئیس و، د طالبانو او احمدشاه مسعود ترمنځ ناستې کې موجود و، موږ ته یې وویل:کله چې احمدشاه مسعود میدان ښار کې طالبانو ته راغی، هغه خپله توپانچه طالبانو ته ورکړه، ویې ویل چې زه بې وسلې در سره خبرې کوم او باور در باندي کوم.

---

[128] د طالبانو د لومړۍ کرښې منلی قوماندان و چې د امریکا تر حملې وروسته یې د پکتیا د زرمت ولسوالي په شاهیکوټ کې له امریکایې پوځیانو سره سختې جګړې وکړې. امریکایې پوځیانو ته یې درنه مرګ ژوبله واړوله او خپله هم په هغه جګړه کې د امریکایې هوایې بریدونو او کیمیاوي وسلو د بریدونو په پایله کې له ډیرو نورو طالبانو سره یو ځای ووژل شو.

مسعود وويل:" استاد رباني راليږلی يم، د هغه له طرفه وکالتاً او د خپل ځان بيعت له ملا محمد عمر مجاهد سره کوم. کابل تاسي ته سپارم، واک به د اسلامي دولت قاضي القضات، د حرکت انقلاب اسلامي مرستيال مشر مولوي محمد شا فضلي ته وسپارم، زه به خپل ۵۰۰ وسلوال کابل کې له تاسي سره ګروګان پرېږدم، هغه به ستاسي په واک کې وي او زه به له کابل څخه ووځم، د خپلو ۵۰۰ کسانو د خونديتوب په خاطر به هم بيا له تاسي سره جګړه نه شم کولای."

مولوي فاروقي وويل:"په وروسته وختونو کې بيا مو ړ ته مولوي محمد شاه فضلي وويل چې احمدشاه مسعود غوښتل همداسي وکړي، مګر استاد سياف ورته وويل چې شرعاً تاسي (مسعود) ناسم کار کړی، استاد برهان الدين رباني د دولت زعيم دی."

ملا عبدالسلام ضعيف وويل چې حاجي اميرمحمد اغا وويل:" کله چې احمد شاه مسعود ميدان ښار ته راغی، له هغه سره انديښنه پيدا شوه چې کيدای شي طالبان ور سره غدر وکړي او ژوندی يې ونيسي، د دې لپاره چې طالبان پر خپل ځان باوري کړي او د طالبانو په جال کې ونه نښلي، په همدې خاطر يې دا خبره وکړه چې زه بيعت کوم او کابل تاسي (طالبانو) ته تسليموم."

ضعيف صاحب زياته کړه:"له طالبانو سره تر لېدو ۲۴ ساعته وروسته، احمدشاه مسعود د چهار اسياب لور ته د طالبانو پر جنګې کرښو بريد وکړ، ډېر طالبان پکې ووژل شول او احمدشاه مسعود ډېرې سيمې هم ونيولې.

که چيرته رښتيا هم مسعود له طالبانو سره ژمنو کې رښتونی وای، نو ولي به يې له طالبانو سره تر ليدنې وروسته په ۲۴ ساعتونو کې پر طالبانو بمبارد او بريدونه کول."

طالبانو په ډېره اسانۍ سره د حزب د چهار اسياب او ميدان د جګړې لومړۍ کرښې ماتې کړې، ويل کيږي چې د حزب اسلامي مشر حکمتيار په دې پوهيدلی و چې جمعيت اسلامي او شورای نظار غواړي چې طالبان او حزب اسلامي تر اخره په جګړه کې پاتې شي، له دې کبله به طالبان هم کمزوري شي او کله چې حزب ماتې وخوري، بيا به مسعود ته له طالبانو سره جګړه نسبتاً اسانه وي.

" ددې لپاره چې د احمدشاه مسعود او طالبانو ترمنځ د لوړې کچې خبرې اترې تر سره شي هغه میدان ښار ته راغی د طالبانو مشر له کندهار څخه نورو طالب مشرانو ته دا ټینګار کاوه چې باید د ژمنو پوره درناوی وشي او د هغه (مسعود) د نیولو په فکر کې نه شي، نو هماغه و چې خبرې ترسره شوې او احمدشاه مسعود په سلامتیا سره کابل ته ستون شو.

داسې انګیرل کېدله چې هغه وخت دولت غوښتل چې لومړی یې مخالفین یعنی حزب اسلامي، جنبش اسلامي او وحدت اسلامي له صحنې څخه وایستل شي او بیا وروسته طالبان هم ورپسې ووهل شي[129]."

ځینې کسان وایې چې مسعود غوښتل میدان وردګ کې له طالبانو سره تفاهم ته ورسیږي، ولې ونه رسید، مسعود چې کومې وعدې کړې وې چې طالبان کله حزب اسلامي ته ماتې ورکړي، موږ حاضر یو طالبانو ته کابل وسپارو، مګر مسعود په خپله وعده ونه دریدی، مسعود په حکومت کې د مساوي واک موضوع مخکې کړه، او طالبانو ته د وسلو د تسلیمي مسئلې اړوند یې نظر بیخې منفي و.

طالبان ورځ تر بلې قوي کیدل، هرات یې ونیوی، په شمالي ولایتونو کې یې پرمختګونه وکړل، جمعیت او حزب روغه وکړه او حکمتیار د صدراعظم چوکۍ ومنله، طالبانو د ۱۹۹۶ ز.کال سپټمبر کې جلال اباد ښار ونیوي او د کابل په لور یې بیړنی پرمختګ وکړ." سید داوود اغا

د نومبر ۲۳مه ۲۰۱۷، مولوي پیرمحمد روحاني [130] د طالبانو او استاد سیاف تر منځ د سولې او جګړې نه کولو اړوند ما (لیکوال) ته په کابل کې وویل چې موږ

---

[129] د طالبانو د وخت د بهرنیو چارو وزیر مولوي وکیل احمد متوکل کتاب (افغانستان او طالبان) ۳۰مه او ۳۱مه پاڼه، د خپریدو نیټه ۱۳۸۴ ل کال.

[130] مولوي پیر محمد روحاني د حرکت انقلاب اسلامي (محمدي)، حرکت اسلامي (منصور) او استاد سیاف پخوانی قومندان، د مجاهدینو د حکومت وخت کې د خوست

دوه ځله استاد سیاف ته د طالبانو د سولې او روغې پېغام ورساوو، مګر د استاد سیاف له خوا جواب منفي و.

ملا محمد عمر مجاهد

ښی لور له روسانو سره د جهاد پر مهال انځور، کیڼ لور کله چې د طالبانو مشر و

ملا محمد عمر مجاهد د خپلو طالب وسلوالو منځ کې

فرقې ریس ارکان. د طالبانو د حکومت پر مهال د خوست د مرافعه محکمې رئیس او بیا د کابل پوهنتون ریس و.

د کرزي د حکومت پر مهال د سولې عالي شورا غړی او د پوهنې وزارت کې د نصاب په اسلامي برخه کې سلاکار، د ډاکټر غني د حکومت پر مهال هم د سولې عالي شورا غړی و.

استاد سياف ته لومړی ځل د طالب مشرانو پېغام

" کله چې طالبانو پکيتا او خوست ونيوی، زه (پير محمد روحاني) او مولوي جلال الدين حقاني ورسره يوځای شوې وو، د خوست له نيولو دوه مياشتې وروسته مولوي احسان الله وغوښتلم او استاد سياف ته يې پېغام راکړ.

داستاد سياف قومندانان انجنير نظرمحمد او حاجي گلام خان او دوه نور چې ۵ تنه کيدو، پغمان کې د استاد سياف ليدو ته ورغلوو. دا هغه وخت و چې ميدان ښار کې هم د طالبانو سره د مسعود خبرې رواني وي. استاد سياف هم طالبانو سره اړيکه کې و او طالبان يې د حکمتيار په ضد جگړې ته هڅول.

څهار اسياب د طالبانو له خوا نيول شوی و او طالبان له دولتي ځواکونو سره مخ وو.

هغه شپه مې ياد ده چې موږ پغمان کې وو او د احمدشاه مسعود له خوا په لوگر کې د طالبانو په ځايونو بمبارد شروع شو. موږ د جيټ الوتکو پروازونه ليدل چې د لوگر په لور کيدل.

ماخوستن و، له استاد سياف سره يې ملگري ناست وو، ورته مو وويل چې طالبان له تاسي سره جگړه نه کوي. ورسره کينئ او خبرې وکړئ. مولوي احسان الله موږ همدېته راليږلي يو چې له تاسي سره د طالبانو جگړه ونه شي.

استاد سياف په مخابره کې په احمد شاه مسعود ږغ وکړ، ورته يې وويل چې مولوي پيرمحمد روحاني درته سلام وايي، طالبانو را ليږلي دي او غواړي خبرې وکړي. مسعود مخابره کې وويل:"جگړه په موږ تحميل شوي، موږ جگړه کول نه غوښتل، طالبانو جگړه پيل کړي."

مخابره مې د استاد څخه را واخيستله، مسعود ته مې وويل:"ولي تاسي واياست چې جگړه درباندي تحميل شوي، دادی زه ستاسي جيټ الوتکي وينم چې په طالبانو بمبارد کوئ. او تاسي جگړه شروع کړي، طالبان خو الوتکې نه لري، هغوی خو بمبارد درباندي نه دي کړي. طالبان خو د هوان غټې وسلې او الوتکو ضد توغندي‌هم نه لري. طالبان جگړه نه کوي، خبري ورسره وکړئ."

احمدشاه مسعود وویل:"دوه نفره نماینده ګان به زه در ولیږم او تاسي ور سره خبرې وکړئ."

استاد سیاف ته مې وویل چې موږ خو تاته راغلي یو، ستا لپاره مو پیغام راوړی دی، د مسعود لپاره خو نه وو راغلي.

استاد سیاف وویل چې دوه نفره د مسعود او یو نفربه زما وي، سبا به تاسي له یو بل سره خبري وکړئ.

استاد سیاف ته مې وویل چې طالب بې الایشه دی، د هغوی په اړه ستاسي اندیښنه بې ځایه او وهم دی.

استاد وویل:"طالب د دي لپاره را پیدا شوی چې د اخوانیانو بنیاد وباسي."

ما (روحاني) استاد سیاف ته وویل: طالبان خو شریعت جاري کوي او اخوانیان هم شریعت غواړي. هدف خو شریعت دی او دوی عملاً دا کار وکړ.

استاد سیاف سره تر ځینو خبرو وروسته هغه وویل:"تاسي غواړئ ما طالبانو ته تسلیم کړئ."

سیاف ته مې وویل چې هو، ستا د ژوند ساتلو لپاره همدا کار کوو، نه غواړو چې جګړه کې له طالبانو سره ښکیل شي. غواړو چې تاسي مخامخ له طالبانو سره د ارغندۍ سیمه کې خبرې وکړئ.

سبا سهار د جمعیت اسلامي نظامي رئیس او ۲ نور کسان، د استاد سیاف استازي سره موږ د کابل باغ داوود سیمه کې کیناستلو، د جمعیت خلکو دلایل ویل چې طالبان جګړه کوي او هغوی یې ملامت ګڼل. دوی ویل چې موږ له طالبانو سره مرسته وکړه، مګر هغوی جګړه کوي. موږ ورته وویل چې موږ د دلایلو لپاره نه یو راغلي، ستاسي‌او طالبانو منځ کې د اصلاح په نیت راغلي یو، ښه داده چې مخامخ خبرې له طالبانو سره وشي. مجلس مو بې نتیجې پای ته ورسیدی، موږ د میدان ښار په لور روان شوو، په لاره کې بمبارد هم را باندي وشو. الله ج موږ وساتلو. طالبانو ته ورغلو او ټول حال مو ورته ووایه.

استاد سیاف ته دویم ځل د طالب مشرانو پېغام

طالب مشران (ملا محمد رباني، مولوي احسان الله، ملا مشر، ملا محمد او ملابورجان) اخوند په مشرۍ د طالبانو نږدې ۷۰ تنه نظامي مشران [۱۳۱] د لوگر ولایت محمداغه ولسوالي یوه لویه کلا کې سره را ټول وو، دوی غونډه درلودله، زه یې هم ور وغوښتلم، غونډه ددې لپاره وه چې په کابل باندې برید وکړي. مگر مخکې له برید څخه زما (روحاني) څخه مولوي احسان الله احسان غوښتنه وکړه چې استاد سیاف ته ورشم او د طالبانو پېغام ورته ورسوم.

مولوي احسان الله احسان وویل:" استاد سیاف ته ورشه ورته ووایه چې تاسي ته موږ د خپل مشر په سترگه گورو، نه غواړو چې ستاسي سره جگړه وکړو، موږ ستاسي لارښوونو ته اړتیا لرو،موږ په حکومت نه پوهیږو، د حکومت کولو برخه کې ستاسي مرستې ته ډېره اړتیا لرو.

که تاسي (استاد سیاف) وسلې ته ضرورت لرئ، موږ طالبان چې څومره وسله لرو، ستاسي په واک کې یې درکوو. که تاسي پیسو ته اړتیا لرئ، موږ طالبان چې څومره پیسې لرو، هغه به تاسي ته وسپارو او که تاسي‌هر څومره شتمنۍ لرئ، هغه ټوله به مصؤن وي. مگر موږ یواځې په حکومت کې ستاسي لارښونو ته اړتیا لرو.

داسي هم نه ده چې تاسي د استاد رباني له حکومت څخه انقطاع وکړئ، بلکې یوې گوښې ته شئ، همکاري ورسره مه کوئ."

ملا محمد رباني وویل:"حالت او کابل ته د ننوتلو لاره خرابه ده، استاد سیاف چې زه پېژنم هغه دا خبرې نه مني، هسي به مولوي روحاني ضایع شي."

مگر مولوي احسان الله صاحب ټینگار کاوه، چې باید د طالبانو پېغام استاد سیاف ته ورسوم.

---

[۱۳۱] ما (لیکوال) ته دا شمیر (۷۰) ډیر ښکاري. والله اعلم

ما (روحاني) هم وويل چې له مرګه نه ويريږم، ورځم، مګر زه څه ډول قانع شم چې تاسي رښيتا هم دا کار کوئ. او استاد سياف ته ضرر نه رسيږي.

مولوي احسان الله وويل:"که تاسي ويره درلودله، دلته ډيری، زموږ ملګري (طالبان) د استاد سياف پخواني قومندانان ستا په شمول ناست دي، تاسي يې ساتنه په غاړه واخلئ، موږ خو به له تاسي سره جګړه نه کوو.

که خوست ته يې تاسي درسره بياست او يا پغمان کې اوسيږي، هر ډول چې د ده خوښه وي، هغه ډول ورسره کوو."

ما (روحاني) وويل چې زه يواځې استاد سياف ته نه ځم، نور دوه کسان (قومندان فضل احمد چې ميرام شاه کې د استاد سياف استازی و او قومندان مياجان نيازی) دي هم راسره ملګري وي.

د ميدان ښار د لارې چې کابل ته را ننوتلو، هرې پوستې ته چې به را ورسيدو، داسي تعامل مې ورسره کاوه لکه چې زه د دولت هيئت يم، د هغوی د احوال او ستونزو په اړه به مې پوښتنه وکړه،او بيا به مې ورته وويل چې ستاسي غوښتنې د حکومت مشرانو ته رسوم. په همدې طريقه تر کابل را ورسيدو.

باغ بالا کې استاد سياف ناست و، هلته ورغلو، له قومندانانو سره يې غونډه وه، د جمعيت اسلامي قومندان ملا شيرين مې وليد، هغه ته مې وويل چې تر استاد پورې مې ور ورسوه.

استاد سياف ته موږ درې ملګري ورغلو، ورته مو وويل:"طالبانو راليږلي يو، تا خو په خپل وخت کې موږ ته کله هم ډير موټر او وسلې رانه کړې، اوس وايه استاده! څومره ټانکونه او وسلې، څومره موټرې او څومره پيسو ته ضرورت لرئ؟ ميدان ښار کې د طالبانو ټوله قوه به پغمان کې درته تسليم کړو."

استاد سياف ويل چې داسي نه ده، مګر له ما سره دواړو ملګرو به شاهدې ورکوله چې همداسي طالبانو وعده کړې.

طالبانو داهم وویل چې زموږ نیت دا نه وو چې کابل ونیسو او حکومت وکړو، مګر اوس مجبوریت دی، خلک امیدونه لري او د حکومت لپاره د استاد سیاف لارښونو ته اړتیا لرو.

استاد سیاف ته مې خبرې له ښې مقدمې سره پېل کړي وي او په ترتیب مې ورته کولي، هغه ارام ناست و، غوږ یې نیولی و، زه په زړه کې خوشاله وم چې استاد سیاف ته مې خبرو خوند ورکړ او دا پېغام به رد نه کړي.

استاد سیاف زما خبرې تکرار کړي،چې همدا شیان ټول طالبان راته راکوي،او طالبان دومره باور لري، نو طالبان له ماڅخه څه غواړي؟

ومې ویل چې دا ځل د تسلیمې خبره نه ده (تیر ځل ناسته کې مې ورته ویلي و چې استاده! طالبانو ته خپل ټول نظامي تجهیزات تسلیم کړه)، د استاد رباني له حکومت سره انقطاع هم نه ده، یواځې له حکومت څخه ګوښه کېدل او همدلته یا هر ځای چې تاسي وایاست هلته اوسیدل دي، تاسي د طالبانو د مرستي اعلان هم مه کوئ، د حکومت څخه د وتلو اعلان هم مه کوئ.

استاده! تاسي‌ته اسلامي نړئ امیدونه درلودل، اوس هم امیدونه درته شته،چې تاسي په دي لاره کې ډیر څه وکړئ.

استاد سیاف وویل چې طالبان داسي ښه فکر لري، ولي له موږ (استاد برهان الدین رباني) سره ګډ حکومت نه جوړوي.

ومې ویل چې د طالب په ځای زه (روحاني) شم، هم شریک حکومت درسره نه جوړوم، زه خو ستا قومندان یم، مګر دا کار نه کوم، ځکه واک دلته ټول له دوستمیانو او پخوانیو افغان کمونستانو سره دی، همدا ته هم دلته پرته له خپلو وسلوالو مصؤن نه یې، په دوستم باور نه لرئ.

استاد سیاف وویل: لیک به درکړم، قلم او کاغذ یې را واخیست، ما ورته کتل هغه ولیکل:

۱ – طالبان ولې له موږ (استاد رباني) سره ګډ حکومت نه جوړوي؟

۲ – طالبان څه غرض لري او هدف يې څه دی؟

ما (روحاني) د استاد سياف لاس ونيوی، ومې ويل چې زه ستا دکاغذ وړلو قاصد نه يم، ماته خبره وکړه. مګر استاد سياف راته خبره نه کوله. ومې ويل چې اوس اجازه راکوئ چې بيرته ولاړ شم او که مې بندي کوئ.

ولاړ شوم، استاد سياف تر لاس ونيولم، ويې ويل چې خفه شوئ؟ ورته مې وويل هو! ولې به نه يم خفه شوی، موږ پيغام درته راوړ، خوشاله وو، مګر تاسي منفي ځواب راکړ.

موږ ډير لوی اميد درلود، مګر تاسي ځان په جنجال کې اچوئ، افسوس راته راځي، ستا په حال افسوس کوم، دی وخت کې ما (روحاني) ته ژړا راغله.

استاد سياف وويل: ولې افسوس کوي. ومې ويل چې اوس درته نه وايم، استاد سياف اصرار وکړ چې خبره ورته وکړم. مګر نه مې کوله. ورته مې وويل که بيا ځل مو سره وليدل داخبره به درته کوم.

استاد سياف ډير ټينګار وکړ چې خبره راته وکړه.

ومې ويل چې استاده! تاسي د احمدشاه مسعود په څير ډير قومندانان روزلي او درلودل، احمدشاه مسعود زه پيژنم چې هغه څومره عملي جهاد کړی، يواځي د فرانسي رسنۍ وي چې د هغه په اړه يې تبليغات کول.

هغه ته ما (روحاني) فليپيني، ماليزيايې او چينايې مجاهدين ليږل، زه هغه ښه پيژنم، د مجاهدينو سرتاسري شورا کې يوځای وو.

افسوس دی چې اوس يې ته په خپل ځان مشر مني، نږدې وخت کې به داسي حالت دربانديي راشي چې مسعود به تاته قومانده درکوي او ته به يې د سرګروپ حيثيت ولري[132].

[132] همداسي وشول، کله چې طالبانو کابل ونيو، استاد سياف له خپلو کم شمير جنګياليو سره يوځای له احمدشاه مسعود سره شمال ته وتښتيد، شمال کې د طالبانو ضد جګړې

د رخصت کیدو پر مهال استاد سیاف پیسو ته لاس کړ چې رایې کړي، وامې نه خیستلي او موږ ډیر خفه ورڅخه روان شوو.

موږ بیرته له کابل څخه په هغه چل ووتلو کوم چې د ننوتلو وخت کې مو د دوستم له وسلوالو سره کارولی وو. میدان ښار ته چې نږدې شو، بمبارد راباندې وشو، مگر الله ج بچ کړو.

کله چې د طالبانو مشرانو ته ورغلو، بیرته په همدې ورځ مو ځانونه ورسول، هغوی ټول هلته موجود وو او ملا مشر په میدان ښار کې و. کله چې طالب مشرانو ولیدو، زموږ څیرې خړې پړې وي، خوشاله نه وي، ملامحمدرباني وخندل او

را باندې ږغ یې کړل چې ما درته ویل چې هغه یې نه مني."

عمومي قومانده له احمدشاه مسعود سره وه او استاد سیاف په اصل کې د احمدشاه مسعود د یو قومي قومندان حیثیت درلود.

کله چې احمدشاه مسعود ووژل شو، بیا هم ټول واک له محمد قسیم فهیم سره و او استاد سیاف د جګړې اړوند د مهمو پریکړو واک نه درلود.

د نومبر ۲۳مه ۲۰۱۹، ما (لیکوال) ته سید محمد گلابزوی وویل:"ماسکو کې مې له احمدشاه مسعود سره ولیدل، هغه زما څخه وغوښتل چې د طالبانو په مقابل کې له دوی سره ملگری شم، ما ورته وویل چې څه ډول پر تاسي باور وکړم، زما نږدې ملگری اسدالله سروري (د خاد پخوانی مشر) له تاسي (شمال ټلوالې) سره بندي دی، تر ټولو لومړی هغه را خوشی کړئ بیا به وروسته خبري کوو.

مسعود وویل: استاد سیاف وایې چې سروري باید اعدام شي، هغه یې د خلاصون مخالفت کوي، ماته وایې د څه لپاره دي ژوندی ساتلي دی.

او دا زما (مسعود) مجبوریت دی چې د استاد سیاف درناوی وکړم، ځکه ټول جهادي رهبران زموږ (د حکومت) مخالف شول، یوازي همدا استاد سیاف را سره ملگری دی، هغه جنگیالي نه لري، ځانگړی قوت نه لري، خو له دي امله مې له ځان سره ساتلي چې جهادي رهبر دی."

د جولای ۱۹مه ۲۰۱۷، موږ (انجنیر احمدشاه احمدزی، استاد محمد زمان مزمل، حاجي احمد فرید، استاد احمد وحید مژده او استاد علام الدین اثیر) مازدیګر مهال په پغمان کې د استاد سیاف په کور کې له هغه سره مجلس درلود، استاد سیاف وویل:"د طالبانو ډله کې ملا عبدالسلام راکټي، ملا محمد غوث، ملا احمد الله ناني او نور یې ژوندي دي.

د استاد اکبر اکبر [۱۳۳] ځای کې مو ورسره مجلس درلود، دوی ته مې وویل چې د ملک بچیان مه وژنئ، جنګ مه کوئ.

دوی وویل چې ته ورشه د طالبانو له مشرانو سره خبرې وکړه. قلعه حیدر کې مو خبرې وشوې، عبدالله وردګ[۱۳٤]، شجاع الدین هم وو، د قران کریم ایتونه مو تلاوت کړل، اته نفري مجلس و، ماته وخت په وخت ټولې خبرې او د طالبانو هر څه پټ او ښکاره پلان رسیدی.

ملا محمد غوث اخوند دلته کابل کې و[۱۳۵]، خیرن کالي یې و، کالي او هرڅه مو ورته ورکړل، د استاد رباني څخه مې د طالبانو لپاره پیسې ورته واخیستلې.

[۱۳۳] استاد اکبر اکبر د جهاد پر مهال د استاد سیاف مشهور قومندان، د حامد کرزي د حکومت پر مهال د کډوالو او راستنېدونکو چارو وزیر و.

[۱۳٤] عبدالله وردګ د جهاد پر مهال د جنوب لویدیځې حوزې لپاره د استاد سیاف د دفتر رئیس و، د استاد رباني د حکومت پر مهال کابل ته راغی، دنده یې درلودله، د شمال ټلوالې سره یوځای یې د طالبانو پر ضد جګړې وکړې، پر افغنستان د امریکا د حملې پرمهال له امریکایانو سره یوځای د طالبانو پر ضد یې جګړه کوله. د بُن غونډې د پریکړو پر اساس د حامد کرزي د حکومت پر مهال د شهیدانو او معیوبینو چارو وزیر (ډسمبر ۲۰۰۱ تر ډسمبر ۲۰۰۴) و.

د لوګر والي (۱۹ جولای ۲۰۰۷ تر ۱۳ سپټمبر ۲۰۰۸) و، پغمان ته له کور سره نږدې، د سپټمبر پر ۱۳مه ۲۰۰۸، ور باندي د ماین چاودونه وشوه، له دوو ساتونکو او موټر چلوونکي سره یوځای مړ شو.

[۱۳۵] ممکن هدف یې امیرمحمد اغا وي، ځکه ډیر ځله ما(لیکوال) دا کیسه له استاد سیاف څخه اوریدلي، وایې چې امیرمحمد اغا شپه را سره وکړه او سهار مې د طالبانو لپاره جامې،

طالبانو ته مې وویل چې تاسي څه غواړئ؟ حکومت غواړئ؟ دوی ویل چې نه، حکومت نه غواړو.

ورته مې وویل چې چهار اسیاب او کابل کې جګړه کوئ، حتماً حکومت کول غواړئ.

راشئ سوله وکړئ، د دوی منځ کې ځینو ویل چې نه.

ورته مې وویل چې له ماڅخه څه غواړئ؟ طالبانو ویل چې موږ ته تسلیم شه.

ورته مې وویل چې زه خلقي یم که پرچمی یم چې تاسيته تسلیم شم. خبرې توندي شوي، دوی ویل چې وسله دي راته راکړه.

طالبانو ته مې وویل چې د حزب وحدت سره زما جګړه د نوامیسو د ساتلو جګړه ده، آیا تاسي د خلکو د دفاع تضمین کولای شئ؟ خبرې بیرته نرمې شوي.

د مولانا فضل الرحمن په مشري ۱۵ تنه علما راغلل، هغوی ته مې کتابچه مخکې کیښودله، ورته مې وویل چې سلاح له صالحانو هم واخلئ، څه به پیښ شي، ولي داکار کوئ، د څه لپاره یې کوئ. مولوي عبدالعلي دیوبندي او مولوي عبدالغني هم ور سره وو[۱۳۶]، یو حرف هم دوی جواب نه دی ویلی.

کوټونه او بوټونه هم ورته ورکړل. او یا ممکن چې ملا محمد غوث اخوند او حاجي امیرمحمد اغا دواړو هغه مهال له استاد سیاف سره لیدلي وي.

[۱۳۶] مولوي عبدالعلي دیوبندي د طالبانو عمومي مفتي و، هغه ملا محمد عمر مجاهد ته ډیر نږدې وي، د کندهار په جهادي مدرسه کې مدرس و. ما (لیکوال) ته د ملا محمد عمر مجاهد سلاکار مولوي وکیل احمد متوکل وویل:"ملا محمد عمر مجاهد راته ویلي و، دوه کسان، مولوي عبدالعلي دیوبندي او ملا نقیب الله اخوند، چې هر وخت او هر کله راشي، ماته به یې راولئ، ماته د هغوی د راتګ لپاره اجازه مه اخله، سمدستي یې د لیدو لپاره راوله."

مولوی عبدالغني صاحب په چمن کې یو له ډیرو پیژندل شوو عالمانو څخه دی.

مولانا فضل الرحمن ته مې وويل: د ميدان ښار تخت کوتل کې طالبان پراته دي، ورته ووايه چې جنګ نه کوم او تسليم کيږم هم نه. د کندهار دوه لارې ته زه نه يم درغلی، کور کې ناست يم، دوی راغلي. شريعت اجازه د دفاع لِنفسه راکړې. له دې حقه هم تير يم، چې ډز يې راباندې‌نه وي کړی، ډز پرې نه کوم. ورشه طالبان پوه کړه. مګر طالبانو جګړه شروع کړه. زه چې له کابل او پغمان څخه وتلم، هرڅه راڅخه همدلته پاتې وو. "

۳ اپريل ۱۹۹٦، په کندهار کې ۱۵۰۰ علماوو فتوا ورکړه چې ملا محمد عمر مجاهد ته يې د اميرالموومنين لقب ورکړ او استاد رباني يې له حکومت څخه عزل وباله، له دې نوي پرمختګ سره نور طالبانو له کابل حکومت سره هر ډول مذاکره رد کړه.

٦ جون ۱۹۹٦، د حرکت انقلاب اسلامي ګوند رهبر مولوي محمد نبي محمدي، د اسلامي حزب ګوند رهبر مولوي محمد يونس خالص، د نجات ملي اسلامي ګوند رهبر صبغت الله مجددي او د محاذ ملي اسلامي ګوند مشر پير سيد احمد ګيلاني د طالبانو له مشر ملامحمد عمر مجاهد سره کندهار کې وليدل او ويې ويل چې استاد رباني د ټولو بدبختيو مسؤل دی، دوی له واک څخه يې د رباني لرې کيدل وغوښتل.

انجنير احمدشاه احمدزی وايي:"د طالبانو د واکمنۍ پر مهال، له دوی د حاجي ناصري لمسی، زما قريب و، ماته يې زنګ وواهه چې که کوم خدمت طالبانو کې وي. زه هغه وخت لندن کې وم، ومې ويل چې له کوم مشر سره خبره کوم. د جمعې ورځ اختر محمد عثمانی [137] چې د کندهار د قول اردو قومندان و ټليفون يې راوکی.

[137] ملا اخترمحمد عثماني د طالبانو د واکمنۍ پر مهال د کندهار قول اردو قومندان و، پر افغانستان د امريکا له بريد او ملا دادالله تر مرګ وروسته، د طالبانو د هلمند عمومي نظامي مشر او د هلمند لپاره د طالبانو والي و. هغه د ډسمبر درېمه اونۍ ۲۰۰٦ کې د امريکا په هوايي بريد کې ووژل شو.

ویل یې ستاسي غوندي خلک باید راشي، دلته کار وکړي، ومی ویل چې تاسي خو ملایان یاست، الله ج په قران کریم کې فرمایلي:

فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا.[138] (سورهٔ نساء-آیهٔ ۵۹)

زما (احمدزي) که ږغ هم ثبتوئ، اجازه ده، که سیاف او رباني د سولې خبرو ته کیناستل زه به ستاسي په ګټه باندی وږغیږم، زه به د دوی ټول نواقص بیان کړم. لندن کې یم، نه ستاسي او نه د دوی زور راباندی رسیږي، مګر د خدای ج له پاره دا وایم. کوم دلایل چې راسره دي، هغه به وایم، جنګ سم کار نه دی. راځئ سوله وکړئ.

د حاجي ناصري لمسي وویل: ستا پیغام به شورا ته ورسوو، بیا به بله جمعه ستا سره سرې وږغیږي. ما فکر وکړ چې تیر یې ایستلم (غلط) یې کړم، د راتلونکې جمعې ورځ بیا زنګ راغی، د مالي وزیر معتصم اغا جان و[139]، ویې ویل ۲۸ کلن

---

[138] ژباړه: که ستاسې تر منځ په کومه چاره کښې شخړه پېښه شي؛ نو هغه د الله او رسول لوري ته ور وګرځوئ، که رښتیا تاسې پر الله ﷻ او د اخرت په ورځ ایمان لرئ. همدا کار غوره او په انجام کې ډیر ښه دی.

[139] معتصم اغا جان د طالبانو د واکمنۍ پر مهال د مالیې وزیر او ملا محمد عمر مجاهد ته نږدې کس و، پر افغانستان د امریکا له برید وروسته، د طالبانو د مالي چارو کمیسون مشر، وروسته د سیاسي چارو کمیسون مشر و. په کراچۍ کې مرګوني برید (اګست ۲۰۱۱) ور باندي وشو، سخت ژوبل شو، د هغه وخت له ولسمشر حامد کرزي سره یې اړیکې درلودلې، د کابل وزیر اکبرخان روغتون ته را انتقال شو، وروسته ترکیې ته د افغان حکومت له خوا ولیږل شو.

معتصم اغا له طالبانو بېلې سیاسي هڅې پیل کړي، د اګست دوېمه اونۍ ۲۰۱۲ کې د طالبانو له خوا اعلامیه خپره شوه، چې معتصم اغا د دوی له ډلې وتلی دی.

د مارچ پر ۴مه ۲۰۱۳، معتصم اغا جان له بي بي سي سره د مرکې پر مهال وویل:"

د سیاسي ګوند جوړولو په تکل کې یم."

ځوان يم، وزارت ماليه يې راته سپارلي. زه ورباندي نه پوهيږم، تاسي غوندي خلک چې راشي او دلته کار وکړي، ومې ويل ما مخکې عثماني صاحب ته وويل چې سوله وکړئ. بيا مې ده ته وويل: دا زه چې پکې اوسم، دي ځای ته څه وايې؟ هغه وويل لندن، ومې ويل په دي ځای کې د ډېرو هيوادو پاچاهي ګاني کښته پورته کيږي، نه والله که تاسي او نه استاد رباني په پاچاهي باندی پاتي شئ. ويل يې په دي پوهيږو، ومې ويل سوله وکړئ، په جنګ يې نه شئ ګټلای، ويې ويل څو ورځې وروسته به واوري چې له امو دريابه مو در تير کړل. ومې ويل چې مسعود جنګې سړی دي، دنيا ورسره ملګري ده چې يو کيلو متر ځمکه ولري در سره جنګيږي، دا کار مه کوئ. ويې ويل ته به يې واوري چې له امو مو تير کړل. بيا نو خبره خرابه شوه."

استاد محمد زمان مزمل ما (ليکوال) ته د نومبر ۱۰مه ۲۰۱٦، وويل:"د طالبانو د بانک رئيس ملاعبدالرحيم اخوندزاده د پېښور کارخانو بازار کې د ګربز تجار دوکان ته ما پسې راغلی و، فکر کوم چې ملا محمد رباني اخوند به ورته ويلي و، هغه ډير ټينګ شو، چې زموږ (طالبانو) سره کار وکړئ، مګر ومې نه منله، کله چې له هغه دوکان څخه وتی، له لاس څخه يې ټينګ ونيولم، د دوکان مالک ګربز ته يې مخ ور واړاوو، بيا يې ورته وويل چې ۲۰ کاله وروسته به کوم بې عقل پيدا شي، وايي به چې طالبانو اخوانيانو ته د کار موقع نه ورکوله، دا دی ته شاهد يې چې مزمل صاحب ته ډير عذر کوم چې کار وکړي، خو دی يې نه مني او زموږ سره کار نه کوي.

مزمل صاحب وايې چې ما هغه مشر طالب ته وويل که د سولې کار وي، سمه ده، مګر د کومې جنګې ډلې سره کار نه کوم."

معتصم اغا سره د حامد کرزي له خوا مالي مرسته کيده او د ډاکټر غني د حکومت پر مهال يې هم له حکومت څخه مالي امتيازات تر لاسه کول.

د جولای پر ۴مه ۲۰۲۰، استاد محمد زمان مزمل ما (لیکوال) ته وویل:"موږ چې کندهار ته د ملا محمد عمر مجاهد لیدو لپاره ولاړو، هلته د کندهار والی ملا محمد حسن ډیر بد چلند را سره وکړ. له همدې امله موږ غوښتل چې مولوي جلال الدین حقاني له طالبانو را بېل کړو، هغه ته ورغلو، په هغه ورځ، د لوی کندهار طالبانو د ده کسان د کابل خیرخانې کوتل کې بې وسلې کړي او سپک کړي هم وو، ورته مو وویل چې طالبان د چا عزت نه لري، نه د چا احترام، ته دروند سړی یې په طالبانو کې دي عزت نشته، باور در باندي نه کوي او نه هم کومه وړه دنده درکوي، له ملګرتیا یې لاس واخله.

حاجي نعیم کوچی په میز ناست و، هغه وویل: استاده! موږ خو له طالبانو سره د چوکۍ په خاطر نه یو، یو ځای شوي، دنیا خو تیره شوه او تیریږي، موږ خو د اخرت په خاطر له علماوو او طالبانو سره یو ځای شوې یو، نه عزت ورځخه غواړو او نه چوکۍ، غواړو چې په ملګرتیا یې د خپل اخرت لپاره کار وکړو.
د حاجي نعیم کوچي همدي یوې خبرې زموږ ټولې هڅې ختمي او مولوي جلال الدین حقاني له طالبانو سره ملګری پاتې شو[۱۴۰]. "

[۱۴۰] حاجي نعیم کوچي د جهاد پر مهال د نجات ملي اسلامي ګوند قومندان او له روسانو سره یې جګړې کړي، هغه تر پایه له طالبانو سره ملګري وکړه، د حامد کرزي د حکومت پر مهال د امریکایانو له خوا (۱ جنوري ۲۰۰۳) ونیول شو، په سپین ژیرتوب کې د ګوانتانامو جهنمي زندان ته یوړل شو، له یو کال او ۹ میاشتې بند وروسته، د سپټمبر ۲۸مه ۲۰۰۴ کې له ګوانتانامو را خوشی شو.

د جون ۱۸مه ۲۰۲۰، د لوګر په ازره ولسوالۍ کې مړ شو. طالبانو د هغه د فاتحې د مراسمو لپاره په یاده سیمه کې ۵ ورځې نا اعلان شوی اوربند وکړ، ځینو حکومتي لوړ پوړو چارواکو هم وکولای شوای چې پرته له ویرې د هغه فاتحې ته ازرې ته ورشي.

د طالبانو له خوا د کابل نیول کیدل

د طالبانو د وخت د معدن او صنایعو او بیا وروسته د برېښنا وزیر مولوي احمد جان [۱۴۱] په قطر کې د فبروري پر ۲۳مه، ۲۰۱۷ د کابل د نیولو په اړه ما (لیکوال) ته وویل:"کله چې د سروبي اړوند وریښمین تنګي کې جګړې شدت پیدا کړ، د مسعود ځواکونه له لویو توپونو او ټانکونو څخه په استفاده جګړه سخته او ګرمه ساتله، یوې ډلې طالبانو د ملا فاضل اخوند په مشرۍ د لته بند د لاري د ماهیپر او وریښمین تنګې تر منځ د سروبي مرکز ته مخه کړه، په سروبي کې د حزب اسلامي د مشهور قوماندان زرداد [۱۴۲] وسلوال پراته وو، له طالبانو سره هغوی جګړه ونه کړه او سروبی په ډیره اساني سره طالبانو ونیوی، کله چې مسعود خبر شو چې وریښمین تنګې کې دده وسلوال په جګړه بوخت دي او سروبی په اساني سره طالبانو نیولې، هغه په وریښمین تنګې کې د خپلو ځواکونو په اړه له تشویش سره سره په دي

[۱۴۱] مولوي احمدجان د طالبانو د راپیدا کیدو په لومړیو وختو کې ور سره ملګری شوی و، هغه د مولوي نصرالله منصور د ګوند غړی و. د طالبانو د رسمي ورځپاڼې "شریعت اخبار " مسؤل و. د معادن او صنایع وزیر و، وروسته د بریښنا وزیر شو. پر افغانستان د امریکا له حملې وروسته، د اقتصادي ستونزو له کبله یې شخصي کار ته مخه کړه او په قطر کې د لویې ماشینري کار یې کاوه.

[۱۴۲] قوماندان زرداد په سروبي کې د حزب اسلامي ډیر بې رحمه او زړور قوماندان و، احمدشاه مسعود په ټول توان او نظامي قوت سره ونه شوای کولای چې له قوماندان زرداد څخه سروبی ونیسي، د دوی ترمنځ سختې نښتې وشوې، د یو بل ډیر کسان یې سره ووژل. قوماندان زرداد په غلا، وژنو او بېلابېلو جرمونو تورن قوماندان و، له موټر چلونکو او مسافرو یې د جلال اباد –کابل په لویه لاره، د خپلې نظامي قرارګاه (سروبي) مخې ته په زوره پیسې او قیمتي مالونه وړل.

کله چې طالبانو کابل ونیو، زرداد بیا وروسته لندن ته ولاړ، ډیر کلونه هلته بندي و، د ډاکټر غني د حکومت پر مهال کابل ته راغی او بیا ځل یې په کابل کې د ځمکو پر غصب پیل وکړ، مګر له حکمتیار سره یوځای نه شو.

اندیښنه کې هم ولویدی چې د حزب اسلامي قومندان زرداد به له مسعود سره چل کړی وي او غواړي چې د مسعود ځواکونه طالبانو ته ژوندي په لاس ورشي، مسعود دا ویره هم درلودله چې کیدای شي زرداد د مسعود په نیولو کې له طالبانو سره مرسته وکړي. همهغه وو چې د حزب اسلامي او مسعود ترمنځ د بې باورۍ په نتیجه کې وربښمین تنګی هم په اساني سره طالبانو ونیوی او د همدې بې باورۍ له امله مسعود په ماهیپر کې هم د طالبانو سره د جګړې فرصت له لاسه ورکړه او یواځې د خپلو کسانو ژوندي ایستلو په اړه یې فکر کاوه، چې ډیر په تیزي او منډه سره له ماهیپر څخه هم ووتل.

مولوي احمد جان وایې چې د زرداد سربیره د هغه ملګري قومندانانو چمن او قلم هم جګړه ونه کړه او علت یې داسي ووایه:

کله چې زه (مولوي احمدجان) په پېښور کې د طالبانو د رسمي او محوري شریعت ورځپاڼې مسوول وم، هغه وخت کې غزنی لا هم طالبانو نه و نیولی.

یوه ورځ زموږ د شریعت ورځپاڼې کوټې ته یو ببر سري سړي سر را ښکاره کړ، ویې ویل چې مزار شریف ته کله د الوتکې پرواز دی[۱۴۳] ؟

زموږ یوه ملګري ورته وویل چې هغه پخواني خلک اوس دلته نه شته، دا سړی همداسي په بیړه بیرته روان شو، ملګري ته مې وویل چې دا خو ماته داسي ښکاره شو لکه چې زرداد به وي، هغه هم شکمن شوی و، زموږ ځای د پېښور د ګل حاجي پلازه[۱۴۴] په دویم منزل کې وو، ژر پسې ور ولاړ شوم، چې کتل مې هغه په زینو کې لاندي منزل ته کښته شوی وو، د حزب اسلامي مشهور قومندان زرداد و، روغبړ مې ورسره وکړ، ورته مې وویل چې راځه راسره چای وڅښه، هغه ویل چې کار لرم

---

[۱۴۳] د شریعت اخبار همدغه دفتر پخوا د عبدالرشید دوستم د کسانو دفتر وو، چې له همدې ځایه یې مزار او شبرغان ته د وسلوالو په تګ او راتګ کې اسانتیاوي برابرولې.

[۱۴۴] ګل حاجي پلازه چې د یو افغان له خوا جوړه شوې وه، د پلازې هټۍ او کوټې د افغانانو له خوا کرایه شوې وې، ډیرې پکې د مطبعو، مجلو، ورځپاڼو، کمپیوټرونو دفترونه وو، د سیاحتي (توریستي) شرکت هم یو دوه دفترونه پکې موجود وو.

او ځم، زه ډېر ورته ټینګ شوم، زرداد مې یو ډول مجبوره کړ چې بیرته زموږ دفتر ته راسره وخیږي، هلته چې کیناستو، حتی مخکې له دې چې راسره اطاق / دفتر ته راشي، هغه پوه شو چې موږ طالبان یو او دا هغه وختونه دي چې د حزب اسلامي مشر ښاغلي حکمتیار د طالبانو سره د جګړې جواز ورکړی وو او په کندهار کې د طالبانو او حزب اسلامي د وسلوالو تر منځ جګړې شوې وي، دا ډول د غزني په روضه کې هم دحزب اسلامي له خوا د طالبانو سره د جګړې تیاری نیول کیدی، په داسي حال کې چې طالبان د غزني له والي قاري بابا سره په خبرو بوخت وو چې غزنی په سولییز ډول طالبانو ته وسپاري.

موږ (طالبانو) همدلته د شریعت اخبار په یوه اطاقیز دفتر کې زرداد ته شین چای مخکې کیښود او د طالبانو د تحریک د اړتیا او پیداکیدو په اړه مو معلومات ورته ورکړل، دا ډول مو د حزب اسلامي له خوا د طالبانو سره د جګړې په اړه هم ورته وویل چې نه باید جګړه وشي، کوم اهداف چې مجاهدینو درلودل، د همهغه اهدافو لپاره طالبان را ولاړ شوي دي، ځکه مجاهدین په خپل منځې جګړو کې بوخت او اهداف ورڅخه پاتې شول.

له لنډ مجلس وروسته قومندان زرداد وویل چې دلته بحث نه کیږي، خو زه ژمنه کوم چې تر خپل وسه به ستاسي سره جګړه نه کوم، تاسي سبا شپه زما میلمانه شئ، هلته به بیا خبرې وکړو.

مولوي احمد جان وایې چې ډېر زیات خوشاله شوم چې موږ ته یې سبا ماښام د ډوډۍ لپاره بلنه راکړه، تر څو د بحث او خبرو لپاره زیات وخت ولرو، له موقع څخه په استفاده مې ورته وویل چې بیا نو قومندان چمن او قومندان قلم هم سبا ماښام را وغواړه، زرداد ومنله او سبا ماښام د هغه کور ته موږ څو تنه طالبان ورغلو.

رښتیا هم زرداد دواړه؛ چمن او قلم هم راغوښتي وو، بیا مو هم د طالبانو د تحریک او مشرانو په اړه هغوی ته خبرې وکړې، هغو ته مې وویل: د طالبانو مشران پخواني مجاهدین دي، د طالبانو هدف د هیواد له تجزیې ژغورل او اسلامي نظام

ته کار کول دي، دا ټول له مدرسو او مسجدو را ولاړ شوې طالبان دي چې د مجاهدينو پاتې کار بشپړ کړي.

له بحث وروسته قوماندان زرداد، چمن او قلم درې واړو ژمنه وکړه چې که له طالبانو سره په جګړه کې مخامخ شي، نو له طالبانو سره به جګړه نه کوي او تر پايه هم زرداد په خپله ژمنه ودريدی.

کله چې طالبانو غزنی ونيوی، د ميدان ښار په لور په روضه کې د حزب اسلامي قوي مرکز و[۱۴۵]، د همدې مرکز د ساتنې او طالبانو د پرمختګ د مخنيوي لپاره د حزب اسلامي وسلوال له څهار اسياب او سروبي څخه هم روضې ته ورغلل، د قوماندان زرداد وسلوال هم وو، مګر هلته زرداد له طالبانو سره جګړه ونه کړه او له جګړې څخه په شا شو، طالبانو په اساني سره روضه ونيوله او د ميدان ښار په لور يې پرمختګ وکړ، همدا ډول زرداد په سروبي کې د طالبانو له خوا د کابل د نيولو پر مهال له طالبانو سره جګړه ونه کړه او په خپله ژمنه تر پايه ودريدی."

"د حزب اسلامي او شورای نظار د پخوانيو دښمنيو او تربګنيو له امله وو چې د حزب اړوند بدنام قوماندان زرداد په سروبي کې له طالبانو سره جګړه ونه کړه، سروبی يې طالبانو ته پريښود او د مسعود ځواکونه په وريښمين تنګي کې محاصره پاتې شول، زرداد دا ډول مرسته وکړه لکه چې د کندهار په نيولو کې د جمعيت اړوند قوماندان ملا نقيب الله له طالبانو سره کړې وه، مسعود د حزب پر ملګرتيا نور هم بې باوره شو، د جګړې له لومړۍ کرښې د چورلکو په واسطه له خپلو لوړ پوړو جنرالانو سره وتښتيدی، کابل ته راغی، له دې ځايه يې له کابل څخه د جمعيت اسلامي د مشر استاد رباني او حکمتيار د وتلو لپاره پلان ونيوی، د چورلکو پواسطه جبل السراج ته ولاړل، حکمتيار يې بغلان ته رخصت کړ، ويل کيږي چې دوستم د

---

[۱۴۵] په غزني کې د حزب اسلامي د همدې مرکز قومانده د قوماندان سرور خان په غاړه وه، هغه په ۲۰۰۹ کال کې ما (ليکوال) په کابل کې وليد، ويې ويل:"زما مجاهدينو له طالبانو سره جګړې ته زړه نه ښه کاوه."

حکمتیار لپاره بغلان ته د تګ په لاره کې تابیا نیوله چې له منځه یې یوسي، مګر حکمتیار بیا په چورلکه کې ولاړی، بیا وروسته د شمال ټلوالې مشران تاجکستان، ازبکستان او ایران ته ولاړل.

په شمال کې د جګړو په وخت بیا وروسته د اهل تشیع مشران استاد خلیلي او محمد اکبري په بامیان کې د طالبانو له خوا محاصره وو، خلیلي ته په وخت د استاد سیاف له خوا چورلکه ورواستول شوه، مګر استاد محمد اکبري [١٤٦] پاتې شو او طالبانو ته تسلیم شو." سید داوود اغا

د طالبانو د شریعت ورځپاڼې مسوول، د معادن او صنایع او بیا وروسته د بریښنا وزیر د میزان پر ۳مه او ۴مه ۱۳۹۵ ل. کال د کابل د نیولو په اړه په لاندې ډول معلومات ما (لیکوال) ته راکړل:

"د طالبانو په لاس د کابل تر نیولو مخکې دوه ځله نور هم طالبانو د کابل نیولو ناکامه هڅه کړې وه، دواړه وارې د کابل ښار ځنډو ته طالبان رسیدلي وو، خو بیا وروسته یې ماتې خوړلې وه.

---

[١٤٦] استاد محمد کریم خلیلي: کله چې عبدالعلي مزاري مړ شو، خلیلي د حزب وحدت ګوند د یوې شاخې مشر او استاد محقق د بلې شاخې مشر شو، وروسته دواړه یو ځای او د طالبانو ضد یې جګړې وکړې. پر افغانستان د امریکا د حملې پر مهال دواړه له امریکا سره ملګري شول. د کابل تر نیولو وروسته دواړه سره جلا او هر یو د بېل بېل ګوند مشران شول.

محمد کریم خلیلي د ولسمشر حامد کرزي دویم مرستیال (۷ډسمبر ۲۰۰۴ تر ۲۹ سپټمبر ۲۰۱۴) و، د ډاکټر غني د حکومت پر مهال د سولې عالي شورا (٦ جون ۲۰۱۸ تر دې مهاله) رئیس دی.

استاد محمد اکبري د حزب وحدت ګوند د مرکزي شورۍ مرستیال مشر و، د بامیان ولایت اوسیدونکی دی، کله چې د سپټمبر ۱۳مه ۱۹۹۸، طالبانو بامیان ونیو، هغه محاصره کې پاتې او طالبانو ته تسلیم شو.

پر افغانستان د امریکا له حملې وروسته، محمد اکبري د ولسي جرګې دوو دورو (۷ډسمبر ۲۰۰۵ تر ۲۰ مئ ۲۰۱۹) غړی پاتي شو. او د حزب حراست اسلامي په نوم سیاسي ګوند یې جوړ کړ.

۱ – په کابل د لنندر او چار اسیاب د لاري حمله (۱۹ مارچ ۱۹۹۵ ل کال) وشوه، د طالبانو نظامي ډلې د کابل ښار تر دهمزنگ څلور لاري پوري را ورسیدلي، د حزب وحدت مشر عبدالعلي مزاري او د هغه مشهور او ظالم قومندان شفیع دیوانه ونیول شول. دا رنگه د هزاره گانو په سیمه کې په کانتینرو کې د ځینو قومونو اړوند د وژل شوو میرمنو لوڅ جسدونه هم پیدا شوې وو.

د طالبانو د جگړې قومندان ملا یار محمد اخوند د احمدشاه مسعود د ځواکونو له خوا ژوندی ونیول شو.

اصل کې د استاد عبدالعلي مزاري په مشري د حزب وحدت قومندانانو له طالبانو غوښتې وو چې کابل ته را ننوځي او دوی ورسره مرسته کوي، رښتیا هم د حزب وحدت وسلوالو په خپلو سیمو کې له طالبانو سره جگړه ونه کړه، ځکه هغوی د مسعود سره د سختو جگړو له امله غوښتل چې مسعود په طالبانو باندې مات کړي[۱۴۷].

د حزب وحدت قومندانانو له طالبانو سره چل وکړ، هغوی ته یې هغه سیمې ونه ښودلي چې د احمد شاه مسعود د ځواکونو په لاس کې وي، نا خبره طالبان چې د حزب وحدت وسلوالو ډاډ ورکړی وو، په ناخبرې او پرته له چمتووالي څخه د احمدشاه مسعود د ځواکونو ساحې ته ننوتل، د طالبانو د جنگیالو عادت داوو چې تر ټولو مشهور او لوړ پوړی قومندان به د جگړې پر مهال تر ټولو نورو مخکې روان و، همهغه و چې د جگړې عمومي قومندان ملا یار محمد اخوند هم د مسعود د ځواکونو په جال کې ولویدی او ژوندی ونیول شو.

کله چې د طالبانو نظامي مشر ونیول شو، بیا د طالبانو او حزب وحدت تر منځ هم بې باورې راغله او جگړه پیل شوه، استاد عبدالعلي مزاري او قومندان شفیع

---

[۱۴۷] ۱ اپریل ۱۹۹۶ کې د حزب وحدت او طالبانو ترمنځ تړون وشو چې د حزب وحدت د مشر عبدالعلي مزاري د وژلو څیړنه به کوي، د حزب وحدت سیمو ته تړلې لاري به طالبان خلاصوي او په کابل ښار به د مسعود په مقابل کې گډه حمله.

دیوانه غوښتل چې د ریشخورو فرقې د لارې د چهار اسیاب په لور وتښتي، خو د ریشخورو فرقې سیمه کې طالبانو هغوی ونیول.

د مارچ ۱۳مه ۱۹۹۵، طالبانو غوښتل چې عبدالعلي مزاري او ور سره دوه نور قومندانان، له لوګر څخه کندهار ته یوسي، د غزني ولایت اړوند مقر سیمه کې د شفیع دیوانه له خوا د جګړې له امله، په چورلکه کې دوه ساتونکي طالبان ووژل شول، چورلکه د غزني ښار ته نږدې کیناستلو ته اړ شوه، د بلې ډلې طالبانو له خوا عبدالعلي مزاري د تیښتې په حالت کې ووژل شو او شفیع دیوانه په تیښته بریالی او بامیان ته ولاړی[148]."

---

[148] ملا عبدالسلام ضعیف په خپل کتاب (طالبان له کندهاره تر مزاره) په ۱۰۷مه او ۱۰۸مه پاڼه کې لیکلی: "عبدالعلي مزاري چې د کابل څخه تښتېدلي و، په میدان ښار کې د تیښتې په وخت کې په داسي حالت کي چي په یوه شخصي موټر کي سپور و د تحریك د ځواکونو لاس ته ورغی. مزاري لا وار له مخه د طالبانو سره د خپل مخالفت اعلان کړی و.

تر نیولو وروسته مزاري د طالبانو د مشرتابه د هدایت سره سم کندهار ته انتقال کیدی، له دي امله چي هغه د یوه تنظیم مشر و د طالبانو له خوا د هغه لاسونه تړل سوي نه و. د میدان ښار څخه هغه د محدود طالبانو په بدرګه په چورلکه کي کندهار ته په لاره کي د طالبانو د باور او غفلت څخه استفاده وکړه، مزاري د خپل مشهور قومندان شفیع دیوانه چي د ده سره په چورلکه کي یو ځای و لاسونه خلاص کړل، هغه په ناڅاپي توګه له یوه طالب څخه وسله واخیستله، په هواء کي یې په چورلکه کي دننه پر امنیتي طالبانو ډزي وکړي، په ډزو کي د چورلکي پیلوټ هم ټپي سو، مزاري او ورسره قومندان یي پیلوټ دي ته اړ کړ چي د غزني ولایت د جنډې په سیمه کي بیړنۍ ناسته وکړي، پر ځمکه د چورلکي د ناستي سره سم دوی تیښته وکړه، غوښتل یي چي د هزاره جات سیمي ته ځان ورسوي، دا چي چورلکي د کابل – کندهار لویي لاري ته نږدې ناسته کړي وه او پر دغه لار به همیش د طالبانو ځواکونو تګ راتګ کاو، یوي وړې ډلي تیریدونکو طالبانو د چورلکي یو ناڅاپه کښته کیدل د طالبانو ویشتل او د مزاري او ورسره قومندانانو تېښته ولیدله، داچي طالبانو عبدالعلي (مزاري) او د هغه ملګري د ځغاستي او تیښتي په حالت کې ولیدل، پرته له دي چي نوموړی وپیژني چي څوك دی، هغوی یي د ډزو هدف وګرځول، مزاري او ملګري یې په ډزو کي ولګیدل او ووژل شول."

وحید مژده ما (لیکوال) ته وویل:"د عبدالعلي مزاري اړوند د استاد رباني د حکومت پر مهال د بهرنیو چارو وزیر (۱۹۹۴ -۱۹۹۶ ز کال) دکتور نجیب الله لفرایي ما (مژده) ته وویل چې د مزاري د مرگ مسؤلیت جنرال خدایداد هم لري، دی (لفرایي) وایي چې په کابل کې د ایران د هغه وخت سفیر له احمدشاه مسعود سره ولیدل او ورته یې وویل چې عبدالعلي مزاري د طالبانو له خوا محاصره کیږي، غواړي چې هغه د کابل له لاري مزار ښار ته ولاړ شي، نور به تاسي ته هم خطر نه وي، مسعود هوکړه وکړه، سفیر وویل چې سبا سهار به اته بجې د ایران سفارت موټران عبدالعلي مزاري د ده له ځایه د کابل ښار په لور راولي او بیا به یې مزار شریف ته رسوي، تاسي (مسعود) خپلو کسانو ته لارښوونه وکړئ چې د ایران سفارت موټران تر برید لاندي رانه شي. مسعود موافقه وکړه، خپلو ټولو کسانو ته یې وویل چې د دهمزنگ له لوري کوم موټران د ښار په لور راځي، مزاحمت ورته مه کوئ. لفرایي وایي چې سبا سهار مې هرڅومره په مخابره کې او په کورني ټلیفون هڅه وکړه، د ایران سفیر جواب نه راکاوو، وخت رانږدې کیدی، د ایران سفارت ته ورغلم، ساتونکې ویل چې سفیر ویده دی، له انتظار وروسته مې چې سفیر ته دروازه ورخلاصه کړه، د اطاق منځ کي و، ومې ویل چې مزاري ستاسي په انتظار دی، سفیر ویل چې ولې؟ څه خبره ده؟ باالکل یې هغه د پرون ماښام خبره چې له مسعود سره شوې وه، نه یې منله، ویل یې چې ما د مزاري د راوتلو وعده نه ده کړې، همهغه و چې مزاري د طالبانو لاس ته ورغی او بیا د حوت په ۲۲مه ۱۳۷۳ کې د طالبانو له خوا ووژل شو."

ملا یارمحمد اخوند د احمد شاه مسعود د وسلوالو له خوا مسعود ته وروستل شو، په داسي حال کې چې استاد سیاف او مسعود یو ځای ناست وو.

د استاد سیاف زوی ښاغلي حبیب الرحمن [۱۴۹] د مارچ ۱۳مه ۲۰۱۶ د یوې ناستې پر مهال ما (لیکوال) ته وویل:" استاد سیاف نه غوښتل چې له طالبانو سره جگړه

---

[۱۴۹] مولانا حبیب الرحمن اپریل ۲۰۱۹ کې د ولسي جرگې غړی شو.

وکړي، کله چې لومړی ځل کابل کې د احمد شاه مسعود په لومړيو کرښو طالبانو حمله وکړه، هغه وخت استاد او مسعود يوځای سره ناست وو، قسیم فهیم په مخابره کې پر مسعود بږغ وکړ چې څه وکړو، مسعود به استاد سیاف ته وويل چې څه وکړو، درې ځله فهيم غوښتنه وکړه او مسعود به د استاد خبري ته منتظر و، بالاخره جنګ ونښت او جګړه وشوه[۱۵۰]، د مسعود کسانو ملا یار محمد اخوند[۱۵۱] ژوندی نیولی و، هغه يې مسعود ته راوست، نيول شوی د طالبانو مشر استاد د جهاد له وخت څخه پېژندی، استاد چې ولید ډېر خفه شو، ورته يې وويل چې بد وضعيت خو به نه وي درسره شوی، هغه ورته وويل چې ستاسي وسلوالو زما د لاس ساعت راڅخه خلاص کړ. سمدستي يې د (ملا مشر اخوند) تړلي لاسونه ورته خلاص کړل او استاد سیاف خپل د لاس ساعت ورته ورکړ، هغه ته يې وويل چې دا زما ساعت په لاس کړه، مسعود ته يې وويل چې دی به بنديخانې ته نه؛ بلکې میلمستون ته لیږئ، بیا يې جبل السراج کې د مسعود میلمستون ته واستاوی، وروسته تبادله شو، استاد پېغام په لاس ورکړ چې که ممکن وه سوله وشي، خو هغه بیا د غزني والی شو او بیا په جګړه کې ووژل شو[۱۵۲]."

مولوي احمد جان وويل:"دويم ځل په کابل د طالبانو برید (اکتوبر ۱۹۹۵) د مسعود ځواکونو د سخت هوايي بمبارد او د طالبانو د لومړی کچې نظامي قومندان ملا مشر د وژلو له امله له ماتې سره مخ شو.

۲-دا ځل طالبانو د خورد کابل له لاري د مسعود پر ځواکونو حمله وکړه، طالبان تر پلچرخي سیمې پوري ورسيدل، د مسعود د هوايي قواوو له خوا تر سخت بمبارد

---

[۱۵۰] ښکاري چې احمدشاه مسعود د استاد سیاف په مشوره له طالبانو سره جګړه پیل کړي.

[۱۵۱] ملا یارمحمد اخوند د جهاد پر مهال د اتحاد اسلامي (استاد سیاف) قومندان و. له طالبانو سره ملګری او د لومړي ليکو قومندان و، د هرات والی و، وروسته د غزني والي و، په غزني کې د جګړې د لومړی کرښې څخه د لیدو پر مهال په مرمی ولګيد او مړ شو.

[۱۵۲] د طالبانود واکمنی پر مهال د غزني والي و، غوښتل يې چې د جګړې لومړی کرښه له نږدې ووینې، د قره باغ ولسوالي اړوند سېمه کې د طالبانو د مخالفو وسلوالو (حزب وحدت) له خوا له ډېر لرې په مرمی وويشتل او ووژل شو.

لاندي راغلل، طالبان شاتگ ته مجبوره شول او د خاکجبار سیمه کې يې د جگړې عمومي قومندان ملا مشر هم ووژل شو.

د کابل د نیولو درېیمه طرحه ملا بورجان اخوند [۱۵۳] وړاندي کړه، که څه هم خپله مخکې د کابل له نیولو ووژل شو، خو طرحه يې په کامیابې سره عملي او کابل د طالبانو له خوا په ډېره اسانې سره ونیول شو.

۳ – د ملابورجان اخوند طرحه داسي وه چې د خوست ولایت او د جلال اباد سپین غر سیمه ونیول شي، د حصارک غلجي د لاري به جلال اباد نیسي او ورپسي به کنړ او لغمان ولایتونه د طالبانو له خوا نیول کیږي، بیا به همداسي د ورښمین تنگې او ماهیپر سیمې تر کنټرول لاندی راولي او کابل ته به ننوځي.

البته له دي سره هم مهاله به د میدان ښار، لنندر، چهار اسیاب او خوردکابل سېمو څخه هم طالبان د کابل د نیولو بریدونه پیل کوي."

مولوي فضل محمد فیضان د طالبانو د واکمنۍ پر مهال د سوداگرۍ مرستیال وزیر د میزان میاشتې پر ٦ مه ۱۳۹٦، ما (لیکوال) ته وویل:"د جلال اباد ښار تر نیولو وروسته، د جلال اباد قصر کې د طالبانو د مشرانو ناسته وشوه، د ناستې گډونوال حاجي ملا

[۱۵۳] ملا بورجان چې خپل نوم يې ملا امین الله و، د کندهار د پنجوایې ولسوالۍ په تلوکان کلي کې په ۱۹۵۸ز کال کې پیدا شوی.

له پخواني شوروي اتحاد سره د جهاد پر مهال د کندهار د طالبانو په جبهه کې نوموتی مجاهد و، د مجاهدینو د خپلمنځي جگړو پر مهال پر کور ناست و. کله چې طالبان را پیدا شول، په لومړي وخت کې ملا بورجان ورسره ملگری، څکه هغه د ملا محمد عمر د جهاد د وخت ملگری و.

د ملا یارمحمد او ملا مشر تر مرگ وروسته، ملا بورجان د طالبانو د لومړۍ کرښې عمومي نظامي قومندان و.

د کابل نیولو جگړې پر مهال، ملا بورجان اخوند د سپټمبر ۲٦مه ۱۹۹٦ په ورښمین تنگې کې د احمدشاه مسعود وسلوالو سره د جگړې پر مهال ووژل شو.

محمد رباني اخوند، مولوی احسان الله احسان، ملا بورجان اخوند، ملا دادالله اخوند، ملا عبدالقهار فقير، زه (فيضان) او ځيني نور مشران وو، ځينو مشرانو ويل چې طالبان ستړي شوي، په کار ده چې دمه وکړي، ملا بورجان اخوند ويل چې دښمن وارخطا دی، کنړ او لغمان نيسو او همداسي وريښمين تنګې کې د سروبي او کابل د نيولو لپاره جګړې ته دوام ورکوو."

طالبانو د کابل پر لور جګړې ته دوام ورکړ، د طالبانو د جګړې عمومي قومندان ملا بورجان اخوند په وربښمين تنګي کې د احمد شاه مسعود د ځواکونو له لوري په مرمۍ ولګېد او ووژل شو.

مولوي احمد جان وايي:"په وربښمين تنګي کې د ملابورجان له مرګ وروسته ملا عبدالرزاق اخوند د ماهيپر په لور او ملا فاضل اخوند د لته بند لور ته د جګړو مشرې په غاړه درلودله، نور قومندانان لکه ملا عبدالسلام راکټي او ملا دادالله هم دجګړې په لومړيو کرښتو کې موجود وو.

ماهيپر [154] او لته بند [155] ته چې طالبان ورسيدل جګړه سخته شوه، ډير طالبان هم ووژل شول، د ماښام لمانځه وروسته د احمد شاه مسعود د ځواکونو د جګړې کرښه ماته شوه، طالبان د شپې ناوخته ۱۰ يا ۱۱ بجې کابل ښار ته ننوتل."

د سپتمبر پر ۲٦مه د شپې مهال يو شمير طالبان د کابل ښار څنډو ته له ماهيپر، دارالامان، ميدان ښار او نورو لارو ورسېدل او د شپې ناوخته يوه ډله طالبان د کابل ارګ ته ننوتل او د مسعود پاتې ځواکونه د خيرخانې کوتل د لاري په بشپړ ډول سره له کابل څخه د شپې مهال ووتل، سهار د رڼايې سره سم (۲۷ سپتمبر ۱۹۹٦) کابل ښار ته له هر لورې څخه په ډلو ډلو نظامي طالبان ننوتلي وو.

[154] ماهيپر: له سروبي څخه کابل ته د غرونو په منځ کې لنډه ننوتلي لاره ده.

[155] لته بند : له سروبې څخه لر اوږده خو په اواره کې کابل ته ننوتلي لاره ده.

مولانا عبدالرزاق فتاحې، د طالبانو د واکمنۍ پر مهال د سوداګرۍ وزير وايي:"موږ د حاجي رازمحمد خاکسار [۱۵۶] په مشري ۱۲ تنه د سپټمبر پر ۲۶مه د دهمزنګ دلاري ارګ ته د شپې څه باندي ۱۲ بجې / د سپټمبر ۲۷مې پېلېدو سره راغلو او بيا وروسته په همدې شپه کې د خيرخانې کوتل ته وليږل شوو، هلته د خيرخانې تر کوتل لاندي په دوه لارې کې موږ ناست وو، ليدل مو چې د احمد شاه مسعود وسلوال د شمال په لور تيښته کوي، مګر يواځي نندارہ مو کوله، د چا مخه مو نه نيوله.

کوم ټانکونه چې هلته ولاړ وو، ويرينګ يې ورته شارټ کړی وو او مرمۍ يې پکې ځای په ځای کړي وي، چې طالبانو به چالان کړ، ټانک به اور واخيست، دوه ټانکونه وسوځېدل.

۵۵مې فرقې ته په قصدي ډول سره د مسعود د وسلوالو له خوا اور اچول شوی وو، چې همهلته د خيرخانې کوتل سره نږدې پرته ده، تر سهاره د مسعود پلويان وتښتيدل او سهار بيا طالبان د خيرخاني کوتل سر ته ور وختل."

د ميزان پر ۵مه ۱۳۷۵، د شپې مهال طالبان کابل ته ننوتل. کابل د سرپرستې شورا، چې ملا محمد رباني يې مشر و او ۶ (ملا محمد حسن، ملا محمد عباس اخوند، مولوي سيد غياث الدين، ملا محمد غوث او ملا فاضل) نور غړي يې درلودل، اداره کيدی او د طالبانو مشر ملامحمد عمر مجاهد ۹ مياشتې وروسته د جون مياشتې پر ۱۰مه ۱۹۹۷ کابل ته راغی، چې سفر يې پټ و.

---

[۱۵۶] د طالبانو نظامي قومندان و، يو بل کس په همدې نوم ملا خاکسار بيا د کورنيو چارو مرستيال وزير و.

د طالبانو په لاس د کابل د سقوط ځینې لاملونه

د طالبانو په لاس د کابل نیول، سمه ده چې طالبان وايي دا د ملابورجان طرحه وه، چې د مسعود ځواکونه وارخطاء وو، ولي دا هم مهمه ده چې په جلال اباد او لغمان کې د طالبانو سره د جګړې په لومړیو کرښو کې مقابله ونه شوه، د هغه وخت د استاد رباني د حکومت د دفاع وزیر ښاغلی وحیدالله سباون [157] د لغمان د سرخاکان د تور غر په سیمه کې له خپلو وسلوالو سره د طالبانو د مقابلې لپاره راوتلي وو، هغه ونه شوای کولای چې خپلو وسلوالو ته د طالبانو سره د جګړې لپاره مورال ورکړي.

دحزب اسلامي د هلمند مشهور قوماندان او د حامد کرزي د حکومت پر مهال په ولسي جرګې کې په لومړۍ او دویمه دوره (ډسمبر ۲۰۰۵ تر مئ ۲۰۱۹) کې وکیل معلیم میرولي وايي:"موږ هم د سباوون صاحب ملګري وو، له طالبانو سره د جګړې لپاره د تور غر سیمې ته ولاړو، سباوون صاحب د قوماندې مشر و، خو هغې سیمې ته راسره نه ولاړ.

کله چې به د طالبانو ډاډسن په سړک ولیدل شوه، زموږ سره ټانګونه وو، خو زموږ ملګرو به ورځخه تیښته کوله. موږ وروستي کسان وو چې د طالبانو څخه د وریښمین تنګې / سروبي په لور مو حرکت وکړ، ځکه چې زموږ ټانک خراب و، په بل ټانک مو چالان کړ او د طالبانو ډاډسن موټري مو لیدلي، خو موږ ته یې موقع راکړه چې ولاړ شو."

---

[157] کله چې ښاغلي حکمتیار دویم ځل (۲۶ جون ۱۹۹۶) لومړی وزیر شو، دفاع وزارت هم ده ته ورکول شو او حکمتیار د دفاع وزارت لپاره وحیدالله سباوون وټاکه، مګر عملاً د دفاع وزارت چارې احمدشاه مسعود کنټرولولي.

انجنیر وحیدالله سباوون د جهاد پر مهال د حزب اسلامي مشهور قوماندان و، په کونړ کې له قوماندان کشمیر خان وروسته، سباوون صاحب ډیر مشهور قوماندان و.

له احمدشاه مسعود سره د حزب اسلامي د جګړې پر مهال له حکمتیار سره په چهار اسیاب کې و، کله چې چهار اسیاب طالبانو ونیو، سباوون ایران ته وتښتید، هلته یې له شمال ټلوالې سره اړیکې جوړې او د طالبانو پر ضد له احمدشاه مسعود سره یوځای شو.

کلونه د مسعود او حکمتیار ترمنځ جنګونه وشول، د دوی ترمنځ د ۵ کلونو جګړو په ترڅ کې، د نړیوالو رسنیو د راپور پر بنسټ، نږدې ۶۰۰۰۰ کسان ووژل شول، نه خو مسعود کابل په بشپړ ډول تر کنټرول لاندې راوست او نه هم ښاغلي حکمتیار.

د حکمتیار او مسعود ترمنځ جګړو کې د کابل ښار ډېرکورونه ړنګ شول، د بیا ودانولو په وخت کې په ځینو کورونو کې د انسانانو مړي او جسدونه پیدا شول، ځکه د جګړو په وخت کې له کورونو د کورنۍ د ټولو غړو وتل مشکل وو، هغوی چې د کور ساتنې لپاره به په کور کې پاتې وو، هغه به همهلته پکې ووژل شول.

طالبانو هم جګړې وکړې، دهمزنګ او پلچرخې ته به ورسیدل، خو د کابل په نیولو به قادر نه شول.

مولوي احمد جان وایې:" کابل ځکه د جلال اباد له خوا په اساني ونیول شو، د کابل ادارې لپاره یوازینۍ مهمه لاره چې ورته خلاصه وه، د ننګرها او تورخم لاره وه چې دولت خپل اکمالات له همدې لارې کول[158]، په ځانګړې ډول د الوتکو، ټانکونو او وسایطو لپاره تیل، ممکن له شمال څخه به هم تیل کابل ته راوړل کیدل، ولې هغه لاره اوږده وه، کله چې ننګرهار طالبانو ونیوی، د کابل د هغه وخت واکمنو روحیه له لاسه ورکړه.

دا ډول د ننګرهار اکثره قومندانان له طالبانو سره ډیر مضبوط ودریدل، که طالبانو ۱۰ زره وسلوال کسان لرل، د لوی ننګرهار نږدې ۲۰ زره وسلوال نور ورسره ملګري شول، د دوی په ډله کې ځینې قومندانان او ډیری یې په جګړه پوه کسان وو[159].

---

[158] کابل ته د شمال له خوا هم لاره خلاصه وه، مګر ډیره اوږده او که د منځنۍ اسیا څخه کوم خوراکي توکي لکه غنم، اوړه، تیل او غوړي به کابل ته راوړل کېدل، سوداګرو ته به ګرانه تمامېدل او کابل ته را رسیدو یې وخت هم نیوی.

[159] له امریکایانو سره د طالبانو د جګړو پر مهال، چې کله به طالبانو ځینې سیمې د افغان حکومت څخه ونیولې، د هغې سیمې او کلیو خلک به له طالبانو سره ملګري او ډیرو به

د حزب اسلامي ځينو قومندانانو له طالبانو سره مرسته وکړه، دکابل نيول يې اسانه کړل، يو پکې قومندان زرداد وو، کله چې طالبانو د تور غر د لارې په سروبي حمله وکړه، قومندان زرداد پرته له مقاومت څخه سروبی طالبانو ته پرېښود.

چې سروبی ونيول شو، احمدشاه مسعود وډار شو، چې زما د نيولو او زموږ د ملګرو د محاصره کولو لپاره تاکتيک دی، مسعود او مهم ملګري يې د چورلکو پواسطه وتښتيدل او د جګړې ډګر يې پريښود.

د کابل ادارې ځومره کسان چې ورښمين تنګې کې له سروبې لاندې (د لغمان په لور) جنګيدل، هغوی هم مقاومت پريښود، د محاصرې څخه وبيريدل او د غرونو او مختلفو لارو وتښتيدل، سېمه يې طالبانو ته پريښودله، طالبانو ته نوره هم اسانه شوه چې د تنګې د لارې هم سروبي ته راوخيږي.

همدا د جمعيت اسلامي او حزب اسلامي ترمنځ چې سروبي کې کومه بې باوري پيداشوه، د ننګرهار له خوا د جګړې لومړی کرښه ماتيدل او داډول د ميدان ښار او لوګر له خوا هم په کابل باندې د طالبانو حملې، ټول هغه څه وو چې د مسعود کسان وتښتيدل او کابل ته د طالبانو د ننوتلو لارې خلاصې شوې.

اساسي لامل د کابل د سقوط د ملابورجان طرحه او د حزب او شورای نظار يو پر بل بې باورې ګڼلای شو. "

يې وسلې واخيستې، د طالبانو په ليکو کې به د امريکا/ناټو او افغان حکومت پر ضد جنګېدل.

د ملا بورجان اخوند وژل کېدل

د طالبانو د جنګي کرښو د لومړۍ کچې قوماندان ملا بورجان د مرګ په اړه ډول ډول اوازې اورېدل شوې دي، له مختلفو کسانو څخه ما (لیکوال) په دې اړه معلومات وغوښتل، د طالبانو د واکمنۍ پر مهال د ملا محمد عمر مجاهد نظامي سلاکار، اوسمهال د طالبانو د قطر د سیاسي دفتر غړي ملا عبدالاحد جهانګیروال د میزان ۴مه، ۱۳۹۵ راته وویل چې د ملا بورجان اخوند د هغه وخت له ژوندي پاتې شوو ملګرو سره یې اړیکه نیولې او هغوی دا ډول معلومات ورکړي: "د ملابورجان اخوند ملګری حاجي طالب چې د کندهار د پنجوایي ولسوالي د تلوکان اوسیدونکی دی او ملارحمت الله وردګ، چې همدا دواړه د پېښې پر مهال له ملا بورجان اخوند سره ملګري وو، دوی وایي چې د ټانک مرمۍ ولګیدله او ملابورجان پري زخمي او ووژل شو.

محب الله اخوندزاده چې په ایوب اخوندزاده سره مشهور و، د کندهار د شاولیکوټ اوسیدونکی دی، دا مهال د طالبانو له خوا د جوزجان ولایت مشر / والي دی، هغه وایي:"د میزان ۵مه، ۱۳۷۵، موږ په جلال اباد کې ښار کې وو، ملا بورجان اخوند وویل چې ځانونه د لغمان دوراهی ته ورسوئ، ۱۲ بجې وي ملابورجان راغی، د ورښمین تنګي لپاره یې تشکیل [۱٦۰] وکړ، هغه وویل چې تاسي مخکې درځئ او زه ټانکونه له شا درپسې در روانوم، په ورښمین تنګي کې د مسعود له قواوو سره جګړه پیل شوه، او ملا بورجان اخوند خپله هم د جګړې ډګر ته را رسیدلی و، ډیر ژر وخت کې د رود له هغې غاړي د غره له سره، د راکټ پیر وشو او د پیکا وسلي درلودونکی هم هلته د هغه راکټ ویښتونکي سره یو ځای وو.

د راکټ یو ډول ځانګړي نسبتاً کوچنۍ مرمۍ وي، همدا مرمۍ ملا بورجان اخوند ته نږدې ولګیدله، د مرمۍ یوه پرزه راغله، د ملابورجان اخوند په ستوني کې ولګیدله،

[۱٦۰] تشکیل: هغه طالب قوماندانان په نښه کول چې د جګړې لومړۍ کرښې په لور به له خپلو وسلوالو سره یو ځای حرکت کوي او هغوی ته د جګړې او برید ځای ور ښودل.

هیڅ حرکت یې نه دي کړي، سمدستي را واوښت، د اکمالاتو مسوول ملا محمدرحیم اخوند په غیږ کې ونیو او پور (ځاه یې وتلي وه) یې پرې کړی وو، څادر مو پرې واچاوی، تر پول لاندي مو کېښود، چې نور ملګري خبر نه شي.

محب الله اخوندزاده وایي:"د ملا بورجان اخوند تر مرګ وروسته ملاعبدالرزاق اخوند [۱٦۱] د جنګ مشر شو، ماښام مهال سروبي ته ورسیدو، د ماهیپر او تګاب خواوو ته تشکیلات وشول، د نغلو په لور زه د جګړې د کرښې مسوول وم او د ماهیپر په لور ملا رحمت الله اخوند چې د زابل ولایت د سیوري ولسوالي اوسیدونکی و، هغه د جګړې مسوول و، چې بیا وروسته ووژل شو. د چهار اسیاب له خوا د جګړې مشرې صدر محمد ابراهیم [۱٦۲] کوله او د سروبي له نیولو سره یو ځای ملا محمد رباني اخوند هم را رسیدلي و. زموږ سره نظامي طالبانو شپه په ماهیپر کې وکړه، سهار وختي د میزان پر ٦مه کابل ته ور ننوتل."

مولوي احمد جان وایي:"د طالبانو مشران به د جګړې پر مهال تر نورو مخکې وو، تر ملا بورجان اخوند مخکې هم داسي شوي چې د طالبانو مهم قوماندانان د سختو جګړو پر مهال ژوندي پاتې شوې، خو بل ځای بیا وژل شوې، ملا مشر اخوند د میدان ښار په سختو جګړو کې ونه وژل شو، خو کله چې طالبان د کابل پلچرخې ته را ورسیدل او بیرته شاتګ ته مجبوره شوو، هغه په خاکجبار کې ووژل شو، مولوي احسان الله احسان بیا په مزار شریف کې ووژل شو. یواځې ملا بورجان نه و چې د کابل د نیولو پر مهال ووژل شو، بلکي شاوخوا ۸۰ تنه طالبان ووژل شول.

تر ملا بورجان مخکې او وروسته د طالبانو ځیني مهم قوماندانان او مشران وژل شوې. لکه ملا عبدالخالق، ملا رحمت الله، ملا محمد، ملا یارمحمد، ملا مشر، ملا معاذ الله، ملا خان محمد، ملا محمد نعیم، مولوی احسان الله، ملا محمد جهادوال او نور."

[۱٦۱] بیا وروسته د طالبانو د واکمنۍ پر مهال د کورنیو چارو وزیر شو.

[۱٦۲] صدر ابراهیم، پر افغانستان د امریکا تر حملې وروسته، چې کله ملا عبدالقیوم ذاکر د طالبانو د نظامي کمیسون له مشرې لرې شو، پر ځای یې صدر ابراهیم وټاکل شو او ډېر وخت د طالبانو د نظامي کمیسون او جګړې مسؤل و.

د ډاکټر نجيب الله وژل کېدل

د طالبانو د واکمنۍ پر مهال د سوداګرۍ وزير، د ګوانتانامو ۴ کلن بندي مولاناعبدالرزاق فتاحي وايي:" لومړي ځل موږ ۸ نفره طالبان د حاجي راز محمد خاکسار په مشري د دهمزنګ د لارې کابل ته داخل شوو او بيا ارګ ته د شپې څه باندي ۱۲ بجې ور ننوتلو، د ارګ په دروازه کې يو دانه ټانک هم ولاړ و. لومړی موږ ټولو د ارګ په چمن کې الله ج ته د شکرانې په موخه د قران کريم تلاوت وکړ او د کابل د نيولو د شکراني دعاوي مو وکړې، موږ ډير وږې شوې وو، د ارګ هغه دفتر چې ولسمشر به پکې کيناستي بند و، زموږ يوه ملګري يې يوه شيشه ور ماته او ميوه يې ورڅخه را واخيستله او ګردو ملګرو همدلته وخوړله.

ملااسلام راکتي چې د جلال اباد له خوا له خپلو وسلوالو سره کابل ته راننوتلی وو، په همدې شپه کې ارګ ته راورسيد [١٦٣].

زموږ يوه ملګري وويل چې ډاکټر نجيب الله هم دلته نږدې دی، راځئ چې ورشو، موږ غوښتل چې هلته د هغه دليدو لپاره ورشو، نه د هغه د وژلو لپاره، لږ وروسته يو بل طالب ارګ ته راغی، ويې ويل چې طالبانو ډاکټر نجيب الله وژلی (د شپې ناوخته، د سپټمبر۲۷مې۱۹۹٦د پېل لومړی وخت) او جسد يې د اريانا په چوک کې ځړولی دی[١٦٤]."

که څه هم کابل ته د ننوتلو قومانده د ملابورجان وروسته د ملاعبدالرزاق په لاس کي وه، چې بيا وروسته د کورنيو چارو وزير شو، خو جوته نه ده چې ډاکټر نجيب الله به د هغه په امر وژل شوې وي او يا به ځينې طالبانو خپلسرې کړې وي.

---

[١٦٣] له دريو جبهو (ماهيپر، لوګر او ميدان ښار) څخه په کابل د طالبانو بريد وه.

[١٦٤] په افغانستان او نږدې سيمه کې عام خلک د ورځې پېل صبح صادق / سهار چې سپيدې ښکاره شي، ګڼي. مګر په عيسوي تاريخ کې چې کله د شپې دولس بجې پوره شي، همدا ورځ ختمه او د شپې له دولس بجې وروسته بله ورځ حسابل کيږي.

مولانا عبدالرزاق او ملګري يې د سپټمبر پر ۲٦مه ورځ، د شپې څه باندي ۱۲ بجې ارګ ته ورغلي وو، چې د عيسوي تاريخ په حساب د سپټمبر ۲۹مه کيږي.

ډاکټر نجیب الله کیدای شي په دې ډاډه و چې طالبان پښتانه دي او وبه یې نه وژني، ولي ځیني طالبان بیا دلیل وړاندې کوي چې سمه ده چې ډاکټر نجیب الله پښتون و، خو هغه هم چې کله د خاد/استخباراتو رئیس و[۱۶۵]، ډیری پښتانه یې شهیدان کړي وو، بل داچې د کابل تر نیولو مخکې طالبانو د ژبنې تعصب نه کولو اړوند فرمان صادر کړی وو. او تر ده له مخه د اهل تشیع د حزب وحدت ګوند مشر عبدالعلي مزاري هم د یوې پیښې له امله وژل شوی و.

پخواني طالب چارواکي حاجي رحمت [۱۶۶] د میزان ۴مه ۱۳۹۵ ما (لیکوال) ته وویل:"د ډاکټر نجیب الله د مرګ کیسه اغا راته کړې، هغه وویل چې زه (اغا)، مجاهد او حاجي اغا له ارګ سره نږدې د ملګرو ملتونو دفتر ته ور ننوتلو، موږ چې کله د ډاکټر نجیب الله کوټې ته ورغلو، هغه راته وویل؛ ښه شو چې کابل ته راغلاست، کابل مو ونیوی؟ حاجي اغا (طالب) ورته وویل، هو! کابل مو ونیوی.

ډاکټر نجیب الله پوښتنه وکړه چې ملامحمد عمر او ملامحمد رباني اخوند څنګه دي؟ ښه دي؟

حاجي اغا (طالب) ورته وویل، هغوی ښه دي او تاسي یې غوښتي یاست.

ډاکټر نجیب الله هم له لږ مشاجرې وروسته ومنله، له اطاق څخه راکښته شو، د ملګرو ملتونو د دفتر د باندي زموږ (طالبانو) بایپور / ډاټسن موټر ولاړ و، په موټر

---

[۱۶۵] ډاکټر نجیب الله د کمونست پلوه افغان رژیم وروستی ولسمشر (۳۰ سپټمبر ۱۹۸۷ تر ۱۶ اپریل ۱۹۹۲)، مخکې له ولسمشر کیدو د مرکزي کمیټې (۴ مئ ۱۹۸۶ تر ۱۶ اپریل۱۹۹۲) مشر او له دې مخکې (۱۱ جنوري ۱۹۸۰ تر ۲۱ نومبر ۱۹۸۵) د هغه وخت د استخباراتو (خاد رئیس و.

[۱۶۶] حاجي رحمت، اغا، مجاهد او حاجي اغا مستعار نومونه دي. د افغانانو د کلتوري نزاکتونو له کبله یې اصلي نومونه دلته نه دي یاد شوې.

کې مو سپور کړ، کله چې د اريانا څلورلاري [۱۶۷] ته را ورسيدلو، موږ (طالبانو) ورته وويل چې راکښته شه، ډاکټر نجيب پوه شو، نه کښته کيدی، هغه قوي سړی و، يوه طالب د توپانچې ډز پرې وکړ، په بغل کې يې وويشت، بيا مو را کښته کړ او هلته مو په هغه شپه کې په اريانا چوک کې وځړاوه او ومو واژه."

د يو مشر طالب احمد [۱۶۸] له خولې چې ما (ليکوال) ته يې وويل:"د ډاکټر نجيب الله د لاس ساعت، ډيرو طالبانو د کندهار له يوه طالب سره په هغه نږدې ورځو او تر دوو کلونو پورې وروسته هم ليدلی و."

د ډاکټر نجيب الله د مرگ په اړه د طالبانو ځينو مشرانو انديښنه درلودله چې که ډاکټر نجيب الله ووژل شي، د خلقيانو وژلو ته به خلک پلمې پيداکړي او داکار به په ځينو ځايو کې وشي.

حاجي رحمت ما (ليکوال) ته وويل:"ملا اسرايل اخوند وويل چې له ملا فاضل اخوند سره کندهار ته ولاړم، کله چې ملامحمد عمر مجاهد ته ورغلو، هغه ملا فاضل اخوند ته وويل چې تاسي ته چا وويل چې ډاکټر نجيب مړ کړئ؟؟!"

---

[۱۶۷] اريانا څلور لاری د اريانا هوټل څيرمه، ارگ او د هغه وخت د ملگرو ملتونو دفتر ته نږدې ځای ده. پر افغانستان د امريکا تر حملې وروسته، د امريکا د افغانستان برخې د سي آی اې لومړي مرکز او دفتر همدا ځای و، اوس مهال (جولای ۲۰۲۰) کې هم په ياد هوټل کې د سي آی اې مامورين اوسيږي.

طالبانو ارگ ته نږدې د امريکا د سي آی اې مرکز (اريانا هوټل) باندي (۲۵ جون ۲۰۱۳) بريد وکړ، د امريکايي پوځيانو په يونيفورم او ورته مرمۍ ضد موټرانو کې يې دي مهم ځای ته ځانونه را رسولي وو، هلته چې هيڅ دولتي لوړ پوړی چارواکی هم پرته د ارگ او امريکايي مسؤلينو له اجازې پرته نه شي ورتلای او په کابل کې تر ټولو د امنيت له اړخه مهمه او د گڼو پوځيانو له خوا ساتل کيدونکې سيمه ده. په همدې سيمه کې د ولسمشر ځانگړې امنيتي کسان هم د امنيت ساتلو په موخه ولاړ وي او د هر شي څارنه په ډير دقت سره کوي. د طالبانو موټر بريد او څو ساعته جگړه کې د سي آی اې کسانو ووژل او ژوبل شول.

[۱۶۸] احمد مستعار نوم دی.

حاجي رحمت وويل:"ملامحمد حسن اخوند چې د کندهار والي و، د کابل تر نیولو وروسته د سرپرستۍ شورا مرستیال او د بهرنیو چارو وزیر و، هغه په کندهار کې د خپل ولایت په وخت کې ویل چې کابل ونیول شي په اوله ورځ باید ډاکټر نجیب الله ووژل شي، داسي نه شي لکه تورن اسماعیل خان چې ونه وژل شو او ژوندی وتښتیده[۱۶۹]."

ملاعبدالرزاق اخوند د کورنیو چارو وزیر، د طالبانو د واکمنۍ پر مهال د هیواد ورځپاڼې سره په مرکه کې ویلي و:"د ډاکټر نجیب الله د وژلو پریکړه په کندهار کې علماوو کړې وه او کله چې کابل ته داخلیدو، په هغه مازدیګر مور ټولو طالب مشرانو د هغه د وژلو پریکړه وکړه[۱۷۰]."

ولي داسي اسناد او شواهد نشته چې په کندهار کې دي د ډاکټر نجیب الله د وژلو پریکړه علماوو کړې وي او داچې د جګړې په حالت کې به طالب مشرانو کابل ته تر ننوتلو مخکې د ډاکټر نجیب الله د وژلو پریکړه کړې وي، څومره به قانع کوونکی ځواب وي؟ داچې د ملامحمد عمر مجاهد مرستیال ملا محمد رباني اخوند هم په دغه وخت کې د جګړې په لومړۍ کرښه کې طالب مشرانو ته

---

[۱۶۹] تورن اسماعیل خان چې د طالبانو سره یې سختې جګړې وشوې، په چل او فریب سره جنرال مالک له ځان سره ملګری کړ، فاریاب کې یې د میلمستیا پر مهال ونیو او بیا یې د طالبانو سره د ښه نیت له کبله، د غویي ۲۸مه ۱۳۷٦ طالبانو ته ژوندی وسپاره، هغه له طالبانو سره تر یو کال زیات بندي و، چې وروسته د هلمند اوسیدونکې حکمت الله چې د طالبانو په لیکو کې و او د هغه د ساتلو دنده یې په همدې شپه درلودله، د خپل پلار برازو استاد په مرسته له زندان څخه وتښتاو او ایران ته واوښتل. کله چې تورن اسماعیل خان د امریکا تر حملې او طالبانو د نظام تر نړیدو وروسته د هرات والي شو، په لومړي وخت کې حکمت الله خان د هغه سره لیدل شوی و، خو وروسته هغه په مرموز ډول فکر کیږي وژل شوی او بیا چا ونه لید. برازو استاد امریکایانو ونیوی، ګوانتانامو زندان ته یې یوړ، هلته مړ شو او بیا یې مړی د سور صلیب له خوا کابل ته راوړل شو.

[۱۷۰] د ملاعبدالرزاق دغه ادعا تر ډیره سمه نه بریښي.

لاربښوونې کولي، که د ډاکټر نجیب الله د مرګ په اړه مشوره شوې وي او یا ناسته شوې وي، بیا به د ملا محمد رباني دریځ څه ډول و؟ دا هم مهمه پوښتنه ده.

د ملا عبدالسلام ضعیف [۱۷۱] له انده د ډاکټر نجیب الله په وژنه کې عجله شوې او د انتقام بڼه ښکاري، هغه وايي: "زه په دې عقیده یم چې د مظلومو افغان شهیدانو د کورنیو د غړو له خوا به ډاکټر نجیب الله د انتقام سره په ډېره عجله مخامخ شوی وي، کیدلای شي چې د هغو شهیدانو اولادونو د ده په وژنه کې تلوار کړی وي، کوم چې د ډاکټر نجیب الله په امر (کله چې د خاد رئیس و) په شهادت رسیدلي وو.

حقیقت دادی چې د طالبانو مشرانو د ده د وژلو سره مخالفت هم نه درلودی او نه هم ډاکټر نجیب الله چا د لمانځه د مسلي (مصلی) څخه را ولاړ او مړ کړی، لکه دده د خاد د مشرتوب په وخت کې چې ډېر مسلمانان د لمانځه څخه راولاړ شوي او بیا شهیدان شوي او ژوندي تر خاورو لاندې ښخ شوي." ۱۵۰مه پاڼه، طالبان له کندهاره تر مزاره

---

[۱۷۱] ملاعبدالسلام ضعیف: دیني زده کړې یې په کور دننه او بیا وروسته د هجرت پر مهال په افغاني مدارسو کې کړې، د جهاد پر مهال یې د حرکت انقلاب اسلامي اړوند د طالبانو جبهه کې جهاد کړی، هغه وخت هم د ملا محمد عمر مجاهد سره ملګری پاتې شو، د طالبانو د نظام پر مهال د دفاع وزارت اداري رئیس، د ترانسپورټ لوی رئیس او په اسلام اباد کې سفیر پاتې شوی، د پاکستان له خوا په اسلام اباد کې په خپل کور کې ونیول شو، امریکایانو ته وسپارل شو، بګرام زندان ته یوړل شو او بیا وروسته یې په ګوانتانامو کې ۴ کلونه زندان تیر کړ.

د افغان بنسټ مشر دی او دغه بنسټ اوسمهال افغان پوهنتون، افغان ښوونځی، افغان مدرسه او افغان مجله او افغان بړغ راډیو لري.

د سولې په هڅو بوخت دی، په بېلابېلو کورنیو او نړیوالو د سولې اړوند ناستو کې یې ګډون کړی، د کندهار ولایت د پنجوایې ولسوالي د کندلانو سیمې اوسیدونکی دی، اوسمهال د کابل په بګرامیو ولسوالي کې استوګن دی.

ځینې کسان دا دلیل هم وړاندي کوي چې کله د افغان کمونستانو له خوا د سردار داوود خان د حکومت پر ضد کودتاه وشوه، هغوی داوود خان او د هغه د کورنۍ غړې پرته له محاکمې په ارگ کې ووژل او هغه وخت ډاکټر نجیب الله د افغان کمونستانو د مهمو څیرو څخه گڼل کیدی. دوی وایې که خبره د محکمې شي، نو بیا خو په کار ده چې د داوود خان د وژلو پوښتنه هر وخت د افغان کمونستانو څخه وشي، چې ولي یې هغه پرته له محاکمې د خپلي کورنۍ له غړو سره یوځای په ارگ کې شهید کړ.

ډاکټر عبدالرحمن د هوانوردي وزیر، د شورای نظار د سیاسي چارو مسؤل وویل:"د کابل د دفاع له پاره ښه جنگ روان و، فکر نه کیدی چې کابل ته به طالبان په اسانه داخل شي، مازدیگر مهال احمدشاه مسعود په مخابره کې راته وویل چې استاد رباني خبر کړم چې زموږ قوتونو پر شاتگ کړی او له کابل څخه د جبل السراج لور ته باید ولاړ شو.

متوجه شوم چې نظامي خطونه ماتیږي، استاد رباني او حکمتیار چې په خیرخانه کې په سمڅه کې وو، هغوی مې خبر کړل، د خپلو کالو د ټولولو وخت مې پیدانه کی، د اسنادو بکس مې را واخیست. هغه نفر چې د نجیب سره د ملاقات مسؤل و، هغه مې نجیب ته واستاوی د ملگرو ملتونو دفتر ته تر څو هغه خبر کړي چې موږ له کابل څخه وځو که زموږ سره دی هم ځي. هغه نفر له نجیب سره ملاقات وکړ، ډاکټر نجیب ورته ویلی و او ماته یې پیغام راولیږی چې ستونزه نشته، زه له تحولاتو او موضوع څخه باخبره یم، داچې څه به کیږي په جریان کې یم. که چیرته ډاکټر عبدالرحمن له کابل څخه نه وځي، مطمئن اوسئ چې هغه تضمین کولای شم.

ډاکټر عبدالرحمن وایې نجیب فکر کاوه چې په راتلونکې نظام کې به اساسي رول ولري او بیا به په واک کې شریک شي.

د نجیب میرمن هم په یوه مرکه کې بی بی سی ته ویلی وو چې خاوند یې د عمر په وروستیو ورځو کې ورسره اړیکه نیولي وه او مطمئن ښکاریده." ۵۴ او ۵۵مه پاڼه، علل سقوط

د ډاکټرنجیب الله د وژلو پړه

کله چې حضرت صبغت لله مجددي د کابل واک د اپریل ۲۸مه، ۱۹۹۲ ز کال کې په لاس کې واخیست، د مجاهدینو لومړی ولسمشر شو، هغه پخوانیو خلقیانو او پرچمیانو ته عمومي عفوه وکړه، که چیرته ډاکټر نجیب الله په یاده عفوه کې شامل وای، ولي هغه ته د مجددي په دوه میاشتنۍ واکمنۍ کې د ملګرو ملتونو له دفتر څخه د وتلو او بهر ته تللو اجازه ورنه کړل شوه[۱۷۲].

[۱۷۲] په داسي حال کې چې د پرچم ډلې ډیری مشران د احمدشاه مسعود په شتون کې، لا هم په کابل کې په واک کې پاتې او په لوړو دندو یې کار کاوه.

دفاع وزیر جنرال رفیع هم د دوستم ملیشو له خوا راګرځول شوی و، ویل کیږي چې د استاد سیاف په سپارښتنه اجازه ورکول شوه چې بهر ته ولاړ شي.

دارنګه عبدالرشید دوستم، نبي عظیمي، اصف دلاور او بابه جان د کابل کنټرول په لاس کې نیولی و.

داچې په کابل کې ډیر واک له پرچمیانو سره و، د پرچم ډلې عبدالحق علومي له ځینو خلقیانو غوښتي و چې په ګډه د مسعود او جمعیت اسلامي پر وړاندي بله کودتاه وکړي.

د اپریل **۲مه ۲۰۲۰**، ما (لیکوال) ته ګلابزوی وویل:"کله چې احمد شاه مسعود (شورای نظار) کابل ته داخل شول، د نورالحق علومي مشر وررور جنرال عبدالحق علومي هغه وخت د جنرال هاشم خان کور ته ورغلی و، له هغه یې غوښتي و چې د شورای نظار په مقابل کې کودتاه کې خلقیان له پرچمیانو سره ملګري شي او د نظام واګې بیرته په خپل لاس کې واخلي، علومي ورته ویلی و چې ډاکټر نجیب ډیر لوی خیانت وکړ، چې استعفی یې وکړه او واک یې شورای نظار ته تسلیم کړ.

داچې جنرال هاشم خان د شاه نواز تنې له ناکامې کودتا وروسته د ډاکټر نجیب الله له خوا بندي شوی و او د نجیب د حکومت د سقوط پر مهال تازه له زندان څخه راوتلي و، علومي ته یې ویلي و چمتو نه دی چې کودتاه وکړي.

بیا څو ورځې وروسته علومي د خپل کور سره نږدې د مسعود د وسلوالو له خوا په رڼا ورځ ووژل شو."

تر مجددي وروسته استاد رباني د مجاهدینو د حکومت دویم ولسمشر و، د هغه په څلور کلنه دوره کې هم ډاکټر نجیب الله ته د ملګرو ملتونو له دفتر څخه د وتلو او بهر ته تللو اجازه ور نه کړل شوه.

ویل کیږي چې احمد شاه مسعود د هغه د ژوندي پاتې کیدو کوشش کړی و او له کابل څخه د وتلو پر مهال یې ډاکټر نجیب ته خپل کسان لیږلي وو چې له دوی سره یوځای شمال ته ولاړ شي[۱۷۳]، پوښتنه داده چې ولي یې ډاکټر نجیب په خپله څلور کلنه واکمنۍ کې ازاد نه کړ، ولي یې هغه ته د ملګرو ملتونو له دفتر څخه د وتلو او بهر ته تللو اجازه ورنه کړه او کله چې مسعود پنجشیر ته دتلو تابیا نیوله، کولای یې شوای چې ډاکټر نجیب یې ازاد کړی وای او هغه په خپله خوښه له هیواده وتلی وای او یا یې د هغه درانه قوم احمدزیو ته تسلیم کړی وای، چې خپل پلرني ټاټوبي پکتیا او یا بل خوندي ځای ته یې بیولی وای، که بیا طالبانو د هغه د وژلو تصمیم درلود، نو د محاکمو له لارې به یې د هغه محکمه کړې وای.

داچې د حکمتیار او مسعود ترمنځ جګړو کې ډیر وخت کابل د واک په جزیرو ویشلی وو، ډیر کمزوری حکومت و، چې پر ټول کابل ښار یې هم تسلط نه درلود، که هغه وخت د ملګرو ملتونو دفتر له خوا تصمیم نیول شوی وای چې ډاکټر نجیب

---

[۱۷۳] احمدشاه مسعود د نورمحمد تره کي د واکمنۍ پر مهال د خاد رئیس اسدالله سروري (اپریل ۱۹۷۸ تر سپتمبر ۱۹۷۹) چې له مئ ۱۹۹۲ راهیسي له دوی سره بندي و، پنجشیر ته ور سره بوت.

د ډسمبر ۲۵مه ۲۰۰۵، د حامد کرزي د حکومت پر مهال لومړۍ محکمې یو کال بند سزا ور کړه، د فبروري پر ۲۵مه ۲۰۰٦، استناف هغه ته د اعدام سزا واوروله او په ۲۰۰۸ کال کې هغه ته سترې محکمې د ۱۹ کاله بند سزا ورکړه.

اسدالله سروري د ډاکټر غني د حکومت پر مهال، په زندان کې له ۲۵ کلونو تیرولو وروسته، جنوري ۲۰۱۷ کې خوشی شو.

الله له هيواده بهر وباسي، دا کار شوني و، داچې ملګرو ملتونو ولي داسي يو کار ونه کړ، دا مهم سوال دی.

ډاکټر نجيب د خپل واک په ورستيو وختو کې او بيا وروسته غوښتل چې له کابل څخه ووځي، عامل يې څوک وو چې دلته وساتل شو، په ټوله کې بيا هم ځواب دادی چې عبدالرشيد دوستم په ۱۳۷۱ ثور مياشت کې د ډاکټر نجيب الله له هيواده د وتلو مخه د احمد شاه مسعود په خوشه ونيوله او بيا وروسته تر ۱۳۷۵ل.کال پوري هم په کابل کې د استاد رباني او مسعود په غوښتنه د ملګرو ملتونو دفتر کې نظر بند وساتل شو.

که ډاکټر نجيب الله د آی ايس آی په غوښتنه او خوښه طالبانو وژلي وي، نو بيا پوښتنه دا پيداکيږي چې حضرت صبغت الله مجددي، استاد رباني او احمد شاه مسعود به ډير آی ايس آی ته نږدي وو که طالبان؟ هغه استاد رباني چې د خپلې واکمنۍ په لومړيو ورځو کې يې د آی ايس آی برحاله مشر جنرال حميد ګل ته د ده (استاد رباني) د سلاکار کيدو وړانديز کاوه، د دومره نږدې اړيکو پر بناء بيا داهم ممکن وه چې جنرال حميد ګل د ډاکټر نجيب الله وژل او له منځه وړل ورڅخه غوښتې وای او که چيرته آی ايس آی له استاد رباني څخه غوښتي وي چې ډاکټر نجيب الله ته له کابل څخه د وتلو اجازه ورنه کړي، دا هم ځکه نه شي منل کيدی، ځکه د استاد رباني په وروسته وختو کې د پاکستان او کابل اړيکې ډيرې يو له بل سره خرابې وي، بيا هم ولي ډاکټر نجيب الله په کابل کې د مرګ تر ورځې پورې شورای نظار او جمعت اسلامي نظر بند وساتی او د هغه غاړه يې په لوی لاس د طالبانو چاړې ته پريښودله.

مهمه پوښته داده چې ډاکټر نجيب الله خو د روسانو لپاره کار کاوه، د هغوی نږدې ملګری و[۱۷۴]، ولي روسانو د هغه د خلاصون اړوند ملګرو ملتونو کې شکايت ونه کړ،

[۱۷۴] ۱۳۶۸ کال د روسانو له وتلو وروسته د (قرارګاه قومنداني) د اعلی مسلح قواو غونډه چې مرسيتال ولسمشر، د مسلحو قوتونو وزيران او نور ذيربط دفاعي ادارو مشران چې رياست يې ولسمشر نجيب کاوه، هره ورځ نظامي غونډه کوله او د شوروي اتحاد يو نفر

ولي يې د ډاکټر نجيب الله د خلاصون هڅه ونه کړه، په داسي حال کې چې روسانو له احمد شاه مسعود او استاد رباني سره هم نږدې او دوستانه اړيکې درلودلې[۱۷۵].

استاد رباني او مسعود چې د روسانو مرستي يې ترلاسه کولي، له روسانو سره يې نږدې او پخې اړيکې درلودلي، که روسانو له دوی څخه د ډاکټر نجيب الله د خلاصون او خونديتوب غوښتنه کړي وای، حتمې ده چې د کابل د هغه وخت حکومت به د روسانو غوښتنه منله.

داسي راپور هم ورکول کيږي چې استاد رباني د ډاکټر نجيب الله د اعدام کيدو غوښتنه کړي وه، چې د ملت قاتل دی، خو ملګرو ملتونو هغه ورته ونه سپاری، مګر دغه ډول راپور تايد شوی نه دی.

بله پوښتنه داده چې ملګرو ملتونو ولي د ډاکټر نجيب الله د خلاصون لپاره يوه سالمه لاره په کار وانه چوله. ولي يې بشپړ ۴ کلونه د هغه ژوند له ګواښ سره مخ کړی وو. آيا ملګرو ملتونو ډاکټر نجيب الله خوندي ځای ته نه شوای انتقال کولای؟ حتمې ده چې دا کار يې کولای شوای.[۱۷۶]

ارشد نظامي مشاور به هم پکې شرکت درلود، تر څو له اوضاع څخه خبر وي. جنګ های کابل ۱۰۴ مه پاڼه.

[۱۷۵] د روسانو په غوښتنه احمد شاه مسعود او استاد رباني د تاجکستان د اسلامي نهضت مشر مجبوره کړ چې د تاجکستان له دولت سره جوړه وکړي، تاجک مجاهدين يې امام علي رحمان ته ور تسليم کړل. که روسانو له مسعود او رباني غوښتي وای، نجيب ته به يې خامخا بهر ته د وتلو اجازه هم ور کړي وای.

[۱۷۶] بينن سيوان په کانتيننتل هوټل کې (٦ ثور ۱۳۷۱) د خبريالانو جواب کې چې نجيب چيرته او د وتلو پلان يې څنګه دی؟ ويلي يې وو چې مسئله ډيره باريکه او پيچلي ده، ډير بحث نه شم کولای، مګر د هغه له افغانستان څخه وتل د سولې په پلان کې شامل ده. جنګ های کابل ۱۳۵مه پاڼه

ملګرو ملتونو ته په کار وه او باید هغه وخت یې لا چې دهمزنګ او پلچرخي ته طالبان راغلل او بیرته په شاشول، د ډاکټر نجیب الله د خوندیتوب او وتلو چاره کړې وای، دوی چې خپل د ملګرو ملتونو کسان له کابل څخه ایستل، ډاکټر نجیب الله ته به یې هم د ایستلو لاره جوړه کړې وای او په کار وه چې په دغسې حالت کې د استاد رباني حکومت هم ډاکټر نجیب الله ته له کابل څخه د وتلو اجازه ورکړې وای.

هند چې د ډاکټر نجیب الله او استاد رباني د حکومتونو دوست حکومت و، ولې یې خپلو انډیوالانو (د شمال ټلوالې) څخه د ډاکټر نجیب الله د خلاصون غوښتنه ونه کړه.

داچې ویل کیږي چې احمدشاه مسعود ډاکټرنجیب الله ته خلک ولیږل چې ورسره پنجشیر ته ولاړ شي، ولې یې ددې پرځای ملګرو ملتونو څخه غوښتنه نه کوله چې هغه هند یا د منځنۍ اسیا کوم بل هیواد ته یوسي.

ډاکټر نجیب الله به څنګه په مسعود اعتبار کړی وای او پنجشیر ته به یې د هغه سره تګ ته زړه ښه کړی وای، خو د همدوی له ویرې د ملګرو ملتونو دفتر ته ده (نجیب) پناه وړې وه، له مسعود سره خو دوستم ملګری و، هغه چې په لومړي ځل یې له هیواد څخه د نجیب د وتلو مخه ونیوله.

داچې د ملګرو ملتونو کارکوونکي د جګړو او تاوتریخوالي بېلابېلې تجربې لري، هغوی ته په کار وه، چې په دغسې حالت کې مخکې له دې چې د احمدشاه مسعود ځواکونه له کابل څخه ووځي، د خپلو کارکونکو سره یو ځای او یا بېل ډول یې د ډاکټر نجیب الله له هیواده ایستلو ترتیبات نیولي وای او که دا هم ورته ستونزمنه او یا سخته وه، په کار وه چې ډاکټر نجیب الله یې د هغه د اوسیدو له مهم او ښکاره ځای څخه کوم بل د ملګرو ملتونو دفتر، د نړیوالو ادارو کوم دفتر او یا هم کوم بل نسبتاً خوندي ځای ته انتقال کړی وای، کله چې د کابل وضعیت سم شوی وای، ملګرو ملتونو به د ډاکټر نجیب الله د اوسیدو په اړه له طالبانو سره معلومات شریک کړي وای.

پورته اندیښنو او پوښتنو ته په کتو سره:

د ډاکټر نجیب الله د قتل اصلي پړه پر عبدالرشید دوستم، صبغت الله مجددي، استاد برهان الدین رباني، احمدشاه مسعود، روسیې، هند او ملګرو ملتونو اچول کیدای شي.

د ډاکټر نجیب الله په مرګ کې د پرچمیانو مشران هم برائت نه شي پیداکولای، دوی ښه پوهیدل چې کله طالبان کابل ته رانوځي نو ډاکټر نجیب به وژني، په کار وه چې ډاکټر نجیب یې د ملګرو ملتونو له دفتر څخه کوم پټ ځای ته انتقال کړی وای، کله چې اړو دوړ ختم شوی وای، بیا به یې ډاکټر نجیب رسمي سپارلی وای او یا به یې په پټه له هیواده کوم لور (منځنۍ اسیا) [177] ته ایستلی وای.

داچې په مجاهدینو عام ولس انتقاد کاوه چې ولي یې ډاکټر نجیب الله ژوندی پریښود، همدغه خبره بالاخره د مجاهدینو د اتحاد اسلامي ګوند مشر استاد عبد رب الرسول سیاف د ولسې جرګې غړې ملالی جویا ته (مئ ۲۰۱۷) هم وکړه، چې اشتباه وه چې تاسي (افغان کمونستان) د مجاهدینو له خوا ژوندي پریښودل شوئ، که طالبانو ډاکټر نجیب ژوندی پریښودلی وای، نو د مجاهدینو او شهیدانو زامنو به هم له طالبانو د هغه د وژلو غوښتنه کوله.

داچې د ډاکټر اشرف غني د حکومت پر مهال (۲۹ سپټمبر ۲۰۱۴ -تر دې مهاله اګسټ ۲۰۲۰) بیا هم پخواني پرچمیان په واک کې دي، که ډاکټر نجیب ژوندی وای، پرته له شکه هغه به د زیات واک څښتن وای او د دې احتمال شونی وو چې د هغه د

[177] د پرچم ډلې ډیری مشران د شمال ولایتونو څخه وو او له مسعود سره ملګري وو، کله چې مسعود کابل ترک کاوه، پرچمیانو کولای شوای چې ډاکټر نجیب هم د ملګرو ملتونو له دفتر څخه وباسي، ځکه هغه وخت د ملګرو ملتونو دفتر هم بې سرنوشته پاتې و، د ډاکټر نجیب د وتلو ممانعت چا نه شو کولای او که یې غوښتي وای، په اسانۍ سره یې د منځنۍ اسیا کوم هیواد ته بیولای شوای.

وطن گوند کوم غړی له ډاکټر غني وروسته ولسمشر وای، نو د پړې گوته به طالبانو ته نیول کیدله.

داچې طالبانو وار له مخه د مجاهدینو د اهل تشیع ډلو مشر استاد عبدالعلي مزاري وژلی و، هغه د هزاره توکم څخه و، که ډاکټر نجیب الله یې ژوندی پریښودلی وای، بیا به د نورو قومونو خلکو ویل چې ډاکټر نجیب پښتون دی، ځکه یې داکار وکړ.

طالبان په لوی لاس مجبوره شوې وو، چې ډاکټر نجیب ووژني او په دې ډول مسعود او رباني او نورو استخباراتي کړیو غوښتل چې طالبان د ډاکټر نجیب په وژلو سره منزوي کړي، دوی ټول ښه پوهیدل چې که طالبان کابل نیسي، ډاکټر نجیب به وژني، د ډاکټر نجیب د خلاصون هڅه چا ونه کړه.

طالبان چې د نړیوالې ټولنې پرواه یې نه درلودله او د عواقبو اړوند یې ډیر فکر نه کاوه، نو په ډیره تیزي سره یې ډاکټر نجیب وواژه، که ډاکټر نجیب په لومړیو دریو ورځو کې نه وای وژل شوی، ممکن د هغه د اصولي محاکمه کیدو، یا هم له هیواده د وتلو او یا هم د ملگرو ملتونو دفتر کې د پاتې کیدو پریکړه شوی وای.

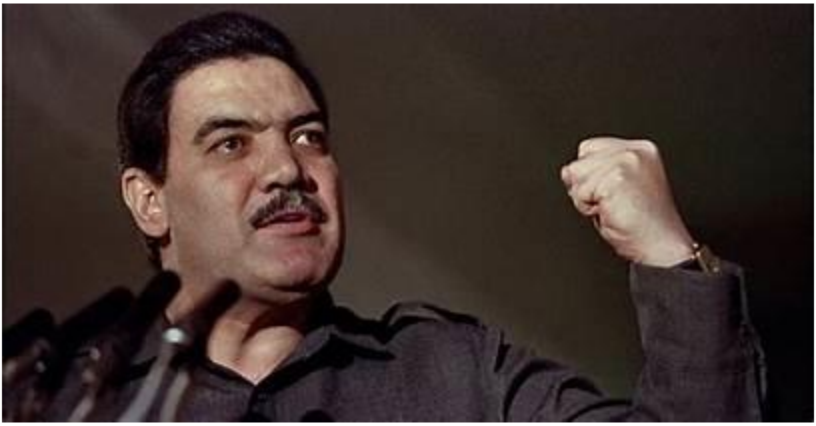

ډاکټر نجیب الله احمدزی

طالب جنګيالي د جګړې لومړۍ کرښې ته روان دي

طالب جنګيالي په ټانکې د جګړې لومړۍ کرښې ته روان دي

پنځم څپرکی

شمال ټلواله او د احمدشاه مسعود مرګ

شمال ټلواله

«جبهه متحد اسلامي ملي براى نجات افغانستان» چې په شمال ټلوالې مشهوره وه، د احمدشاه مسعود په مشرۍ د طالبانو ضد نظامي ایتلاف و چې سپټمبر ۱۹۹۶ کې تاسیس شو، مهم مشران یې ولسمشر استاد برهان الدین رباني او دفاع وزیر احمدشاه مسعود وو، د جبهې غړي په مطلق اکثریت سره تاجک وو، مګر په ۲۰۰۰ ز کال کې د نورو توکمو ځینې نظامي کسان هم ورسره یوځای شول،لکه عبدالرشید دوستم، استاد محقق، حاجي عبدالقدیر او اصف محسني.

شمال ټلوالې د طالبانو د حکومت پرضد جګړه کوله او د روسیې [۱۷۸]، ایران، ترکیې، هند او تاجکستان ملاتړ یې له ځان سره درلود. طالبانو د پاکستان او القاعده ملاتړ له ځان سره درلود. هغه وخت شمال ټلوالې په ۱۰ سلنه خاوره واک درلود او مرکزیت یې په بدخشان کي وو، پر افغانستان د امریکا د حملي پر مهال د شمال ټلوالې وسلوال د امریکا په ملاتړ د پلي پوځ په توګه نږدې دوې میاشتې د طالبانو په مقابل کې جګړه وکړه او بیا وروسته د بُن غونډې په نتیجه کې د کرزي د لنډ مهاله حکومت پر مهال غوښتنه برخه ورکول شوه.

د شمال ټلوالې غړي:

جمعیت اسلامی افغانستان: سني تاجک ډله چې مشري یې برهان الدین رباني او احمدشاه مسعود کوله

---

[۱۷۸] مسعود له طالبانو سره د جګړې پرمهال ۵ واره له پوتین سره ملاقات کړی. یو عیني شاهد چې نوم اخیستل یې امنیتي ستونزی جوړوي وایی:"یوځل د روسیې له ولسمشر پوتین سره د ملاقات په وخت کې مسعود پوتین ته د پنجشیر یو زمرد چې د چهار مغز په اندزه و، تحفه کې ورکړ، چې بیا وروسته پوتین ورسره عاجل مرستي او یوه په طلا وهل شوې تومانچه چې قیمت یې اټکل ۵۰۰ زره امریکایی ډالر وو،مسعود ته ورکړل. په تاجکستان کې یی د کولاب اډه ورته ورکړه، وسلې او مهمات یې ورکول. د روسیی (نی زوی سیه ګازیته – مقاله جنرال ورینیکوف) جریده کې راغلی چې مسعود له طالبانو سره د جګړې له پیله دوه سوه میلیون ډالر له روسانو څخه ترلاسه کړي. " جنګ های کابل ۷۷ -۷۸ مه پاڼه

جنبش ملی اسلامی افغانستان: سني ازبک او ترکمن ډله چې مشري یې عبدالرشید دوستم کوله.

مشرقي شورا: سني پښتون ډله چې مشري یې حاجي عبدالقدیر کوله.

حرکت اسلامی افغانستان: شیعه تاجک او هزاره ډله چې مشري یې محمد اصف محسني کوله.

حزب وحدت اسلامی افغانستان: شیعه هزاره ډله چې مشري یې محمد کریم خلیلي او محمد محقق کوله.

د شمال ټلوالې قومندانان:

شمال: محمد قسیم فهیم، عبدالرشید دوستم، استاد محقق، بسم الله محمدي، عطامحمد نور،، محمد داود داود، گل حیدر او قاضي کبیر میرزبان

جنوب: قاري بابا، عارف نورزی او هوتک

ختیځ: حاجي عبدالقدیر، حضرت علي، جان داد خان، عبدالله واحدي، قطره او نجم الدین

لویدیځ: اسماعیل خان، ډاکټر ابراهیم او فضل الکریم ایماق

مرکزي افغانستان: کریم خلیلي، شیرعلم، سید مصطفی کاظمي، سیدحسن انوري، عالمي بلخي، استاد اکبري، محمد علي جاوید

حامد کرزی[۱۷۹] له احمد شاه مسعود څخه د امریکا او اروپا د ملاتړ جلبولو په موخه په ۲۰۰۰ او ۲۰۰۱ ز کال کې د شمال ټلوالې له ځینو غړو سره یوځای امریکا او اروپا ته په سیاسي سفر تللی و[۱۸۰].

" شمال ائتلاف یا شمال ټلواله نوم سم نه دی، دغه نوم نورو خلکو ورته یاد کړی، د جهاد په وخت کې د جمعیت ګوند د مجاهدینو جبهات ډیر غیر منظم وو، وسلې او هر څه ګډ وډ وو، احمد شاه مسعود له استاد رباني سره تر خبرو او موافقې وروسته د جمعیت د جبهاتو د څارنې له پاره یو منظم پروګرام جوړ کړ او په هغه شورا کې یې مهم قومندانان راټول کړل، چې همدغه شوار یې د شورا نظار په نوم ونومول شوه، یعنې د جمعیت د مجاهدینو د جبهاتو د نظارت او څارنې شورا.

بیا وروسته چې کله احمدشاه مسعود د طالبانو سره په جګړه کې بوخت و، د ایران او روسیې په همکارۍ یې په شمال کې د طالبانو ضدګرده جنګیدونکې ډلې، شورا نظار، جمعیت اسلامي، اتحاد اسلامي، خلیلي، محقق، اکبري، دوستم او مالک یې سره یوځای کړل چې د شمال مقاومت / جبهه متحد اسلامي په نوم یې دغه اتحاد ونوماوه، مګر رسنیو او حزب اسلامي د خپلې خوښې او اسانتیا له پاره دغه نوم لنډ او مختصر کړ "د شمال ټلواله / ائتلاف شمال" نوم به یې ورته کاراو." وحید مژده

---

[۱۷۹] حامد کرزی د جهاد پر مهال د حضرت صبغت الله مجددي د نجات ملي ګوند کې و، کله چې مجاهدینو کابل ونیو، کرزی د بهرنیو چارو مرستیال وزیر شو. حزب اسلامي او آی اس آی ته د جاسوسي په تور د استخباراتو د رئیس قسیم فهیم له خوا بندي شو، له بند څخه وتښتید.

پر افغانستان د امریکا د برید پر مهال ارزګان ته د طالبانو ضد جګړې ته ولاړ، بیرته پاکستان کې د جیکب اباد هوایې اډې ته امریکایانو ور سره بوت.

حامد کرزی د امریکا تر سیوري لاندي (۲۲ سپټمبر ۲۰۰۱ تر ۲۹ سپټمبر ۲۰۱۴) د افغانستان ولسمشر و.

[۱۸۰] ویکیپیډیا، انګریزي او فارسي:

https://en.wikipedia.org/wiki/Northern_Alliance

۱۴ اکتوبر ۱۹۹۶، په سالنگ کې استاد رباني، عبدالرشید دوستم، استاد خلیلي، احمدشاه مسعود، تورن اسماعیل خان او ځینو نورو مهمو مشرانو ناسته درلودله، د کابل د بیا نیولو پر پلان یې خبرې کولي او له طالبانو یې وغوښتل چې کابل پرېږدي.

کله چې احمدشاه مسعود او دوستم شمال ته ولاړل، په لومړیو وختو کې هر یوه بېلابېلې د طالبانو ضد ډلو جوړولو هڅې کولې، که څه هم مسعود د استاد رباني له ادرسه د یوې مشترکې طالب ضد جبهې هڅې کولې، خو په لومړیو وختو کې دوستم هم په ورته طالب ضد ایتلاف باندې لګیا و.

"۱۶ اکتوبر ۱۹۹۶، داسې راپورونه هم ورکول شول چې د طالبانو د بهرنیو چارو وزیر ملا محمد غوث او نظامي قومندان ملا دادالله اخوند په شمال کې له عبدالرشید دوستم سره کتلي وو.

۲۲ اکتوبر ۱۹۹۶، یونس قانوني، ډاکتر عبدالرحمن، جمعه خان همدرد[۱۸۱]، عبدالرشید دوستم چې ټول ټال ۱۵۳ واړه او غټ قومندانانو وو، په مزار شریف کې یې د شورای دفاع از افغانستان تر نوم لاندې د رایو په اتفاق سره دوستم د طالب ضد حرکت ریس وټاکی.

۲۴ اکتوبر ۱۹۹۶، ایران، روسیې او هند هیوادونو اعلان وکړ چې د استاد رباني حکومت لا هم په رسمیت پېژني او د طالبانو حکومت په رسمیت نه پېژني.

کله چې طالبانو کابل ونیو، په لومړیو وختو کې بیا هم د نوبرت هال په هڅو د طالبانو، استاد رباني، عبدالرشید دوستم او استاد خلیلي استازو په اسلام اباد کې دوه ځله مذاکرات درلودل، ولې کومه نتیجه یې ورنه کړه.

---

[۱۸۱] جمعه خان همدرد په بلخ ولایت کې د حزب اسلامي پېژندل شوی قومندان و، له سرو لښکرو سره یې جګړې وکړې، کله چې طالبانو مزار شریف ونیو، پښتون جمعه خان همدرد ور سره یوځای نه شو. له طالبانو سره یې جګړې وکړې.

پر افغانستان د امریکا تر حملې وروسته د جوزجان او پکتیا والي و، اوس مهال په کابل کې د حزب اسلامي د یوې جلا شوې څانګې مشرې کوي.

۲۵ مئ ۱۹۹۷، د پاکستان له خوا د طالبانو حکومت په رسیمت وپېژندل شو او په همدې ورځ د شمال ټلوالې یو مهم قومندان جنرال سالنګی له طالبانو سره یوځای شو. " حوادث تاریخي

طالبانو د مزار نیولو لپاره د دوستم د رقیب جنرال مالک سره معامله وکړه، د مئ میاشتي پر ۲۶مه ۱۹۹۷ ز. کال د جنرال مالک او طالبانو ترمنځ تړون وشو، کله چې مزار ته بې وسلې طالبان ننوتل، د مالک له خوا هغوی په کمین کې ولویدل، د مئ پر ۲۸مه په دوو ورځو کې د مالک له خوا تر ۱۰۰۰۰ زیات طالبان په مزار شریف، شبرغان او نورو سېمو کې کلابند او ووژل شول[۱۸۲].

کله چې دویم ځل مزار شریف طالبانو ونیوله، بیا نو پکې د ۱۰ ایراني ډیپلوماټانو په شمول، د مالک او اهل تشیع زیات کسان د طالبانو له خوا ووژل شول[۱۸۳].

" ۱۳ جون ۱۹۹۷، د بلخ ولایت مزار شریف ښار کې د استاد رباني له خوا د دولت اعلان او عبدالرحیم غفورزی ۱۸٤ یې لومړي وزیر او دکابینې ځینې وزیران

[۱۸۲] د لیلې او حیرتان ډلئیزه ناځوانمردانه او بې رحمه وژنې چې جنرال مالک وکړي، امریکایانو ظاهراً دغه پیښه، خواشینوونکی کار وباله، خو د دې کار سربیره یې جنرال مالك، چې د دوولس زره افغانانو قاتل و، امریکې ته دعوت کړ، د امریکا ویزه یې ورته ورکړه او د هغه ښه استقبال یې وکړ. طالبان له کندهاره تر مزاره کتاب ۲۱۶مه پاڼه

[۱۸۳] د طالبانو یو لوړ پوړي چارواکي د یوې ناستې پر مهال وویل چې ډېر وروسته، کله چې د طالبانو نظام ونړید، پوه شوم چې د طالبانو د نوم څخه په ګټه پورته کولو یوې ځو کسیزې ډلې د ایران په کونسلګري کې د زیاتو پیسو د شتون له امله ایراني ډیپلوماټان وژلي وو او هغه پیسې یې غلا کړي وي. هغه دا هم وویل، که موقع برابره شوه، دا خلک باید محاکمه شي.

[۱۸٤] عبدالرحیم غفورزی د ظاهرشاه د پاچاهي په وخت کي په دفاع وزارت کې د سریاور دنده درلوده، د ببرک کارمل په وخت کې هغه د بهرنیو چارو وزارت مامور وه، کله چې دیو هیئت په مشری د ملګرو ملتونو د کنګري غونډې ته ولاړ، هلته یې د پخواني شوروي اتحاد دیرغل په ضد لاره خپله او د مجاهدینو موقف یې تاید کړ، د مجاهدینو د حکومت

هم اعلان کړل، له پخواني پاچا ظاهر شاه یې له ایټالیا څخه خپل هیواد ته د راتلګ او لویې جرګې د جوړیدو غوښتنه وکړه[۱۸۵].

۱۵ اګست، ۱۹۹۷، د حکمتیار له خوا په مزار کې د حکومت اعلان رد او کابل یې د هیواد مرکز وګاڼه او په همدې ورځ امریکا خپل سفارت هم په بشپړ ډول سره په کابل کې وتاړه[۱۸۶]. پر افغانستان د امریکا تر حملې وروسته، نومبر ۲۰۰۱ کې بیاځل د امریکا سفارت په کابل کې پرانیستل شو.

غواړم چې د هیواد د تجزیې اړوند د روسانو د پلان په اړه د پخوانیو خلقیانو او پرچمیانو د سترګو لیدلی حال درسره شریک کړم.

د جولای ۲۲مه، ۲۰۱۹، مور (سید محمد ګلابزوی، استاد محمد زمان مزمل، استاد احمد وحید مژده، دکتور فیض محمد ځلاند او زه مطمئن) د کابل ښار خوشحال خان مېنه کې ناسته درلودله، د ډاکټر نجیب الله د وخت د کورنیو چارو وزیر ګلابزوی وویل: "زه د کورنیو چارو وزیر وم، ډاکټر نجیب الله احوال را کړ چې د شوروي اتحاد بهرنیو چارو وزیر اډوارډ شوارډناډزي، د کې جي بی رئیس، د دفاع مرستیال وزیر او د شوروي اتحاد مرستیال ولسمشر کابل ته راغلي، له هغوی سره د شوروي اتحاد په سفارت کې ناسته لرو.

په وخت کې د بهرنیوچارو وزارت مرستیال او بیا د استاد رباني د سیارحکومت په دوره کې د خارجه وزیر لقب ورکول سو.

[۱۸۵] د ضعیف صاحب خبره چې مسعود غوښتل چې رباني وهڅوي چې شمال افغانستان اعلان کړي، مګر رباني داکار ونه کړ او یوازې مزار یې د خپل ګرځنده حکومت مرکز اعلان کړ.

[۱۸۶] د امریکا سفارت په ۱۹۸۹ ز کال کې په کابل کې وتړل شو، بیا یې کوم ځانګړی فعالیت نه درلود، مګر د مجاهدینو او طالبانو د حکومت پر مهال یې د افغانستان چارې هم له اسلام اباد څخه مخکې وړلې، په ۲۰۰۱ کال کې بیاځل د امریکا سفارت په کابل کې پرانستل شو، مګر بیا رغونه او ودانیزو چارو یې تر ۲۰۰۶ پورې دوام درلود.

ډاکټر نجیب ته مې وویل چې تاسي ولسمشر یاست، ښه ده چې د شوروي اتحاد راغلي لوړ رتبه کسان ارګ ته را شي او همدلته ور سره غونډه وکړو، ډاکټر نجیب وویل چې توپیر نه لري که موږ هلته ورشو هم کومه ستونزه نه ده.

موږ د سیاسي بیرو ۱۱ غړي ټول په دارالامان کې د شوروي اتحاد سفارت ته ورغلو، د میز یو لور ته روسان او بل لور ته موږ کیناستو. پېل کې ډاکټر نجیب الله ۴۵ دقیقي خبرې وکړې، د شوروي اتحاد له مرستو او له افغان حکومت سره د هغوی د ملاتړ ستاینه یې وکړه.

ډاکټر نجیب د خپلو خبرو پر مهال وویل:"زموږ د سیاسي بیرو د ټولو غړو توافق دی چې پلازمینه له کابل څخه مزار شریف ته انتقال شي او هلته خپلې رسمې دولتي چاري مخکې یوسو، موږ دي کار ته چمتو یو."

زه (ګلابزوی) حیران شوم، چې ډاکټر نجیب خو له موږ سره په دي اړه هیڅ مشوره نه ده کړې او دلته یې وویل چې د سیاسي بیرو ټول غړي موافق دي چې پایتخت له کابل څخه مزار شریف ښار ته انتقال شي، منتظر وم چې کوم ملګری به خبرې وکړي، عموماً په دغه ډول ناستو کې زموږ خلقیانو په استازولي به صالح محمد زیري خبرې کولې، خو هغه د ډاکټر نجیب بل لور ته ناست و، نه مې شوای کولای چې هغه ته د سترګو اشاره وکړم، څو دقیقي همداسي ټول سکوت ناست وو، بیا ما نږدې اته دقیقې خبرې وکړې، ومې ویل:"له کابل څخه مزار شریف ته د پلازمېنې د انتقال په اړه له ما سره مشوره نه ده شوې، زه د کورنیو چارو وزیر او د سیاسي بیرو غړی یم، خو په دي اړه ماته هیڅا مخکې له ننۍ غونډې څخه څه نه دي ویلي، موږ نه غواړو چې هیواد مو تجزیه شي، زه تاسي (شورویانو) ته ډاډ درکوم چې کابل ساتلی شم، هوایې ډګر، راډیو ټلویزون او د نورو مهمو دولتي ځایونو ساتنه موږ په ښه ډول سره کولای شو، که بیا هم ځینې کسان ویره لري چې کابل کې امنیتي ستونزې ډیري او مخ په زیاتېدو دي، هغوی دي مزار شریف ته ولاړ شي، هلته دي خپلې چارې مخکې یوسي، خو مزار شریف ته د پایتخت له انتقال سره موږ مخالف

یو او دا د هیواد د تجزیې پیلامه ګڼو، که تاسي (شورویان) غواړئ چې افغانستان هم د ویتنام په څیر وویشل شي، د افغانستان جغرافیه له هغه ځای سره توپیر لري.

دا هم سمه نه ده چې موږ پلازمینه له کابل څخه مزار شریف ته انتقال کړو او بیا له هغه ځایه سمنګان، تخار او نوري سیمې تر کنټرول لاندې راولو، موږ باید کابل وساتو."

زما (ګلابزوی) له خبرو وروسته د دفاع وزیر شاه نوازي تڼي نږدې ۳ دقیقې خبرې وکړې، ویې ویل:"زه د کورینو چارو د وزیر ګلابزوی خبرې تایدوم، موږ له کابل څخه ساتنه کوو او له کابل څخه مزار شریف ته د پلازمېنې له انتقال سره مخالف یم، په دې اړه له موږ سره نه چا مشوره کړې او نه هم موږ ور سره موافقه کړې ده."

زموږ تر خبرو وروسته ټول مجلس سکوت وکړ، د سیاسي بیرو هیڅ کوم غړي زموږ د خبرو مخالفت ونه کړ او نه یې د ډاکټر نجیب الله د خبرو تاید وکړ، څو دقیقې همداسي ناست وو، بیا روسانو وویل چې تفریح به وکړو، له هغه وروسته به مجلس ته ادامه ورکړو، روسان د سالون د دراوزې جنوب لور ته او موږ د سالون دروازې شمال لور ته ووتلو، ډاکټر نجیب ما (ګلابزوی) ته وویل:" ملګری ګلابزوی! مرداره دي کړه." هغه ته مې وویل چې مرداره خو تا کړه، چې د هیواد تجزیه مني او ما خو سمه کړه، چې هیواد له تجزیې څخه وژغورل شي، زموږ دواړو ترمنځ، د لنډې لفظي شخړې وروسته خبره فیزیکي شخړې ته ورسېده، له یو بل سره مو ږغ لوړ شو، یو بل ته د لاس اچولو په موخه ور نږدې شوو، چې بیا زه لومړي وزیر سلطان علي کشمند او ډاکټر نجیب صالح محمد زیري ونیوی او موږ یې یو له بل سره جلا کړو[187].

---

[187] سلطان علي کشمند هزاره توکمه افغان کمونسټ و، د نورمحمد ترکي (۳۰ اپریل تر ۲۳ اګست ۱۹۷۸) او ببرک کارمل (۲۸ ډسمبر ۱۹۷۹ تر اپریل ۱۹۸۲) د حکومتونو پر مهال د پلان وزیر و، د ببرک کارمل (۱۱ جون ۱۹۸۱ تر ۲۶ مئ ۱۹۸۸) او ډاکټر نجیب الله (۲۱ فبروري ۱۹۸۹ تر ۸ مئ ۱۹۹۰)د حکومتونو پر مهال لومړی وزیر و.

صالح محمد زیری د کندهار اوسیدونکی، د خلق ډیموکراټیک ګوند د سیاسي بیرو دایمي غړی او د سیاسي بیرو لومړی منشي پاتي شوی. هغه له نورمحمد ترکي او حفیظ الله امین

ډاکټر نجیب الله او روسانو چې دا ډول عکس العمل ولید، بیا دوېمه جلسه ونه شوه او موږ ټول له سفارت څخه ووتلو او خپلو دندو ته ولاړو."

ګلابزوی وویل:"زما میرمن هم مړه شوې وه او درې کوچني زامن مې راته پاتې وو، مګر د میرمنې د مرګ ۴۰ ورځې لا نه وې پوره او د شوروي اتحاد په سفارت کې تر ناستې ۸ ورځې وروسته زه د کورنیو چارو وزارت څخه لرې او په ماسکو کې سفیر وټاکل شوم.

ما (ګلابزوی) ته د ډاکټر نجیب الله او یا هم بهرنیو چارو وزارت له خوا نه، بلکې د شوروي اتحاد د بهرنیو چارو مرستیال وزیر له خوا وویل شول چې له کورنیو چارو وزارت څخه لرې شوی یم او په ماسکو کې سفیر ټاکل شوی یم.

روسي چارواکي ته مې وویل چې زه به په دې اړه غور وکړم، خو هغه وویل چې دا د ماسکو پریکړه ده او تاسي به هلته ځئ.

کله چې ډاکټر نجیب زما مخه ښې ته راغی، هغه ته مې وویل چې دا ګېله کوم، یو خو زما د میرمنې د مړینې ۴۰ ورځې لا نه دي پوره شوې، بل داچې په ماسکو کې د دندې په اړه به تاسي (د بهرنیو چارو) وزارت خبر را کاوه، مګر ماته مو د روسانو په خوله دا خبر راکړ.

ډاکټر نجیب ته مې وویل: کور دې ودان، ماته دې نجات راکړ، زه خو به له کابل څخه ووځم، خو دلته کابل کې به کور په کور او کوڅه په کوڅه جګړې وي، همدا زموږ بلاک (مکروریان) کې به هم ٦ راکټونه لګیږي او دلته به ډېره مرګ ژوبله وشي. تصادف همداسي وشول د مجاهدنیو تر منځ جګړو پر مهال زموږ بلاک کې ٦ راکټونه لګېدلي وو. "

وروسته د خلقیانو مشر و، د کورنیو چارو وزیر ګلابزوی او دفاع وزیر شاه نواز تڼي یې تر څنګ کلک ولاړ وو.

د زیری او ډاکټر نجیب الله ترمنځ هم ستونزې وي، یوځل د کابل ښار سرې میاشتې ودانۍ ته نږدې پر صالح محمد زیري چاودنه وشوه، مګر له چاودنې روغ ووت.

ډاکټر محمد حسن شرق چې د ډاکټر نجیب الله په وخت کې لومړی وزیر و، په خپل کتاب (کرباس پوشهای برهنه پا، خاطرات دکتور محمد حسن شرق) کې لیکلي:"کله چې ډاکټر نجیب الله ولسمشر او سلطان علي کشمند لومړی وزیر و، روسي سلاکارانو د خپلو پوځیانو د وتلو تر وروستي وخت پوري هڅې کولي چې د جنوبي او شمالي افغانستان طرحه عملي شي، د شمال نهه ولایتونه (میمنه، شبرغان، بلخ، بغلان، کندز، تخار، بدخسان، سرپل او بامیان) یې د شمالي افغانستان په نوم د صدارت له تشکیل سره یو ځای د مرکزي حکومت څخه جلا او د ۱۳۶۶ ل کال په حوت میاشت کې ښاغلی نجیب الله مسیر د حزب دیموکراتیک خلق د مرکزي کمیټي غړی د صداراعظم د کفیل په صفت له ۱٦ تنو مرستیال وزیرانو سره په مزار شریف کې په کار پیل وکړ[۱۸۸]." افغانستان چا وران کړ؟ ۷۲مه پاڼه

" شورویانو مخکې له وتلو په مزارشریف کې د یو مودل او یا التړنیتو حکومت په اړه فکر کړی وو، چې د دوی د سیاسي او نظامي نفوذ لاندی مزار شریف کي وي.

په ښکاره یې ویل؛ که کابل او جنوب سقوط کوي، نو معادل حکومت به مزار کې وي، تر څو د کابل او جنوب بیرته نیولو لپاره چمتووالی مخکې له مخکې وي. اصل کې د منځنۍ اسیا د مسلمان هیوادو د پولو ساتل او له مسلمانو او مجاهدینو څخه خوندي کول او د افغانستان د شمال او جنوب د تجزیې په قیمت یې دا کار کاوه.

جنرال پوهاند محمد هاشم پوپل د استاد ګل محمد زوی، د کابل اوسیدونکی، د دفاع وزارت تعلیم تربیه کارکوونکي چې په شوروي اتحاد کې یې زده کړې کړي،

---

[۱۸۸] تر روسانو مخکې انګریزانو هم د افغانستان د تجزیې هڅې وکړي، په بشپړ ډول یې افغانستان تجزیه نه شو کړلای، ولي د ګندمک او ډیورنډ شرمونکي تړونونه د افغان مشرانو له خوا له انګریز سره وشول چې د ډیورنډ کرښې جنجالي مسئله تر دې مهاله هم د افغانستان او پاکستان تر منځ د سرطان داني په ډول پاتې ده.

له روسانو وروسته د طالبانو د نظام او بیا د طالبانو د نظام ړنګیدو وروسته امریکا هم د خپل ۲۰ کلن شتون پر مهال د افغانستان د تجزیې هڅې وکړي او د امریکایي سناتورانو له خوا په سپین سترګې د افغانستان د شمال او جنوب د ویش غوښتنې وشوي.

په ۱۳۶۷ ل کال اوړي کې له ماسکو څخه هیواد ته راګرځېدلي و، ما لیکوال (سید عبدالقدوس) ته یې وویل:" زموږ روسی استاد چې درس خوني ته راغی، مختصر یې د مهمو پیښو، جیو پولیتیک او جیو ستراتیژیک اوضاع اړوند خبرې وکړې، د ژنیو معاهدې او د روسانو د وتلو اړوند یې سیاسي خبري او بیا یې په لاندي دوو مسئلو خبرې وکړې.

۱ – تاسي (محصلینو) په تیرو ورځو کې د ډګر جنرال سلمانف د اکاډمي قومندان څخه به مو اوریدلي وي چې په افغانستان کې ملي اشتي او په واک کې د مخالفینو ګډون په نظر کي دی، چې د دفاع وزارت چوکۍ به احمدشاه مسعود ته سپارل کیږي[189].

۲ – په هغه صورت کې چې د جګړو شدت، د پاکستان، ایران او امریکا مداخلات او له مجاهدینو سره مرستې دوام ولري، د افغانستان دولت له ځانه د دفاع توان له لاسه ورکړي، د هیواد جنوب او مهم ښارونه لکه جلال آباد، خوست، کندهار مخالفین ونیسي، کابل تر تهدید لاندي وي، په دي صورت کي د شوروي اتحاد سیاست دا دی چې پلازمینه له کابل څخه مزار شریف ته انتقال کړي او بیا به د افغانستان په شما ل او جنوب ویشل ممکن او اسانه وي.

د هندو کش د غرونو سلسله به د شمال او جنوب افغانستان ترمنځ مطمئن ترین سرحد وي، کابل کې به ګوندي جګړې وي، د تعارض توانایي به له لاسه ورکړي او ځینې به شمال ته زړه ښه کړي او بیا به موږ له همدوی څخه چې غچ به اخلي، قصاوت به یې په زړه کي وي، د جنوب د اضمحلال لپاره استفاده وکړو.

جنرال محمد عمر سیلاني چې د دفاع وزارت د انجنیري ریاست مرسیتال و، خپل مخالفت یې په لوړ اواز د روسي جنرال په مخ کې ووایه، ما (پوپل) هم د افغانستان له تجزیې سره مخالفت وښود. ومې ویل که تندروان هم واک ته رسیږي مګر موږ د هیواد تجزیه نه غواړو.

---

[189] پخواني شوروي اتحاد د خپلو لښکرو تر وتلو وړاندي پریکړه کړې وه چې نظامي واک به د شورای نظار مشر قومندان احمدشاه مسعود ته سپاري.

د شورویانو د افغانستان د تجزیې د پلان خبره د روسیې نورو نظامي پوهنتونو ته هم ورسیدله، درې ورځې وروسته د اکاډمي رئیس ډگرجنرال سلمانف راغي او د افغان محصلینو سره یې ولیدل، د همدې خبرې له امله یې بخښنه وغوښتله." جنگ های کابل، ۱۰۵مې تر ۱۰۸مې پاڼې.

۲۱ اگست ۱۹۹۷، د استاد رباني د حکومت لومړی وزیر عبدالرحیم غفورزی، د حکومت ویاند عزیز مراد او ټول ټال ۱۷ نفره د بامیان میدان کې د الوتکې د سقوط له امله مړه شول.

" د اهل تشیع مشران استاد خلیلي او استاد محمد اکبري په بامیان کې د طالبانو له خوا محاصره وو، خلیلي ته په وخت د استاد سیاف له خوا چورلکه ور واستول شوه، مگر محمد اکبري پاتې شو او طالبانو ته تسلیم شو." سید داوود اغا

۸ سپټمبر ۱۹۹۷، روسي جنرال په پنجشیر کې له احمدشاه مسعود سره لیدنه تاید او طالبانو بیا وویل چې د روسي جنرال سره تر لیدو وروسته مسعود ته د روسیې له خوا لرې ویشتونکي راکټونه ورکړل شوې او کابل ویشتلای شي. " حوادث تاریخي

د مئ میاشتې ۱۴مه د ۲۰۱۳ کال د بي بي سي د فارسي به (عبارت دیگر) پروگرام سره د تاجکستان د اسلامي گوند غړي توره جان زاده وویل: " په اول وختونو کې مسعود او رباني زموږ سره مرسته وکړه، کله چې د طالبانو فشار په هغوی زیات شو دوی له ماسکو سره اړیکې ټینگې کړې، ماسکو غوښتنه ورځخه وکړه چې پر موږ فشار راولي چې د تاجکستان له حکومت سره جوړه وکړو، مسعود او ربانی هم پر موږ ډیر زیات فشار وارد کړ او موږ مجبور شوو چې د تاجکستان د حکومت له مشر امام علي رحمانوف سره سوله وکړو. توره جان زاده وایې چې موږ د استاد رباني او طالبانو د جگړې قرباني شوو. "

"د تاجکستان د حکومت د ضد ځواک ویاند اکبر توره جانزاده د تاجکستان حکومت سره د خپل مشر سید عبدالله نوري تړون رد، پر استاد رباني یې تور ولگاوو چې د خپلو شخصي گټو پر بنسټ یې د تاجکستان اسلامي غورځنگ د

دغه ټرون لاسلیک ته اړ کړ. استاد رباني د روس ملاتړ ته زیاته اړتیا لري، ده د روسانو د خوشالي او نظامي مرستې د ترلاسه کولو په خاطر عبدالله نوري د یاد ټرون لاسلیک ته اړ کړ. دافغانستان شمال کې له موږ سره هغه څه وشول چې تمه یې نه کېدله. "ماسکو، د بي بي سي راډیو خبریال داود جنبش راپور

قاري رحمت الله ما (لیکوال) ته وویل:"د طالبانود بهرنیو چارو مرسیتال وزیر عبدالرحمن زاهد د الجزیرې ټلویزون له هغو دوو ژورنالستانو چې مسعود ته د مرګې لپاره ورغلي وو پوښتنه وکړه، چې مسعود به جوړه او روغه وکړي کنه؟ یوه یې وویل چې له مسعود څخه مې پوښتنه وکړه چې طالبان ادعا لري چې له تاسي سره اسرائیل مرسته کوي، مسعود وویل که د طالبانو په مقابل کې راسره شیطان مرسته وکړي، هغه هم قبلوم. خبریال وویل چې ماته سوله مشکل ښکاري."

" تاجکستان د مسعود په واک کې د کولاب هوایې اډه ورکړه، ایران، روسیې او هند له شمال ټلوالې سره د طالبانو په ضد مرسته شروع کړه، وسلي او مهمات یې ورته برابرول، دا ډول روسانو ډیرې زیاتي پیسې مسعود ته ورکولي، مسعود وتوانیدي چې د دغو امکاناتو څخه په استفادې سره جنوب کې د طالبانو څخه تښتېدلي قومندانان او دا ډول وروسته د ختیځ تښتیدلي قومندانان هم له ځان سره یوځای کړي، ځکه مسعود پیسې او امکانات درلودل، د جنوب او ختیځ قومندانانو دغه ډول امکانات نه لرل، بیا نو په ګډه د طالبانو په مقابل کې تر هغه وخت پورې وجنګیدل تر څو چې امریکا په افغانستان حمله وکړه، د امریکا دحملې په وخت کې شمال ټلواله د امریکا پلې پوځ وو او د امریکا د هوایې بمبارد له امله یې طالبان لومړی په مزار او کندز کې په شا وتمبول، کابل یې ونیو، کندهار او جنوبي ولایتونه پرته له جنګ څخه طالبانو پریښودل، شمال ټلوالې د نومبر ۱۴مه ۲۰۰۱ کې، بیا ځل د استاد رباني په مشرۍ خپل حکومت اعلان کړ، قسیم فهیم دفاع وزیر، عبدالله د باندنیو چارو وزیر او قانوني پکې د کورنیو چارو وزیر و." وحید مژده

"د مقاومت پیلونکو! تاسي یاد لرئ چې پنځه هیوادونو زموږ سره مرسته کوله، هند، روسیه، ایران، ازبکستان او تاجکستان. همدي هیوادونو زموږ سره مرسته کوله، هغه

وخت مې د احمد شاه مسعود په مشوره د امو سیند ته نږدې د تاجکستان لوري کې، د افغانستان لور ته آی خانم سیمه او د تاجکستان لور ته لویه ځنګلي سیمه، د ځنګل په دننه کې موږ د نجات په نوم یو کوچنی روغتون درلود، په روغتون کې درې مجربو او پوهو هندي جراحو ډاکټرانو کار کاوه، داچې زموږ شدید زخمیان چې مشهد یا تاجکستان یا بل ځای ته یې سمدستي رسولو کې د مرګ ویره وه او د خواجه بهاء الدین څخه تر یاد ځنګل (د تاجکستان خاوره کې) پورې ۳۰ دقیقې د چورلکې الوت وخت نیوی، همدلته زموږ د سختو زخمیانو تداوي هندي ډاکټرانو کوله[۱۹۰]."

---

[۱۹۰] د شمال ټلوالي مهم مشر صالح محمد ریګستاني ویډیو چې د ۲۰۱۸ کال د مارچ میاشتې په نهمه او لسمه په ټولنیزو رسنیو کې خپره شوه. له دي وروسته د همدې لاسوند سره یوازي د صالح محمد ریګستاني –ویډیو لیکل کیږي.

صالح محمد ریګستانی د پنجشیر اوسیدونکی، د احمدشاه مسعود له نږدې ملګرو او د مسعود د مرګ په وخت کې په ماسکو کې د افغانستان نظامي اتشه او د مسعود په اړه یې کتاب (مسعود و آزادي) هم لیکلی دی. له ۲۰۰۴ تر ۲۰۰۹ پوري د ولسې جرګې غړی او وروسته د ټاکنو د اصلاحاتو کمیسون غړی و.

د سپټمبر لومړۍ ورخ ۲۰۱۹ کې د"دې هندو ورځپاني" راپور ورکړ چې "هند په پټه له شمال ټلوالې سره پوځې مرسته کوله ".

ورځپاڼې په تاجکستان کې د هند د پخواني سفیر بهارت راج ماتهو کمار له خولې لیکلي: "له شمال ټلوالې سره په پټه پوځي مرستې یوه اونۍ وروسته له هغه پیل شوې چې طالبانو کابل ونیو او پخوانی ولسمشر نجیب الله یې وواژه.

د هند حکومت پوښتنه وکړه چې له شمال ټلوالې سره مرسته د هند لپاره څه ګټه لري؟

ما (راج کمار) ورته وویل چې احمد شاه مسعود له داسې چا سره جګړه کوي چې هند باید پوځې مرستې ور سره وکړي، ځکه کله چې له طالبانو سره جګړه کوي نو له پاکستان سره جګړه کوي.

په پیل کې غوښتنې هند ته ډېرې ښکاره شوې او یوازې د غوښتل شویو توکو په ډېره وړه برخه د هند حکومت موافقه وکړه، مګر وروسته هوکړه وشوه چې درنه وسله نه شي ورکولی خو

"د طالبانو سخته رويه او قيودات ددي باعث شوو چې د جنوب او ختيځ قوماندانان له مسعود سره ملګري شي، مسعود دوی ته امکانات برابرول، پیسې يې ورکولي او د همدي (پښتنو) قوماندانانو له نوم څخه يې په نړيواله سطحه ګټه پورته کوله، استاد سیاف او د مشرقي شورا له مسعود سره وه، دا ډول د حکمتيار سره چې يو شمير غير پښتانه قومندانان وو، هغوی هم له مسعود سره يوځای شوو، لکه نسيم مهدي او نور...

ډيری خلکو فکر کاوه چې د طالبانو سره ځای نه لري، ټول وزارتونه، رياستونه، مهمې اداري د دوی وي، هرڅه د طالب او مجاهد لپاره وو، عادي کس ته پکې ځای نه وو.

د مجاهدينو د خپلمنځي جګړو پر مهال استاد سیاف، رباني او مسعود ويل ولس له موږ سره دی، حکمتيار به ويل چې ولس له حزب سره دی او طالبانو سره بيا ولس ودريدی، ترڅو چې حزب او مسعود ته يې ماتې ورکړه. "سيد داوود

د جولای ۴مه ۲۰۲۰، استاد محمد زمان مزمل ما (ليکوال) ته وويل:"احمد شاه مسعود کولای شول چې څه ډول د دوو سياسي جريانو يو ځای کيدو مخه ونيسي، کله چې طالبانو له عبدالعلي مزاري سره تفاهم وکړ، همهغه وخت مسعود هم استاد مزاري ته خلک ور واستول، طالبانو ته يې داسي په نظر ورکړل چې کيدای شي د مزاري او مسعود تر منځ د دوی لپاره پلان جوړ شوې وي، همهغه و چې طالبانو استاد مزاري ونيو او مړ شو.

کله چې طالبانو کابل ونيو، مسعود په پروان کې پخواني قوماندانان او خلک را ټول کړل، له هغوی يې وغوښتل چې د طالبانو مقابل کې ور سره ملګري شي، مګر

سپکه وسله، پیسې، طبي مرستې، خواړه او جامې ورکولی شي. او احمد شاه مسعود ته هغه کلاشينکوفونه هم ورکړل شوې چې هندي سرتيرو په کشمير له کشميري وسله والو نيولي وو.

د هند مرستې د تاجکستان له لارې شمالي ټلوالي ته رسول کېدلې او پيسې د احمد شاه مسعود ورور احمد ولي مسعود له لارې چې په لندن کې و هغوی ته ورکول کيدلې.

د شمال ټلوالې د ټپيانو درملنه هم د هند له خوا د تاجکستان په کولاب کې جوړ شوې روغتون کې کيدله او ځينې ټپيان هندوستان ته ليږودل کيدل. يوازې طبي مرستې د اوه نيم ميليونه ډالرو په ارزښت شمالي ټلوالې ته ورکړل شوي دي."

ټولو منفي جوا ب ورکړ، ورته يې وويل چې له طالب سره جګړه نه کوو، خو د مسعود خلکو څو ورځې وروسته د سيمې نوموتی او بانفوذه مشر قومندان سرشار په ډېره بې رحمي وواژه، د هغه مرګ يې پر طالبانو ور تاوان کړ او يا ممکن طالبانو ته د مسعود کسانو غلط معلومات ورکړی وي او دا کار طالبانو کړی وي، همهاغه وو چې کيسه سرچپه او خلک د طالبانو مقابل کې راپورته شول، دارنګه په پروان کې د احمد شاه مسعود کسانو ځينې سپين ژيري خلک په باغونو کې وويشتل او پر طالبانو يې تاوان کړل، خلک د طالبانو پر ضد شول."

"جنګ چې له طالبانو سره شروع شو، سياف ته مي وويل چې دا خو فتنه ده، هغه ويل چې ماته روا ده، د خپل ځان دفاع کوم، غټ مفتي سياف و.

مخکې له دي چې طالبان کابل ونيسي، هغه وخت زه د پوهني وزير وم، د يونسکو له لوري جنيو کې د پوهنې اړوند کانفرانس وو، زه لومړی هند ته ولاړم، کله چې جنيو ته رسيدم، کابل طالبانو ونيوی، يوه ورځ مې کانفرانس کې ګډون وکړ، نور بيا له شرمه ورنغلم او بيا وروسته ترکيې ته ولاړم، او له هغه ځايه څه وخت وروسته لندن ته ولاړم.

لندن کې الجزيره ټلويزون ډيري مرکې راسره کولي، ويل مې چې په افغانستان کې جګړه فتنه ده، نه سياف، نه رباني او نه هم طالبان په حقه دي، بايد سولي ته غاړه کيږدي، سوله راشي، زما دغه ډول څرګندونو احمدشاه مسعود، استاد رباني او استاد سياف ته خوند نه ورکاوه، ويل يې چې انجنير احمدشاه خو زموږ په ضد خبري کوي.

يوځل يونس قانوني او ډاکټر عبدالله [۱۹۱] لندن ته راغلل، ډاکټر عبدالله په هغه سفر کې يوه دريشي په شل زره ډالر اخيستي وه، افغانان يې سفارت ته وغوښتل،

---

[۱۹۱] ډاکټرعبدالله د مجاهدينو د حکومت پر مهال د دفاع وزارت وياند، وروسته د بهرنيو چارو وزير شو.

د شمال ټلوالې پېژندل شوې څېره ده، پر افغانستان د امريکا له بريد وروسته د بهرنيو چارو وزير (۲۲ سپټمبر ۲۰۰۱ تر ۲۰ اپريل ۲۰۰۵) و، له ۱۳ اکتوبر ۲۰۱۴ تر ۲۴ جنوري ۲۰۱۹ پوري د حکومت اجرائيه رئيس چې ۵۰ سلنه واک يې درلود.

قانوني ته مې وویل؛ مسعود ته مي سلام وایه، ورته ووایه ته خو د مجاهد په نوم جنګیږي، په لندن کې چې دي ورور احمد ولي مسعود سفیر دی، مستقیماً د پرچمیانو اوکمونستانو نماینده دی.

په سیاسي لحاظ خو به دا خبره سهوه وه، مګر ما دا پیغام مسعود ته ولیږی، قانوني هم مسعود ته ویلي وو چې انجنیر احمدشاه زموږ په ضد تبلیغات کوي.

د احمد ولي مسعود خسر او دوستان پرچمیان وو، چې کله به په سفارت کې مجلس و، تر موږ مخکې به پرچمیان ناست وو، له دي کبله ده چې ما داخبرې کولي، وروسته بیا دوی (د مسعود ورور او ملګرو) عقده واخیستله او ما به ورته ویل چې دا حقایق دي.

ډاکټر عبدالله ته مې وویل چې ته خو د استاد رباني د حکومت د بهرنیو چارو وزیر یې، ته چې واشنګټن ته راتلي له استاد څخه دي اجازه واخیستله، هغه وویل ما برایش تلیفون کدم، خود سرې وه هرچا خپل کار کاوه." انجنیر احمدشاه

"مسعود د طالبانو سره د جګړې پر مهال د پروان قریه خشک (هغه کلی چې د سقاو د زوی حبیب الله کلکاني له ماتې وروسته د جنوب خلکو سوځولی و) ته ورغی، هلته یې لویه غونډه جوړه کړه، خلکو ته یې وویل چې تاسي ته د خپل کلي تاریخ معلوم دی، دا کلي چا سوځولی؟ بیا خل همغه خلک را روان دي، ستاسي کلي به سوځوي او ښځې به در څخه بیایې، همدغه لاملونه وو چې د روسانو په مرسته کرار کرار جنګ قومي لور ته روان وو، په بدخشان کې ورته خبرې ملا امامانو په مسجدونو کې کولي چې پښتانه راځي، ستاسي کورونه سوځوي، مال مو لوټ کوي او ښځې درڅخه بیایې. داسي راپورونه هم ورکول شوې چې د پروان په سیمو کې په میرمنو او سپین ږیرو نامعلومو وسلوالو ډزې کړي، تر څو له طالبانو سره د همدې سیمو د خلکو نفرت زیات شي. له دي سره سره طالبان وتوانیدل چې تاجک میشته سیمې ونیسي او د تاجکو ډیری کسان ورسره ملګري شول، د هیواد ۹۵ سلنه خاوره یې لاندې کړه. مګر د ۱۱/۹ پیښې هر څه سرچپه واړول.

دارنګه د ۲۰۱۹ ولسمشری ټاکنو د پایلې او معاملي نتیجه کې د حکومت ۵۰ سلنه ونډه وال دی.

ويل کيږي چې ډاکټر عبدالله ويل کله چې موږ د جګړې څخه ستړې شو، ډېر خسته وو، په کولاب کې به غټو غټو ماشو چيچلو، دا مو ښه ګڼله چې درياب ته ځانونه غورځار کړو، موږ جګړه بايللي وه، ځاى مو نه درلود، زموږ سره بخت ياري وکړه، په امريکا حمله وشوه او امريکا اړ شوه چې زموږ مرسته وکړي. د امريکا له خوا پيسې او امکانات راته برابر کړل شول، هوايې بمبارد پېل شو او موږ بيا ځل کابل ته ننوتلو، چې هيڅ داسي فکر مو نه کاوی.

د شمال ټلوالې مشر قسيم فهيم د مسعود په ژوند کې په دې نظر وو چې د حکومت لومړی سړی بايد پښتون وي بيا نو دويمه چوکۍ موږ ساتلی شو، مګر ويل کيږي چې مسعود د دي نظر مخالف و، هغه واک د ځان له پاره غوښت. اوس چې مسعود نه شته، د کرزي د حکومت پر مهال عبدالله عبدالله او يونس قانوني امريکا ته ډاډ ورکړ چې دوی غواړی مشر يې پښتون او نور ډېر واک له دوی سره وي." وحيد مژده

د مارشال فهيم اډيو (ږغيز پېغام) چې د ۲۰۱۸ کال د مارچ مياشتې په نهمه او لسمه په په ټولنيزو رسنيو کې خپره شوه، هغه په ناستو کسانو ږغ کوې چې خبرې يې څوک ثبت نه کړي او کامرې بايد نه وي.

مارشال فهيم چې يادي خبرې يې کيداى شي په ۲۰۰۸ کال کې کړي وي، داسي وايې:" دا دومره زياتې ستونزې ولې، غواړم چې روښانه يې کړم، د افغانستان پښتانه چې له سلګونو کلونو راهيسې په هيواد کې واکمن وو، هغوی وايې چې د هيواد مشرتوب زموږ حق دی، تاسي (تاجک) غريب او بيچاره خلک واست او د حکومت مستحق نه واست.

زه (فهيم) ورته وايم چې وروڼو! موږ دا منو چې تاسي (پښتانه) شتمن واست او موږ غريب وو، ولې يو وخت (په افغانستان د شوروي اتحاد د حملې پر وخت)

تاسي هیواد پرېښود او موږ غریب خلکو (تاجکو) د هیواد څخه دفاع وکړه [۱۹۲]، اوس نو موږ مستحق یو چې د هیواد واکمن و اوسو [۱۹۳].

ټولې ستونزې همدا دي، کله د طالب، کله د ډاکټر اشرف غني، کله د ډاکټر نجیب الله او کله د حکمتیار په څېره کې را ښکاره کیږي، اصل هدف همدا یو (واک ساتل) دی. او مقابل لوری چې دوی (پښتانه) یې تاجک بولي او په ځانګړې ډول پنجشیر، متوجه اوسئ، د حامد کرزي اوسني نظام د استاد رباني تر نظام قوي نه دی [۱۹۴]. ولي هیڅوک یې مقابل کې راکټونه نه ولي، ځکه چې حامد کرزی پښتون دی.

---

[۱۹۲] تاسي لوستونکې د همدي کتاب او روسي جنرالانو د لیکل شوو کتابونو د لوستلو په رڼا کې دا پریکړه خپله کولای شئ چې د شوروي اتحاد سره جګړه چا وکړه؟ او له روسانو سره هوکړه لیک چا کړی و؟ او هغوی (روسانو) له چا سر ټکولی، چې په افغانستان کې یې د چا د لاسه ماتې خوړلي ده.

همدا ډول تاسي (لوستونکي) د انګریز لیکوالو او جنرالانو کتابونه او خاطرې لوستلای شئ چې هغوی په افغانستان کې د چا د لاسه ماتې وخوړله او بالاخره د امریکایي لیکوالو، سیاستوالو او جنرالانو کتابونه او خاطرې ولولئ چې هغوی ته په هیواد کې چا ماتې ورکړه.

زه (لیکوال) متعصب نه یم او د افغانستان جهاد کې زموږ تاجکو، ازبکو، هزاره، ترکمن او ټولو قومونو ګډه برخه درلودله، په ګډه او اتفاق سره یې یرغلګرو ته هر وخت ماتې ورکړي، ولي د فهیم صاحب دا خبره بیخي د منلو نه ده چې هغه وایې روسانو ته دوی ماتې ورکړه.

[۱۹۳] د روسانو په واسطه د ببرک کارمل د ډلې د پرچمیانو اتحاد له جمعیت اسلامي سره او د امریکا له خوا یې نه مخنیوی او یا مخالفت نه کولو همدوی (جمعیت اسلامي) واک ته ورسول او د کابل واک یې په خپل انحصار کې ونیوی، چې حکمتیار ورسره جګړه پیل کړه.

[۱۹۴] په انتقالي دوره کې مارشال فهیم د حامد کرزي مرستیال او د دفاع وزیر و، په لنډ مهاله دوره کې هم د کرزي سره ملګری او دفاع وزیر و، ولي د ۲۰۰۴ ز کال ولسمشرۍ ټاکنو پر مهال حامد کرزي خپل لومړی مرستیال احمدضیا مسعود وټاکی او بیا وروسته مارشال فهیم له دفاع وزارت څخه هم لرې کړل شو، له همدې امله و چې فهیم د حامد کرزي مخالفت کاوه او دغه ویډیو (خبرې) کیدای شي فهیم په ۲۰۰۸ کال کې کړي وي، خو د ۲۰۰۹ ز کال ولسمشرۍ ټاکنو پر مهال بیا مارشال فهیم د حامد کرزي لومړی مرستیال و او تر مرګ

که زه (فهیم)، استاد رباني او یا احمدشاه مسعود وای، په دویمه ورځ به د چهار اسیاب له خوا راکټونه را باندي ویشتل کیدل.

کله چې احمدشاه مسعود مړ شو، په لومړي وخت کې مو د احمدشاه مسعود د مرگ خبره پټه وساتله، ولي الحمدلله حالت زموږ په گټه شو ۱۹۵، دوه ورځې وروسته په امریکا کې د ۱۱/۹ حمله وشوه، د نړۍ ذهنیت بدلون وکړ، امریکا او نړۍ پریکړه وکړه چې د طالب او القاعده په ضد جگړه وکړي. له موږ (فهیم) څخه یې غوښتنه وکړه ویې ویل چې موږ د طالب او القاعدې ضد جگړه کوو، موږ (فهیم) ورته وویل چې موږ عملاً په جگړه کې یو.

موږ وغوښتل چې له دې حالت (د امریکا له ملگرتیا) څخه استفاده وکړو، الله ج هدایت او مرسته وکړه، چې دوی (امریکا) وویل چې د طالب مقابل کې په گډه (تاجک او امریکا) جگړه کوو، حالت داسي راغلل چې خپل دښمن (طالب) ته مو ماتې ورکړه، هغه دښمن چې موږ یې له کابل څخه شړلي وو، موږ مات کړ او

پوري په خپله چوکۍ پاتي شو او بیا به یې په غونډو کې د حکومت او حامد کرزي ښه یادونه کوله، په داسي حال کې چې د پخوا په نسبت په ۲۰۰۹ بیا د فهیم تر مرگ پوري حکومت ورځ تر بلي کمزوری کیدی او طالبانو په کابل کې بریدونه کول او راکټونه یې کابل ته راشړل. او ښکاره خبره ده چې د امریکایې پوځیانو د شتون او حامد کرزي د حکومت مخالفت په لومړیو وختونو کې طالبانو او حزب اسلامي وکړ او عملاً یې پښتون میشتو سیمو کې ور سره جگړې پیل کړې.

[195] مارشال فهیم د امریکا ملگرتیا او په افغانستان د امریکا د حملې کولو په اړه خواشیني او خفگان نه، بلکې دا یې توبه نعوذبالله د الله ج له لوري له دوی سره مرسته گڼلي چې امریکا او دوی په گډه طالبان له کابل څخه وایستل او د طالبانو پر ضد د امریکا د جگړې د دریځ په اړه فهیم دلته الحمدلله (د خدای شکر) ویلي.

مسلمانان څومره کمزوري شوي چې د خپل مسلمان ورور د وژلو او د مسلمان مقابل کې د امریکا د ملاتړ له امله خوښي څرگندوي.

تعقیب مو کړ[۱۹۶]، سره له دي چې نړیوال (افغانستان) ته راغلي وو، خپل شرایط یې درلودل [۱۹۷]. ولي موږ تصمیم درلود، هغه ډول طالب له کابل څخه وشړو کوم ډول چې یې موږ له کابل څخه شړلي وو. کابل ته ننوتلو.

ملګرو ملتونو ته مو وویل چې تاسي راشئ او مداخله وکړئ، موږ (تاجک) ورسره جوړه کوو، د ملګرو ملتونو استازي پوښتنه وکړه چې له چا سره جوړه کوئ، ورته مې وویل چې د افغانستان له پښتنو سره او د دوی استازی پاچا ظاهر دی، ملګرو متلونو مداخله وکړه، د بُن غونډه وشوه او انتقالي حکومت جوړ شو. موږ په خپل ټول توان او درایت سره ډیر لوی کار وکړ، ستاسي (تاجکو) له دروازو (کورونو او سیمو) څخه مو جګړه د (پښتنو) سیمو ته انتقال کړه، دادی ۸ کلونه کیږي چې جګړه هلته (د پښتنو) په سیمو کې جریان لري[۱۹۸].

---

[۱۹۶] رښتیا هم په شمال کې په کورنو کې پښتانه د طالب په نوم وځپل شول، ځمکې او جایداونه یې ورڅخه غصب شول، ځیني شتمن پښتانه د شمال ټوالې د قومندانانو له خوا نیول کېدل او د پیسو مقابل کې به بیرته خوشي کېدل.

هغه طالبان چې په شمال کې بند پاتې و، لاس په لاس خرڅیدل، د یو قومندان څخه به بل په پیسو اخیستل او بیا به یې د بندي طالبانو له کورنۍ سره اړیکې نیولې، د ډیرو پیسو (تر هغه نرخ لوړ چې همدې قومندان به طالب له بل شمالیوال څخه اخیستی و) مقابل کې به یې خوشي کول، د طالبانو د نظام تر نړیدو وروسته، همدا د شمال قومندانانو یو ډول سوداګري وه.

دارنګه په جنوب او جنوب ختیځ سیمو کې هم طالبان اړ او مجبوره کړل شول چې خپل کورونه پریږدي، ځکه د امریکا او افغان ځواکونو له خوا تر څار لاندي وو، وژل کیدل، نیول کیدل او بندي کیدل.

[۱۹۷] نړیوالو او امریکا نه غوښتل چې شمال ټلواله (د فهیم) وسلوال کابل ته ننوځي، ولي فهیم په تکرار له امریکا څخه غوښتل چې د کابل د نیولو لپاره د طالبانو لومړۍ لیکې بمبارد کړي، همهغه و چې د فهیم وسلوال، په طالبانو د امریکا تر سخت بمبارد وروسته کابل ته ننوتل.

[۱۹۸] ولي د همدي اور لمبو، چې دوی د پښتنو د سوځولو لپاره بل کړی و، د تاجکو او ځانګړې ډول د فهیم ډیر نږدې مهم ملګري هم وسوځول په خپل لاس بل کړل شوي اور کې دوی هم وسوځیدل او لا هم سوځي.

فهیم وایې چې د دفاع وزارت د مخابرې ریاست مرستیال (ناصر) راته وویل چې کله مې د کندهار ولایت سره د مخابرې تماسونه ټینکول، په سګلونو اوازونه مې اوریدل چې یو بل سره یې په مخابرو کې روغبړ کاوه، ټول هغه طالبان وو چې پخوا به په تخار او شمالې کې جنګېدل. "

" پیټرټامسن، جیمز ریچي[199] او عبدالحق د ۲۰۰۱ ز. کال اګست میاشت کې د تاجکستان په کولاب کې له احمدشاه مسعود سره ولیدل، عبدالحق غوښتل چې مسعود او ظاهرشاه سره ملګري شي او حکومت لاس کې واخلي.

د شمال ټلوالې اوسني کسان به د مسعود لاره تعقیبوی یا نه، داچې نظامي واک به له دوی سره وي، تر ډیره فکر کیږي، چې همدا غواړي، ولي توانایې نه لري، دا ډول چې له حزب سره سیالي ولري او نور جهادي ګوندونو ته ضربه ورکړي، د احمدشاه مسعود وخت کې ددوی غوښتنه وه، ځکه احمدشاه مسعود لوی قومندان او استاد رباني یې رهبر وو.

د شمال ټلوالې کې به نور تکړه کسان هم را پیداشي، خو هغه لید لوری چې له احمدشاه مسعود او استاد رباني سره وو، ممکن له دوی سره به ځکه نه وي، چې د نړۍ سیاست او د هغوی د غوښتنو په نظر کې نیولو سره نه شي کولای، دوی به اوس یواځې خپل ګوند ته کار کوي. " سید داوود اغا

[199] پیټر ټامسن Peter Tomsen له ۱۹۸۹ تر ۱۹۹۲ پورې د افغانستان لپاره د امریکا ځانګړی استازی او سفیر و.

جیمز ریچې هم امریکایې و، له پیټر سره یوځای یې د طالبانو پر ضد له قومندان عبدالحق سره مرسته کوله.

د احمدشاه مسعود مرګ

د مسعود مرګ لاهم معما ده، په دې اړه څیړنې نه دي شوې، د بوسنیا څخه یوه عرب استاد سیاف ته ټلیفون وکړ، چې په عربي هیوادونو کې ستاسي د شمال ټلوالې په اړه ډیر ناسم خبرونه او راپورونه ورکول کیږي، دوه ژورنالستان درځي، غواړي چې له احمد شاه مسعود او استاد رباني سره مرکه وکړي، ترڅو ستاسي په اړه د عربې هیوادونو د خلکو ذهنیت جوړ کړي، همدغه لامل و چې استاد سیاف د ژورنالستانو له پاره مسعود ته د ورتګ زمینه برابره کړه.

ابوهاني چې اصلي نوم یې مهند شبانه د مصر هیواد اوسیدونکی او په پخواني جهاد کې د استاد سیاف د تنظیم مربوط البنیان المرصوص عربي مجلې مسوول مدیر و.

ابو هاني وروسته بیا په زابل ولایت کې د میشتو عرب مجاهدینو پوځي مسوول و، په افغانستان کې د کمونیستي نظام ترسقوط وروسته ابوهاني بوزنیا هرزګونیا، له هغه ځایه سومالیې او وروسته چیچنیا ته ولاړی.

نوموړي په بوزنیا کې د اوسیدو په مهال هلته له یوې بوزنیایي میرمني سره واده وکړ.

د طالبانو د واکمنۍ پر مهال د ننګر هار اسلامي پوهنتون رئیس او بیا وروسته د طالبانو د لومړنۍ رسمي او مرکزي ورځپاڼې"شریعت" مسوول مدیر ښاغلی عبدالرحیم ثاقب وایې:" ابوهاني [۲۰۰] تکړه لیکوال او د عربي ادب مشهور ادیب و، په افغانستان کې د پخواني جهاد پرمهال د استاد سیاف له نږدي او باوري کسانو څخه و، له استاد سیاف سره یي خاصه مینه او له هغه سره یې د پخوانۍ پیژنګلوي

[۲۰۰] أبو هاني المصري د القاعده ډلې مخکښ غړی، په افغانستان کې له مجاهدینو سره یوځای د پخواني شوروي اتحاد د سرو لښکرو په وړاندي جنګېدلی. وروسته له طالبانو سره ملګری شو. کله چې پر افغانستان امریکا حمله وکړه، ابوهاني له افغانستان څخه ووت. وروسته یې په سوریه کې القاعده پوري تړلي د اسلامي جهاد ډلې مشرې کوله، د فبروري ۴مه ۲۰۱۷، ادلیب ښار ته نږدې د امریکا د بې پیلوټه الوتکې برید کې ووژل شو. د هغه د مرګ خبر امریکایې پوځیانو د فبروري پر ۸مه له سي اِن اِن څخه خپور کړ.

پر اساس بلجیمي ژورنالستانو کریم او عابد ته له احمد شاه مسعود او استاد رباني سره د ملاقات زمینه برابره کړې وه .

دواړه ژورنالستان لومړی کندهار ته ولاړل، د اطلاعاتو کلتور له خوا زه همدوی ته ور پېژندل شوی وم، چې په کندهار کې د بهرنیو چارو وزیر مولوي وکیل احمد متوکل سره د مرکې کولو او ژباړې په برخه کې مرسته وکړم، له ښاغلي متوکل سره د ابو هاني په شتون کې بې خونده مرکه وشوه، ښاغلي متوکل علاقه نه درلودله چې د دوی پوښتنو ته مفصل او سم ځواب ووایې، ډیری پوښتنې د اسامه بن لادن [۲۰۱] په اړه د متوکل [۲۰۲] نظر غوښتل او د هغه سره یې د مخالفت اوازو اړوند وي، متوکل لنډ ځوابونه ورکول، مرکه ډیر ژر پای ته ورسیدله، له میاشتو انتظار وروسته نوموړي دوه ژورنالستان احمدشاه مسعود ته ورسیدل."

مسعود خلیلي چې هغه مهال په هند کې د استاد رباني د حکومت سفیر او د احمدشاه مسعود او دغو دواړو بلجیمي خبریالانو ترجماني کوله د هغې لحظې د یواځینې ژوندي پاتې شوې شاهد په توګه داسې وایي:" تقریبا د غرمې یولس نیمې بجې وې چې احمد شاه مسعود خپل دفتر ته راغی او ماته یې وویل چې دوې اونۍ کیږي دوه ژورنالیستان را ته د مرکې په نیت منتظر دي، نن غواړم ستاسي په موجودیت

[۲۰۱] اسامه بن لادن د القاعده شبکې بنسټګر، د پخواني شوروي اتحاد پر وړاندې یې په افغان جهاد کې برخه اخیستي، د طالبانو ملګرتیا یې وکړه، د امریکا د مرین پوځیانو له خوا په ۲۰۱۱ز. کال د مئ میاشتې پر ۲مه د ۵۴ کالو په عمر د پاکستان په ایبټ اباد کې ووژل شو.

[۲۰۲] مولوي وکیل احمد متوکل د جهاد پر مهال د حرکت انقلاب اسلامي ګوند سره پاتې شوی، دیني زده کړې یې د پاکستان د بلوچستان سېمه کې د حرکت انقلاب اسلامي اړوند مدرسه کې کړي، د طالبانو له مشرانو څخه وو، د ملا محمد عمر مجاهد سلاکار او بیا وروسته د بهرنیو چارو وزیر وو، د حامد کرزي د حکومت پر مهال یې دکندهار او باګرام زندان کې ۲ کلونه تیر کړي، اوس په علمي برخه کې په خدمت بوخت دی، د افغان بنسټ موسس غړی او د افغان پوهنتون رئیس دی، د کندهار ولایت د میوند ولسوالي د مورچې کلي اوسیدونکی دی، اوسمهال کابل ښار کې استوګن دی.

کې له هغوی سره وګورم، هماغه و چې زه او دی د واړه له یادو خبریالانو سره د مرکې په نیت دفتر ته ورغلو او هلته څنګ په څنګ سره کیناستو.

وروسته د انجنیرعارف [۲۰۳] په ملتیا دوه تنه ژورنالیستان اطاق ته را دننه شول، لومړي هغه یې ښه سپینه څیره او جګه ونه لرله او دوهم یې مغولې شکله چاغ او ځواکمن ځوان و.

ما تري وپوښتل چې تاسي له کومې ورځپاڼې سره کار کوئ ؟ هغوی راته وویل مونږ له ورځپاڼې سره نه ؛ بلکې په اروپا او لندن کې د ځینو اسلامي مراکزو لپاره رپوټونه او مرکې تیاروو.

خلیلي وایي چې ما مسعود ته وویل چې دا دواړه خبریالان نه دي،خو ده ویل پریږده یي چې خپل کار وکړي.

احمد شاه مسعود له هغوی څخه د پوښتنو پاڼه واخیسته او هغه یي تر نظر تیره کړه، د هغوی ټول سوالونه د اسامه بن لادن په اړه ول ...

که تاسو له طالبانو څخه کابل ونیسئ له اسامه بن لادن سره به څه کوئ ؟

تاسي ولي اروپا ته د سفر پر مهال (۲۰۰۱ز کال) وویل چې اسامه بن لادن ښه مسلمان نه دی ؟

ایا تاسو هغوی ته د یوه لیډر / مشر په سترګه نه ګورئ؟

خلیلي وایي دغو پوښتنو زه بلکل په غوسه کړم، خو مسعود هغوی ته وویل چې مرکه مو شروع کړئ، کمره مین سمدستي د کمرې په عیارولو بوخت شو او داسې حرکات یي کول لکه یو پهلوان چې وي نه کمره مین .

[۲۰۳] انجنیر عارف د شمال ټلوالې د استخباراتي جال مسؤل او مشر و. پر افغانستان د امریکا تر حملې وروسته د لنډې مودې لپاره د استخباراتو مشر، چې وروسته یې ځای امرالله صالح ونیو. د ۲۰۱۵ په نیمایې کې د پنجشیر والي و.

هغه د کمرې پایې ډیرې ټیټې نصب کړې او زه په دې چورت کې شوم چې هغه ولې کمره مسعود ته دومره ورنیږدې کړه ؟ ځکه د ده او د مسعود ترمنځ دومره فاصله وه چې اصلا په هغې کې عکاسي ناشونې وه.

د کمرې ترعیاریدو وروسته مسعود ویل پوښتنې شروع کړئ، هماغه و چې کریم په عربي ژبه لومړۍ پوښتنه داسې پیل کړه :

تاسو د افغانستان روان وضعیت څرنګه ارزیابي کوئ ؟

خلیلي وایي ما د ژباړې په ډول لا د افغانستان کلِمه نه وه پوره کړې چې درز شو او یوه شین رنګه لمبه پرې راغله او له ځان سره مې وویل چې دا مې د ژوند وروستۍ لحظه ده نو مې الله الله ویل پیل کړل او له دې سره مې یو کمزورۍ لاس پر سینه را ولویده چې ممکن هغه د احمدشاه مسعود لاس و، نور بیحاله شوم، لیږ وروسته چې را په حال شوم په یوه پوځي الوتکه کې وم او څنګ ته مې د احمد شاه مسعود په وینو لت پت جسد هم پروت و چې نوموړی له انفجاره سمدستي وروسته وژل شوی و. ځکه د انفجار اصلي هدف دی و چې دقیقاً یې ټول تمرکز د ده په سینه او زړه باندې و[۲۰٤]. "

"د مقاومت د وخت مشران چې نومونه یې زما یاد کې پاتې دي؛ مارشال محمد قسیم فهیم، قومندان ګدا محمد خالد، خلیل بختیار / خلیل پیلوټ، امرالله صالح، اغا اتخمي د ایران د سپاه استازی [۲۰۵]، جنرال امیرجان پیلوټ د هوایې قواوو قومندان، حاجي رستم خان د مسعود د قوماندو قطعې مسؤل، ناصر د مخابرې مسؤل، جمشید د ټلیفون مسؤل، د مسعود د خور زوی جنرال عبدالودود چې په تاجکستان کې نظامي اتشه و، ممکن یو یا دوه تنه نور هم وو، دوی ته مې وویل چې احمدشاه مسعود نور ژوندی نه دی، سر مو د لاسه تللی، سنګرونه باید محکم

---

[۲۰٤] د Ghost wars یا د پیریانو جنګ د سټیف کول کتاب، ۵۷۵مه پاڼه کې لیکل شوې.

۲۰۵ ښیې چې د شمال ټلوالي سره د جګړې په لیکو کې د ایران د سپاه پاسداران پوځیانو هم شتون درلود.

وساتو او خپل ځان او اوضاع کنټرول کړو، که خپل ځانونه کنټرول نه کړو، اوضاع هم نه شو کنټرول کولای، وړاندیز مې وکړ چې قسیم فهیم مشر او مسؤلیت ومني، پریکړه وشوه چې د مسعود ځای ناستی او زموږ مشر فهیم خان دی. پریکړه وشوه چې د مسعود د مرګ خبر په تدریجي ډول خلکو ته ورکول شي او پریکړه وشوه تر څو چې اوضاع تر کنټرول لاندي راځي، د مسعود جسد د تاجکستان خاورې په دننه کې ساتو او په مناسب وخت کې به يې بیرته هیواد ته جسد انتقال او دفن کوو، پریکړه وشوه چې د مرستندویه هیوادونو سره اړیکې ونیسو چې هغوی د مسعود له مرګ وروسته د مقاومت جبهې ملاتړ کوي یا نه؟ داچې خواجه بهاءالدین کې مسعود د قومندانانو غونډه را غوښتې وه، له فهیم صاحب څخه وغوښتل شول چې غونډې ته ولاړ او هغوی ته ووایې چې مسعود زخمې دی. زما (ریګستاني) مسؤلیت داوو چې له مرسته کوونکو هیوادونو سره اړیکې، د مسعود د جسد لپاره ځای او د رسنیو ګنګس کول (چې د مسعود مرګ افشاء نه شي[۲۰۶])، ځکه د رسنیو کارکوونکو هڅه کوله چې د مسعود په اړه معلومات ترلاسه کړي.

کله چې چورلکې ته نږدې شوم، فهیم صاحب ته مې وویل دوه خبرې لرم، خو وارخطا کیږي به نه، که خدای مه کړه جبهه ماتې خورې نو د پنجشیر له انجمن، پریان څخه به یوه لاره تر تاجکستان پورې خلاصوو، د تاجکستان له ولسمشر سره خبرې کوم چې په تاجکستان کې زموږ د کسانو لپاره ځای راکړي، که جبهې ماتې وخوړه؛ هغه خلک چې کولای شې تاجکستان ته له دي لارې ولاړ شي، دا اسانتیا به ورته چمتو شوې وي.

د احمد شاه مسعود جنازه مو کلاب[۲۰۷] ته یوړه او هلته مو د مجبوریت له امله په یخچال کې وساتله، زه (صالح محمد ریګستانی) د تاجکستان ولسمشر (امام علي

---

[۲۰۶] په (قوسونو) کې لیکل زما (لیکوال) له خوا د لنډې تشریح په موخه شوې.

[۲۰۷] کولاب د تاجکستان څلورم لوی ښار دی، د تاجکستان کورنۍ جګړې پر مهال یاد ښار ډیر اهمیت درلود. ځینې مشهور چارواکي د همدې ښار دي او د تاجکستان ولسمشر امام علي رحمان هم په کولاب کې پیدا شوی.

رحمان) ته په همهغه شپه ورغلم، ومې لیدی، ډیر متوجه وو، د تاجکستان له هیواده باید د زړه له کومې مننه وکړو. هغه ته مې د ځای په اړه وویل چې زموږ د کسانو لپاره راکول شي، په ساده ډول یې وویل: محمد صالح! جا دارم و نان نه دارم. ولسمشر ته مې وویل چې خیر، ډوډۍ موږ پیدا کوو.

بیا مې (ولسمشر) ته وویل چې که وضعیت سم شو، موږ مسعود بیرته افغانستان ته وړو، د تاجکستان ولسمشر وویل چې: نه نه! زه نه پریږدم چې مسعود افغانستان ته یوسئ او د شپې یې کوم ځای کې ښخ کړئ، همدلته، په تاجکستان کې، همدا تاجکستان یې خپل وطن دی، همدلته یې دفن کوم، امانت به وي، هر وخت چې مو غوښتل یو یې سئ، زه یې په لویو مراسمو نیولو سره دفن کوم. " د صالح محمد ریګستاني - ویډیو

د احمدشاه مسعود مرګ طراح ابوهاني المصري (۴ فبروري ۲۰۱۷) د امریکا د بې پیلوټه الوتکې برید کې په سوریه کې ووژل شو.

" داسي خبرې هم کیږي چې د مسعود په مرګ کې د ده ځینې نږدې انډیوالانو لاس درلود، مګر دغه خبره خپلواکو سرچینو نه ده تاید کړي.

د شمال ټلوالي د بل مهم قومندان او د مسعود ځای ناستی مارشال قسیم فهیم مرګ (۹ مارچ ۲۰۱۴) هم یو ناڅاپې وو، ځینې شنونکې د هغه مرګ هم د ځینو خاصو اهدافو له پاره بولي، ولي د هغه کورنۍ په دې اړه کومه اندیښنه نه ده ښودلي." وحید مژده

پرته له دی چې زه (لیکوال) پریکړه وکړم چې شمال ټلواله په هیواد کې جګړې ته ورټیل وهل شوي او که په خپله خوښه جنګ او جګړه غوښتونکي وو، غواړم چې هغه اسناد او شواهد ستاسي مخکې کیږدم چې زما لاس ته راغلي، پریکړه یې تاسي لوستونکو ته پریږدم.

" کله چې د مسعود او حکمتیار ترمنځ جګړه وه، ځینو عربو مجاهدینو د حکمتیار خوا ونیوله او د مسعود سره یې جګړه کوله، د مسعود څخه پوښتنه وشوه چې تاسي د اسامه بن لادن په اړه څه نظر لرئ؟

مسعود وویل چې هغه یوه مجاهد دی، زه ورته احترام لرم او قدر یې کوم، ماته اوس هم د یو مجاهد او مسلمان په صفت منلی دی.

کله چې په خوست باندی د کلنټن ادارې کروز توغندي وویشتل[۲۰۸]، غوښتل یې چې اسامه بن لادن له منځه یوسي، په دغه وختونو کې اسامه بن لادن له طالبانو سره یوځای شوی و او بیا هم د اسامه جنګیالي د طالبانو ترڅنګ د مسعود په خلاف جنګیدل، د امریکا ۷۵ کروز توغندیو [۲۰۹] ۷۵ میلیونه ډالر قیمت درلود، مسعود امریکایانو ته احوال واستاوی چې اتیا میلیونه ډالر مو مصرف کړل، هیڅ نتیجه یې ورنه کړه [۲۱۰]، ماته به مو ۱۰ میلیونه ډالر راکړي وای، اسامه مې ژوندی په لاس درکاوو، همدغه خبره اسامه بن لادن ته ورسیدله، بل داچې طالبانو د مسعود اړوند د ایران، روسیې او هند څخه شکایت درلود چې د دغه قومندان ملاتړ کوي او جنګې تجهیزات ورکوي، ځکه خو د پنجشیر درې نیول ستونزمن شوې و، اسامه

---

[۲۰۸] د اګسټ پر ۷مه ۱۹۹۸، د القاعده ډلې له خوا د تانزانیا په دارالسلام او کینیا په نایروبي ښار کې د امریکا پر سفارتونو بمي بریدونه وکړل چې په نتیجه کې یې ۲۲۴ کسان مړه او تر ۴۰۰۰ کسان ژوبل شول.

په غبرګون کې یې د امریکا د ولسمشر بِل کلنټن پر افغانستان او سوډان د کروز توغندیو د برید امر ورکړ. د اګسټ ۲۰مه، ۱۹۹۸، د امریکا له خوا په سوډان کې د الشفاء درمل جوړولو فابریکه باندي ۱۳ او د افغانستان خوست ولایت کې د القاعدي اړوند ژورې نظامي مرکزونو باندي له ۶۰ تر ۷۵ کروز توغندي وویشتل. د هر کروز توغندي قیمت نږدې یو میلیون ډالر دی.

[۲۰۹] د امریکا له خوا په سوډان او خوست باندي هغه مهال ۷۵ کروز توغندي وکارول شول.

[۲۱۰] په یوې دینې مدرسي هم توغندي ولګیدل او ۲۱ زده کوونکي / طالب العلمان پکې شهیدان شول.

طالبانو ته ډاډ ورکړ چې د مسعود چاره به وکړي، همهغه وو چې مسعود ته دوه تنه د ژورنالستانو په نوم پنجشیر درې ته ځې او کمرې ته انفجار ورکوي، مسعود او د ژورنالستانو په نوم دوه تنه گرده یوځای وژل کیږي." وحید مژده

"د احمدشاه مسعود مرگ کې ممکن د ډیرو جهتونو لاس لرل وي، هغه په افغانستان او سیمه کې په شخصیت بدل شوی و، هغه هم نظامي او سیاسي شخصیت و، په وروسته وختو کې پاکستان ورسره جوړ نه وو،، ایران هم په راتلونکې اوږد مهاله گټو کې فکر کاو چې نشنلسټ تاجک دی، د هزاره او شیعه مسئله د مسعود او عبدالعلي مزاري ترمنځ تیره شوي وه، ایران ورسره مذهبې ستونزه په نظر کې نیولي وه.

د احمدشاه مسعود تگ اروپا ته امریکا هم اندیښمنه کړي وه، هغوی فکر کاوه چې د اروپا له خوا جوړ شوی مشر دی.

د اگسټ پر ۲۰مه ۱۹۹۸، امریکا د خوست ژوره غونډ کې د اسامه بن لادن مرکز باندي د ۶۰ او ۷۵ ترمنځ کروز مزایل ورخوشي کړل، چې ځینې عربان او افغانان پکې ووژل شول، د یادو کروز راکټونو ارزښت اتیا میلیونه ډالر وو، تر همدې مهاله د القاعده مشر اسامه بن لادن په تنظیمې جگړو کې ښکیل نه وو، دا ډول د طالبانو په پلوې د مسعود سره هم دده کسان په جگړو کې په ښکاره نه وو لیدل شوې، اسامه بن لادن د تنظیمې جگړو پر مهال ویل دواړه لوري مسلمانان دي او عربانو غوښتل د مسعود او طالبانو ترمنځ سوله ووشي.

په ژوره له برید وروسته، احمدشاه مسعود امریکا ته وړاندیز وکړ چې اتیا میلونه ډالر مو مصرف کړل، مگر هیڅ ونه شول، ماته لس میلیونه ډالر راکړئ، اسامه بن لادن به ژوندی درته ونیسم، کله چې اسامه او عربان د مسعود له دي کاره خبر شول، هغوی سخت خفه شول .

بالاخره عربان هم جگړي ته راووتل، د مسعود د مرگ پلان یې جوړ کړ، مسعود ته نږدي کسان هم گرم او پټ دي او له مسعود سره د مرکې وخت چې چا نیولی وو

هغوی هم غلفت کړی او د مسعود د مرګ پړه پر یو لوري او یا هم یو او دوو کسانو اچول پرځای نه ده، ډیر مشکلات او دښمنان یې درلودل، مارشال فهیم خان ونه غوښتل چې د احمدشاه مسعود د مرګ ټوله ماجراء روښانه شي." سید داوود اغا

"ځینې کړی وایې چې د مسعود په مرګ کې خپله د امریکا لاس و، یو افغان الاصله امریکایې چې د مسعود له مرګ څخه مخکې په امریکا کې و، هغه وایې چې د مسعود له مرګ څخه څو میاشتې مخکې ماته یوه مهم امریکایې وویل چې مسعود به څه موده وروسته وژل کیږي." وحید مژده

احمد شاه مسعود په اروپا کې

د شمال ټلوالي ځواکونه، باګرام پوځې اډه کې -ډسمبر ۲۰۰۱

شپږم څپرکی

د امریکا او شمال ټلوالې ملګرتیا

د امریکا او شمال ټلوالې ملګرتیا

په امریکا کې د ۱۱/۹ / ۲۰۰۱ ز. کال تر برید وروسته پر افغانستان د امریکا د حملې په اړه پلانونه او هڅې په ډاګه شوې. په اسلام اباد کې د امریکا د سي آی اې مشر ګرینر په ښکاره د طالبانود نظام د چپه کولو او اسامه بن لادن د نیولو هڅې پیل کړې، ګرینر له دي وړاندي هم د طالبانو په لیکو کې د درز اچولو او اسامه اړوند معلوماتو او یا وژلو هڅې کولې[۲۱۱].

تر ډیره د ګرینر هڅې د افغانستان پښتون میشت سیمو کې رواني وې، په اسلام اباد، پېښور او کوټه کې یې هم اړیکې له پښتنو سره وې، تر دي چې له طالبانو سره یې هم اړیکې جوړې کړي وې، ولي فکر کیږي چې هغه طالبانو غولولی وو او تر ټولو زیات پکې د طالبانو د هغه وخت د بهرنیو چارو وزیر ملا جلیل اخوند هغه مصروف ساتلی و.

شمال ټلواله چې د امریکا لپاره پرته له شک حتمي انتخاب و، که څه هم د امریکا د بهرنیو چارو وزارت کې د شمال ټلوالې اړوند ښه نظر موجود نه و، مګر ددي لپاره چې طالبان له منځه یوړل شي، امریکا بل انتخاب په دغسي حساس وخت کې نه درلود، امریکا فکر کاوه چې مسعود د اروپا سړی دی، دوېمه ویره یې دا وه چې د شمال ټلواله کې واکمن تاجک دي او د طالبانو مشران پښتانه دي، که تاجک کابل ته ننوځې د مسعود د مرګ او له طالبانو سره د جګړو په غچ اخیستنه کې به مصروف شي.

حزب اسلامي هم یو انتخاب کیدای شوای، مګر داچې حزب اسلامي له امریکا سره هم ښې اړیکې نه درلودلي، روسانو، هند او ایران هم ورڅخه خطر احساس کاوه، طالبانو هم پر حزب اسلامي باور نه کاوه، له همدې وجهې امریکا او متحدینو

---

[۲۱۱] د سي آی اې د جاسوس رابرټ ایل Robert L. Grenier ګرینر کتاب (۸۸ ورځې تر کندهاره) وګورئ. د چاپ کال یې ۲۰۱۵ ز دی.

هیوادونو یې گردو شمال ټلوالې ته مخه کړه او دطالبانو د نظام د سقوط لپاره یې ورسره مرستې کولې.

"د امریکایې پیاده نظامیانو سره زموږ مخالفت په دې نه وو چې هغوی کافر او موږ مسلمان یو، یا هغوی یهود او نصارا دی، موږ مسلمانان یو، دا د اسلام خاوره ده، چې کفر دلته را نه شي، دا بحث نه و.

بحث داو چې که همدا پوځیان (امریکایان) زموږ هیواد ته را ننوځي، هیواد مو اشغال شوی گڼل کیږي، پاکستان به طالبان تشویق کوي چې هیواد مو د امریکا پواسطه اشغال شوی او طالبانو ته بیا ځل انگیزه ورکوي، بیا ځل طالبان راځي او د پاکستان لاس خلاصیږي او پاشل شوې طالبان بیا ځل جگړې ته را گرځي. په حقیقت کې هغه وخت له دې په بد تر موقف کې موږ (شمال ټلوالې) قرار درلود چې د امریکایې پوځیانو سره یو ځای د طالبانو په مقابل کې جنگیږو، یا خو بې طرفه شو چې امریکایان له طالبانو سره جگړه وکړي او یا ولاړ شو د طالبانو په صف کې د امریکانو ضد جگړه وکړو؛ هغه خبره (د امریکا ضد جگړه) چې مجاهدین (د شمال ټلوالې ټیټ پوړي وسلوال) یې هر وخت وایې. حالت له بد څخه بدتر شو، مگر دا تیروتنه زموږ په غاړه نه ده او مارشال یې مخالف و[۲۱۲]. " د صالح محمد ریگستاني ویډیو

د سپټمبر د۱۱مې (۱۱/۹) له پېښې وروسته سمدستي د سي آی اې جاسوس کریس د تاجکستان د حکومتي چارواکو په مرسته د شمال له ځینو قومندانانو سره

[۲۱۲] دلته واضح شوې نه ده چې تیروتنه کوم څه گڼي، ممکن د امریکایې پوځیانو سره د شمال ټلوالي یو ځای کېدل او د طالبانو په ضد جگړه کول به یې هدف وي. ځکه د شمال ټلوالي ډیری ټیټ پوړي وسلوال او د شمال ولایتونو ډیری پوهان او علما د شمال ټلوالي په مشرانو نیوکه کوي چې ولې د طالبانو په مقابل کې د امریکایې پوځیانو په څنگ کې ودریدل او امریکایان یې زموږ هیواد ته راوستل.

اړیکه ونیوله، دا ډول یې له هزاره قومندانانو سره هم اړیکه ونیوله او د ۵۰۰۰۰ ډالرو مرستې وعده یې له هزاره قومندانانو سره وکړه[۲۱۳].

"د اکتوبر ۲۵مه ۲۰۰۱ ز. کال د سي آی اې کسانو ته تاشکند او دوشنبې د دوی له هواء څخه د الوت اجازه ورکړه ترڅو پنجشیر ته داخل شي، په ۲۶مه د اکتوبر له تاشکند څخه دوشنبې ته ولاړل او هلته ورسره د شمال ټلوالې استازي ممتاز او یوه تجربه لرونکی پیلوټ نصیر یوځای شول، تر څو پنجشیر ته د تګ پر مهال او هلته په پنجشیر کې د دوی لارښوونه وکړي.

د سي آی اې اوه تنه، دوه امریکایې پیلوټان، یو میخانیک (ګیري شرون، ریک،ګریس، ایډ، ګریک، بک، سټان، هانک، فرانک، پاپی) او دوه افغانان په روسی چورلکه کې پنجشیر ته روان وو. " ۷۴مه پاڼه، ګیري شرون

"امرالله صالح چې د شمال ټلوالې له خوا په تاجکستان کې استازی و، له دو کلونو راهیسي له سي ای اې سره اړیکه کې و، ممتاز له هغه سره کار کاوه، صالح په انګلیسي پوهیدی او روسي یې هم لږ لږ زده وه، د پنجشیر و، هغه وخت ۲۸ کلن و[۲۱۴].

نصیر د روسانو او کمونسټانو دواکمنی پر مهال په افغان هوایي پوځ کې پیلوټ و، کله چې د ډاکټر نجیب حکومت سقوط وکړ، هغه له شمال ټلوالې سره یوځای شو، ډیر ځله یې د مسعود لپاره هم الوتنې کړي وي.

---

[۲۱۳] د سي آی اې د جاسوس ګیري شرون کتاب First in Afghanistan ژباړه یې (سي آی اې په پنجشیر کې – لاهور منګل)، له دې وروسته یوازي د پاڼو شمیره او ګیري لیکل شوی.

[۲۱۴] پر افغانستان د امریکا تر حملې وروسته، امرالله صالح په استخباراتو کې د بهرنیانو سره د اړیکو مسؤل و، وروسته د استخباراتو عمومي رئیس شو.

د ډاکټر غني د حکومت په لومړۍ دوره کې د لنډ وخت لپاره د کورنیو چارو وزیر او د مارچ ۹مه ۲۰۲۰ کې یې د ولسمشر لومړی مرستیال په توګه لوړه وکړه.

د سي آی اې د همدې وړې ډلې مشر ګيري ليکي:" زموږ لويديځوالو لپاره دغه کار ښايي نا اشنا ښکاره شي، مګر په افغانستان کې له يو رژيم څخه بل رژيم ته خپل اړخ بدلول هيڅ نا اشنا کار نه و." ۷۸مه پاڼه، ګيري

"د سپټمبر ۲٦مه، د ماسپښين ۲:۴۰ لومړی ميوري امريکايي د پنجشير استنه سيمه کې د رود په غاړه د شمال ټلوالې په کوچنې جوړ شوې ميدان کې له الوتکې کښته شو، دا نو د ۱۱/۹ څخه ۱۷ ورځې وروسته وو، چې د امريکا د سي آی اې ډله پنجشير ته را ورسيده.

د پنجشير استنه کې د شمال ټلوالې ښه مناسب موډرن ميلمستون و، هغه بهرنيو ژورنالستانو کاراوو، مګر د سي آی اې د ډلې د ښه امنيت خونديتوب له امله هغوی بهارک کې د مسعود ميلمستون کې اوسيدل. ۸۰او ۸۱مه پاڼې

د سي ای اې دغه اوه کسيز ګروپ چې د (ژامي ماتوونکي ګروپ) نوم ورته کارول کيدی، د شپې اته نيمې بجې يې د شمال ټلوالې د اسختباراتو له مشر انجنير عارف سروري سره ناسته درلودله او هغه ته يې په لومړی ليدنه کې ۵ لکه ډالر ورکړل.

انجنير عارف په روسي ژبه ښه بلد او انګليسي ژبه يې لږ زده وه، هغه د سي آی اې د ياد ګروپ مشر شرون وپيژندی، ځکه ۲۰۰۱ ز کال کې چې مسعود سره دوو د سي آی اې افسرانو (يو يې شرون و) پاريس کې کتلي وو، هلته انجنير عارف هم له مسعود سره په سفر کې ملګری وو. له مسعود سره مخکې وختونو کې هم ګيري شرون په ۱۹۹٦ سپټمبر کابل کې او بيا د ۱۹۹۷ز کال وروستيو کې په تالقان کې کتلي وو.

پاريس ۲۰۰۱ کال غونډه کې مسعود له فرانسې او نورو اروپايې هيوادو مرسته غوښتنه، د اروپايې اتحاديې د پارلمان له غړو سره يې د فرانس په ستراسبورګ کې ليدنه وکړه، دا هغه وخت و چې طالبانو د باميانو بوتان مات کړي وو، اروپايان سخت لړزيدلي وو.

ګيري شرون انجنير عارف ته وويل چې امريکا د القاعده له منځه وړلو او د طالبانو د نظامي او سياسي واک ختمولو لپاره کار کوي. او موږ د شمال ټلوالې له هر قومندان سره معامله کوو، هغه خوښ نه و، ويل يې قسيم فهيم مشر دی، د فهيم د لارې بايد له

نورو قومندانانو (سیاف، خلیلي، عطاء، اسماعیل خان او دوستم) سره اړیکې ونیول شي، مګر زموږ پلان داوو چې له هر قومندان سره مخاخ معامله وکړو[۲۱۵].

سي آی اې له دوستم سره مزار کي، اسماعیل خان سره هرات کې او خلیلي سره بامیانو کې اړیکې ټینګې کړي وي، عارف ته مي وویل، دا وار به د ۱۹۹۲ کال په ډول امریکا دوی (افغانستان) ته شا نه کړي، القاعده او طالبان له منځه وړي، موږ به له جګړې وروسته هم د امن، سولې، اقتصاد او بیا رغونې لپاره کار کوو. ۸۹ تر ۹۴مې پاڼې. ګیري

د سي آی اې ډلې د سپټمبر په ۲۷مه د شمال ټلوالې له مشر او د احمدشاه مسعود له ځای ناستې قسیم فهیم سره مجلس درلود، د امریکا د حملې او د القاعده او طالبانو د له منځه وړلو پلان، د شمال ټلوالې سره د امریکا د هوایې، نظامي او اقتصادي مرستو خبره یې ورسره وکړه او فهیم ته یې یو میلیون ډالر نقد ورکړل. شمال ټلوالې ویل چې دوی د طالبانو او عربانو سره د جګړې لپاره ۸۰۰۰ جنګیالي لري.

سي آی اې له فهیم څخه د ۳۰ تنو افغانانو غوښتنه وکړه، تر څو هغوی ته روزنه ورکړي او د جګړې د لومړۍ کرښې د هغو سیمو چې طالبان دي، کوردینات یې ورته واخلي[۲۱۶].

فهیم په دي خوښ نه وو چې سي آی اې وار له مخه له دوستم او اسماعیل خان سره اړیکې نیولي وي، فهیم ته ګیري وویل چې له استاد سیاف سره هم لیدل غواړي، فهیم وویل چې سي آي اې ته له دغو کسانو سره د مستقیمو اړیکو اړتیا نشته، شمال ټلواله په یادو قومندانانو پوره واک لري. فهیم د ګډوډۍ او خپلسریو

[۲۱۵] د احمدشاه مسعود له مرګ وروسته هم د شمال ټلوالې مشر قسیم فیهم غوښتل چې د استاد سیاف په شمول، نور ټول لوی او پېژندل شوې قومندانان دي د دوی تر امر لاندي وي، مګر امریکایانو ور سره ونه منله.

[۲۱۶] معلومات نشته چې دا ۳۰ کسان بیا وروسته څه شول او دوی ته کومې دندې ورکول شوې.

څخه اندیښنه او یادونه وکړه، ګیري وویل چې دا پریکړه سي آی اې کړې، موږ به له هغوی سره مخامخ اړیکې نیسو. او تاسي به خبروم.

ګیري لیکي: انجنیر عارف او ډاکټر عبدالله د نظامي قومندان په ډول فهیم ته درناوی درلود، مګر په سیاسي برخه کې یې پر هغه باور نه درلود، ممکن غوښتل یې چې د طالبانو له ماتې وروسته سیاسي واک دوی واخلي، په سیاسي ډګر کې دوی د فهیم له مشرتوب سره خو ښ نه وو. ۹۸ تر ۱۰۶ مې پاڼې. ګیري

ګیري او ډلې یې د سپټمبر له ۲۷مې د اکتوبر تر ۲۶مې پوري له ۴۰۰ څخه زیات طالب ضد ځارګر راپوروڼه د پنجشیر سیمې اوسیدونکو افغانانو په مرسته برابر کړي وو، د ګیري د ډلې کسان لږ وخت لومړیو کرښو ته بیول وځنډیدل، ځکه هلته په لومړۍ کرښه کې د شمال ټلوالې سره د ایران د انقلابي قول اردو د ګارد IRGC دوو ځارونکو کار کاوه، دوی نه غوښتل چې په دې وخت کې ایرانیان په امریکایانو خبر شي. ۱۱۵مه پاڼه، ګیري.

کریس له استاد سیاف سره مستقیم تماس نیولی و، سیاف لیدنې ته لیوال و، مګر عارف چې خبر شو، هغه خوښ نه و. سیاف په ګلبهار کې اوسیدی. ۱۱۶مه پاڼه، ګیري

ګریګ او کریس له سیاف سره د سپټمبر په ۲۸مه لیدنه درلوده، سیاف له دوی سره په انګلیسی خبري کول خوښول.

سیاف له سي آی اې سره د همکارۍ د ځرنګوالي پرمشخصاتو کې تت او بې وعدې ښکاره شو. سیاف د ظاهر شاه اړوند د امریکا ملاتړ غوښت چې هغه راشي او واک ترلاسه کړي[۲۱۷].

[۲۱۷] له پخواني شوروي اتحاد سره د افغانانو د جهاد پر مهال استاد سیاف د پاچاظاهر خان یو له ډیرو سختو مخالفینو څخه و، استاد سیاف به ویل چې پاچا ظاهر خان کافر دی، ځوک یې را څخه مسلمان کولای نه شي، له هغه سره په لاس روغبړ کول ناروا دی.

سیاف له موږ سره ژمنه وکړه، څو د بن لادن ټینګ ملګری او د القاعدي دویم کس ډاکټر ایمن الظواهري په نیولو کې راسره مرسته وکړي، خو کوم مشخص څه تر لاسه نه شول.

سي آی اې سیاف ته یو لک ډالر ورکړل، هغه واخیستل، سیاف وویل لومړی ځل دی چې له چا څخه مخامخ پیسي اخلم[۲۱۸]. مګر فهیم د یو میلون ډالرو هغه دروند صندوق خپله وانه خیست، د هغه ملګرو پسې ور وړی. ۱۲۰ تر ۱۲۲مې پاڼې. ګیري.

د جولای پر ۲۰مه ۲۰۲۰، ملا عبدالسلام ضعیف ما (لیکوال) ته وویل: زه په پېښور کې وم، د جمعې لمانځه ته د پبو کیمپ کې د اتحاد اسلامي اړوند جامع مسجد ته ورغلم، استاد سیاف راغی، خبرې یې پېل کړي، هغه وویل:
"لویدیځوال غواړي چې زموږ د جهاد ثمره له منځه یوسي، زموږ ازلي او بنیادي دښمنان غواړي چې ظاهر شاه واک ته ورسوي. ظاهر شاه هغه کافر دي چې ارتداد یې مکرر او څو ځله واقع شوی، هغه هیڅ وخت نه شي مسلمان کیدلای.
که چا ولیدل چې استاد سیاف له ظاهر شاه سره ناست دی، دا فکر دي نه کوي چې ظاهر شاه مسلمان شوی، و دي وایې چې استاد سیاف کافر شوی."

[۲۱۸] د جولای پر ۲۰مه ۲۰۲۰، ملا عبدالسلام ضعیف ما (لیکوال) ته وویل:"موږ (متوکل صاحب، حاجي اکبر اغا او ضعیف) له استاد سیاف سره ناسته درلودله، هغه د طالبانو له خوا دوی ته د متوجه ګواښونه یادونه وکړه.
ما (ضعیف) ورته وویل چې هیواد اشغال دی، تاسي همدا اعلان وکړئ چې هیواد مو د امریکایانو له خوا اشغال شوې، له طالبانو سره ستاسي ستونزه موږ حل کوو. او که هیواد اشغال نه وي، هم موږ ته ووایاست.
استاد سیاف قراني او نبوي احادیث پېل کړل، ډیره هڅه یې وکړه چې وښیې هیواد اشغال نه دی، مګر ونه توانېد چې دا ثبوت کړې چې هیواد اشغال نه دی.
له دلایلو وروسته موږ ورته وویل چې اوس څه وایې، هیواد اشغال دی کنه؟ استاد سیاف بالاخره وویل چې هو! هیواد اشغال دی.

عارف ته سي آی اې ۱۷۰۰۰ ډالر د موټر رانيولو لپاره چې تيل انتقال کړي او ۵۰۰۰ ډالر د ۱۷ ټنه د چورلکو د پاکو تيلو لپاره ورکړي و، مگر موټر او تيل کله هم وانه خيستل شول. او ۲۲۰۰۰ ډالر عارف خان خپل ځان ته وگرځول.

گيري ليکي: کله چې په ۲۰۰۲ جنوري مياشت کې کابل ته دعارف خان نوي دفتر (د استخباراتو عمومي رياست) ته راغلم، انجنير عارف ته مې وويل چې هغه موټر او تيل دري (پنجشير) ته کله هم راورسيدل؟ هغه وخندل او ټوکه يې پر ما وکړه. ۱۳۹مه پاڼه

د امريکا پلان وو چې د اکتوبر پر ۲مه امريکايې الوتکې بمبارد وکړي، مگر بمبارد وځنډيدی.

د الفا ډلې مشرې آر جې کوله، هغه په مزار کې له دوستم سره مرسته کوله، د سي آی اې له کارکوونکو سره يوه هم د شلټر نو موسيسي دبندي کارکونکو د خلاصون موضوع وه، دغه کسان طالبانو د ۲۰۰۱ اکتوبر ۳مه په کابل کې عيسويت ته د تبليغ له امله بنديان کړي وو.

د اکتوبر پر اوومه د شپې ۹ بجې امريکا د ولسمشر جورج بوش په امر لومړی بمبارد کابل کې د هوايې رادار دستگاوي، د طالبانو او عربانو پر نظامي ځايو پېل شوې، په کابل کې درې هدفونه، په ټول افغانستان کې ۳۱ هدفونه ويشتل شوې وو.

کابل کې د امريکا له بمبارد سره سم د امريکا د بهرنيو چارو او پاکستان انديښنې هم راپورته شوې چې شمال ټلواله به کابل ته ننوځي او هلته به غچ اخيستنه او د واک انحصار وکړي. ډاکټر عبدالله ويل چې دا د پښتنو او پاکستان تبليغات دي چې غواړي د شمال تاجک او نور لږکي له صحنې څخه جلا او له پامه وغورځول شي. همدا تبليغات دي چې شمال ټلواله به کابل کې د واک انحصار او غچ واخلي.

موږ غوښتنه ورڅخه وکړه چې همدغه اعلان دي وکړي، مگر استاد سياف وويل چې دا کار نه شم کولای."

د اکتوبر پر دیار لسمه، سهار دوه نیمې بجې د خواجه بهاء الدین سیمه کې د شمال ټلوالې وسلوالو لپاره د دوو سي - ۱۷ ډوله امریکایې الوتکو پواسطه خوراکې مواد و غورځول شول. خواړه چې ځمکې ته رسیدلي وو، بوتلونه چاودلي او خواړه خراب شوې وو. شمال ټلواله په دي کار خفه ښکاریده، ځکه د شمال ټلوالې قومندان جنرال بریالي خان له ۱۰۰ زیاتو کسانو او ۵ لویو موټرانو سره د خوراکې موادو ځای ته ورغلي وو، د سیمې خلکو د خواړو هغه پاتې خراب بوتلونه د ورځې په رڼا کې ټولول.

شمال ټلوالې ټینګار کاوه چې اړین پوځي اکمالات او خوراکي مواد له هوا څخه ورته ورکول شي، ۱٦ اکتوبر بیاځل دوی ته خواړه ولویدل او جنرال بریالی خان خوښ وو.

د اکتوبر ۱۳مه پنجشیر ته دوه د سي ای اې نور افسران (فرډ او براډ) هم ورسیدل، دا ډول د اکتوبر ۱۵مه او ۱٦ شپه A ګروپ امریکایې پوځیان په خپل یونیفورم کې چې د هوایې بمبارد له پاره د لایزر په واسطه د هدف په نښه کولو دنده به لري پنجشیر ته را ورسیدل.

د اکتوبر تر نیمایې پورې درې میلونه ډالر ویشل شوې وو او د سي اې اي کسانو ته نوې پیسې را رسیدلي وي چې د شمال ټلوالې قومندانانو ته یې په بېلابېلو وختونو کې وویشي. ۱۵۱ تر ۱۸۱مې پاڼې، ګیري

داچې د اکتوبر ۱مه له هوا څخه ځمکې ته د امریکایې خواړو لویدل لړ او په سم ډول نه وو، له دي کبله ګیري غوښتل چې د شمال ټلوالې مشرانو ته د نویو را رسیدلو پیسو څخه ۵ لکه ډالر سمدستي ورکړي.

د سي آی اې کسانو په ۳۳ورځو کې ۴،۹ میلیونه ډالر د شمال ټلوالې کسانو ته ویشلې وو.

سي آی اې به هر مجلس کې فهیم خان ته ویل چې امریکا ستاسي سره کار ته دوام ورکوي، مګر داچې د ډاکټر عبدالله له خوا غوښتنه کیده چې امریکا ته سفر وکړي او هلته د بهرنیو چارو وزارت له مامورینو سره وګوري، ولي د بهرنیو چارو

وزارت د هغه تګ ته منفي غبرګون درلود او په شمال ټلواله یې باور نه کاوه، موږ باید دوی ته د امریکا د مرستو اړوند ویلي وای.

د اکتوبر د ۱٦مې وروستیو وختو کې د امریکا د الفا ګروپ اته پوځیان او استخباراتي کسان مزار ته ورسیدل او د اکتوبر پر ۱۷مه له دوستم ځواکونو سره یوځای شوې وو. دې کار عطاء نور خفه کړي و او منفي غبرګون یې ښودلی و، سي آی اې غوښتل د دوستم او عطاء ترمنځ حالت سم کړي، د دې لپاره سي آی اې عطاء ته ۲۵۰۰۰۰ زره امریکایې ډالر ولیږل، داچې فهیم د شمال ټلوالې مشر و، هغه ته یې هم د اکتوبر پر ۱۷مه ۱,۷ میلیونه ډالر ورکړل.

داچې امریکایې پوځیان پنجشیر کې له خپل یونیفورم سره ګرځیدل، شمال ټلوالې یې پخوا هم په اړه اندیښنې ښودلي وي، یو ځل بیا یې وویل چې فهیم ویره لري چې د پنجشیر ولس که امریکایې پوځیان په یونیفورم کې ګوري، بد تاثیر به ولري او دا ډول استاد رباني ته هم قناعت ورکول په کار ده. ۲۰۱ تر ۲۰۵ مې پاڼې.

د دوستم او عطاء ترمنځ حالت ترینګلي ښکاره کیدل، سي آی اې هم د حالاتو ښه کولو هڅې کولي، د عطاء او دوستم ترمنځ غونډه وشوه، د دوستم پریکړې چې عطاء ته یې وویل چې ټولې وسلې او مهمات چې امریکایان راکوي، په مساوي ډول به یې سره ویشو، ټول یې هک پک کړل. ۲۱۲ او ۲۳۵مه پاڼه. ګیري

۱۹ اکتوبر چې د مسعود د مړینې ۴۰ مه ورځ وه، شمال ټلوالې یې په مرګ غمرازي کوله، تیره شپه د ۵۵۵ ګروپ ۱۱ تنه امریکایان هم پنجشیر ته رارسیدلي وو، او سهار عارف خان بیا ټینګار کاوه چې په کابل دې امریکا درنې بمبارۍ وکړي، تر څو د طالبانو او عربانو لومړۍ کرښې ماتې شي.۲۱۵مه پاڼه، ګیري

د شمال ټلوالې کسانو ویل چې طالبانو مورال دلاسه ورکړی، مګر د شپې یو ناڅاپه د سي آی اې او امریکایي پوځیانو د هستوګنې ځای ته ډزې پیل شوې، د کلاشینکوف ډزې وې، امریکایان هم په اندیښنه کې وو، د برید د امکان له امله یې په میلمستون کې د مقابل برید لپاره ځایونه په نښه کړل، کله چې ممتاز ورته راغی،

امریکایانو ته یې ویل چې د واده ډزې وي، امریکایانو وویل چې واده کې خو هوایې او ممکن تر ۵ دقیقې زیاتې ډزې نه وی، بیا ممتاز ومنله چې جګړه وه، هغه وویل چې طالب بندیان له بندي خانې تښتیدلې وو، مګر داسې نه وه، هلته له طالبانو سره جګړه وه. ۲۳۱مه پاڼه. ګیري

د اکتوبر ۲۱مه عارف خان امریکایانو ته وویل چې د شمال ټلوالې مشران له تاسې غواړي چې د سي ای اې کسان باید له دوستم څخه را ووځي. مګر امریکایانو ورته وویل چې دا د سي آی اې د مرکزي دفتر پریکړه ده. ۲۳۳مه پاڼه. ګیري

د اکتوبر پر ۲۳مه دوستم د سي آی اې او امریکایې پوځیانو په ملګرتیا د مزاري شریفې اړوند سېمه کې پر طالبانو حمله وکړه او پرمختګ یې وکړ. ۲۵۵مه پاڼه

د اکتوبر پر ۲۴مه یوځل بیا عارف خان له امریکایانو سره د فهیم اندیښنه شریکه کړه، چې د امریکایې ځانګړې ځواکونو له شتون څخه خلک خبرېږي، د امریکایې پوځیانو د یونیفورم نه کارولو غوښتنه یې وکړه، مګر امریکایانو کله منله. ۲٦٦مه پاڼه

د اکتوبر۲۵ مه چې قوماندان عبدالحق د مرګ اوازه شوه، پر شمال ټلواله یې هم تاثیر درلود. ۲۷۸مه پاڼه

په جنوب کې هم سي آی اې خپلې هڅې رواني ساتلې، د سي آی اې کارکونکي ګریک د پاکستان کوټه ښار کې د اکتوبر په وروستیو کې له حامد کرزي سره ولیدل، وروسته په ارزګان کې د سي آی اې د ټیم د مشر په توګه له کرزي سره پاتې شو او د طالبانو ضد جګړه کې یې له کرزي سره په ترینکوټ کې مرسته کوله. ۲۸۳ او ۲۹۱مه پاڼه. ګیري

تر دې له مخه له حامد کرزي سره ګرینر مسلسل لیدنې کړې وې، دا ډول د سي آی اې بل مامور فرانک هم د کرزي سره د هوایې ځواک، وسلو او خواړو چمتو کولو لپاره کار کاوه.د ګرینر کتاب (۸۸ ورځې تر کندهاره)

۳۰ اکتوبر فهیم په دوشنبې کې د فرانک سره د هغه په لویه نظامي – سي ۱۷ ډوله الوتکه کې ولیدل، فرانک له فهیم څخه په کابل د برید طرحه وغوښتله، ولې

له فهیم سره قانع کوونکي طرحه نه وه، فرانک پرې فشار راووړ، فهیم ویل چې د سي آی اې له خوا پر طالبانو او عربانو د بمبارد وعده ورسره شوې، مګر درنې بمباري لا هم نه دي شوې، هغه ویل عرب او طالبان قوي دي. په تخار او تالقان کې د طالبانو ضد د برید پلان هم فرانک وغوښت خو له فهیم سره نه وو.

فهیم په ښکاره ډول فرانک ته وویل چې د ده ځواکونه په یواځې نه شي کولای چې د طالبانو او عربو دفاعي کرښې ماتې کړي، که هغه دا ځواک درلودلای نو هغه به لا له وړاندي خپله برید ترسره کړی وای. ۳۱۶مه پاڼه. ګیري

د نومبر لومړي ورځ په مزار شریف باندي درنه بمباري وشوه، فهیم به ویل چې ولي په تخار او کابل بمبارد نه کیږي چې مزار کي کیږي، هلته دوستم دی.

مزار او کندز له طالبانو څخه ونیول شول، طالبان وارخطا وو، د نومبر پر ۱۰مه عارف خان د سي آی اې جاسوسانو ته و ویل که فهیم ته د دوستم او عطاء په ډول پوځي مرسته وشي، په دوو او دریو ورځو کې کابل نیسي، موږ پوښتنه کوو چې د دغه ځنډ تر شا کوم سیاسی دلیل شته؟ هغه وویل چې بامیان کې هم له کریم خلیلي سره د سي آی اې یو ګروپ کسان شته او هلته بمبارد کیږي. ۳۲۰ تر ۳۳۸مې پاڼې، ګیري.

د نومبر پر ۱۱مه په تخار کې د جنرال بریالي پوځیانو بریدونو ته چمتووالی نیوی، تخار ونیول شو. له دي وروسته سمنګان، شبرغان، سرپل او فاریاب هم د شمال ټلوالې کسانو ونیول، دا ډول هرات هم د اسماعیل خان ځواکونو ونیوی، دا رنګه غور، فراه او نیمروز هم سقوط وکړ.

د کابل په لور هم د شمال ټلوالې پرمختګونه کیدل، په کابل درنې بمباری پیل شوې وي او د نومبر پر ۱۴مه د شمال ټلوالې وسلوال کابل ته ننوتل[۲۱۹]." ګیري شرون له ۲۴۱ تر ۳۶۳مې پاڼې. ګیري

[۲۱۹] د جولای ۲۵مه ۲۰۱۹، د استاد سیاف د هغه وخت مشهور قومندان او وراره ممتاز ما (لیکوال) ته وویل: "مارشال فهیم له امریکایانو سره ژمنه کړي وه چې له وسلو سره به کابل ته د شمال ټلوالې کسان نه ننوځي، اود کابل ښار کنټرول به نړیوالو ځواکونو سره وي، کله چې

په کندز کې تر ۷۰۰۰ زیات طالبان او نږدې ۷۰۰ بهرني طالب پلوه جنګیالي دوستم ته تسلیم شول، دوستم د هغوی سره د ژوندي خوشې کیدو وعده کړې وه، مګر په کانتینرونو کې یې واچول او د کانتینرو دروازې یې پسې بندي کړې، ترڅو چې یې مزار او کلاجنګې ته رسول، لوړه سلنه د تسلیم شوو طالبانو د اکسیجن د نشتوالي له امله مړه شوې وو، دا ډول د طالبانو ځینې مشران یې مزار کې له ځان سره وساتل او تر ۵۰۰ زیات طالبان او بهرني جنګیالی یې د جنګې کلا ته یوړل، د بهرنیو اسلامپالو جنګیالیو مشران یې هم مزار شریف ښار کې وساتل.

دوستم د طالبانو او بهرنیو جنګیالیو مشران امریکایانو ته ژوندي وسپارل او په کلا جنګې کې د سي آی اې یو کارکونکی د زندانیانو له خوا ووژل شو، بیا وروسته امریکایانو له پاځه بمبارد او د دوستم کسانو په کلاشینکوفو او پیکا زنداني طالبان

استاد سیاف د مارشال فهیم او امریکا له دغې معاملې خبر شو، هغه ډیر خفه و او نه یې غوښتل چې یوازې (امریکا/ناټو) پوځیان د کابل ښار کنټرول په لاس کې واخلي، کله چې زموږ (شمال ټلوالې) وسلوال کابل ته رانږدې شول، د امریکایانو له خوا د ۱۰۰۰ کسانو لپاره مارشال فهیم ته د پوځیانو یونیفورم ورکول شوی وو او ورځخه غوښتل شوي و، چې کله د شمال ټلوالې کسان کابل ته ننوځي، پرته له وسلو به په یاد یونیفورم کې کابل ته ننوځي، مارشال فهیم د ۴۰۰ کسانو یونیفورم موږ (استاد سیاف) ته راکړ، استاد سیاف زه (ممتاز) په پټه د شپې خپل ځای ته ور وغوښتم، ویې ویل چې په هر ډول کیږي، باید مخکې له دې چې امریکایې پوځیان کابل ته ننوځئ، همدا نن شپه تاسي کابل ته داخل شئ او هیڅوک هم پوه نه شي، داچې زه په سېمه کې ډیر بلد وم، له خپلو ۴۰۰ وسلوالو کسانو سره همهغه د امریکایانو له خوا چمتو شوې د پوځیانو یونیفورم کې کابل ته داخل شو، کله چې د مارشال فهیم وسلوال خبر شول چې د ممتاز کسان له وسلو سره کابل ته ننوتلي، نور نو هرې ډلې هڅه کوله چې ژر له وسلو سره کابل ته را ننوځي، همهغه و چې د امریکا دا پلان بریالی نه شو، چې کابل له دوی سره وي او نور وسلوال کابل ته داخل نه شي. زموږ د دې کړنې له کبله د مارشال فهم او امریکایانو ترمنځ بې باوره پیدا شوه، امریکایان په مارشال فهیم باندي په غوسه و، بیا وروسته مارشال فهیم زما (ممتاز) په هکله استاد سیاف ته شکایت کړی و."

او بهرني جنګيالي ويشتل، نږدې ۴۰۰ يې ووژل شول او پاتې يې بيا دوستم د تيلو په اور کې کباب کړل[۲۲۰].

د نومبر ۵مه ۲۰۱۸، حاجي محمد عمر[۲۲۱] ما (ليکوال) ته وويل:"کله چې امريکا پر افغانستان حمله وکړه، په کندز کې طالبان محاصره پاتې شول، زموږ هڅه دا وه چې طالبان جمعيت اسلامي ته تسليم شي او زما سره په دې اړه مارشال فهيم، د شمال ټلوالې مشر هم اړيکه نيولې وه، زموږ دليل داوو چې د جمعيت قومندانان مسلمانان او پخواني مجاهدين دي، خو که دوستم ته طالبان تسليم شي، هغه پخوانی کمونسټ دی او خامخا به ضرر ورته ورسوي.

په کندز کې د حزب اسلامي پخواني قومندان هم چې له طالبانو سره ملګري شوي وو، ارباب هاشم خان او امير لطيف وو، د هغوی هڅه دا وه چې طالبان جنرال

---

[۲۲۰] په دي اړه د زيات معلومات او تفصل سره د ملا عبدالسلام ضعيف کتاب (طالبان له کندهاره تر مزاره) له تسليم سوو بنديانو سره د شمالي ټلوالې چلن تر عنوان لاندي له ۳۲۵مې پاڼې څخه تر ۳۲۹مې پاڼې پورې وګورئ.

[۲۲۱] حاجي محمد عمر د طالبانو په وخت کې د کندز والي و، تر ده له مخه يې وررور حاجي عارف خان په کندز کې د طالبانو والي و.

له پخواني شوروي اتحاد سره د جهاد پر مهال له جمعيت اسلامي سره ملګري و، د استاد رباني د حکومت پر مهال يې هم په کندز کې وسلوال او نظامي قوت درلود.

حاجي عارف خان له طالبانو سره د کندز په نيولو کې مرسته وکړه، وروسته په پېښور کې د احمدشاه مسعود د کسانو له خوا ووژل شو، پر ځای يې حاجي محمد عمر د ملا محمد عمر مجاهد له خوا د کندز والي وټاکل شو.

پر افغانستان د امريکا له حملې وروسته، حاجي محمد عمر د ولسمشر حامد کرزي سلاکار وزير، له ۷ ډسمبر ۲۰۰۵ تر ۶ ډسمبر ۲۰۱۰د ولسي جرګې غړی، په اپريل ۲۰۱۹ کې بيا ځل په ولسي جرګه کې د کندز د خلکو استازی شو، اوس مهال له استاد سياف سره نږدې اړيکې لري او له جمعيت اسلامي سره يې اړيکې تر ډېره پرې شوې دي.

دوستم ته تسلیم شي، ځکه جنرال دوستم یو وخت له حزب اسلامي سره د همږغی شورا کې یو ځای و.

ملا داد الله اخوند دي ته ترجیح ورکوله چې جمعیت اسلامي ته تسلیم شي، مګر ملا فاضل اخوند د ارباب هاشم خان او امیر لطیف خبره ومنله، همهغه وو چې ملا دادالله ویل چې اول زه له کندز څخه وځم، هغه پوهیدی چې د دوستم به د خپل اعتبار ساتلو له امله هم له لومړني ګروپ وسلوالو سره ممکن بد چلند ونه کړی، ملا داد الله ولاړ او بیا تری تم شو، خو وروستني طالبان د دوستم له خوا بې وسلې ونیول شول.

د امریکایې الوتکو له خوا سخت بمبارد روان وو، زموږ نظامي قرارګاه یې نه بمباردوله او طالب مشران ملا فاضل اخوند، ملا نورالله نوري، ملا دادالله به همدلته راټلل[۲۲۲].

د محاذ ملي ګوند پخوانی قومندان میرزا ناصري چې له طالبانو سره یو ځای و، په وروسته وخت کې پېښور ته تللی و، هلته پیر سید احمد ګیلاني سټلایټ ټلیفون ورکړی و او هغه یې امریکایانو ته معرفي کړی و، ناصري ته یې ۲لکه ډالر او جي پي ایس اله ورکړی وه، زموږ د قرارګاه نقطې ناصري واخیستلې، امریکایانو ته یې راپور ورکړ چې دلته زموږ ملاتړي وسلوال دي، همهغه و چې امریکایانو زموږ پر دې مهم پوځې مرکز بمبارد نه کاوه.

کله چې له کندز څخه ملا فاضل او ملګري یې رخصت شول، د یرګنګ څخه یې ما (محمد عمر) ته ټلیفون وکړ، ویې ویل چې وضعیت خراب دی او بیا یې له ما سره اړیکه ونه نیول شوه."

داچې ولې طالبان دوستم ته تسلیم شول، ملاعبدالسلام ضعیف وایي:" ظاهر شاه ځینو مشرانو طالبانو ته پیغام استولی وو چې دوستم ته دي تسلیم شي، ترڅو طالبان ژوندي خپلو کورونو ته ولاړ شي. دا ډول دوستم بیا په یوه مرکه کې ویلي وو چې د طالبانو د وژلو خبره ورته ظاهر شاه کړې وه، هغه ورته ویلي وو چې دا خلک د جامعي میکروب دی او له منځه یې یوسي."

[۲۲۲] کله چې په مزار شریف کې پر طالبانو محاصره را تنګه شوه، ملا نورالله نوري او ملا فاضل اخوند د ملګرو ملتونو د یوه افغان کارکوونکي په مرسته، د ملګرو ملتونو په دوو موټرو کې کندز ته وړل شوې وو.

ښاغلی ضعیف زیاتوي:"طالبانو ویره درلودله که شمال ټلوالې ته تسلیم شي، هغوی به د احمدشاه مسعود د وژنې په غچ کې ډیری طالبان ووژني، کوم چې د طالبانو ناسمه پریکړه ګڼل کیږي."

انجنیر احمد شاه احمدزی وایې:"د شمال ټلوالې اوسنی حالت داسي دی چې موږ څو تنه (استاد محمد زمان مزمل، حاجي فریداحمد او زه احمدزی) له طالبانو سره کیناستلو، هغوی د اوه نفرو سره د لیدو او خبرو کولو لپاره لسټ راکی[۲۲۳]، زه قانوني ته ورغلم، خبره مي ورسره وکړه، ورته مې وویل چې جنګ کوئ یا سوله، ویې ویل اوس مو جنګ له وسه نه کیږي، حال جنګ از دست ما نمیشه.

---

[۲۲۳] د ۲۰۱۳ ز کال په نیمایې کې د طالبانو د قطر دفتر مشر سید طیب اغا له خوا انجنیر احمدشاه احمدزي، استاد محمد زمان مزمل او حاجی احمد فرید ته د اوه کسانو (استاد سیاف، استاد محقق، استاد عطاء نور، یونس قانوني، ډاکټر عبدالله، سید حامد ګیلاني او سید اسحاق ګیلاني) نومونه ورکول شوي وو او طیب اغا ورته ویلي و چې له یادو کسانو سره چې هر ځای دوی وغواړي موږ ورسره ناستې ته چمتو یو.

کله چې هغه وخت د یادو کسانو سره د طالبانو د پیغام شریکولو مسئله راغله، زما (لیکوال) نظر داوو چې دغه مهمه مسئله باید مخامخ له مرستیال ولسمشر محمد قسیم فهیم او یا هم د بلخ والي عطاء نور سره شریکه شي. مګر زموږ ملګرو یاده موضوع له یونس قانوني سره شریکه کړه، هغه ژمنه وکړه چې له طالبانو سره د سولې لپاره د پټې لېدنې موضوع به له مارشال فهیم سره شریکه او بیرته به طالبانو ته پیغام لیږي، مګر ښکاري چې دا راپور غالباً د یونس قانوني له خوا تر امریکایانو ورسیدی او د سولې یاده هڅه په لومړي وخت کې شنډه شوه.

ډاکټر عبدالله د پیغام په اوریدو انجنیر احمد شاه احمدزي ته ویلي و چې د ۲۰۱۴ ولسمشرۍ ټاکنو لپاره چمتووالي نیسي. استاد محمد محقق له طالبانو سره لېدنې ته غاړه کیښوده، خو له نامعلوم لوري پر هغه باندي په کابل ښار کې د ماین چاودنه (۱۸ جون ۲۰۱۳) وشوه.

استاد سیاف ته هم دا پیغام انجنیر احمدشاه احمدزي رسولي و، خو درې میاشتې وروسته د د احمد شاه مسعود د مرګ د تلین (۲۰۱۳/۹/۹) په ورځ د استاد سیاف ځواب داسي و: "که حکومت غواړي چې د طالبانو د ځانمرګو بریدونو څخه مخنیوی وشی، د کابل په څلورو دروازو کې دي یو - یو طالب ځوړند کړي چې د نورو لپاره عبرت شي."

احمدزی زیاتوي: کله چې مسعود او فهیم مړ شو، د جنګ روحیه پکې ضعیفه شوې، سیاسي جوړجاړي چې امریکا یې ترشاه ده کار کوي، خپل منځ کې هم سره جوړ نه دي، اختلافات لري، د بل (نورو ډلو) له پاره سره یو دي."

د کرزي د حکومت پر مهال (۲۰۰۱ تر ډسمبر ۲۰۱۴) پوري د شمال ټلوالې مشران خوشاله او ارام ژوند یې درلود، د امریکا د شتون له امله یې زښت زیات اقتصادي ګټې او پیسې تر لاسه کړي، ډیری مشران یې پکې میلونران شول.

ولي بیا هم ځینې مشران چې خپل واک یې کم ګاڼه او یا خو اقتصادي ګټې یې زیاتې نه وي، ځینې وختونه به یې په حکومت نیوکې کولي.

د ډاکټر اشرف غني د حکومت پر مهال د شمال ټلوالې ډیری کسانو د امریکا له تګلاره سر ټکاوو او د امریکا تګلاره یې له واک څخه د مجاهدینو د ګوښه کیدو تګلاره وګڼله[۲۲٤].

استاد محمد زمان مزمل (٦ اپریل ۲۰۱۸) بګرامی کې ضعیف صاحب ته وویل: " تیره اونۍ مو له یونس قانوني سره ناسته درلوده، چې څه ډول پښتانۍ مجاهدین سره یو ځای شي، قانوني وویل چې اوسنی حکومت او په ځانګړي ډول ډاکټر غني د امریکایانو په خوښه غواړي چې مجاهدین څنډې ته او بیخي یې له صحنې څخه په بشپړ ډول وباسي، دوی غواړي افغانستان کې سیکولر نظام ته لاره هواره کړي او دا ډیره خطرناکه ده، امریکا د مجاهدینو خلاف لوبه پیل کړي ده. موږ ته په کار ده

[۲۲٤] ما (لیکوال) څو ځله له ملا عبدالسلام ضعیف څخه اوریدلي، هغه ویل: "کله چې یې د ګوانتانامو زندان ته یوړم، یو ځل یې داسي قفس کې واچولم چې ښې او کیڼ لور ته مې خالي یو یو قفس و، امریکایي راته وویل چې پوهیږي چې دا دواړه قفسونه د چا لپاره دي، ومې ویل چې نه پوهیږم.

امریکایي وویل: یو قفس مو د استاد رباني لپاره خالي ساتلی او بل قفس مو د استاد سیاف لپاره تش ساتلی دی."

چې مجاهدین سره یوځای او اتحاد وکړو، که نه امریکا به دلته یو سیکولر نظام راولي[۲۲۵].

مگر همدې یونس قانوني بیا د خپل واک پر مهال استاد محمد الیاس ذره ته عجیب ویلي وو، استاد ذره ما (لیکوال) ته د اکتوبر پر ۲۶مه، ۲۰۱۵ وویل: یو ځل د یوې ناستې پرمهال محمد یونس قانوني وویل:"د ملا خبرې مه کوئ، امریکا په ټوله نړۍ حکومت کوي، موږ هم باید امریکا په مشرتوب ومنو."

قانوني ته ما(ذره) وویل:" نو تاسي بیا د خدای ج خبره نه منئ؟"

قانوني چوپ شو او هیڅ یې هم ونه ویل.

د مارچ ۲۶مه، ۲۰۱۲، استاد محمد زمان مزمل ما (لیکوال) ته وویل: په وروستیو وختونو کې مې استاد برهان الدین ربانی ولید، غوښتنه یې وکړه چې پیغام یې ضعیف صاحب ته ورسوم. او د هیواد د سولې او امن لپاره کار وکړي.

استاد رباني وویل:"امریکا نه غواړي چې موږ افغانان په ارام شو، موږ د امریکایانو په راسوتلو کې غټه تیروتنه وکړه، اوس یې له هیواده د ایستلو لپاره کار کول په کار دی.

طالبان زموږ او هیواد په گټه دي، تر څو راشي او په نظام کې برخه واخلي، هیواد به مو له تجزیې څخه وژغورل شي. پرته له طالبانو بل داسي قوت نه شته چې واک ورته وسپارل شي او هغوی یې وساتي، یوازي طالبان دا وړتیا لري او د ټولو مجاهدینو په گټه هم دي.

---

[۲۲۵] ما (لیکوال) مزمل صاحب ته وویل چې د قانوني صاحب په خبرو به څومره لا زیات سړی وغولیږي، همدوی وو چې امریکایان یې راوستل، همدوی وو چې د امریکا د پلي ځواکونو رول یې د طالبانو مقابل کې سرته ورساوو، همدوی و چې بُن کې یې د امریکا غوښتنې ومنلي. که اوس هم قانوني ته د ولسمشر مرستیال او یا کومه بله چوکۍ ورسیږي، بیا امریکایان سم دي او نظام هم سم دی.

د طالبانو په راتګ سره به فحشا ختمه شي، فساد او بد اخلاقي زموږ تر کورونو را رسيدلي، زه په خپل کور کې د فساد مخنيوی نه شم کولای[۲۲۶].

جهادي ګوندونو خپل اصلي حالت ونه شو ساتلای، يو طرفه تګلارې او اهداف يې مخکې يوړل."

مزمل صاحب وايې چې استاد رباني ته مې وويل:"استاده! تر هر څه لومړی تاسي خپل ګوند (جمعيت اسلامي) سم کړئ، ټول جمعيت دي ستمي (قومي) کړی، يو مناسب او له تعصب څخه پاک مشر په خپل ژوند ورته وټاکئ."

د مئ لومړۍ ۲۰۱۲، د ولسمشر حامد کرزي سلاکار وزير، د حزب متحد مردم افغانستان ګوند مرستيال سر معلم عبدالعزيز خان سره ما (ليکوال) ناسته درلودله، هغه وويل:" کونړ ته پر لاره روان وو، د موټر شاته چوکې کې يو لورته مې انجنير وحيدالله سباوون (د ولسمشر سلاکار وزير) او بل لور ته د ولسې جرګې او سولې عالي شورا غړی مولوي شاهدالله شاهد ناست وو. هغوی ته مې وويل چې تاسې عالمان ياست، تر موږ ښه پوهيږئ، هر هغه څه چې استاد برهان الدين رباني د سولې عالي شورا له مشرتوب مخکې کړي وو، الله ج مهربانه دی بخښنه به ورته وکړي. ولي کوم کارونه چې يې د سولې عالي شورا په وخت کې کړي، داسي دي چې تر پخوانيو ګناهونو درانه او سخت دي.

---

[۲۲۶] په ۲۰۱۸ کې د استاد برهان الدين رباني لور فاطمه رباني او د پير سيد احمد ګيلاني دوو لمسيانوحميرا ناصر ضيا او ايمان ناظمي په دوبۍ کې د کشمش په نوم رسټورانټ پرانست او درې واړو په هوټل کې د ميلمنو د را جلبولو لپاره ډول ډول جامې اغوستلي او له داسي لارو يې غوښتل چې هوټل يې مشهور شي چې له اسلامي او افغاني ارزښتونو سره په ټکر کې وي. ياد هوټل د ۲۰۱۸ ز کال د بي بي سي د غوره خوړو جايزه هم تر لاسه کړه.

استاد به مجاهدين او طالبان د امريکايانو مقابل کې له مقاومت څخه لاس اخيستلو او سولې ته دعوت کول، کله چې به د مجاهدينو کومه ډله له حکومت سره يو ځای شوه، استاد رباني به همدغه مجاهدين څه وخت وروسته افغان حکومت ته وسپارل، د حکومت له خوا به مسلح شول، د اربکيانو په نوم به يې د مجاهدينو په خلاف جګړه پېل او له کفارو (امريکايانو) څخه به يې ساتنه کوله. دا ډېره لويه ګناه ده چې مسلمان مجاهد د مجاهدينو له صف څخه جلا او د کفارو د ساتنې لپاره يې وګماري."

د استاد رباني دويم ځل حکومت

(۱۴ نومبر ۲۰۰۱ – ۲۲ ډسمبر ۲۰۰۱)

کابل ته د شمال ټلوالې له ننوتلو (۱۴ نومبر ۲۰۰۱ ز کال) سره سم هغوی سياسي او نظامي ټول واک په خپل لاس کې واخيست، استاد رباني ولسمشر، قسيم فهيم د دفاع وزير، يونس قانوني د کورنيو چارو وزير، عبدالله عبدالله د بهرنيو چارو وزير، انجنير عارف سروري د استخباراتو مشر، دا ډول يې په نورو وزارتونو او ادراو کې هم خپل او د خپلې خوښې کسان وګمارل.

استاد رباني نه غوښتل چې واک پرېږدي، مګر دده په غياب کې قسيم فهيم، عبدالله عبدالله او يونس قانوني امريکا ته ډاډ ورکړی وو چې دوی چمتو دي واک حامدکرزي ته وسپاري، دا ډول د بُن لومړي کانفرانس کې د استاد ربانی د خوښې خلاف قانوني او عبدالله ومنله چې حامد کرزي به د حکومت مشر کوي، واک به ورته سپاري او بالاخره د روسيې په وساطت استاد رباني هم ومنله چې واک به نوی ولسمشر ته په سولئيز ډول سره سپاري، مګر له عبدالله او قانوني څخه د ژوند تر اخره خفه وو.

"مارشال قسیم فهیم او یونس قانوني بیا ویل چې موږ ته ګرده دربدري د همدې دوو استاذانو (استاد رباني او استاد سیاف) له لاسه راپیښې دي، که دوی نه وای موږ به له دومره ستونزو او بدبختیو سره نه مخ کیدلای." وحید مژده

"عارف خان د سي آی اې سره د ارتباط لپاره امرالله صالح د یو مهم ریاست مشر وټاکی، چې بیا وروسته یې صالح سره روابط خراب او هغه یې پر کښته دنده وګماری.

عارف خان د استخباراتو ریاست توکمیز کړ، هلته یې د یوه قوم او یوې ژبې خلک په دندو ګمارل، چې بیا وروسته په ۲۰۰۳ ز کال کې د ده له همدې کړنې کرزي سي آی اې ته شکایت وکړ[۲۲۷] او د ۲۰۰۴ جنوري میاشت کې له دندې لرې او د کرزي مشاور اعلان شو، پر ځای یې امر الله صالح د فبروري میاشت کې د استخباراتو مشر وټاکل شو." د ګرینر او S ریاست کتابونه

د شمال ټلوالې ځواکونه

[۲۲۷] که څه هم حامد کرزی ولسمشر و، مګر هغه د شمال ټلوالې تر ژور اغیز لاندی و، واک یې نه درلود، نه یې شوای کولای چې د استخباراتو مشر عارف سروري له دندې ګوښه کړي، تر څو امریکایانو انجنیر عارف وپوهاوه چې نور یې د استخباراتو د مشر په توګه نه مني، بیا په سمبولیک ډول د حامد کرزي لخوا، د هغه له دندې لیرې کیدو او سلاکار وزیر اعلان وشو.

اووم څپرکی

د حامد کرزي او ډاکټر غني حکومتونه، د شمال ټلوالې ونډه

د کرزي او غني حکومت کې د شمال ټلوالې ونډه

ځينې موثق سرچينې وايې چې حامد کرزی امريکا ته د أی ايس آی له خوا د نوي حکومت له پاره معرفي شوې و [۲۲۸]، حامد کرزي په هند کې زده کړې کړې، ولې ډير وخت يې د پاکستان په کوټه ښار کې هم تير کړی او دا ډول يې په پېښور کې د اسلامي ملي محاذ په دفتر کې له پير سيد احمد ګيلاني سره کار کړی.

عبدالله عبدالله چې د استاد رباني په وخت کې د باندنيو چارو وزير و، حامد کرزی مرستيال وزير و، چې بيا حزب اسلامي سره اړيکو او پاکستان ته د جاسوسي په تور باندي

[۲۲۸] د سپتمبر ٦مه، ۲۰۱۹، حاجي سيد داوود اغا ما (ليکوال) ته ووېل: کله چې د حامد کرزي پلار عبدالاحد کرزی په کوټه کې ووژل شو، کندهار ته يې مړی غفار کرزي (د حامد کرزي سکه تره، غفار کرزی چې د کرزي د حکومت پر مهال په مصر کې سفير و) يووړ او هلته يې هديره کې ښخ کړ، کله چې هغه بيرته امريکا ته راغی، ما (حاجي داود) ته يې ټليفون وکړ، ويل يې د جمعې لمانځه ته راشه، زه در سره کار لرم. تر لمانځه وروسته يو هوټل ته ولاړو، هغه راته ووېل: "په کوټه او کندهار کې ټولو خلکو ويل چې عبدالاحد کرزی خپل زوی حامد کرزي وژلی دی، خو موږ فکر کاوه چې د طالبانو له خوا به وژل شوی وي، بيا وروسته مو فکر کاوه چې د دښمنې له امله به وي، بالاخره ډيرو راته ووېل چې دا کار حامد کرزي کړی، اوس تاسي راته ووایاست، ځکه تاسي په کوټه او پېښور کې ډير خلک پېژنئ چې دا کار به چا کړی وي."

هغه وخت ما (حاجي داود اغا) هغه ته ووېل: زه خو پرته له ثبوت څخه څه نه شم ويلای، هيڅ داسي ثبوت نشته چې حامد کرزي دي دا کار کړی وي.

بيا کلونه وروسته زه (حاجي داود) پوه شوم چې د پاکستان استخباراتي ادارې آی ايس آی او حامد کرزي لاس يو کړی و، تر څو عبدالاحد کرزی له منځه يوسي او واک ته د رسيدو لباره لاره حامد کرزي ته هواره شي، ځکه پاکستان نه غوښتل چې ظاهر شاه راشي، نو داچې عبدالاحد کرزی له ظاهر شاه سره نږدې پاتې شوی و او پلار يې (د حامد کرزي نيکه) هم د ظاهر شاه له کورنۍ سره نږدې پاتې شوی و، عبدالاحد کرزي غوښتل چې ظاهر شاه واک ته ورسيږي، همهغه و چې د حامد کرزي او آی ايس آی د ګډ پلان له مخې عبدالاحد کرزی له مخه لرې کړل شو.

د هغه وخت د استخباراتو رئيس قسيم فهيم بندي کړی و، د حزب اسلامي او شورای نظار د جنګ پر مهال، په زندان د راکټ لګيدو او سورې جوړيدو له امله حامد کرزي تېښته کړي وه او بيا د حزب اسلامي کسانو په مصؤن ډول سره پېښور ته رسولی و.

د بُن غونډې پر مهال عبدالله، قانونی او ټوله کې شمال ټلوالې هم د حامد کرزي د مشر کيدو ننګه وکړه، شمال ټلوالې خپل ملاتړی هيوادونه ايران، روسيه او هند هم وپوهول چې امريکا ته د حامد کرزي سپارښتنه وکړي، دا ډول رشيد دوستم ترکيې ته وويل چې امريکا ته د حامد کرزي د ولسمشر کيدو سپارښتنه وکړي.

انجنير احمدشاه احمدزی وايې:" استاد سياف نه غوښتل چې د کرزي د حکومت وخت کې زه کابل ته راشم، مخکې چې دوی په شمال کې وو، زه يې دعوت کړم خو ورنغلم، ما ورته وويل چې دغه خلک (شمال ټلواله) چې تا (سياف) ورسره اړولي که کافر هم وای خو چې لږ غيرت يې درلودلای، زه درتلم، ولي دا خلک ډير بې وفا دي، دوی کې هيڅ وفا نشته نه شم درتلای.[۲۲۹]

د اتحاد اسلامي عالي شورا کې موږ ۵۰ کسان وو، موږ ټول سياف د ملاتاج محمد کور کې دعوت کړي وو، د مقاومت اړوند يې خبري شروع کړي، استاد سياف وويل چې يوه ورځ د مقاومت تر ۱۴ کلن جهاد ډير ثواب او برتري لري. جګ شوم ومې ويل چې الحمد لله زه خو په دي ثواب کې نه وم. ټول حيران پاتې شول.

دا خبره يې د ۵۰ نفرو مخکې وکړه، بيا مې خپله لاره له استاد سياف سره بيله کړه."

---

[۲۲۹] د کرزي د حکومت پر مهال استاد سياف د ولسي جرګې لومړۍ دوره (ډسمبر ۲۰۰۵ز) کې ځان د رياست لپاره نوماند کړ، په مقابل کې يې د شمال ټلوالي څخه يونس قانوني ودريدی او استاد سياف ته يې ماتې ورکړه.

د ولسي جرګې دوېمه دوره (اکتوبر ۲۰۱۰) کې هم د استاد سياف او قانوني ترمنځ سخته سيالي وشوه، دواړو مساوي رايې واخيستلي، مګر يونس قانوني بيا هم د سياف په ګټه تير نه شو او د دوی ترمنځ د اختلاف له امله عبدالروف ابراهيمي د حزب اسلامي پخوانی غړی د ترکيې په مالي مرسته د ولسي جرګې مشر شو.

د حامد کرزي حکومت

د لنډمهاله حکومت (۲۲ ډسمبر ۲۰۰۱) په ٦ میاشتني جوړښت کې پښتون ۳۴,۵٪ تاجک ۳۸٪، هزاره ۱۷,۲ سلنه او ازبک ۱۰,۲٪ وو. حکومت د ولسمشر اومرستیالانو په ګډون ۲۹ چوکۍ وي[۲۳۰].

د ولسمشر مرستیال او دفاع وزیر فهیم، د کورنیو چارو وزیر قانوني او د بهرنیو چارو وزیر عبدالله تاجک او په ځانګړې ډول د پنجشیر اوسیدونکي وو. دا ډول د ملي امنیت اداره د پنجشیر د محمد عارف سروري سره وه

د انتقالي دورې حکومت (۱۳ جولای ۲۰۰۲) په دوه کلن جوړښت کې پښتون ۵۴,۳٪، تاجک ۲۰٪، هزاره ۱۴,۴٪ او ازبک ۱۱,۴٪ وو، د ولسمشر او مرستیالانو په ګډون د حکومت ۳۵ چوکۍ وي[۲۳۱].

د ولسمشر مرستیال او دفاع وزیر فهیم، بهرنیو چارو وزیر عبدالله او پوهنې وزیر قانوني تاجک او د پنجشیر وو. د ملي امنیت اداره د پنجشیر د محمد عارف سروري (اکتوبر ۲۰۰۱- فبروري ۲۰۰۴) سره وه.

د پخواني ولسمشر کرزي په لومړۍ دوره (۲۰۰۴ – ۲۰۰۹ زېږدیز کال) کې د قومونو سلنه په یوه حال نه وه او نه هم وزارتونه په یو حال پاتې شول، ځینې داسې وزارتونه وو چې په ۵ کلونو کې یې ۵ وزیران او ځینو کې ۴ وزیران بدل او رابدل شول[۲۳۲].

---

[۲۳۰] ویکیپیډیا:

http://en.wikipedia.org/wiki/Cabinet_of_Afghanistan#Current_cabinet_of_ministers

[۲۳۱] ویکیپیډیا:

http://en.wikipedia.org/wiki/Cabinet_of_Afghanistan#Current_cabinet_of_ministers

[۲۳۲] ویکیپیډیا:

http://en.wikipedia.org/wiki/Cabinet_of_Afghanistan#Current_cabinet_of_ministers

د ولسمشر لومړی مرسیتال احمدضیاء مسعود، بهرنیو چارو وزیر عبدالله، د پنجشیر او یو کال وروسته د کورنیو چارو وزیر هم د پروان تاجک ضراراحمد (۲۰۰۵ – ۲۰۰۸) وټاکل شو، دا ډول د دفاع وزیر رحیم وردګ مګر لوی درستیز بسم الله محمدي (دپنجشیر) چې پوره واک او صلاحیت له ده سره وو.

د پارلمان ریاست چې مشر یې یونس قانوني وو، کورنیو چارو وزارت او امنیت ریاست له پنجشیر سره وو.

امرالله صالح د ملي امنیت مشرتوب له فبروري ۲۰۰۴ څخه تر جون ۲۰۱۰ پوري وکړ. هغه وخت لیری شو چې لویې جرګې ته د ولسمشر کرزي د ننوتلو په وخت کې په هغه راکټي برید وشو او راکټ ډیر نږدې ورته ولګیدی.

د مارچ ۵مه ۲۰۱۲، د بهرنیو اډو پر ضد د ملي یووالي جبهې دفتر کې مژده صاحب وویل: " کله چې امرالله صالح د استخباراتو له عمومي ریاست څخه د کرزي د حکومت پر مهال لرې شو، له هغه سره مې ناسته درلوده، ویې ویل راتلونکی حکومت به د طالبانو وي، بل هیڅوک نه شي کولای چې حکومت ورڅخه وکړي، ماته ښه معلومیږي چې طالبان څومره زور او قوت لري، دا ځکه چې زه د استخباراتو مشر وم او ماته معلومه شوه چې طالبان ډیر زیات زور او نفوذ لري. "

په همدې ورځ متوکل صاحب د جلا ناستې پر مهال ما (لیکوال) ته وویل:"یو ځل کابل ښار کې موږ ځینې کسان او مولوي ارسلان رحماني کوم ځای ته روان وو، مخکې په سړک امریکایې پوځیان ولاړ و. رحماني صاحب وویل: آه طالبه! ته نه څه له خپله زوره خبر یې، ټوله دنیا دي سرګردانه کړي او ټوله دنیا درڅخه په ویره کې ده، که ته له خپله زوره خبر شوې؟؟؟"

د ۲۰۰۴ کال په نیمایې کې اسماعیل خان هم دده د خوښې خلاف له هرات ولایت څخه کابل ته د اوبو او بریښنا وزیر په توګه راوستل شو، دا ډول عبدالرشید دوستم چې په شمال کې د نظامي عالي شورا مشر او د ولسمشر کرزي سلاکار وو، کابل ته را وغوښتل شو.

حامد کرزي خپل لومړی مرستیال مارشال فهیم له د ندی لیری او په ځای یې احمدضیاء مسعود وټاکی، دا ډول یې انجیر عارف سروري د استخباراتو له مشرتوب څخه لرې او پرځای یې امرالله صالح وټاکل شو

د پخواني ولسمشر کرزي په دوېمه دوره (۲۰۰۹ - ۲۰۱۴ زېږدیز کال) کې د قومونو سلنه په یوه حال نه وه او نه هم وزارتونه په یو حال پاتې شول، ځینې داسي وزارتونه وو چې په ۵ کلونو کې په یوه وزارت کې ۴ وزیران او ځینو کې ۳ وزیران بدل او رابدل شول[۲۳۳].

د ولسمشر لومړي مرستیال قسیم فهیم، دفاع وزیر رحیم وردګ او بیا بسم الله محمدي، بهرنیو چارو وزیر زلمی رسول او بیا ضرار احمد مقبل، کورنیو چارو وزیر حنیف اتمر، بسم الله محمدي، مجتبی پتنګ او بیا داوود زی، د کلیو پراختیا وزیر ویس برمک او د ملي امنیت مشر امرالله صالح او وروسته رحمت الله نبیل و.

بلخ ولایت د امریکا له حملې بیا د کرزي په ټوله دوره کې د تاجک توکم عطاء محمد نور په لاس کي و چې د دوستم رقابت ورسره و.

د سولې عالي شورا لپاره د حامد کرزي له خوا استاد برهان الدین رباني په انحصاري ډول مشر وټاکل شو.

د حامد کرزي د حکومت پر مهال دندې د لیاقت پر بنسټ نه، بلکې د روابطو پر بنسټ ورکول کیدي، مالي فساد او رشوت زیات و.

د حامد کرزي د حکومت پر مهال نړیوالې مرستې زیاتې وي، چې پریمانه فساد پکې کیدی.

---

۲۳۳ ویکیپیډیا:
http://en.wikipedia.org/wiki/Cabinet_of_Afghanistan#Current_cabinet_of_ministers

د ډاکټر غني ګډ حکومت

د ډاکټر اشرف غني او ډاکټر عبدالله د ګډ حکومت درې نیمې میاشتې وروسته چې کومه کابینه معرفي شوه، په لومړی لسټ کې د کابینې ۲۵ نوماند وزیران وو چې په هغوی کې پښتون ۴۰٪، تاجک ۲۸٪، هزاره۱٦٪، ازبک ۱۲ ٪ او ترکمن ۴٪ وو.

۱۳ وزیران ډاکټر اشرف غني او ۱۲ وزیران ډاکټر عبدالله معرفي کړي وو، د ملي امنیت په مشر (رحمت الله نبیل) د دواړو اتفاق وو، د افغانستان بانک رئیس ولسمشر معرفي کړی و چې دواړه پښتانه وو[۲۳٤].

په کابینه کې د ځینو مهمو او نا امنو ولایتونو څخه کسان نه وو نیول شوې، لکه هلمند، پکتیا، کنړ، نورستان، سرپل او غور.

د ډاکټر غني او ډاکټر عبدالله د ګډ حکومت پر مهال، د دواړو ډلو پېژندل شوو کسانو باور داوو چې پخوانی کمونسټ حنیف اتمر د حکومت اربه چرخوي، په لومړي وخت کې یې دوستم هم ملاتړ کاوه. چې وروسته د حنیف اتمر او دوستم اړیکې په دوستم باندي په فاریاب کې د مرګوني برید له امله خرابې شوې[۲۳۵].

د ګډ حکومت په لومړنۍ جوړښت کې د ډاکټر غني لومړی مرستیال دوستم، د امنیت شورا مشر حنیف اتمر، دفاع پخوانی وزیر د ملي امنیت اوسنی مشر معصوم ستانکزی، کورنیو چارو پخوانی وزیر په هالنډ کې اوسنی سفیر نورالحق علومي، د ترانسپورټ وزیر، د ښار او کور جوړولو وزیر منصور نادري، د هلمند لپاره نظامي

---

[۲۳٤] د لیکوال یادښتونه او موندنې د کابینې وزیرانو له پېژندګلوي څخه.

[۲۳۵] د ولسمشر لومړی مرستیال عبدالرشید دوستم چې د فاریاب ولایت کې دده په کاروان باندي د اکتوبر پر ۱٦مه ۲۰۱٦ز.کال د طالبانو له مرګوني کیمن او حملې ژوندی ووت، دوستم د ده د مرګ په پلان کې د افغانستان د امنیت شورا د مشر لاس لرل وبلل او تور یې ولګاوی چې د امنیت شورا مشر حنیف اتمر او د استخباراتو مشر معصوم ستانکزی د ده د مرګ په پلان کې شریکان وو.

اوپراتيفي مشر عبدالجبار قهرمان او ځينې نور پخواني کمونستان او د پرچم ډلې غړي وو[۲۳۶].

که د لنډمهاله، انتقالي، د کرزي لومړۍ او دوېمې دورې ته فکر وکړو او بيا يې د ډاکټر غني د لومړي وخت او بيا وروستيو وختونو سره پرتله کړو نو بيا ډير زيات توپير ليدل کيږي. د پنجشير مهم او قوي وزيران ګوښې ته کړل شوې او دا ځل د تاجکو په پرتله هزاره او ازبک قومونو ډيره ګټه کړې.

د افغانستان په معاصر تاريخ کې لومړی ځل دی چې د ولسمشر لومړی مرستيال ازبک دی او دويم يې هزاره ده، مګر ورسره څنګ کې اجرائيوي رئيس تاجک (ځينې تاجک ورونه يې پښتون بولي، مګر دا واضيح ده چې د تاجکو نماينده ګې کوي) او د ښې ادارې له پاره ارشد مشاور ضياء مسعود هم تاجک و.

ډاکټر اشرف غني په کرار کرار د امريکا د پخواني پلان له مخې د شمال ټلوالې پخوانيو مجاهدينو په نوم مشهورې خيرې له واکه ګوښه کيدل پيل کړل، احمدضياء مسعود (اپريل ۲۰۱۷) يې له دندې وشاړه.

دا ډول د ګډ حکومت د مشر لومړي مرستيال دوستم د فارياب ولايت د غورماچ ولسوالۍ اړوند سيمه کې د يو مرګوني کمين (۲۴ ميزان ۱۳۹۵ – ۱۵ اکتوبر ۲۰۱۶) څخه ژوندی ووت چې هغه يې پړه د امنيت شورا په مشر حنيف اتمر او ملي امنيت په مشر معصوم ستانکزي اچوله، وروسته بيا دوستم ته د احمد ايشچې قضيه جوړه او هغه له هيواده په غير رسمي او نا اعلان شوې ډول ترکيې ته تبعيد شو[۲۳۷].

---

[۲۳۶] مئ ۲۰۲۰، ما (ليکوال) ته ګلابزوی وويل:"کله چې په ۲۰۱۴ کې ډاکټر غني واک ته ورسيد، حنيف اتمر راته وويل چې په حکومت کې ور سره کار وکړم، هغه ته مې وويل چې کيدای شي ډاکټرغني زما مخالفت وکړي، اتمر وويل چې هغه زموږ پخوانی ملګری (پرچمی) دی."

[۲۳۷] احمد ايشچي د جوزجان پخوانی والي او د جنبش اسلامي ګوند مرستيال مشر د ډسمبر پر ۱۳مه ۲۰۱۶ ادعا وکړه چې چې دوستم جنسي اذيت ورکړی، هغه د قوس ۲۴مه ۱۳۹۵،

استاد عطامحمد نور د بلخ ولایت څخه د ګډ حکومت د مشر ډاکټر غني له خوا د ډسمبر ۱۸مه ۲۰۱۷، ګوښه او پر ځای یې انجنیر داوود د بلخ والي اعلان شو.

عطاء نور د ډاکټر غني فرمان ونه مانه، ولایت ته یې نوی والي پرینښود، بلکې ډاکټر غني یې ونګاوو. د حیرتان بندر د عوایدو په خپل سر د لګولو او ویش اعلان یې هم وکړ. له ۹۴ ورځو جنجال او ستونزمن حالت وروسته د ډاکټر غني او عطا نور ترمنځ پټه معامله وشوه او عطا نور د مارچ ۲۲مه ۲۰۱۸ز د بلخ ولایت پرېښود پر ځای یې د ده په غوښتنه اسحق رهګذر د بلخ د والي په توګه معرفي شو.

د اپریل ۴مه ۲۰۱۸، ډاکټر غني ۱٦۲ د دفاع وزارت جنرالان تقاعد او په کور یې کښېنول او د مئ ۲۱مه ۲۰۱۸ یې ٦۱ نور جنرالان او د اکتوبر ۲۳مه یې ۲۲ نور جنرالان تقاعد کړل.

د تاجک قوم سیاسي مشرانو ادعا درلوده چې ډیری پکې تاجک جنرالان تقاعد ته سوق شوي دي.

د فبروري ۱۷مه ۲۰۱۸، د سمنګان والي عبدالکریم خدام چې د جمعیت اسلامي غړی دی، د ډاکټر غني له خوا له دندې ګوښه، خو د فبروري په ۱۸مه، ګوښه شوې والي اعلان وکړ چې ډاکټر غني یې د لرې کیدو واک نه لري. له یاد والي سره هم د ارګ تر معاملې وروسته د فبروري پر ۲۱مه سمنګان ته د ولسي جرګې د رئیس عبدالروف ابراهیمي ورور عبداللطیف ابراهیمي د والي په توګه معرفي شو.

۳۱مه اکتوبر ۲۰۱۷ د ښاغلي محمد قاسم حلیمي د عدلیې مرستیال وزیر سره د ناستې پر مهال هغه وویل:" ډاکټر غني په دې خبرو ښه پوه شوی چې ادارې ملي نه دي او د قومونو تناسب په نظر کې نه دي نیول شوی، ډاکټر غني له وزارت دفاع څخه پیل وکړ، اوس یې تقریباً دا وزارت له نورو خلکو خلاص کړی، وزیر، مرستیال وزیران، رئیسان یې پښتانه ټاکلي او دا رنګه پخوا په ۲۷۱ کسانو کې یواځې ۱۳

له طلوع نیوز ټلویزون سره د مرکې پر مهال وویل:" جنرال دوستم جنسي اذیت را کړی، وهلی او ډبولی یې یم، ۵ ورځې یې په خپل شخصي زندان کې لوڅ لغړ ساتلی وم."

پښتانه جنرالان وو، اوس يې دغه تعداد ۱۷۰ ته رسولی دی.

له دفاع وزارت وروسته د کورنيو چارو وزرات نوبت دی، دا نوی وزير ويس برمک چې يې راوستي (۱۳ اګست ۲۰۱۷) دا به هم رخصت کيږي.

ډاکټر غني وايې چې همدې خلکو (شمال ټلوالې) له دولت څخه منصبونه او حيثيت وړی، بيرته بايد دولت همدا منصب او حيثيت ورڅخه يوسي، کرزي همدا کار وکړ، دوی ته يې واکونه، منصب او حيثيت ورکړ.

ډاکټر غني امرالله صالح راوست، په امنيتي سکتور کې د اصلاحاتو وزير (۱۱ مارچ ۲۰۱۷) يې کړ او بيرته يې رخصت (۱۳ جون ۲۰۱۷) کړ، اوس هغه هيڅ حيثيت نه لري[۲۳۸]، بسم الله محمدي يې د فساد په قضيه کې رخصت کړ او احمدضيا مسعود همداسي، جاهد (د کورنيو چارو پخواني وزير) چې لږ حيثيت درلود، هغه هم د بې کفايتي له امله له وزارت څخه رخصت شو، همداسي د ا نور هم کوي.

د کمپيوټري تذکرو په اړه غني وايې چې زه په واک کې يم، نه ويشل کيږی او اته

---

[۲۳۸] امرالله صالح چې د ملي يووالي حکومت په جوړښت کې د اجرائيه رئيس ډاکټر عبدالله پلوي و، پر ډاکټر اشرف غني يې توندې او سختې نيوکې کولې.

د ملي يووالي حکومت د مشر ډاکټر غني له خوا (۲۱ حوت ۱۳۹۵ / ۱۱ مارچ ۲۰۱۷) امرالله صالح په امنيتي او دفاعي چارو کې د اصلاحاتو په برخه کې د دولت د وزير وټاکل شو. داچې ياد وزارت نوی ايجاد شو، واکونه او بوديجه يې نه درلودله، امرالله صالح ته واک هم نه و ورکول شو، بالاخره د جون ۱۳مه ۲۰۱۷ کې يې استعفی ورکړه. د ډسمبر ۲۳مه ۲۰۱۸، د ډاکټر غني له خوا امرالله صالح د کورنيو چارو وزير وټاکل شو، کله چې هغه له کورنيو چارو وزارت استعفی وکړه او په ولسمشرۍ ټاکنو کې د ولسمشر لومړی مرستيال شو، د امرالله صالح پر ځای د ډاکټر غني له خوا د پښتنو منځ کې د پښتنو ضد د ملي امنيت مرستيال رئيس مسعود اندرابي يې د فبروري پر ۱۱مه، د کورنيو چارو وزير وټاکه.

امرالله صالح د مارچ پر ۹مه ۲۰۲۰، د ډاکټر غني د لومړي مرستيال په صفت لوړه وکړه.

کاله به نور هم دا پروسه ونه شي، ځکه زه به د کورنیو چارو وزرات ته وایم چې په کلیو او اطرافو کې امنیت خوندي کړه چې توزیع د تذکرو پیل کړو، هغه کار چې کورنیو چارو وزرات یې نه شي کولای، نو توزیع د تذکرو هم نه کیږي[۲۳۹].

د ملي امنیت ادارې اړوند ډاکټر غني په هر څه پوهیږي چې څه روان دي، مګر د کورنیو چارو وزارت اوس ورته مهم دی، دلته به اصلاحات راولي او وروسته به بیا د بلې ادارې نوبت وي.

که طالبان، ډاکټر غني او حزب اسلامي (حکمتیار) سره یوځای شي، بیا به د هیڅا زور هم ور باندي نه رسیږي."

په ټوله کې د شمال ټلوالې پخواني مشهور جنګ سالاران ډاکټر غني د امریکا په خوښه لرې کړل، او د هغوی پر ځای یې د تاجکو نوي تر ډیره ناپېژندل شوې کسان په دندو وګمارل. په نوو ګمارنو کې ډاکټر غني هڅه کوله چې هغه کسان راولي چې په لویدیځ کې یې زده کړې کړي.

همدارنګه د تاجکو، ازبکو او هزاره ورونو پخواني مشهور کسان چې یې له دندو د امریکا په خوښه او غوښتنه لرې کول، پر ځای یې د همهغه قوم څخه بل کمزوری کس وزارت او دندو ته معرفي کول.

د اګست ۲۵مه ۲۰۱۸، د امنیت شورا مشر حنیف اتمر (پښتون) استعفی ورکړه، د اګست په ۲٦ مه ۲۰۱۸ د دفاع وزیر بهرامي (پښتون)، د کورنیو چارو وزیر ویس برمک

[۲۳۹] ډاکټر اشرف غني د تذکرو اړوند ډیرو جنجالو وروسته د مئ ۳مه ۲۰۱۸ د بریښنایې / کمپیوټري تذکرو لړۍ رسماً پیل او لومړنی تذکره یې خپله واخیستله. د ګډ حکومت اجرائیه مشر ډاکټر عبدالله عبدالله، د بلخ پخواني والي عطا نور او ګڼو نورو تاجک سیاسي مشرانو د تذکرو د ویش د لړۍ مخالفت کاوه.

(تاجک) او ملي امنیت لوی رئیس معصوم ستانکزي (پښتون) له خوا د ګډ حکومت مشر ډاکټر غني ته یوځایې استعفاوي وړاندي کړي، ولي ډاکټر غني ونه منلي[۲٤٠].

د اګسټ ۳۰مه، ۲۰۱۸ ماښام مهال ضعیف صاحب ما (لیکوال) ته وویل: "داګسټ پر ۲۸مه مې معصوم ستانکزي سره د افغان ښوونځې د دوو کارکونکو له زندان څخه خلاصیدو اړوند ولیدل، هغه ډیر خفه ښکاریدی او د امنیتي سکتور د وزیرانو اړوند یې وویل چې اشرف غني لیونی دی، ګوزاره ورسره نه کیږي، زموږ ټولو (دفاع وزیر، کورنیو چارو وزیر او ملي امنیت رئیس) استعفاوي یې غوښتي وي او غوښتل یې چې نور کسان راولي، کله چې امریکایان خبر شول، امریکایانو ورسره اړیکه ونیوله، غني ته یې وویل چې ټول ملګري دي د لاسه ورکړل، که دا کسان هم لرې شي، نور تا ته د خبرې کولو شخص هم نه در پاتې کیږي، بیا همهغه وو چې غني د امریکایانو په غوښتنه له دي هوډه لاس په سر شو[۲٤١].

[۲٤٠] د اګسټ پر ۲۵مه ۲۰۱۸، د امنیت شورا مشر استعفی وکړه او ډاکټر غني ومنله، په دوېمه ورځ (۲٦ اګسټ ۲۰۱۸) یې د دفاع وزیر، د کورنیو چارو وزیر او ملي امنیت لوی رئیس له خوا د حکومت مشر ته یوځایې استعفاوي وړاندي شوې، ډاکټر غني غوښتل چې ویې مني، خو د امریکا سفارت او په افغانستان کې د امریکا/ناټو قواوو عمومي قومندان جنرال نیکولسن مداخله وکړه، ډاکټر غني یې وپوهاوی چې دا کار ونه کړي. وروسته په بېلابېلو وختونو کې همدوي دریو هم د ډاکټر غني د فشارونو له امله استعفاوي ورکړي. پرته له برمک دا نور درې واړه پښتانه او په حکومت کې ډیر مهم او کلیدي کسان وو، له دندو ولاړل. د اګسټ پر ۲۸مه ۲۰۱۸، ضعیف صاحب ته معصوم ستانکزي ویلي و چې ډاکټر غني زموږ استعفاوي غوښتې وي، هغه درې نوي کسان راوستل، مګر جرال نیکولسن هغه له دې کاره منع کړ.

[۲٤١] ۲۷ اګسټ ۲۰۱۸، زموږ په کور کې مجلس (فیض محمد ځلاند، اسد وحیدي، انتظار خادم، عبدالله کاموال، خیرالله شینواری، ولی الله شاهین او شفیع اعظم) وو، وحیدي وویل چې ډاکټر غني له ټولو څخه استعفاوي غوښتې وي، مګر د امریکا قواوو عمومي مشر جنرال نیکولسن بیا ورته ټیلیفون کړی وو او غني ته یې ویلي وو چې دا کار ونه کړي. اسد وحیدي ډیر وخت د حامد کرزي د دفتر د پخواني رئیس عبدالکریم خرم له ادرسه معلومات تر لاسه کوي او کریم خرم نږدې هر مجلس کې له پخواني ولسمشر کرزي سره ناست وي.

ډاکټر غني د خپل واک په وروستي وخت کې طالب ضد څېرې (اسدالله خالد، مسعود اندرابي، خوشال سادات) په امنيتي برخه کې په دندو وګمارل[۲٤۲].

د ملي امنيت شورا مشر حنيف اتمر او معصوم ستانکزی له دندو لرې شول، دارنګه ډېرى مهمې چوکې هغوی ځوانانو او پېغلو ته وسپارل شوې چې په امريکا، لندن او اروپا کې يې زده کړې کړي وي.

حکمتيار چې له افغان دولت سره يې د امريکا په خوښه سوله وکړه، د ډاکټر غني د لومړۍ دوري په وروستيو کې يې له ډاکټر غني سره اړيکې ډېرې خرابې شوې[۲٤۳].

د اګست ۲۰مه، چې مور ميلمستيا ته روان وو، ځلاند صاحب وويل: فريد ماموندزی په لندن کې دی، هغه راسره اړيکه ونيوله، ويې ويل چې د ډاکټر غني او حنيف اتمر ترمنځ ستونزه د ماسکو غونډې په تړاو پيدا شوې وه، حنيف اتمر له روسانو سره منلې وه چې د سپټمبر ۴مه ۲۰۱۸ په ماسکو کې کيدونکي غونډه چې طالبان به هم ګډون پکې کوي، د افغان حکومت استازي به هم ورشي، د ميز يو لور ته به د افغان حکومت استازي او بل لور ته به طالبان وي، اتمر په دې نظر و چې طالبان په قوت سره د نظام برخه شي. مګر اشرف غنی اتمر ته ويلي وو چې تاسي دومره واک نه لرئ چې په خپل سر له روسانو سره پريکړې وکړئ، لفظي شخړه شوې وه او حنيف اتمر استعفی ورکړه.

[۲٤۲] د امرالله صالح پر ځای د ډاکټر غني له خوا د پښتنو منځ کې د پښتنو ضد د ملي امنيت مرستيال رئيس مسعود اندرابي يې د فبرورۍ پر ۱۱مه ۲۰۱۹، د کورنيو چارو وزير وټاکه.
اسدالله خالد د ډسمبر پر ۲۳مه دفاع وزير اعلان او د ډسمبر پر ۲۹مه ۲۰۱۸، رسماً سرپرست وزير معرفي شو.
د فبرورۍ ۲مه ۲۰۱۹، خوشال سادات د کورنيو چارو ارشد امنيتي معين په توګه ياد وزارت کې معرفي شو.

[۲٤۳] کله چې د ۲۰۱۴ ز کال ټاکنې ډاکټر غني وګټلې، حکمتيار له امريکايانو او افغان حکومت سره د سولې خبرې پېل او د سپټمبر ۲۹مه ۲۰۱٦ کې د حزب اسلامي د مشر انجنير حکمتيار او د ملي يووالي حکومت د مشر ډاکټر غني ترمنځ د سولې تړون لاسليک شو.

د ډاکټر غني دویمه دوره

د میزان ٦مه ۱۳۹۸ (۲۸ سپټمبر۲۰۱۹) د ولسمشرۍ لپاره ټاکنې وشوې، خو ډېرو لږو خلکو د لاندي ۵ مهمو لاملو له کبله پکې ګډون وکړ.

۱– ولس پر ټاکنو بې باوره شوی او خپلې رایې ټاکونکي نه ګڼي.

۲– د طالبانو له خوا پرله پسې ګواښونه چې خلک په ټاکنو کې ګډون ونه کړي.

۳– د ټاکنو لپاره سوړ کمپاین د ولسمشرۍ نوماندانو لخوا.

۵– د امریکا له خوا هم سیاستوالو ته دا خبره چې سوله لومړیتوب او ټاکنې هم اړینې دي.

د فبروري ۱۸مه ۲۰۲۰ / د سلواغې ۲۹مه ۱۳۹۸، د ولسمشرۍ ټاکنو وروستۍ پایلې اعلان شوې، ډاکټر غني د ۵۰،٦٤ سلنه (۹۲۳۵۹۲) رایو باندي ګټونکي اعلان شو. ډاکټر عبدالله عبدالله ۳۹،۵۲ سلنه (۷۲۰۸٤۱) رایو په ګټلو ناکام او دویم اعلان شو. انجنیر حکمتیار ۳،۸۵ سلنه (۷۰۲٤۱) رایو په ګټلو درېیم کس اعلان شو.
د پایلو د اعلان غونډه مازدیګر په ۴ نیمې بجې پیل او مازدیګر ۵ بجې د ټاکنو خپلواک کمیسون له خوا ډاکټر غني ګټونکی اعلان شو.
ډاکټر عبدالله د ټاکنو پایلې ونه منلې، ډاکتر غني د خپلو پلویانو منځ کې خپل بری ولمانځه او چمتووالی یې نیاوه چې د فبروري پر ۲۷مه د لوړې مراسم تر سره کړي، مګر د امریکا د فشار په نتیجه کې یې د لوړې مراسم وځنډېدل او د مارچ پر ۹مه، په ارګ او سپیدار ماڼې کې په یو وخت سره، دواړو "ډاکټر غني او ډاکټر عبدالله" د لوړې مراسم تر سره او هر یوه خپل ځان ولسمشر ونوماوه.
د حامد کرزي، استاد سیاف، استاد عبدالکریم خلیلي او یونس قانوني له خوا هڅې وشوې چې دواړه ډاکټران جوړجاړي ته وهڅوي، مګر ونه توانېدل.

حکمتیار د مئ ۴مه ۲۰۱۷، کابل ته راغی او په ارګ کې یې د حکومت له لوري نیول شوو مراسمو کې وینا وکړه.

حکمتیار د ۲۰۱۹ ولسمشرۍ ټاکنو ته نوماند و، ټول ټال یې ۷۰زره رایې وګټلې.

د اپریل پر ۲۳مه، مایک پمپیو کابل ته راغی، هڅه یې وکړه چې ډاکټر غني او ډاکټر عبدالله وهڅوي چې ټول شموله افغان حکومت باندې توافق ته ورسیږي، مګر ډاکټر غني چمتو نه و چې له ډاکټر عبدالله سره ۵۰ سلنه "مساوي" واک ومني.
بیا هم د استاد سیاف، حامد کرزي، خلیلي او یونس قانوني له خوا د ډاکټرانو د جوړجاړي هڅو ته دوام ورکول شو چې بالاخره د مئ پر ۱۷مه ۲۰۲۰ / د غويي ۲۸مه ۱۳۹۹، د ډاکټر غني او ډاکټر عبدالله ترمنځ د مساوي واک ویشنې هوکړه لاسلیک شوه.
داسي چې ډاکټر عبدالله به د ملي پخلاینې د عالي شورا مشرې کوي، د هیواد دویم کس پروتوکول به ورکول کیږي، په کابینه کې به ۵۰ سلنه وزیران لري، په هر ولایت کې چې هر یوه له دوی دوو زیاتې رایې ګټلې وی، والي به د همهغه له خوا معرفي کیږي او په بهرنیو هیوادو کې ۵۰ سلنه سفیران به هم د عبدالله له خوا معرفي کیږي.
دواړو ډاکټرانو له حامد کرزي او استاد سیاف څخه مننه وکړه، مګر یونس قانوني د ډاکټر عبدالله او ډاکټر غني په هوکړه خوښ نه و.
د ډاکټر غني او ډاکټر عبدالله ترمنځ د هوکړې مخالفت د حزب اسلامي "حکمتیار" ګوند او جمعیت اسلامي ګوند له خوا وشو.
دغه ډول جوړښت یې ناکامه تجربه وبلله، ویې ویل چې ګډ حکومتونه د حل لاره نه ده او د امریکا متحده آیالاتو – طالبانو د تړون عملي کېدل سولې ته د رسیدو لاره ده.
د ډاکټر غني له خوا د جون پر لومړۍ نیټه د حامد کرزي ورور محمود کرزی د ښارجوړولو او ځمکو وزیر وټاکل شو او د جون پر ٦مه د وزارت کارکونکو ته ور وپېژندل شو.
ډاکټر غني دندې د لیاقت نه، بلکې د معاملې پر بنسټ او هغوی چې همده ته به یې د غلاو ونډه ورکوله، ښې لوړې دندې ورکولې.
تر ډیره د میرمنو او حتی ځینو سړو په ګومارنه کې د ډاکټر غني عیسوۍ میرمن رولا غني خلاص لاس درلود.

د ډاکټر غني د لومړۍ او دويمې دورې حکومتو پر مهال په هيواد کې غلا، اختطاف، فساد، رشوت او اخلاقي فساد اوج ته ورسيد.
د جون ۲۲مه ۲۰۲۰، پژواک خبري اژانس راپور ورکړ چې د کرونا ناروغي اړوند چې کومې د مصنوعي تنفس ماشينونه (وينټيلاټور) د ځينو هيوادو له خوا له روغتيا وزارت سره يې مرسته شوې وه، ۳۲ د مصنوعي تنفس ماشينونه پاکستان ته قاچاق او خرڅ شوې وو. په داسي حال کې چې په کابل کې د اکسيجن د نشتون له امله هيوادوال په روغتون کې د کرونا ناروغي له امله مړه کېدل.
دارنګه د جولای ۱۱مه ۲۰۲۰، پژواک خبري اژانس راپور ورکړ چې په واشنګټن کې د افغانستان سفارت ۷۰ متره ديوال د سفيرې رويا رحمانې له خوا په ۱،۸ ميليونه ډالر باندي رغول شوی و.
د ډسمبر ۲۰مه ۲۰۲۱، پژواک اژانس راپور ورکړ چې د رويا رحماني ورځنی معاش او امتيازات تر زر ډالره زيات کېدل.
ډسمبر ۲۰۱۸ کې بهرنيو او کورنيو رسنيو راپور ورکړ چې د فوټبال د فدراسيون رئيس کرام الدين کريم، د فوټبال په ځينو ښځينه لوبغاړو نجونو جنسي تيری کړی، ګارډين ورځپاڼې ته ځينو نجونو منلي وه چې پر دوی د فوټبال د فدراسيون د مشر له خوا په زور جنسي تيری شوی. او د جون پر ۸مه ۲۰۱۹، د فوټبال نړيوال فدراسيون (فيفا) د هميش لپاره د فوټبال اړوند فعاليتونو څخه منع کړ.
د جنوري ۱۰مه ۲۰۱۹، ابو شمس[۲۴۴] ما (ليکوال) ته وويل چې له هرات څخه د ولسي جرګې وکيله ناهيد فريد يو ځل د ملي اردو د روزنې قومندانۍ ته راغلي وه، هغې د ملي اردو پوځيان ته وينا کوله، ويې ويل:"د ملي اردو کسان ډير پاک نفسه او په هيواد مين ځوانان دي، يو ځل په هرات کې د اردو پوځيانو ودرولم، هغوی ته مې وويل چې زه ناهيد فريد د ولسي جرګې وکيله يم، تاسي د هيواد ساتونکي ياست، زموږ وياړ ياست.

[۲۴۴] ابوشمس د دفاع ورازت د پوځيانو د روزنې قومنداني کې د عقيدوي درسونو استاد دی او پوځيانو ته عقيدوي درسونه وايې تر څو يې مورال جګ شي.

د ملي اردو پوځي راته وويل چې سمه ده، خو يوه پوښتنه کوم، زموږ جګړه له طالبانو سره څنګه "رواه يا ناروا" ده، هغوی پر حق دي که موږ؟
ما (ناهيد) پوځي ته وويل: تاسي پر حقه او طالبان پر ناحقه دي.
پوځي وويل: طالبان پر حقه دي، هغوی د هيواد له خاورې څخه ساتنه کوی، هغوی بهرنيان په هيواد کې نه پرېږدي او موږ پوځيان د دولت له رشوت خورو قاضيانو، په فساد کې ککړو چارواکو څخه ساتنه کوو، تاسي پوهيږئ چې هره شپه د هرات ښار کې ځومره ميرمنې بداخلاقي کوي، موږ همدوی ته د بد اخلاقي زمينه برابره کړي، د همدوی د ساتنې لپاره همدلته ولاړ يو، هر شپه ځومره فحشا کيږي، خو د همدوی لپاره موږ پيره (ګزمه او ساتنه) کوو. اوس تاسي ووايـاست چې موږ که طالبان په حقه دي."
د مئ ۲۳مه ۲۰۱۹، د ملي يووالي حکومت د مشر ډاکټر غني د ځانګړې امنيت سلاکار جنرال حبيب الله احمدزي (۱۴ اکتوبر ۲۰۱۴ وګمارل شو، د اکتوبر ۲۰۱۸ ولسي جرګې ټاکنو ته د نوماند کېدو له امله يې له دندې استعفی وکړه)، هغه د مئ ۲۳مه ۲۰۱۹، له خورشيد ټلويزون سره د بحث پر مهال وويل چې په ارګ کې اخلاقي فساد شته، له نجونو سره بدلمني د ارګ په دننه کې کيږي، لويې څارنوالې اسناد او شواهد ورڅخه وغوښتل، هغه وويل چې اسناد او شواهد لري خو نړيوالې بې طرفه محکمې ته يې سپاري. ارګ يې څرګندونې رد کړې، خو هغه پر خپلو څرګندونو بيا بيا تکرار وکړ او په ارګ کې يې د اخلاقي فساد د شتون خبره کوله. همدارنګه احمدزي وويل چې د ۲۰۱۸ ولسي جرګې ته ځينو ښځينه وکيلانو هم په ارګ کې د ډاکټر غني له سلاکار ډاکټر فضل محمود فضلي سره د اخلاقي فساد کولو له امله پارلمان ته لاره موندله. له دي وروسته نړيوالو رسنيو هم په ارګ او د افغانستان په ځينو وزارتونو کې له ښځينه کارکونکو سره د اخلاقي فساد او جنسي ځورنې راپوروونه خپاره کړل. او د بي بي سي پښتو څانګې له ځينو ځورول شويو ميرمنو سره مرکې وکړې.

ډاکټر اشرف غني ونه توانېد چې د خپل واک تر وروستۍ ورځې هم د حکومت کابينه بشپړه کړي، ډېری وزيران او عمومي رئيسان سرپرستان وو، په دي کې تر ټولو

جنجالي بحث د افغانستان بانک د رئیس اجمل احمدي و، چې د مالي فساد تورونه ورباندي و، ځيني داسي راپورونه هم ورکول شول چې له افغانستان بانک څخه يې له ارګ سره په تفاهم ډېر ډالر غلا کړي.

جولای ۲۰۲۰ کې راپورونه ورکول شول چې د افغانستان بانک چې ۲۴ساعته برېښنايې اسنانتياوي پکې شتون لري، په قصدي ډول د ۴ ساعتونو لپاره برېښنا قطع چې امنيتي کيمري هم ور سره بندي شوې، په دغه موده کې د افغانستان بانک له خزاني پرېمانه ډالر بل ځای ته انتقال شوې. د بن له کنفرانس وروسته دا لومړی ځل و چې د افغانستان بانک برېښنا پرې او امنيتي کمرې يې بندې شوې وي.

افغان حکومت د ځينو افغان سياستوالو، علماوو او پوهنتون استادانو هدفي وژني پېل کړي؛ هغوی چې په حکومت يې سالم نقد کاوه، تر ټولو لومړي پر ما (ليکوال) وسلوال بريد وشو (۱۱ اکټوبر ۲۰۱۹)، له دي وروسته پر ليکوال او سياسي شنونکي قاضي محمد حسن حقيار وسلوال بريد وشو(۳۰اکټوبر ۲۰۱۹)، له هغه وروسته د اسيا په کچه سياسي شنونکی استاد احمد وحيد مژده په شهادت ورسيد (۱۸ نومبر ۲۰۱۹).

د کابل ښار د وزير محمد اکبر خان جامع مسجد خطيب او د کابل پوهنتون استاد مولوي محمد اياز نيازی (۲ جون ۲۰۲۰)، د کابل د شيرشاه سوري جامع مسجد خطيب مولوي عزيزالله مفلح (۱۲ جون ۲۰۲۰)، د پوهني وزرات د علمي شورا رئيس او د قاصد تحليلي مرکز مشر دکتوبر عبدالباقي امين (۱۹ اګسټ ۲۰۲۰)، د جيعت اصلاح افغانستان د مرکزي شورا رئيس دکتور محمد عاطف (۲ فبروري ۲۰۲۱) او مشهر عالم مولوي محمد نعمان (۱۴ مئ ۲۰۲۱) په يادو نيټو په شهادت ورسول شول او ډيری نور علماء، د پوهنتونو استادان او سياستوال عملاً د افغان حکومت له خوا تهديد او ځيني يې په شهادت ورسول.

د طالبانو او امريکا ترمنځ "افغانستان ته د سولې راوستلو تړون – ۱۹ فبروري ۲۰۱۹ " مخکې او وروسته جګړو ډېر زور واخيست، په تړون کې ليکل شوې وو چې امريکا او ناټو پوځيان به په ۱۴ مياشتو کې په بشپړ ډول له افغانستان څخه ووځي.

له تړون وروسته طالبانو د ولسوالیو نیولو او کنټرول جګړې تیزې کړي، ډیرې ولسوالۍ د طالبانو تر کنټرول لاندې راغلي، افغان حکومت له ولسوالیو څخه د دفاع او طالبانو سره مخامخ جګړې کې پاتې راغي، چې بالاخره طالبانو په ځینو سېمو کې د افغان ملي اردو په لویو قطارونو هم مرګوني حملې وکړې[۲۴۵].

څومره چې د طالبانو او مریکا ترمنځ د تړون له مخې د امریکا/ناټو پوځیانو د وتلو مودې ته نیټه نږدې کیده، په همهغه اندازه د طالبانو له خوا جګړې زور اخیست او افغان حکومت یې په وړاندې مقاومت له لاسه ورکاوه.

د طالبانو له خوا د ولسوالیو د پرله پسې نیولو طالبان نور هم زوړور کړل، په کندهار ولایت یې برید وکړ.

[۲۴۵] له تړون وروسته طالبانو په هلمند ولایت کې په ځینو ولسوالیو بریدونه وکړل، د تړون له مخې امریکایانو بمبارد بند کړی و، کله چې طالبانو د ولسوالیو مرکزونه ونیول او محاصره یې د ولسوالیو پر مرکزونو زیاته کړه، امریکایانو هم بمبارد پیل، طالبانو او امریکایانو له تړون څخه د سرغړونې پړه پر یو بل اچوله.
۲۱ اکتوبر ۲۰۲۰، د تخار ولایت بهارک ولسوالۍ کې طالبانو پر افغان پوځیانو برید وکړ چې د یاد ولایت د امنیت امر په ګډون یې تر ۷۰ تنو زیات پوځیان ووژل.
طالبانو په بېلابېلو ولایتونو بریدونه وکړل

ارګ: ډاکټر عبدالله، استاد سیاف، حکمتیار، ډاکټر غني او حامد کرزی

بارک اوباما او حامد کرزی / بارک اوباما او اشرف غني

اتم څپرکی

د طالبانو او امريکا ترمنځ د سولې مخامخ خبرې

د امریکا متحده آیالاتو او طالبانو مذاکرات

د اکتوبر ۷مه ۲۰۰۱، د امریکا تر حملې وروسته تر ۲۰۰۹ ز کال پورې یوازې د جګړې خبرې کېدې، د هیچا له خولې داسې نه اورېدل کېدل چې طالبانو ته د سولې خبرو حق ورکول شي. افغان حکومت د سولې په نوم د بیا پخلاینې او بیا وروسته د سولې عالي شورا په نوم جوړښتونه جوړ کړي وو، د بیا پخلاینې مشرې حضرت صبغت الله مجددي کوله، چې له نومه یې ښکاري چې حکومت غوښتل چې طالبان له افغان حکومت سره یو ځای شي.

همدارنګه د سولې عالي شورا مشرې هم د لومړي ځل لپاره استاد برهان الدین رباني ته ورکول شوه، بیا هم ټوله هڅه دا وه چې طالبان د افغان حکومت برخه شي، له حکومت سره یو ځای شي.

په ۲۰۰۹ ز کال کې امریکایانو چمتووالی وښود چې له طالبانو سره د خپل بندي پوځي بوبریګډال د خلاصون اړوند خبرې وکړي، د طالبانو د سیاسي کمیسون مشر سید طیب اغا قطر او جرمني ته سفرونه وکړل، همدارنګه په ۲۰۱۰ ز کال کې امریکایانو درک کړه چې جګړه نه شي ګټلای، په قطر کې یې د طالبانو له سیاسي دفتر سره هوکړه وکړه او د دوی ترمنځ لېدنې وشوې.

۲۰۱۱ ز کال کې عملاً د طالبانو استازي په دوحه کې وو. په ۲۰۱۲ ز کال کې یې کورنۍ هم وروستلې او په جون ۲۰۱۳ کې د طالبانو د قطر دفتر له یوې ورځې رسمي پرانستې وروسته بیرته وتړل شو.

۲۰۱۱ او ۲۰۱۲ داسې کلونه وو چې جګړو زیات شدت درلود، د امریکا د هغه وخت ولسمشر بارک اوباما د جګړې تنور ګرم کړی و، افغانستان ته یې ۳۰ زره اضافي پوځیان نور هم را لیږلي وو.

د جګړې دواړه لوریو د نظامي پرمختګونو هڅه کوله. په همدې وختونو کې امریکایي/ ناټو او افغان پوځیانو په ځینو سیمو کې د طالبانو ضد پراخ نظامي عملیات پیل کړي وو، خونړۍ پیښې کېدلې، هره ورځ په لسګونو افغانان د جګړې دواړو لورو ته وژل کېدل، همدارنګه بې ګناه ملکي افغانان هم د جګړې د شدت

له امله وژل کېدل، زخمي کېدل او بې کوره کېدل.

تر ټولو زيات د جګړې شدت په هلمند او کندهار ولايتونو کې وو، همدارنګه په کونړ ولايت کې هم جګړو زور اخيستی وو.

په دغسي جګړهييز حالت کې د سولې خبرې اسانه هم نه وې، د چارواکو له خوا تهديدونو شتون درلود، يوازې د ټاکنو او ډيموکراسي خبرې په کابل کې کېدلې.

د حامد کرزي د حکومت پر مهال د امريکا تګلاره دا وه چې له طالبانو او حزب اسلامي سره د سولې خبرې ونه شي، بلکي له طالبانو او حزب اسلامي څخه غوښتل کېدل چې له افغان حکومت سره يوځای شي.

کله چې د ډاکټر اشرف غني حکومت (۲۹ سپټمبر ۲۰۱۴) راغی، د امريکا تګلاره دا وه چې حزب اسلامي کابل ته راوستل شي او له طالبانو سره د افغان حکومت د سولې خبرې پيل شي.

د اکتوبر پر ۹مه ۲۰۱۸، د سې شنبې ورځ، په اسلام اباد کې د جګړه‌ييزو طالب هيئت او جګړه‌ييزو امريکايي هيئت ترمنځ ليدنه وشوه، له ډېرې مودې د پاکستان له خوا غوښتنه او فشار و چې طالبان دي د افغان حکومت له استازو سره مخامخ خبرې وکړي، طالبانو ونه منله او بيا وروسته يې هڅه داوه چې د امريکايانو، طالبانو او افغان حکومت ترمنځ درې اړخيزه خبرې وشي، خو د طالبانو غوښتنه داوه چې يوازې له امريکايانو سره مخامخ خبرو ته کښيني او طالبان خپل هدف ته ورسيدل.

د طالبانو د هيئت مشرې د شيخ هبة الله د دفتر رئيس مولوي اميرخان متقي کوله، د قطر سياسي دفتر څخه شيخ شهاب الدين دلاور، مولوي عبدالسلام حنفي او قاري دين محمد هم د هيئت غړي وو او د پلاوي ۴ نور غړي (چې ځينې يې د رهبري شورا غړي وو) ټولو د امريکايي لوري له لوړ پوړي پلاوی سره وکتل[۲۴۶].

---

[۲۴۶] مولوي عبدالسلام حنفي د کابل نيولو وروسته د رئيس الوزراء اقتصادي وروسته اداري مرستيال، ملا اميرخان متقي د بهرنيو چارو سرپرست وزير، شيخ دلاور صاحب د معدن او پټروليم سرپرست وزير او قاري دين محمد حنيف د اقتصاد سرپرست وزيران اعلان شول.

د امریکا له خوا د بهرنیو چارو وزارت سولې برخه کې ځانګړی استازی زلمی خلیلزاد، د سپینې ماڼې ځانګړی استازی، په افغانستان کې د امریکا/ناټو پوځیانو عمومي قوماندان سکاټ میلر[۲۴۷]، د سي آی اې رئیس او لوړ پوړي چارواکي وو، چې له طالبانو سره یې خبرې وکړې.

د طالبانو – امریکا ترمنځ د مخامخ خبرو اړوند تر ټولو لوی خنډ د سپټمبر ۸مه ۲۰۱۹ کې څکه را منځته شو چې طالبانو کمپ ډیویډ کې له ولسمشر ټرمپ سره لیدنه رد او د ټرمپ له خوا د ۱۱ میاشتو مخامخ خبرو درولو ټویټ وشو[۲۴۸].

---

[۲۴۷] جنرال سکاټ میلر په افغانستان کې ډیر کلونه پوځې دنده کړي چې د سپټمبر ۲مه ۲۰۱۸ د جولای ۱۲مې ۲۰۲۱، په افغانستان کې د پریکنده ماموریت (امریکا/ناټو پوځیانو) عمومي قوماندان و.

[۲۴۸] د سپټمبر پر ۸مه ۲۰۱۹، د امریکا ولسمشر ډونالډ ټرمپ درې یو له بل سره تړلې ټویټونه وکړل، ویې ویل چې د یکشنبې ورځ، د سپټمبر ۸مه، د طالبانو له مشرانو سره پلان شوې پټه ناسته او په جلا ډول د افغانستان له ولسمشر سره پټه ناسته په کمپ ډیویډ کې لغوه کوم، څکه طالبانو په کابل کې تیره ورځ (۵ سپټمبر) یو امریکایې پوځي او ۱۲ بې ګناه کسان ووژل.

ټرمپ پر خپل ټویټر ولیکل:" ټاکل شوې وه د یکشنبې په ورځ د کمپ ډیویډ په تفریح ځای کې د طالبانو د لوړ پوړو مشرانو او د افغانستان د جمهور رئیس سره جلا جلا په پټه توګه ووینم، دوی همدا نن شپه امریکا ته راتلل، متاسفانه د طالبانو ډلې د کاذب فشار راوړلو په خاطر په کابل کې د یو برید مسولیت ومانه چې په هغه کې زمونږ یو ستر سرتیری او ۱۱ تنه نور ووژل شول.

ما سمدستي دا لیدنه لغوه کړه، او د سولې مذاکرات مې ودرول، څه ډول کسان بیشمیره خلک په ظاهره د خپلو چاڼه وهلو د موقف د قوي کولو لپاره وژني؟

دوی (طالبانو) په کابل کې په وروستي برید سره د خپلو چاڼه وهلو موقف غښتلی نه بلکه "خراب" کړ.

که چیري هغوی(طالبان) د سولې د دې مهمو خبرو په جریان کې پر اوربند کولو باندي موافقه نه سي کولای او حتی د دې توان لري چې۱۲ تنه بې ګناه خلګ ووژني، نو ښایي

طالبانو د سیمې هیوادونو ته سفرونه پیل کړل، ایران، ازبکستان، چین، ماسکو او اندونیزیا ته د ملا برادر اخوند [۲۴۹] په مشرۍ د طالبانو د پلاوي سفرونه او په لوړه کچه

هغوی د دې توان هم و نه لري چې د سولې یوه ګټوره او با مفهومه هوکړه لاسلیک کړي. هغوی (طالبان) د څو نورو لسیزو لپاره جګړه کول غواړي."

اصلاً ټرمپ په دې غوسه شوی و چې طالبانو کمپ ډیوېډ ته دده بلنه ونه منله، د طالبانو – امریکا مخامخ خبرو په جریان کې ډېر ځله د طالبانو له خوا پر بهرنیو پوځیانو بریدونه شوې وو او مرګ ژوبله یې هم ورته اړولي وه.

د سپتمبر پر ۵مه ۲۰۱۹، د کابل ښار شش درک سیمه کې پر بهرنیو پوځیانو د طالبانو له خوا موټر بم برید وشو، چې پایله کې یې امریکا ومنله چې یو پوځي یې وژل شو.

رسنیو راپور ورکړ چې د برید له امله یو امریکایي سرتیري، د ناټو ځواکونو یو رومانیایي سرتیری او لس افغان ملکي وګړي ووژل شول او ۴۲ تنه ټپیان شول.

طالبانو د برید پړه پر غاړه واخیستله او د طالبانو ویاند ذبیح الله مجاهد پر خپل ټویټر ولیکل:"تن لس بجې د کابل ښار ۹مه حوزه کې د کابل ادارې د استخباراتو د ریاست چهل په نظام قراول کی د بهرنیو اشغالګرو په هغه قطار فدایي برید وشو چې دغه ریاست ته داخلیده، ۳ لنډکروزر موټر بشپړ ویجاړ شول، ۱۲ بهرني اشغالګر او ۸ تنه د کابل ادارې د ملي امنیت په نامه عسکر ووژل شول".

[۲۴۹] ملا برادر اخوند د ملامحمد عمر اخوند نایب و، د طالبانو اړوند چارو کې یې د پاکستان غوښتنې په نظر کې نه نیولې، سولې ته ژمن و، د پاکستان د استخباراتو له خوا دفبروري ۸مه ۲۰۱۰ سهار مهال ونیول او زنداني شو. د سپتمبر ۲۱مه ۲۰۱۳ په ښکاره د سولې پروسې سره د همکاري په نوم له زندان څخه خوشی شو، مګر ډېر ژر بیرته د پاکستاني استخباراتو له خوا ونیول او زنداني شو.

کله چې د امریکا او طالبانو مخامخ خبرې د اکتوبر پر ۹مه، په اسلام اباد کې وشوې، د اکتوبر پر ۲۴مه ۲۰۱۸، ملا برادر اخوند له پاکستاني زندان څخه ازاد شو، د جنوري ۲۴مه ۲۰۱۹، د طالبانو د مشر شیخ هبة الله اخوندزاده سیاسي مرستیال او د قطر سیاسي دفتر مشر وټاکل شو.

ملا برادر اخوند د طالبانو له خوا د کابل تر نیولو وروسته د سپتمبر پر ۷مه ۲۰۲۱، مرستیال رئیس الوزراء اعلان شو.

لېدنې د دې لامل شوې چې د افغان حکومت غوسه را وپاروي او د طالبانو د سفرونو اړوند يې رسمي غبرګون وښود.

۲۱ نومبر ۲۰۱۸، له امريکا سره د طالبانو د مذاکراتې ډلې مشر حاجي شيرمحمد عباس ستانکزي [۲۵۰] ما (ليکوال) ته په دوحه کې د ناستي پر ماله وويل:" د طالبانو او امريکا ترمنځ خبرې له ۲۰۱۵ ز کال راپه ديخوا، د اوباما د ولسمشرۍ له وخته جريان درلود، لومړي وخت کې د ريچارډ اولسن Richard Gustave Olson په نوم، بيا د لورال ميلر Laurel Miller په نوم د بهرنيو چارو مرستيال وزيرې او له هغې وروسته د امريکا د بهرنيو چارو مرستيال وزيرې اليس ويلز Alice Wills او بالاخره له زلمي خليلزاد سره طالبانو مذاکرات درلودل[۲۵۱].

---

[۲۵۰] عباس ستانکزی د طالبانو د قطر سياسي دفتر مشر او د رهبري شورا غړی، د طالبانو د نظام پرمهال د بهرنيو چارو او بيا وروسته دعامې روغتيا مرستيال وزير پاتې شوی. هغه د قطر سياسي دفتر مرستيال مشر او کله چې طالبانو خپل نوی مشر ملا اختر محمد منصور وټاکی، سيد طيب اغا د ۲۰۱۵ ز.کال د اګسټ پر ۴مه د سياسي دفتر له مشرتوبه استعفی ورکړه او په قطر کې په علمي او فرهنګي چارو کې بوخت شو. په قطر کې د سياسي دفتر لپاره عباس ستانکزی سرپرست مشر وټاکل شو، چې بيا وروسته د ياد دفتر رئيس وټاکل شو. له امريکا سره د مذاکراتې ډلې مشر، له افغان حکومت سره د مذاکراتي ډلې مرستيال مشر او د کابل تر نيولو وروسته د بهرنيو چارو سياسي مرستيال وټاکل شو.

[۲۵۱] ريچارډ اولسن د بارک اوباما په وخت کې د افغانستان او پاکستان لپاره د امريکا ځانګړی استازی (۱۷ نومبر ۲۰۱۵ تر ۱۷ نومبر ۲۰۱۶) و، له ده وروسته همدا دنده لورال ميلر مخکې وړله. ميلر د ۲۰۱۳ له نيمايې بيا د ۲۰۱۷ تر نيمايې، لومړي وخت کې د افغانستان او پاکستان لپاره د امريکا د ولسمشر د ځانګړي استازي مرستياله او بيا وروسته د ولسمشر ځانګړې استازې وه.
اليس ويلز د جون ۲۶مه ۲۰۱۷، د ولسمشر ټرمپ له خوا د جنوبي او مرکزي اسيا لپاره د امريکا د بهرنيو چارو وزارت ځانګړې استازې په دنده وګمارل شوه.

د اوباما د حکومت پر مهال طالبان له امریکا سره ډیر پر مخ ولاړل، ۱۴ مادو کې مقدماتي تګلاره ترتیب شوې وه، چې د قطر دفتر خلاصیدل، د طالبانو او امریکا مخامخ خبرې پیل کېدل او دواړه لوري به په ذمه واري خبرې کوي او تضمین به شتون ولري، مګر بیا هم هغه وخت خبرې ناکامه شوي او حامد کرزي په قطر کې د طالبانو لپاره د دفتر د خلاصیدو سره مخالفت وکړ[۲۵۲].

که ډاکټر غني هم د بهرنیو ځواکونو د وتلو اعلان وکړي، پر سبا یې ورسره خبرې پیل کوو.

امریکایانو ویل چې په قطر کې د طالبانو د دفتر خلاصیدو سره هم مهاله تاسي له افغان حکومت سره خبرې پیل کړئ، ولي موږ ورته ویل چې موږ د امریکا اړوند خبرې له امریکا سره کوو او د افغانانو اړوند خبرې په خپل وخت کې له هغوی سره کوو.

له خلیلزاد سره ناستو کې اصلي موضوع د امریکایي پوځیانو د وتلو وه، له دوی (امریکایانو) سره دا اندیښنه وه چې په راتلونکي کې بیاځل افغانستان د امریکا خلاف ونه کارول شي."

[۲۵۲] د جون میاشتي پر ۱۸مه ۲۰۱۳ ز. کال په قطر کې د دوحې ښار کې د مازیګر پر ۶:۳۰ بجو د طالبانو سیاسي دفتر د یو لړ مراسمو په ترڅ کې په رسمې تول پرانستل شو. په ویډیو کې ښکاریدل چې طالبانوخپل سپین بیرغ د دفتر په دننه کې اوچت کړ او دا ډول د سیاسي دفتر لپاره ځانګړي لوحه یې هم د دفتر په مخ کې نصب کړه.
ولسمشرحامد کرزي له دي کبله د یاد دفتر مخالفت وکړ چې د موازي سفارت حثیت لري او د افغانستان سفارت په قطر کې وجود لري. هغه وویل چې د طالبانو بیرغ او د اسلامي امارت په نوم لوحه په قطر کې طالبانو ته د رسمیت پېژندلو په معنی ده، شدید مخالفت یې وکړ او بالاخره یاد دفتر له یوې ورځي وروسته وتړل شو.

د ۱۱ پړاوه خبرو لنډيز د طالبانو له خولې

د نومبر پر ۱۰مه ۲۰۱۹، موږ "پوهاند محمد اسماعيل يون، ډاکټر فيض محمد ځلاند، استاد اسد وحيدي، ولي الله شاهين، خيرالله شينواری، شفيع اعظم او مطمئن" له طالب مشرانو "شيخ شهاب الدين دلاور، شيخ سيد رسول حليم، قاري دين محمد حنيف، سهيل شاهين، مولوي محمد نبي عمري، مولوي ضياء الرحمن مدني، دکتور مزارګل صالح، ملا عبدالاحد جهانګيروال" سره د دوحې په موقنپيک هوټل Movenpick Hotel Doha د جنيوا سالون کې ۵ ساعته ناسته درلودله

طالب مشرانو وويل:"موږ د ولس له غوښتنو پرته نورې غوښتنې نه لرو، له امريکا سره له نږدې ۹ کلونو زموږ مذاکرات روان و، خو يوازې دا يو کال له خليلزاد سره مذاکرات ښکاره و، له دې مخکې د امريکا د ولسمشر بوش له هغه وروسته د ولسمشر اوباما او بيا د ولسمشر ټرمپ د حکومت پر مهال خبرې شوې، هر ځل زموږ او امريکا ترمنځ د بهرنيو ځواکونو د وتلو اړوند مذاکرات چې مخکې وړل شوې، بيا د امريکا له خوا پکې خنډ پيدا شوی او بلې ډلې يې له سره د مذاکراتو د پيل غوښتنه کړې، کله چې خليلزاد مذاکرات پيل کول، هغه ويل چې د تيرو مذاکراتو ۸۰۰ پاڼې راپور مې لوستلی دی.

له امريکايانو سره د اجنډا لپاره ۴ مسايل (له افغانستان څخه د ټولو بهرنيو ځواکونو بشپړ وتل، له افغانستان خاوري امريکا، د دوی ايتلافي او ملګرو هيوادو ته نه ګواښ، بين الافغاني تفاهم او اوربند) وو، چې موږ بايد ورسره خبرې کړې وای، خو موږ له هغوی سره پر دوو مسئلو (له افغانستان څخه د بهرنيو ځواکونو؛ که تر هر نوم لاندې وي، بشپړ وتل او له افغانستان څخه امريکا، د امريکا ايتلافي غړو هيوادونو او متحدينو ته نه ګواښ) باندې بحثونه درلودل، پاتې دوه نور يې زموږ افغانانو داخلي موضوع ده.

د خليلزاد له خوا داسې بلنه وه چې د ملا برادر په ګډون به د مذاکراتي ډلې ټول غړي د سپټمبر پر ۹مه يا ۱۰مه واشنګټن کې له ټرمپ سره ګوري، خو موږ ته يې نه و ويلي چې ډاکټر غني هم واشنګټن ته بلل کيږي او لېدنه به په کمپ ډيويډ کې

وي، بلکې موږ ته يې داسې ښودله چې لېدنه به په واشنګټن کې له ټرمپ سره يوازې د طالبانو وي. موږ د امريکايانو بلنه منلې وه، د دوی غوښتنه وه چې د ټرون د لاسليک د نيټې تر اعلان وروسته او د ټرون تر لاسليک مخکې به له ټرمپ سره ګورئ، خو موږ ور سره ونه منله او دوه لاملونه يې درلودل:

۱ - مخکې د ټرون له لاسليک څخه که له ټرمپ سره ووينو، دا انديښنه پيدا نه شي چې طالبانو معامله وکړه.

۲ - دافغانانو دود دادی چې د دښمن کور ته له روغې مخکې نه ورځي.

کله چې موږ واشنګټن ته خپل تګ لغوه کړ، دلته په قطر کې شپه وه چې ټرمپ ټويټ کړی و چې خبرې درول شوې، سهار مې قاري حنيف ته وويل چې خبره خطرناکه شوه. اصلاً خبره د مذاکراتو د لغوه کېدو نه، بلکې زموږ د نه تګ له امله ټرمپ دا کار وکړ.

موږ وروسته بيا خبر شوو چې د امريکا له خوا لېدنه په کمپ ډيوېډ کې ترتيب شوې وه او ډاکټر غني هم ور غوښتل شوی و.

له خليلزاد سره موږ د بنديانو د تبادلې په اړه ناسته درلوده، خليلزاد ويل چې د ښه نيت له کبله تاسې بايد د پوهنتون دوه استادان (جان ويکس او کيون کېنګ) خوشې کړئ، موږ ورته وويل چې تاسې هم بايد انس حقاني، حافظ عبدالرشيد او حاجي مالي خان خوشې کړئ."

بالاخره د خبرو د بيا پيل او دواړو لورو له خوا د ښه نيت ښکاره کولو په موخه د انس حقاني او دوو ملګرو تبادله د افغان -امريکايي پوهنتون له دوو استادنو سره وشوه[۲۵۳].

---

[۲۵۳] د بحرين هوايي ډګر کې د امريکا له خوا بې وسلې انس حقاني او حافظ عبدالرشيد د ۲۰۱۴ز. کال د اکتوبر مياشت کې ونيول شوو، دوحې ته يوړل شول او له هغه ځايه باګرام زندان ته راوستل شول. په مقابل کې يې د حقاني شبکې له خوا د امريکايي پوهنتون دوه استادان "ټيموتي جان ويکس او کيون کېن" د ۲۰۱۶ز. کال د اګسټ په مياشت کې له کابل څخه وتښتول شوو.

د يادې تبادلې له امله د طالبانو او امريکا ترمنځ ولاړ مذاکرات بياځل پيل، په لنډه موده کې دواړه لوري تفاهم ته ورسېدل، د فبروري ۲۹مه ۲۰۲۰، په دوحه کې د امريکا او طالبانو ترمنځ "افغانستان ته د سولې راوستلو تړون"، د طالبانو د مرستيال مشر ملا عبدالغني برادر او د افغانستان لپاره د امريکا د بهرنيو چارو وزارت ځانګړي استازي زلمي خليلزاد ترمنځ لاسليک شو، په مراسمو کې د امريکا د بهرنيو چارو وزير مايک پمپيو [٢٥٤] او ګڼو هيوادو بهرنيو چارو وزيرانو او ځانګړو استازو ګډون کړی وو.

له تړون څخه په ځينې مواردو کې دواړو لورو سرغړونې درلودلې، امريکايې او ناټو پوځيان د تړون مطابق په خپله نيټه له افغانستان څخه په بشپړ ډول ونه وتل، له طالبانو يې وغوښتل چې لږ نور وخت هم ورته ورکړي.

له افغانستان څخه د اګسټ پر ۳۱مه ۲۰۲۱، د شپې ۱۲ بجې، ورووستی امريکايې پوځي د کابل نظامي هوايې ډاګر څخه پوځې الوتکې ته پورته او په بشپړ ډول زموږ له هيواده د امريکا/ناټو پوځيان ووتل.

د امريکا او طالبانو د مذاکراتو اړوند تفصيل، جزئيات او مسايل زما "د امريکا او طالبانو د سولې تړون، ۱۱ پړاوه مخامخ خبرې" کتاب کې ولولئ.

د نومبر پر ۱۸مه ۲۰۱۹، درې طالب بنديان (انس حقاني، حافظ عبدالرشيد او حاجي مالي خان) دوحې ته يوړل شول او د نومبر پر ۱۹مه يې تبادله د افغان - امريکايې پوهنتون له دوو استادانو (امريکايي پروفيسور کوين کينګ او استراليايي پروفيسور ټيموتي ويکس) سره وشوه. طالب بنديان د طالبانو د قطر د سياسي دفتر غړو ته په دوحه کې وسپارل شول او د پوهنتون استادان د زابل ولايت په نوبهار ولسوالۍ کې امريکايانو ته وسپارل شول.
انس حقاني د مشهور جهادي قومندان مولوي جلال الدين حقاني زوی، د طالبانو د مرستيال مشر ملا سراج الدين حقاني ورور دی، حاجي مالي خان يې ماما دی او حافظ عبدالرشيد په قطر کې د طالبانو د سياسي دفتر غړي مولوي محمد نبي عمري ورور دی.

[٢٥٤] د امريکا د بهرنيو چارو وزير (۲٦ اپرې ۲۰۱۸ تر ۲۰ جنوري ۲۰۲۱)، د سي آی اې مشر (۲۳ جنوري ۲۰۱۷ تر ۲٦ اپريل ۲۰۱۸).

نهم څپرکی

د حکومت او طالبانو مخامخ خبرې

د حکومت او طالبانو مخامخ خبرې

د امریکا او طالبانو د سولې تړون پر بنسټ او تفاهم چې د تړون له لاسلیک وروسته به په ۱۰ ورځو کې د طالبانو ۵۰۰۰ بندي جنګیالي د افغان حکومت له زندانو خوشي کیږي، د مارچ پر ۱۰مه ۲۰۲۱ به د افغانانو خپلمنځي خبرې پیل کیږي.

افغان حکومت د ۵۰۰۰ طالب بندیانو لړۍ ډیره وځنډوله، چې د دې لړۍ لومړۍ جوپه ۱۰۰ تنه طالب بندیان د اپریل ۱۲مه ۲۰۲۰[255] او وروستي ٦ طالب بندیان د سپټمبر ۱۰مه ۲۰۲۰ خوشي شول، ۲ تنه یې کابل کې طالبانو ته وسپارل شول او پاتې ۴ تنه یې د امریکایي پوځیانو له خوا دوحې ته انتقال، وروسته طالب مشرانو ته وسپارل شول.

د طالبانو له ۵۰۰۰ بندیانو خوشي کېدو وروسته طالبانو ومنله چې د افغان حکومت له لوري ور پېژندل شوي پلاوي سره د سولې خبرې وکړي[۲۵٦].

د سپټمبر ۵مه ۲۰۲۰، طالبانو د افغانانو د خپلمنځي خبرو لپاره لاندي پلاوی اعلان کړ.

---

[۲۵۵] د اپریل پر ۸مه افغان حکومت د ۱۰۰ طالب بندیانو، دارنګه پر ۱۰مه او ۱۱مه هم د سل سل کسانو د خوشې کیدو اعلان وکړ، مګر طالبانو تاید نه کړه چې خوشي شوې کسان طالبان وو، د اپریل پر ۱۲مه د طالبانو لخوا د حکومت د امنیتي ځواکونو ۲۰ تنه بندیان په کندهار کې خوشي شوو او د حکومت لخوا ۱۰۰ تنه طالب بندیان په کابل کې خوشي شوو.

[۲۵٦] طالبانو غوښتل چې د افغانانو خپلمنځي خبرو کې به افغان حکومت د نورو سیاسي ګوندونو او لورو تر ځنګ یو لوری وي، هڅه یې داوه چې افغان حکومت سره د ټولو جهتونو په استازولي خبرې ونه کړي، د امریکا او نړیوالو له خوا پر طالبانو فشار و چې د افغان حکومت او طالبانو؛ دوو جهتونو ترمنځ سولې ته د رسیدو خبرې وشي، په دي برخه کې د امریکا په غوښتنه د پاکستان او قطر هیوادو له خوا پر طالبانو ډیر فشار و، بالاخره طالبانو ومنله چې په کور دننه د ټولو سیاسي ګوندونو په استازولي له افغان حکومت سره مخامخ د سولې خبرې وکړي.

د انجنیر ګلبدین حکمتیار په مشرۍ حزب اسلامي او د صلاح الدین رباني په مشري جمعیت اسلامي د افغان حکومت تر مشري لاندي د سولې خبرو کې له ګډون څخه ډډه وکړه.

شیخ عبدالحکیم د پلاوي مشر، حاجي شیرمحمد عباس ستانکزی مرستیال مشر او مولوي عبدالکبیر، مولوي عبدالسلام حنفي، مولوي امیرخان متقي، شیخ شهاب الدین دلاور، ملا نورالله نوري، ملا خیرالله خیرخواه، مولوي عبداللطیف منصور، ملا عبدالمنان عمري، محمد انس حقاني، سهیل شاهین، ملا محمد فاضل مظلوم، مولوي محمد نبي عمري، مولوي دین محمد حنیف، ملا عبدالحق وثیق، مولوي مطیع الحق خالص، مولوي محمد قاسم راسخ، ملا شیرین اخوند، مولوي فرید الدین او ډاکټر محمد نعیم وردگ غړي.

د مارچ پر ۲٦مه ۲۰۲۱، د افغان حکومت له خوا د خبرو لپاره لاندي ۲۱ کسان اعلان شول: معصوم ستانکزی د افغان پلاوي مشر، میرمن فاطمه گیلاني، نادر نادري، عبدالمتین بیگ، فوزیه کوفي، ضرار احمد مقبل، عبدالهادي ارغندیوال، محمد رسول طالب، حبیبه سرابي، ډاکتر غیرت بهیر، محمد حفیظ منصور، غلام فاروق مجروح، مولوي عنایت الله بلیغ، باتور دوستم، کلیم الله نقیبي، محمد ناطقي، جنرال ایوب انصاري، شهلا فرید، شریفه زرمتۍ، خالد نور او ډاکتر امین احمدي.

له ځنډونو، ستونزو، مشکلاتو او بې باوریو وروسته، د امریکا او نړیوالو د ډیر فشار پایله کې د سپټمبر ۱۲مه ۲۰۲۰ په دوحه کې د طالبانو او افغان حکومت ترمنځ د سولې خبرې رسمي پیل شوې، مگر ډیر ژر له ځنډ او خنډ سره مخ شوې، د اجنډا په سر نه توافق، د امریکا-طالبانو تړون اړوند د دواړو لورو د نظر اختلاف او ډیر نور مسایل وو چې د افغانانو خپلمنځي ناستې او مذاکرات یې له خنډ او ځنډ سره مخ کړي وو، نږدې درې میاشتې دواړو لوریو د اجنډا پر سر توافق باندي نانډرۍ ووهلې، د دوی ترمنځ د بې باورۍ له امله ناستې یې په ډیر ځنډ کېدلې، تر دې چې طالبانو په نظامي ډگر کې پرمختگ وکړ، یو په بل پسې یې ولایتونو ونیول، د کابل په څنډو کې د څو ساعتونو لپاره تم او بیا د افغان سیاستوالو په غوښتنه، په دوحه کې له امریکایانو سره تر لنډې ناستې وروسته طالبان کابل ښار ته ننوتل.

د افغان حکومت مذاکراتي ډله لا هم په دوحه کې د سولې خبرو په تمه وه چې کابل طالبانو ونیو، د حکومت د پلاوي غړي له دوحې بېلابېلو هیوادو، ډیری یې

ترکیې ته ولاړل او بیرته کابل ته را ونه ګرځیدل.

د افغان حکومت او طالبانو د سولې مذاکراتو د پیل، ستونزو، ناغیړیو او د طالب بندیانو خوشې کېدو باندې زوروري چنې او ناندریو اړوند جزئیات او مسایل زما "لیکوال" په راتلونکې کتاب کې لوستلای شئ.

لسم څپرکی

د طالبانو له خوا ولایتونه او کابل نیول

د طالبانو له خوا د ولسواليو تيز او له مقابلې پرته په اساني نيولو هغه زړور کړل چې د ولايتونو په مرکزونو هم بريدونه وکړي.

تر ټولو زياته توجه کندهار ولايت ته وه، طالبانو په ارغنداب ولسوالي کې سختې جګړې له افغان حکومت سره وکړې او ښار ته نږدې کېدل چې د امريکا هوايې ځواکونو له خوا تر سخت بمبارد لاندې راغلل، طالبانو ته ډېر ځاني او مالي زيان واوښت خو جګړې يې ونه درولې، طالبانو د کندهار ښار باندې بريد او محاصرې لپاره له نورو ولايتونو هم نظامي ځواکونه وغوښتل.

په کندهار کې طالبانو ډېر کرار پرمختګ کاوه، همهاله يې په هلمند ولايت کې هم مرکز ته نږدې ولسوالۍ په اساني او پرته له سختو جګړو ونيولې، د هلمند طالبانو پر لښکرګاه بريدونه زيات او محاصره يې پرې را تنګه کړه.

په هلمند ولايت کې جګړه تيزه او سخته شوه، د لښکرګاه ډېرې سيمې طالبانو تر خپل کنټرول لاندې راوستې، ډېر کرار کرار يې پرمختګ کاوه، د لښکر ګاه ښار کې ځينې حوزې يې هم تر واک لاندې راغلې، مګر د افغان امنيتي ځواکونو له خوا په ښار کې له طالبانو جګړه ورځ تر بلې سختېده، بمبارد او د لويو توپونو له امله د لښکرګاه ښار ځينې ودانۍ زيانمنې شوې، د بست شخصي پوهنتون ودانۍ هم بمبارد شوه، دارنګه د قالينو مارکيټ اور واخيست.

فکر کيده چې تر ټولو مخکې به هلمند ولايت د طالبانو له خوا ونيول شي، مګر له تصور پورته هلته جګړې ورځ تر بلې زور اخيست، د طالبانو په وړاندې افغان امنيتي ځواکونه سخت مقاومت کاوه.

امنيه قومندان په زخمي حالت کې د جګړې مشرې کوله، دارنګه د قول اردو قومندان د جګړې قومانده په غاړه درلوده او په لښکرګاه ښار د بمبارد امرونه يې ورکول.

کندهار کې دا مهال چې هلمند کې جګړې زور واخيست، د لښګرګاه ښاريانو ته پکې درانه مالي زيانونه واوښتل، د کندهار امنيتي ځواکونه د طالبانو په وړاندې

جګړې کمې او ويې نه غوښتل چې هلته هم د لښکرګاه په ډول خلکو ته مالي زيانونه واوړي.

د کندهار د مشرانو له خوا له افغان امنيتي ځواکونو او طالبانو غوښتنه وشوه چې په ښار کې جګړې ونه کړي.

د بولدک مهمه ولسوالي چې د پاکستان سره د تګ راتګ کرښه هم ده، د طالبانو له خوا ونيول شوه، افغان امنيتي ځواکونه يې د بيرته نيولو لپاره لويه قوه چمتو او يادې ولسوالي ته نږدې له طالبانو سره مخامخ شوه، د جنوري ۱۳مه ۲۰۲۲، د جګړې عيني شاهد مولوي محمد ابرار لبيب ما (ليکوال) ته وويل:" طالبان خبر نه وو چې د بولدک د نيولو لپاره دومره لويه او مجهزه قوه بولدک ته را راونه ده، کله چې د پوځيانو ټانکونه بولدک ښار ته را نږدې شول، طالبان سره پاشلي وو، هر چا فکر کاوه چې بولدک ښار به د افغان پوځيانو له خوا ونيول شي، يو ناڅاپه د طالبانو له خوا دوه يا درې ټانکونه را ښکاره شول، همداسي مخامخ يې د افغان امنيتي ځواکونه د قوې د قطار په مخکنيو ټانکونو ور وزغلول او ورسره ټکر يې کړل، کله چې افغان امنيتي پوځيانو دا حالت ولېدل او بولدک ښار ته د دوی لاره يې هم بنده کړه، دغه حالت پوځيان نا ارامه او وډار کړل، لنډ وخت لپاره جګړه وشوه او لويه قوه بيرته د کندهار د قول اردو په لور حرکت وکړ، طالبانو تعقيب کړه، افغان پوځيانو ته مرګ ژوبله واوښته، همدا وروستې جګړه شوه چې له دي وروسته د کندهار ښار تر سقوط پورې بيا سخته جګړه ونه شوه."

د طالبانو د ارشاد او دعوت کميسون مشر مولوي اميرخان متقي[۲۵۷] هم په هيواد کې دننه د ټولنيزو رسنيو د لارې له افغان پوځيانو په تکرار غوښتل چې پرته له جګړې تسليم شي، دارنګه د طالبانو د مشر شيخ هبة الله اخوندزاد له خوا د افغان دولت چارواکو او

[۲۵۷] مولوي اميرخان متقي د طالبانو د لومړي ځل واکمنۍ پر مهال د اطلاعاتو او کلتور وزير، د اداره امور رئيس او د پوهنې وزير و، له امريکا/ناټو سره د جګړې پر مهال د سياسي کميسون مشر، د شيخ هبة الله اخوندزاده د دفتر مشر، د ارشاد او دعوت کميسون مشر، د کابل تر نيولو وروسته د سپټمبر پر ۷مه ۲۰۲۱، د بهرنيو چارو سرپرست وزير شو.

امنيتي ځواکونو ته د عمومي عفوې فرمان هم په رسنيو کې خپور شو.

د ټولو ولايتو نظامي طالبانو تمه درولودله چې تر ټولو لومړی به هلمند ولايت ونيسي، کله چې په هلمند کې له طالبانو سره د افغان امنيتي ځواکونه مقاومت زيات او نږدې دوه اونۍ وخت يې ونيو، طالبانو په کندهار، هرات او ځينې شمالي ولايتونو کې هم د ولايتو پر مرکزونو بريدونه پيل کړل.

د توقع پر خلاف تر ټولو لومړی او پرته له جګړې، د اګسټ ٦مه ۲۰۲۱، د نيمروز ولايت طالبانو ته په سولئيز ډول د افغان حکومت والي عبدالکريم براهوي له خوا وسپارل شو.

د اګسټ پر ۷مه، د جوزجان ولايت، د اګسټ پر اتمه سرپل او کندز، د اګسټ پر ۹مه، سمنګان، د اګسټ ۱۰مه، فراه او بغلان، دارنګه د شپې ناوخته بدخشان هم طالبانو ونيو چې اعلان يې د اګسټ پر ۱۱مه وشو.

د اګسټ پر ۱۲مه، سهار مهال د غزني والي او امنيه قومندان ته طالبان د کابل په لور د وتلو لاره ورکړه، ولايت ته طالبان ننوتل، مګر د افغان حکومت والي په ميدان ښار کې د کورنيو چارو وزارت له خوا ونيول شو. په همدې ورځ د ماښام ناوخته هرات ولايت هم تر سختو جګړو وروسته طالبانو ونيو.

له هرات سره همهاله د بادغيس ولايت هم طالبانو تر واک لاندي ورغی چې طالبانو يې د بشپړ نيولو اعلان پر سبا سهار وکړ.

د اګسټ پر ۱۲مه، ناوخته ماخوستن مهال د طالبانو له خوا د هلمند محاصره افغان امنيتي ځواکونو ته د شوراو پوځي اډې [۲۵۸] پر لور د خوندي تګ اجازه ورکول شوه،

[۲۵۸] د شورا پوځي اډه Camp Bastion چې تر باګرام وروسته د امريکا/ناټو پوځيانو تر ټولو لويه اډه وه، د هلمند ولايت کې يې موقعيت درلود. ياده پوځې آده د بريتانوي پوځيانو له خوا په ۲۰۰۵ او ۲۰۰٦ کې جوړه شوه، چې له دويېمې نړيوالې جګړې را وروسته د بريتانوي پوځيانو تر ټولو لويه آده وه، په نومبر ۲۰۰٦ کې د بريتانيا لومړی وزير ټونې بلير هم يادې پوځې اډې ته ورغلی و. د شوراو پوځي آدې اړوند چارې په ۲۰۱۴ کې د

له درنو جګړو، مالي او زياني تاوانو وروسته په همدې شپه د هلمند ولايت هم د طالبانو تر واک لاندې راغی او اعلان يې پر سبا سهار وشو.

دارنګه د اګسټ پر ۱۲مه، ماخوستن ناوخته د کندهار ولايت چارواکو ته هم د کندهار هوايي ډګر په لور د تګ خوندي لار د طالبانو له خوا ورکول شوه، یاد ولايت هم طالبانو ته وسپارل شو. د کندهار والي او امنيه قومندان او نور لوړ پوړي چارواکې په کندهار کې پاتې او طالبانو يې ژوند هم وژغوره. د ياد ولايت د پوره نيولو اعلان هم طالبانو سهار وختي وکړ.

په يوه ورځ کې پنځه ولايتونه چې د کندهار، هلمند او هرات مهم ولايتونه پکې وو، د طالبانو تر واک لاندې راغلل، نور نو افغان حکومت عملاً له سقوط سره مخ شوی و.

د اګسټ پر ۱۳مه، څلور (غور، ارزګان، لوګر او زابل) ولايتونه طالبانو پرته له جګړې ونيول.

په همدې ورځ؛ په هرات ښار کې له طالبانو سره د جګړې کوونکي پوځ مشر تورن اسماعيل خان، د کورنيو چارو مرستيال وزير عبدالرحمن، د هرات ظفر قول اردو قومندان خيال نبي احمدزی، د هرات والي عبدالصبور قانع او د ملي امنيت رئيس حسيب صديقي او يو شمير نور لوړ پوړي چارواکي له زرګونو پوځيانو سره طالبانو ته ژوندي تسليم شول، لنډ مهال وروسته يې ټول خوشي کړل.

د تورن اسماعيل خان خوشې کېدو د دولت نور لوړ پوړې چارواکې ډاډه کړل چې طالبان خپل مخالفين نه وژني، د خپل مشر شيخ هبة الله اخوندزاده د عفوي فرمان ته ژمن دي.

د اګسټ پر ۱۴مه، د بلخ ولايت مرکز مزار شريف په شمول ٦ ولايتونه (پکتيکا،

افغانستان دفاع وزرات ته وسپارل شوې، مګر تر ۲۰۲۱ پورې لا هم هلته ګڼ شمير بهرني پوځيانو شتون درلود.

پکتیا، کنړ، فاریاب او لغمان) د طالبانو ځواکونو ته پرته له جګړې تسلیم شول.

مزار شریف کې د عطاء نور او عبدالرشید دوستم په مشرۍ وسلوالو له طالبانو سره تر لنډې جګړې وروسته ماتې وخوړله، خپله دوستم او عطاء محمد نور د حیرتان پُل د لارې ازبکستان ته وتښتېدل او ډیری جنګیالي یې طالبانو ته تسلیم شول چې هغوی بیا ډېر ژر ټول یې خوشي شول.

د اګسټ پر ۱۵مه، د کابل له نیولو سره همهاله پاتې ټول ولایتونه (ننګرهار، لوګر، نورستان، میدان وردګ، خوست، کاپیسا، پروان، بامیان، ډایکنډي، تخار) طالبانو ته تسلیم شول، یوازې د پنجشیر ولایت د جګړې لپاره تیاری نیوی.

د پنجشیر له قومي مشرانو، علماوو او چارواکو سره د ملا امیرخان متقي په مشرۍ طالبانو خبرې وکړې، د طالبانو او پنجشیر د چارواکو ترمنځ خبرې بې نتیجې وې، امرالله صالح او احمد مسعود عملاً د جګړو مشرۍ کوله، مګر صالح وار له مخه له هیواده وتلی و، ویل کیږي چې احمد مسعود چمتو و چې پرته له جګړې د پنجشیر مسئله حل شي، خو د پنجشیر د چارواکو او جګړه مارو غوښتنې ډېرې لوېې او د افغانستان په ګټه وې، بالاخره طالبانو د پنجشیر ولایت باندې برید وکړ، یاد ولایت د سپټمبر پر ٦مه، د طالبانو له خوا ونیول شو او احمد مسعود ایران ته وتښتیدی.

د کابل نیول

افغان حکومت یو په بل پسې د ولایتونو کنټرول د لاسه ورکاوه، په یوه ورځ کې ٦ ولایتونه هم د طالبانو له خوا ونیول شول.

طالبان د کابل څنډو ته راورسیدل، مګر له امریکا سره د تفاهم له مخې طالبانو نه غوښتل چې د جګړې او زور د لارې کابل ښار ته ننوځي، هغه مهال د افغان حکومت او طالبانو ترمنځ مړاوي او بې نتیجې خبرې رواني وي[۲۵۹].

د اګست پر ۱۴مه ۲۰۱۲، ماخوستن مهال حامد کرزی او ځینې نور سیاسي مشران له ډاکټر غني سره ناست وو، تر څو خپل بشپړ واک لرونکی پلاوی دوحې ته ولیږي او طالبانو ته د سولئیز واک د انتقال پر مسئله خبرې وکړي، په همدې شپه له ډاکټر غني څخه د استعفی لیک غوښتنه هم شوې وه.

ډاکټر غني له حامد کرزي او نورو افغان سیاستوالو سره ژمنه کړې وه چې د اګست پر ۱۵مه به خپل استازي له پوره واک سره دوحې ته لیږي، مګر داسې ونه شول.

د وروستیو معلوماتو پر بنسټ، د اګسټ پر ۱۵مه، د طالبانو وسلوال د پغمان ولسوالي له لوري د کابل ښار څنډو ته را رسیدلي وو، کابل د محاصرې حالت درلود، اوازې داسې وې چې د کمپینې بازار ته طالبان ننوتلي، په همدغه ډول حالت کې د افغانستان بانک څخه ځینې تجارانو او لوړ پوړو چارواکو غوښتل پیسې له خپلو

---

[۲۵۹] د افغان حکومت او طالبانو ترمنځ مخامخ رسمي مذاکرات د سپتېمبر ۱۲مه ۲۰۲۰ په دوحه کې پیل شوې، څو ځله مذاکرات له خنډ او ځنډ سره مخ شول، مګر لا هم افغان حکومت تمه درلوده چې خبرې به رواني وساتي، بل خوا طالبانو فکر کاوه چې یاد مذاکرات یوازې د وخت ضیاع، ډاکټر اشرف غني د واک پریښودل سولې ته ژمن نه دی. په مذاکراتو کې د ځنډ او خنډ پړه طالبانو پر حکومت او حکومت پر طالبانو ور اچوله. تمه وه چې د اګسټ پر ۱۵مه ۲۰۲۱ به د افغان حکومت له خوا بشپړ واک لرونکی پلاوي دوحې ته ځي او هلته به له طالب مشرانو سره د سولئیز واک د انتقال پر مسئله خبرې کوي، چې په همدې ورځ ډاکټر اشرف غني له هیواده وتښتیدی او په کابل کې د واک خلا رامنځته شوه.

اکونټونو څخه تر لاسه کړي، هلته ګڼه ګونه زیاته وه، د نوبت نیولو او بانک ته ننوتلو لپاره د یوه حکومتي چارواکي ساتونکو د بانک مخې ته ډزې کړي وي، همدغه ډزې د ډاکټر غني د تېښتې لامل هم شوي.

د اګست پر ۱۵مه، ډېری ادارې له مامورینو تشې وې، دولتي چارواکي په ویره کې وو، هر چا ځان تر کوره رساوه، په کمپنۍ او د افغانستان بانک مخې او کابل ښار ځینې نورو برخو کې د ډزو کیدو له امله دا اوازه قوي شوې وه چې طالبان کابل ښار ته ننوتلي دي، ډاکټر غني له دې ویرې چې ژوندي ونه نیول شي له ارګ څخه د ۳ چورلکو په واسطه وتښتیدی، د ازبکستان ترمذ ښار ته ورسید، له ازبک چارواکو یې مننه وکړه چې هلته یې د ده د سپرلۍ الوتکې ته اجازه ورکړه، له هغه ځایه د متحده عرب اماراتو مرکز ابوظبۍ ته له خپلو نږدې ملګرو، د ملي امنیت شورا مشر ډاکټر حمدالله محب او د ډاکټر غني د دفتر رئیس ډاکټر فضل محمود فضلي سره ورسیدل.

د دفاع وزیر بسم الله محمدي، د ملي امنیت رئیس احمد ضیاء سراج، لوی درستیز سمیع سادات او د پوځي او امنیتي ادارو لوړ پوړي چارواکي د کابل نظامي هوایې ډګر ته تښتیدلي وو[۲۶۰].

مخکینی ولسمشر حامد کرزی او د سولې او پخلاینې رئیس ډاکټر عبدالله عبدالله کابل ښار کې پاتې وو، دارنګه د کورنیو چارو وزیر عبدالستار میرزکوال هم کابل کې و[۲۶۱].

---

[۲۶۰] د مارچ ۱۹مه ۲۰۲۱، د دفاع وزیر اسدالله خالد استعفی ورکړه، له هیواده ووت، پر ځای یې د لنډ وخت لپاره یاسین ضیاء سرپرست وګمارل شو. د جګړو د شدت له امله ډاکټر غني مجبور شو چې بیاځل بسم الله محمدي (۱۹ جون تر ۱۵ اګست ۲۰۲۱) ددفاع وزیر کړي.

[۲۶۱] د مارچ ۱۹مه ۲۰۲۱، حیات الله حیات د اندرابي پر ځای د کورنیو چارو وزیر وټاکل شو او درې میاشتې وروسته د جون ۱۹مه ۲۰۲۱ میرزکوال د حیات الله حیات پر ځای د کورنیو چارو وزیر وټاکل شو، د اګست پر ۱۵مه یې طالبانو ته د کابل ښار سپارلو اعلان وکړ. اندرابي دوه کاله او دوه میاشتې (۱۹ جنوري ۲۰۱۹ تر ۱۹ مارچ ۲۰۲۱) د کورنیو چارو وزیر و.

د ډاکټر غني له تيښتې څخه د ماسپښين نږدې ۳ بجې حامد کرزی خبر شوی وو، هغه له دفاع وزير بسم الله محمدي او د ملي امنيت له رئيس احمد ضياء سراج څخه غوښتې وو چې له هيواده ونه تښتي، خپلو دنده وګرځي او د کابل امنيت خوندي کړي.
د کابل ښار څخه د غلاوو او لوټ خبرونه ورکول کېدل، د شپې په راتلو د هر کابل ښاري سره ويره وه چې په دې ښار کې به په پراخه کچه غلاوي او لوټ کېږي.

ملا عبدالسلام ضعيف د اګسټ پر ۱۸مه، له قطر څخه استانبول ته راغی، هغه وويل: "د اګسټ پر ۱۵مه، حامد کرزي ټليفون راوکړ، ويې ويل چې ډاکټر اشرف غني او نور لوړ پوړي چارواکي له ارګ او وزارتونو څخه تښتيدلي، شپه را روانه ده، که طالبان کابل ښار ته داخل نه شي، دلته به ګډوډي، چور، غلا او لوټ وشي، بې نظمي او ډيرې امنيتي پېښې به وشي، تاسي طالب مشرانو ته ووایاست چې کابل ښار ته را ننوځي، د ښار کنټرول او امنيت په خپل لاس کې واخلي.

کرزي ته مې وويل چې زه طالب مشرانو ته خبره کوم، مګر هغوی له امريکايانو سره تفاهم کړی چې کابل ښار ته به په زور نه ورننوځي، په سولئيز ډول به د واک انتقال ورته کيږي، مګر د کرزي ټينګار پر دې وو چې طالبان بايد کابل ښار ته مخکې له شپې را رسيدو داخل شي.

کرزي ته مې وويل چې تاسي دا خبره زلمي خليلزاد سره هم وکړئ، امريکايان دې له طالبانو وغواړي چې د کابل ښار د کنټرول او امنيت لپاره خپلو وسلوالو ته ښار ته د ننوتلو اجازه ورکړي.

پيغام مې ملا محمد فاضل اخوند ته ورساوه، هغه وويل چې موږ خپلو ټولو جنګيالو ته امر کړی چې د کابل ښار ته داخل نه شي، موږ هغه تفاهم ته ژمن يو کوم چې مو له امريکايانو سره کړی، د کابل ښار د امنيت ساتل د حکومت او چارواکو مسؤليت دی.

څنګ وروسته بيا ځل حامد کرزي ټليفون وکړ، د هغه غوښتنه دا وه چې طالبان پرته له ځنډ څخه کابل ښار ته داخل شي، کرزي او ملا محمد فاضل اخوند خبرې سره وکړي، بياځل ملا فاضل اخوند هغه ته وويل چې موږ ښار ته نه داخليږو.

لږ وروسته زلمي خليلزاد له طالبانو د بيړنۍ ناستې غوښتنه وکړه، په ناسته کې د امريکا پوځي او سياسي مشرانو او د طالبانو مرستيال مشر ملا برادر او مهمو طالب مشرانو ګډون درلود، د امريکايانو له خوا له طالبانو وغوښتل شول چې د کابل ښار د امنيت ساتلو، له ګډوډۍ، غلا، لوټ، چور او چپاول څخه د مخنيوي په خاطر چې څومره ژر کيدای شي، طالبان دي خپلو جنګياليو ته؛ پرته د کابل ملکي او نظامي هوايي ډګر، نور ټول کابل ښار ته د ننوتلو اجازه ورکړي."

د اګست پر ۱۵مه، مازديګر قضاء ماښام مهال طالبان کابل ته ننوتل، د ملا احمدالله په مشرې يوه ډله طالبان ارګ ته ننوتل[۲۶۲]، هلته يې تود هرکلی وشو، له هر لوري کابل ښار ته طالبان ننوتل، کابل کې دننه د شپې مهال، د مدرسو طالبانو هم د تېر نظام له امنيتي ځواکونو څخه وسلې تر لاسه او د کابل امنيت يې ونيو، په لومړۍ شپه ګډ وډې وه، ويره وه، غلاوي هم وشوې.

د اګست پر ۱۵مه، د بېلابېلو افغان سياستوالو او ځينې مشرانو له خوا له ما "ليکوال" څخه هم وغوښتل شول چې ددوي پيغام طالبانو ته ورسوم چې کابل ښار ته داخل شي، که داخل نه شي، شپه را روانه ده، کابل ښار کې به غلاوي او ګډوډي وشي.

د اګست پر ۱۶مه، ځينې طالبان مشران هم کابل ته ننوتل، د حامد کرزي او ډاکټر عبدالله له خوا هم خلکو ته ډاډ ورکول شو چې د کابل ښار امنيت نيول شوی، خلک دي ويره نه خپروي.

د جنوري په ۳مه ۲۰۲۲، مرستيال رئيس الوزراء ملا عبدالغني برادر اخوند د افغانستان ملي راډيو ټلويزون سره د ځانګړې مرکې پر مهال وويل:"هيچاته د مرګ ګواښ نه و، په کابل کې د واک خلا را منځته شوې وه، موږ نه غوښتل چې کابل

---

[۲۶۲] د اکتوبر ۴مه ۲۰۲۱، ملا حمدالله نورزی د کابل قول اردو قوماندان اعلان شو، د نومبر ۲مه ۲۰۲۱، د داعش وسلوالو د شهيد سردار داوودخان پر پوځي روغتون بريد وکړ چې په مخامخ جګړه کې د کابل قول اردو قوماندان هم ووژل شو.

ښار ته په زور داخل شو[۲۶۳]، امريکايانو له موږ وغوښتل چې د کابل ښار د امنيت ساتلو او ګډوډۍ څخه د مخنيوي په خاطر ښار ته داخل شو[۲۶۴].

موږ ته ويل شوي وو چې په همدې ورځ (۱۵ اګست) به د ډاکټر غني استازي (ډاکټر حمدالله محب او فضلي) دوحې ته راځي، هلته به د واک د انتقال پر مسئله خبرې کيږي.

---

[۲۶۳] **په کابل ښار کې د جګړې نه کولو په اړه د اسلامي امارت اعلاميه**

داچې د الله تعالی جل جلاله په نصرت او زموږ د ولس په پراخ ملاتړ الحمدلله د هيواد ټولې برخې د اسلامي امارت تر کنترول لاندې راغلې، زموږ د ولس لپاره خورا ستره بريا ده چې ټولو ته يې مبارکي وايو.

خو د هيواد پلازمينه کابل چون خورا ستر او ګڼ ميشتی ښار دی، د اسلامي امارت مجاهدين اراده نه لري چې دې ښار ته په زور او جګړې سره داخل شي، بلکې کابل ښار ته په مسالمت آميزه توګه د داخليدو په سر له مقابل جهت سره خبرې اترې روانې دي، ترڅو د انتقال پروسه په بامنه او اطميناني توګه تکميل شي، د هيچا سر، مال او عزت ته په کې زيان ونه رسيږي او د کابل ښاريانو ژوند هم له کومې ستونزې او خطر سره مخ نشي.

اسلامي امارت خپلو ټولو ځواکونو ته هدايت کوي چې د کابل په دروازو کې ودريږي، ښارته د ننوتو هڅه ونه کړي.

همدا ډول د انتقال د پروسې تر بشپړيدو پورې د کابل ښار امنيت مقابل لوري ته راجع دی چې بايد ويې ساتي.

ورسره يوځل بيا تکراروو چې اسلامي امارت له هيچا څخه د انتقام اخيستلو په فکرکې نه دی، هغه کسانو چې د کابل په اداره کې په نظامي او ملکي برخو کې دندې درلودې ټولو ته عفوه او امن دی، له هيچا سره هم انتقامي برخورد نه کيږي، ټول دې پخپل هيواد کې، پرخپل ځای او کور کې پاتې شي او له هيواد څخه د وتلو هڅه دې ونه کړي.

موږ غواړو چې په راتلونکي اسلامي نظام کې ټول افغانان، بيلابيل جهتونه او قشرونه ځان وګوري يو داسې بامسئوليته حکومت ولرو چې د ټولو لپاره خدمتګار او د منلو وړ وي. ان شاءالله

د افغانستان اسلامي امارت

۲۰۲۱/۸/۱۵

استاد عبدالرب رسول سیاف له خپلې کورنۍ سره د اګست پر ۱۵مه هند ته ولاړ، استاد خلیلي، استاد محقق، صلاح الدین رباني او ګڼ شمیر سیاسي مشران وار له مخه پاکستان او ځینې یې ترکیې او ایران ته تللي و.

امرالله صالح تر ډاکټر غني مخکې له کابله وتلی و، سرور دانش، حنیف اتمر او ځینې نور د اګست پر ۱۵مه د کابل هوايي ډګر ته رسیدلي وو چې هلته له اوږد انتظار وروسته د امریکايي پوځیانو په مټ ترکیې ته ورسیدل.

---

[٢٦٤] **کابل ښار ته د مجاهدینو د داخلیدو د اړتیا په اړه د اسلامي امارت اعلامیه**
اسلامي امارت سهار یوه اعلامیه خپره کړه چې په کې راغلي وو، زموږ ځواکونه له کابل څخه د باندې دي او موږ نه غواړو له نظامي لارې کابل ته داخل شو.
خو اوس راپورونه رارسیږي چې د کابل په ښار کې حوزې تخلیه شوې دي، پولیسو د امنیت ساتلو دنده پریښې ده، همدا ډول وزارت خانې هم تخلیه شوې دي او د کابل اداري امنیتي کسان تښتیدلي دي.
نو د دې لپاره چې خدای مه کړه په کابل کې عام چور او تالان ګډ نشي، سوء استفاده کونکي افراد خلکوته ضرر او صدمه ونه رسوي، اسلامي امارت خپلو ځواکونوته امر وکړ چې د کابل هغو ساحوته داخل شي له کومو څخه چې دښمن تللی او سیمې د چور او تالان له خطر سره مخ دي.
بناء د کابل ښاریان دې له مجاهدینو څخه هیڅ ویره نه محسوسوي، زموږ ځواکونه به په ډیر آرام سره د کابل ښار ته داخلیږي، له هیچا سره کار نه لري، حکومتي نظامي او ملکي کارونکي دې ډاډه اوسي چې هیڅوک په هغوی کارنه لري، هیچ مجاهد ته اجازه نشته چې د چا کورته داخل شي، یا څوک وځوروي او یا د چا د آزار او اذیت سبب شي.
د افغانستان اسلامي امارت
۲۰۲۱/۸/۱۵

د نوي اسلامي حکومت کابينه

ډير ژر د طالبانو مشر شيخ هبة الله اخوندزاده صاحب کندهار ته را ورسيد، هلته يې طالب مشران وغوښتل، د اګسټ پر ۲۸مه تر ۳۰مې، درې ورځې د رهبري شورا غونډه وه. د طالبانو د وياند له خولې په ياده غونډه کې: "د هيواد په روانو سياسي، امنيتي او اجتماعي چارو هر اړخيزي خبري شوې وي، د امنيتي وضعيت د لاښه والي، اداري نظم، شفافيت، د بيت المال د اجناسو او تاسيساتو د حفاظت، له ولس سره د ښه چلند او هغوی ته د سهولتونو د برابرولو په اړه يو لړ تصميمونه ونيول شول، همدارنګه په هيواد کي د نوي اسلامي حکومت د جوړيدو او کابينې په اړه لازمي مشورې وشوې، د غونډې په پای کي د اسلامي امارت محترم مشر د شورى غړو ته هر اړخيزي لارښووني وکړې او ټول يې خپلو مسئوليتونو ته متوجه کړل".

په درې ورځنۍ غونډه کې د بېلابېلو پريکړو تر څنګ د افغانستان د نوي حکومت د سرپرستې کابينې په اړه هم بحث شوی و.

د سپټمبر ۷مه ۲۰۲۱، د نوي حکومت وياند ذبيح الله مجاهد د سرپرستې کابينې د مشر او ګڼ شمير غړو اعلان د رسنيو مخ کې وکړ.

دارنګه د کابينې د نورو غړو اعلان د سپټمبر پر ۲۱مه او له هغه وروسته هم ځينې ټاکنې وشوې.

د نوي اسلامي حکومت کابينه په لاندي ډول ده:

ملا محمد حسن اخوند سرپرست رئيس الوزرا

ملا عبدالغني برادر، مولوي عبدالسلام حنفي او مولوي عبدالكبير د رياست الوزراء اقتصادي، ادارې او سياسي مرستيالان.

مولوي عبدالحکيم حقاني د سترې محکمې سرپرست

ملا محمد يعقوب مجاهد د دفاع وزارت سرپرست

الحاج سراج الدين حقاني د کورنيو چارو وزارت سرپرست

مولوي امير خان متقي د بهرنيو چارو وزارت سرپرست

ملا عبدالحق وثيق د استخباراتو عمومي رياست سرپرست

ملا هدايت الله بدري د ماليې وزارت سرپرست

مولوي نورالله منير د معارف وزارت سرپرست
مولوي عبدالحکيم شرعي د عدليې وزارت سرپرست.
ملا خيرالله خير خواه د اطلاعاتو او کلتور وزارت سرپرست
قاري دين حنيف د اقتصاد وزارت سرپرست
مولوي نور محمد ثاقب د حج او اوقافو وزارت سرپرست
ملا نورالله نوري د سرحدونو او قبايلو چارو وزارت سرپرست
ملا محمد يونس اخوند زاده د کليو ودې او پراختيا وزارت سرپرست
شيخ محمد خالد د دعوت او ارشاد، امر بالمعروف او نهی عن المنکر وزارت سرپرست
ملا عبدالمنان عمري د ټولګټو وزارت سرپرست
ملا محمد عيسي اخوند د معادن او پټروليم وزارت سرپرست[۲۶۵].
ملا عبداللطيف منصور د اوبو او برېښنا وزارت سرپرست
ملا حميدالله اخوند زاده د هوايي چلند او ټرانسپورټ وزارت سرپرست
مولوي عبدالباقي حقاني د لوړو زدکړو وزارت سرپرست
مولوي نجيب الله حقاني د مخابراتو وزارت سرپرست
حاجي خليل الرحمان حقاني د کډوالو چارو وزارت
حاجي نورالدين عزيزي د سوداګرۍ وزارت سرپرست
ډاکتر قلندر عباد د روغتيا وزارت سرپرست.
ملا محمد عباس اخوند د ضدحوادث وزارت سرپرست
څارنوال عبدالولي د کار او ټولنيزو چارو وزارت سرپرست
مولوي حمدالله نعماني د ښار جوړولو او ځمکو وزرات سرپرست
ډاکتر محمد فقير د احصائې د مرکزي ادارې سرپرست
ملا عبدالمجيد اخوند د شهيدانو او معلولينو چارو وزارت سرپرست
حاجي عبدالقاهر ادريس د افغانستان بانک سرپرست
ډاکټر محمد فقير د احصايې د مرکزي ادارې سرپرست
مولوي احمد جان احمدي د اداره امور سرپرست
مولوي عبدالرشيد د کابل ښاروال

---

[۲۶۵] د نومبر ۲۳مه ۲۰۲۱، مولوي شهاب الدين دلاور د معادن او پټروليم سرپرست وزير شو.

د ليکوال پېژندنه

نظر محمد مطمئن د جوم سرمست زوی په۱۹۷۳زېږدیز کال کی د هلمند ولایت د نادعلي ولسوالۍ په زرغون کې کلي سترگې رنې کړي.

زده کړې

دولسم ټولگی یې په پېښور کې د سید جمال الدین افغان په عالي لیسه کې پای ته رسولي. په ۱۳۷۷لمریز کال کې د کابل کې د کابل پوهنتون د سیول انجنیري په څانگه کی خپلي لوړي زده کړي بشپړي کړي .

د افغان پوهنتون د شرعیاتو څانگې د فقهې او قانون۱۳۹۳ تر ۱۳۹٦ ل کال) څخه فارغ، اوسمهال دعوت پوهنتون کې په فقه او قانون کې د ماسټري وروستي کال زده کړي کوي.

څیرمه دندي

په ۱۳۷۵ل. کال د ننگرهار ولایت د راډیو او تلویزیون رئیس، په ۱۳۷٦ کې په کابل کې د عامه کتابتون او ملي آرشیف د لوی ریاست مرستیال او د کتاب مجلې مسؤل مدیر، په۱۳۸۷ کي دبیهقي کتابتون رئېس، په ۱۳۷۹ کې د هلمند ولایت اطلاعات او کلتور رئیس . په ۱۳۸۰ کې یې له بهرنیو نړیوالو مؤسیسو او د ښوونځیو او کوچنیو روغتونو جوړولو نړیوالو ادارو سره کار پیل کړ او د ۱۳۸۴ تر ۱۳۸۸ کال پوري یې د ملگرو ملتونو د ساختماني پروژو د تطبیق (یو ان او پي ایس) دفتر سره په کندهار او کابل کې د مشر انجنیر په صفت دنده درلودله.

د سولې هڅې

په کابل کې د اوسیدو پرمهال د بېلابېلو سیاسي او اصلاحي ټولنو سره یې ناستې درلودلې، په هیواد کې د ریښتونې سولې اړوند یې هلې ځلې پیل کړي او د سولې اړوند په ځینو کورنیو او نړیوالو کنفرانسونو کې یې گډون کړی، چې یو له ډیرو مهمو کنفرانسونو څخه د جاپان د کیو ټیو ښار د دوشیشاپوهنتون کې په ۲۰۱۲ ز. کال کې هغه کنفرانس چې د طالبانو استازو، د اسلامي حزب (حکمتیار) استازي هم گډون کړی ؤ، له دي مخکې په ۲۰۱۱ کې هم په نوموړي پوهنتون کې د سولې

اړوند کنفرانس کې شرکت کړی ؤ. په ۲۰۱۰ کې د ترکیې په استانبول ښار کې په نړیوال اسلامي کانفرانس او په ۲۰۱۴ کې د پاکستان په اسلام آباد کې د سولې اړوند نړیوال کانفرانس کې یې شرکت درلود. د افغانستان اړوند مسایلو له پاره یې د پولنډ هیواد وارسا او کاراکوب ښارونو، اندونیزیا، قطر، متحده عرب اماراتو او ازبیکستان کې هم په ځینو مهمو ناستو کې ګډون کړی.

د افغانانو لومړي خپلمنځي ناسته چې ماسکو کې وشوه، مطمئن یې هم ګډونوال و.

لیکلي چاپ آثار

۱. طالب مشرانو سره شپږورځې
۲. د ګوانتانامو ۳ بندیان
۳. طالبان په جاپان او موږ په وارسا کې
٤. د امریکا او طالبانو د سولې تړون
۵. د قطر بین الافغاني غونډه او د سولې مشورتي لویه جرګه
٦. د ماسکو لومړۍ او دوېمه بین الافغاني غونډې
۷. د سولې ناستې (له افغان سیاستوالو او چارواکو سره)
۸. د سولې ناستې (له ناټو او بهرنیانو سره)
۹. د مجاهدینو خپلمنځي جګړې
۱۰. د ملي امنیت زندان

لیکلي ناچاپه آثار

۱۱. اندونیزیا کې د علماوو غونډه
۱۲. قطر کې له طالبانو سره ناستې
۱۳. له استاد سیاف او حکمتیار سره ناستې